Ch 17532

Z.T. 120.—

HENRICI CORNELII AGRIPPAE

AB NETTESHEYM A' CONSILIIS ET ARCHIuis Inditiarii sacræ CAESAREAE Maiestatis: De OCCVLTA PHILOSOPHIA Libri Tres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

☞ Nihil est opertum quod non reueletur, & occultum quod non sciatur. Matthæi X.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis ad triennium.

Colon. 1533

CHARLES

Par la diuine clemẽce eſlu Empereur des Romaines touſiours Auguſte:roy de Germanie, de Caſtille,de Leon, Darragon,de Nauarre,de Naples,de Secille,de Maillorque,de Sardaine,des Iſles Indes,& de lamer Occeane: Archiduc Dauſtrice:duc de Bourgongne,de Lothringe,de Brabant,de Lembourg de Lucembourg &c. Conte de Flandres,Dartois,de Bourgongne:Palatin de Haynau,de Hollande,de Zeellande,de Ferrette,de Haquenault de Namur &cæt.Prince de Zwaue: Marquis du ſainct empire:Seigneur de Friſe , de Salins,de Malines des pais Dutretht & dominateur en Aſie & en Affricque.

A tous ceulx qui ces preſentes lettres verront ſalut,De la part de noſtre ame & feal conſilier indiciare & hiſtorographe meſſire Henri Cornille Agrippa docteur es deux droitz cheualier nous a eſte expoſe : Comme ledit expoſant ait nagaires fait & compoſe quatre liures oeuures & volumes intitulez en latin,

De Occulta philoſophia,De Vanitate ſcientiarum Declamatio,In artem breuem Raimundi Lulij commentaria:Et Tabula abbreuiata.Orationes & Epiſtolæ *leſquelz liures & volumes ledit expoſant feroit volentiers imprimer en noz pais & ſeigneuries : mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx noz pais aiant recoure de chaſcun de ſes volumes vng liure les contreferont que luy retourneroit a grant regret & dommaige,ſe par nous ne luy eſt pourueu de grace , Ennous ſuppliant treſhumblement que actendu ce que dit eſt,il nous plaiſe luy octroier & accorder quil puiſt faire imprimer leſdis quatres liures & uolumes par tel imprimeur en noſdis pais que bon luy ſemblera ſans ce que les aultres les pourrõt imprimer en dedens le terme de ſix ans prochain venant,& ſur ce faire expedier noz lettres patentes a ce pertinentes. Pource eſt il,que nous ces choſes conſiderees. Et apres que noz amez & feaulx maiſtres George de Themſeke preuoſt de Caſſel,& Herman Sunderhuiſen conſeilliers & maiſtres des requeſtes ordinaires de noſtre hoſtel par noſtre ordonance aient bien au long veu,viſite & ſigne leſdis liures. Audit expoſant inclinans fauourablement a ſadicte ſupplication & requeſte. Auons par bon auis & deliberation de conſeil octroie conſenti & accorde,octroions conſentons & accordons en lui donnant congie & licence de grace eſpecialle par ces preſentes quil puiſt & pourra faire imprimer leſdis quatres liures & volumes en tel nombre & quantite,& par tel imprimeur de noſdis pais que bon luy ſemblera. Et affin que icellui imprimeur ne perde ſes paines fraiz & deſpens qui luy conuiendra faire & ſupporter pour ladicte nouuelle impreſſion, & ce qui en depend auõs deffendu & deffendons par ceſdictes preſentes a tous aultres imprimeurs & aultres que endedens le temps & terme de ſix ans prochainement venant ilz ne impriment ou facent imprimer leſdis liures ne aucuns diceulx, ſans le conſentement dudit imprimeur ſur paine de confiſcation des liures & volumes quilz auroient ainſi imprime & pardeſſus ce deſtre pugniz & corrigez arbitrairemẽt. Si donnons en mandement a noz amez & feaulx les chiefz preſidens & gens de noz priue & grans conſeaulx Chancelier & gens de noſtre conſeil en Brabant preſident & gens de noſtre chambre de conſeil en Flandres,& a tous noz aultres iuſticiers officiers & ſubiectz qui ce peult & pourra toucher,& a chaſcun deulx endroit ſoy & ſi comme luy appartiẽdra que de noſtre preſente grace octroie congie & licence durant le temps ſelon & par la maniere que dit eſt,ilz facent ſouffre & laiſſent ledit expoſant enſemble ledit imprimeur plainement & paiſiblemẽt ioir & vſer ſans leur faire mettre ou donner ne ſouffrir eſtre fait mis ou donne aucuns deſtourbier ou empeſchement au contraire. Car ainſi nous plaiſt il,en teſmoing de ce nous auõs fait mettre noſtre ſeel a ces preſentes. Donne en noſtre ville de Malines le xij. iour de Ianuier, lan de grace mil cinqcens & vingt & neuf. Et de noz regnes aſſauoir des Romains le xi.& de Caſtille & aultres le xiij. ſigne ſus le reply par Lempereur en ſon conſeil.*

L. de Zocte.

AD LECTOREM.

NON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NOstri de Occulta philosophia, siue de Magia, raritate sua q̃ plurimos alliciat ad legendum, inter quos nõnulli obliquæ opinionis mẽte languidi, multi etiã maligni & in ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua ignorantia magię nomen in deteriorẽ partem accipientes, uix conspecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semina iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis scãdalo esse, maleficũ esse, superstitiosum esse, dæmoniacũ esse, magus qui sim. Quibus si respondeam magũ apud literatos uiros non maleficum, non superstitiosum, non dæmoniacum sonare, sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tã apertissime prophetasse: iam uero & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christũ cognouisse natum, omniumq; primos uenisse ad illum adorandum, ipsumq; magiæ nomen acceptum philosophis, laudatũ à theologis, etiam ipsi euangelio non ingratum. Credo ego istos tã pertinacis supercilii censores Sibyllis & sanctis magis, & uel ipso euangelio prius sibi interdicturos, quã ipsum magiæ nomen recepturi sint in gratiam, adeo conscientiæ suæ cõsulentes, ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cœlo me ab illorũ execratione uendicare queant. Quibus & ego nunc cõsulo ne nostra scripta legãt, nec intelligant, nec meminerint: nã noxia sunt, uenenosa sunt, Acherontis ostiũ est in hoc libro, lapides loquitur, caueãt ne cerebrũ illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantam prudentiæ discretionem adhibueritis, quantam in melle legẽdo apes, iam securi legite, puto nãq; uos & utilitatis haud parũ, & uoluptatis plurimum accepturos. Quod si qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego uobis illa nõ probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite, nam & medicorũ uolumina inspicientibus cõtingit cum antidotis & pharmacis simul etiã uenena legere. Fateor præterea magiã ipsam multa superuacua, & ad ostentationẽ curiosa docere prodigia, simul hęc ut uana relinquite, causas tamen illorũ ne ignorate. Quæ uero ad hominũ utilitatẽ, ad auertẽdos malos euentus, ad destruendũ maleficia, ad curãdos morbos, ad exterminãda phantasmata, ad conseruandã uitę, honoris, fortunæ dexteritatẽ, sine dei offensa, sine religionis iniuria fieri possunt: quis illa non tã utilia censeat, q̃ etiã necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrãdo potius q̃ affirmãdo scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat quo pauciora p̃teriremus, multa insuper Platonicorũ cæterorumq; gentiliũ Philosophorũ placita secuti sumus, ubi instituto nostro scribẽdi suggerebant argumentũ: ideo si alicubi erratum sit, siue quid liberius dictũ, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui, ut possim me excusare ac dice-

re, dum eram paruulus, loquebar ut paruulus: ſapiebam ut paruulus, factus autem uir, euacuaui quæ erant paruuli, ac in libro noſtro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum, hunc librũ magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redargueti inquiẽtes: Ecce iuuenis ſcripſiſti, & ſenex retractaſti, ut quid ergo ediſiſti? Fateor iuuenis admodum hos libros ſcribere aggreſſus ſum, ſpe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq́; emiſſurus, atq; ea cauſa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quondã Spanhemenſi, uiro arcanarum rerum admodum induſtrio, primum illos obtuli corrigendos. Contigit autem poſtea, ut interceptum opus, priusquàm illi ſummam manum impoſuiſſem, corruptis exemplaribus truncum & impolitũ circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus uolitaret, iamq́; nonnulli impatientius neſcio an impudẽtius, ipſum informe opus ſub prælum exponere uolebant, quo uno perculſus malo, ipſe edere cõſtitui, cogitans minus periculi fore, ſi libri iſti paulo caſtigatiores mea manu prodirent, quàm ſi laceri per incondita fragmẽta inuulgarentur per manus aliorũ. Præterea nullum nefas ratus, ſi iuuentutis meę ſpecimen perire non ſinerem. Addidimus autem nõnulla capitula, inſeruimus etiã pleraq; quę prętermittere incurioſum uidebatur, quod curioſus Lector ex ipſius phraſis inæqualitate facile deprehẽdere poterit, noluimus enim opus ipſum totũ innouare, & (ut aiunt) totã telam retexere, ſed paululum caſtigare, atq; aliquid ſplẽdoris infundere. Quapropter iterũ nunc quæſo te candide Lector, ne de præſenti tempore editionis iſta libres, ſed ueniam des curioſæ iuuentuti, ſi quid forte ſecus quàm placeat in iſtis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI in ſuburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym. S. D.

Vm nuper tecum (reuerẽde pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu cõuerſatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabaliſticis cæteriſq; quæ adhuc in occulto deliteſcunt arcanis ſcientiis atq; artibus unà cõtuliſſemus: magna inter cæteras quæſtio erat, cur Magia ipſa, cum olim primum ſublimitatis faſtigium uno omnium ueterum philoſophorum iudicio teneret, & à priſcis illis ſapientibus, & ſacerdotibus ſumma ſemper in ueneratione habita fuerit: deinde ſanctis patribus à principio naſcẽtis eccleſię catholicæ odioſa ſemper & ſuſpecta, tandem exploſa à Theologis, damnata à ſacris canonibus, porrò omniũ legum placitis fuerit proſcripta, eius cauſam ſpeculatus meo iudicio nõ alia eſt, niſi quòd fatali quadam temporũ hominumq; deprauatione ſubintroierunt multi pſeudophiloſophi, ac mẽtito nomine Magi, qui per uarias errorum ſectas & falſarum religionum factiones, multas admodũ execrandas ſuperſtitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione ſcelerata ſacrilegia, in naturæ perſecutionẽ hominumq; perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie circunferri uidemus reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honeſtiſſimum nomen atq; titulum furto & rapina prǽfixerunt. Hi itaq; cum ſacroſancto hoc magiæ titulo ſuis execrandis nugis fidem ſeſe cõciliaturos ſperarent, id egerũt, quòd laudatiſſimum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odioſiſſimum redditum ſit, ac capitale crimẽ habeatur ſi quis doctrina operibus'ue magum ſeſe audeat profiteri, niſi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotẽs, ut (ſicut ait Apuleius) poſſit cœlum deponere, terram ſuſpẽdere, fontes durare, montes diluere, manes ſublimare, deos infimare, ſydera extinguere, tartarũ ipſum illuminare, ſiue ut canit Vergilius:

Quæ ſe carminibus promittat ſoluere mentes
Quos uelit, aſt aliis duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuiis, & uertere ſydera retro,
Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Tum quæ referũt Lucanus de maga illa Theſſala, & Homerus de Circes omnipotentia, quorũ plurima fateor tam fallacis opinionis, tam ſuperſtitioſæ diligentiæ pernicioſiq; labores exiſtunt, ut cum ſub artẽ non nefandam cadere nequeant, tamẽ magię uenerabili titulo ſeſe ueſtiri poſſe prǽſumũt. Cum hæc igitur ſic ſe haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitiſſe, qui tam ſublimem ſacramq; diſcipli-

nam ac impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure synceréq; tradidisset, siquidem quos ex recẽtioribus ego uidi Rogerium Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldũ de Villa noua, Anselmũ Parmensem, Picatricem Hispanũ, Cicchum Asculum Florentinum & plerosq; alios, sed obscuri nominis scriptores cũ se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas pręstiterũt. Hinc cõcitus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admirationẽ tum indignationem, uolui & ego philosophari, nõ illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorũ operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator, si Magiam ipsam uetustam sapientumq; omnium disciplinam ab impietatis erroribus redimitam purgatamq;, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunq̃ tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui, uerum post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonẽ tua præcellens peritia & doctrina tuaq; ardẽs adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq; electis è Philosophorum exploratæ fidei sentẽtiis, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorũ traditiones ab ipsis tenebrarũ reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirandorum operationes requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de Magia compendio breuitatis cõplexos recentibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi, quos nunc tuo examini, qui harum rerum plenissimã peritiam tenes castigandos, censendos, iudicãdosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturę contumeliam, aut cœlitum offensam, religionis'ue iniuriam uergere queat, cõdemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionẽ tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit non nisi nocere, quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando fœlicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeãt iudicium subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto cœptis.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis quondam Spanhemenſis, ſuo Henrico Cornelio Agrippæ ab Netteſzheym, ſalutem & charitatem.

PVS tuū ornatiſſime Agrippa de occultiore Philoſophia prę notatum, quod nobis examinādum per latorem præſentium obtuliſti, quāta cum uoluptate ſuſceperimus, nec lingua mortalis unquàm poteſt exprimere, nec ſcribentis calamus referare. Admiratione maxima ducimur ſuper eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tam ſecreta penetras & arcana, multis etiā uiris doctiſſimis abſcondita, nō ſolum pulchre ac uere, ſed etiam proprie & ornate proferre in lucē potuiſti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & ſi poterimus unquàm, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus, quod nemo doctiſſimorum etiam uirorū ſatis laudare ſufficiet, probamus: deinde ut ſtudio pergas in altiora, quo cœpiſti, nec ſinas tam excellentes ingenii tui uires otio tepeſcere, te qua poſſimus inſtantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora ſemper exercites, & lumen ueræ ſapientiæ quo maxime & diuinitus illuſtraris, etiam ignorantibus demonſtres, nec te retrahat à propoſito quorumcunq; cōſideratio nebulonū, de quibus uere dictum eſt: Bos laſſus fortiter figit pedem. Cum nemo, ſapientum iudicio, ueraciter doctus eſſe queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & ſublimi, non ergo boues imiteris, ſed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi eſſe morandum: ſed uniuerſalibus confidenter intendito animum, tanto enim quiſq; doctior eſſe putatur, quanto ignorat pauciora. Ingeniū uero tuum ad omnia pleniter aptum nō paucis nec infimis, ſed multis & ſublimioribus eſt rationabiliter occupandū. Vnū hoc tamen te monemus cuſtodire præceptū, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atq; ſecretis tantum cōmunices amicis. Da fœnū boui, ſaccarū pſitaco tantum: intellige mentē, ne boum calcibus, ut pleriſq; contigit ſubiiciaris. Vale fœlix amice, & ſi quid penes nos eſt quod tibi conducere queat, iube & factum ſine mora intelliges, & uires ut noſtra dietim ſumat amicitia, ſæpius ad nos ſcribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito inſtanter oramus. Iterum uale. Ex noſtro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERmanno è comitibus Wydæ, Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesię Archiepiscopo, sacri Romani Imperii Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Westphaliæ & Angariæ Duci &c. Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym. S. D.

A EST ILLVSTRIS FAMAE TVAE CElebritas reuerēdissime & illustrissime Princeps, ea uirtutum tuarū magnitudo & doctrinę splendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cū solida prudētia grauis oratio, & elegās dicēdi promptitudo, multarū rerum cognitio, constans religio, ac mores laudatissimi, quibus supra communē aliorū consuetudinē præditus es: taceo priscas eminētis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum tum nouarum thesauros, amplitudinē dominii, sacrarumq; dignitatū mitras, quorum etiam præstantia antestas cū corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tñ his omnibus longe maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis uirtutibus, quibus sane effecisti, ut quanto quisq; doctior est, ac uirtutum amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insinuari, unde & ipse etiam illud decus tuum petendū mihi constitui, sed Parthorū more, hoc inquam est, non sine munere. Quem equidem salutandi Principis morem à priscorum usq; seculis in hæc nostra tempora deriuatum, & adusq; huc obseruatū uidemus. Cumq; uiderē alios quosq; uiros egregie doctos, doctrinarū suarū pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne solus ego uelut cultus & uenerationis tuæ desertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus applicare ausim: cogitabundus ac circunspiciens in cella mea libraria, quo munere te tam insignem Principem condonare possem, en inter recondita offerebant sese subito libri de Occulta philosophia, siue de Magia, quos iuuenis admodū scribere aggressus, & iam multis annis uelut oblitus intermiseram: mox tuæ amplitudinis uenerationē ad illos cōsummandos, uelut ad uota reddenda properaui. Sane quòd persuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare posse, quàm antiquissimæ abstrusissimæq; doctrinæ nouū opus, opus inquam curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis doctrinam, ausim dice-

re, à nullis hactenus restituere tentatã. Attamen non in hoc tibi adscribun tur hæc nostra, quod te digna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbum, habeant apud te quan dam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ stu dia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniant, ac fugata inuidia peren nitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructũ bonę conscientiæ, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cũ utilissima, tum cognitu ne cessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, quã etiã præsentis ætatis nostrę, multa siquidem iuuenilis operis errata castigaui, multa cõpluribus locis intersulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facile deprehendi possunt, atq; sic cognosces me omnem ætatem meam tuis obsequiis fore deuotum. Vale fœlicis Coloniæ fœlicissimus Princeps. Ex Mechlinia. Anno M. D. XXXI. Mense Ianuario.

CAPITVLORVM OMNIVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.

De no-

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

CAPITVM LIBRORVM FINIS.

Nobi-

NOBILIS VIRI HENRICI CORNELII AGRIPPAE EQVITIS AVRATI,

& utriuſq; Iuris Doctoris, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis à Conſilio & archiuis indiciarii, de Occulta Philoſophia, ſiue de Magia Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monſtrabitur. Caput primum.

VM TRIPLEX SIT MVNDVS, elementalis, cœleſtis & intellectualis, & quiſq; inferior à ſuperiori regatur, ac ſuarum uirium ſuſcipiat influxũ, ita ut ipſe archetypus & ſummus opifex, per angelos, cœlos, ſtellas, elementa, animalia, plãtas, metalla, lapides, ſuæ omnipotentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum miniſterium hęc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putãt Magi, nos per eoſdem gradus, per ſingulos mũdos, ad eundem ipſum archetypum mundum, omnium opificem, & primam cauſam, à qua ſunt omnia, & procedũt omnia, poſſe conſcendere: & non ſolum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexiſtunt, frui poſſe, ſed alias præterea nouas deſuper poſſe attrahere. Hinc elementalis mundi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philoſophia uenantur: deinde cœleſtis, mundi radiis & influxibus, iuxta aſtrologorum regulas, & mathematicorũ diſciplinas, cœleſtes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuerſarum poteſtatibus per religionum ſacras ceremonias corroborãt atq; confirmant. Horum omnium ordinem & proceſſum, tribus his libris nunc tradere conabor: quorum primus cõtineat Magiam naturalem, alter cœleſtem, tertius ceremonialem. Sed neſcio an planè uenia dignum ſit, me hominem ingenii ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduũ, tam intricatum negotium, in ipſa mea adoleſcentia tam libere aggreſſum eſſe: quamobrem quæcunq; hic à me dicta ſunt, & inferius dicentur, his nolo quenq̃ plus aſſentiri, neq; ipſe ego plus aſſentior, niſi quatenus ab eccleſia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid ſit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat eſſe Magiæ profeſſorem. Caput II.

Agica facultas poteſtatis plurimæ cõpos, altiſſimis plena myſteriis, profundiſſimam rerum ſecretiſſimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, ſubſtantiam, & uirtutẽ, totiusq; naturæ cognitonẽ complectitur: & quomodo res inter ſe differũt,

& quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens, uniẽdo uirtutes rerũ per applicationẽ earũ adinuicem, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorũ dotibus ac uirtutibus passim copulãs atq; maritãs. Hæc perfectissima summaq; sciẽtia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hęc deniq; totius nobilissimæ philosophię absoluta consummatio. Nã cũ oĩs philosophia regulatiua diuisa sit in physicã, mathematicã & theologiã: physica docet naturã eorũ q̃ sunt in mũdo, illorũq; causas, effectus, tẽpora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aẽr,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariis'ue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat, quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarũ speculatrix physica cõplectit̃, & quę canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obiicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
Omne genus fructicum, lapidum quoq;, reptiliumq;.

Mathematica uero docet nos planã, & in tres porrectã dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quo circa certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq; labores,
Arcturum pleiadesq; hyadas, geminosq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerbo℞ & figura℞, de arcanis operationib⁹ & mysteriis signaculorũ, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges ceremoniarũ, fas sacro℞, atq; ius religionũ. Sed iã me recolligã. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa cõplectitur, unit, atq; actuat, merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuentores huius sciẽtiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alii extiterunt antistites, ut trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iãblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiã egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis cõmentariis illustrauit. Pręterea ad hãc artẽ Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorũ discendã nauigarũt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerũt. Quin & Pythagorã Platonemq; ob eam discendã compertũ habemus, Memphiticos uates accessisse, & penè totã Syriam, Aegyptũ, Iudęam, & Chaldęorũ scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerẽtur. Quicunq; igitur nũc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarãtur qualitates rerũ, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & si nõ fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si nõ fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substãtiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, nõ poterit intelligere Magiæ rationabilitatẽ: nullũ enim opus ab ipsa magia perfectum extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in seinuicem permixtionibus. Caput III.

Qvatuor sunt elemẽta & primaria fundamẽta rerũ oĩm corporaliũ, ignis, terra, aqua, aër: ex qbus oĩa elemẽtata in istis inferibus cõponunt: nõ per modũ coaceruatiõis, sed secũdũ trãsmutationẽ & unionẽ: rursusq; cũ corrũpunt in elemẽta resoluuntur. Nullum aũt sensibilium elementorũ purũ est, sed secundũ magis & minus permixta sunt, & in seinuicem transmutabilia: quemadmodũ terra lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq; fit terra: per calorẽ

autem euaporata transit in aërem,& ille supercalescens in ignem:& hic extinctus reuertitur in aërem,infrigidatus autem ex superadustione,fit terra aut lapis,aut sulphur,sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato aũt censet terrã omnino intransmutabilẽ esse, cætera aũt elementa & in hanc,& in seinuicẽ trãsmutari.Diuiditur itaq; terra à subtilioribus nõ trãsmutata,sed soluta aut permixta in illa,quæ illam dissoluunt, rursusq; in seipsam remigrans. Vnũquodq; aũt elementorũ duas specificas qualitates habet,quarũ priorẽ sibi propriã retinet, in altera tanq̃ media cõuenit cum sequenti. Est enim ignis calid⁹ & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atq; hoc modo secundũ duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt,ut ignis aquæ,& terra aëri. Adhuc secundũ alium modũ elemẽta sibi opponũtur:Nam quędã grauia sunt,ut terra & aqua: & alia leuia,ut aër & ignis: quamobrem priora passiua, posteriora uero actiua Stoici nuncuparũt. Proinde adhuc Plato secundũ aliũ modũ distinguens, tres unicuiq; assignat qualitates:igni uidelicet acuitatẽ, raritatẽ & motũ:terræ aũt obscuritatẽ,densitatẽ & quietẽ. Et secundũ has qualitates contraria sunt elementa ignis,& terra. Reliqua autẽ elementa ab illis qualitates mutuant,ita ut aër duas accipiat qualitates ignis,raritatẽ & motũ:atq; unã terræ uidelicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obscuritatẽ & dẽsitatẽ:& unã ignis uidelicet motũ.Sed ignis aere duplo rarior,triplo mobilior,quadruplo acutior:Aer autem duplo acutior aqua,triplo rarior,quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior quadruplo mobilior. Quemadmodum itaq; se habet ignis ad aerẽ, sic aer ad aquã, & aqua ad terram. rursusq;,sicut terra ad aquã,sic illa ad aerem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarũ, uirtutum & operum mirabilium:& qui has elementorum qualitates,& eorundem mixtiones cognouerit,facile perficiet opera miranda atq;stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. Cap. IIII.

Vatuor itaq; quę diximus sunt elemẽta, sine quorũ notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius cõpleat duodenarium:& per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem,unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur,nec patiũtur commixtionem,sed incorruptibilia sunt,& nõ à quibus,sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectũ. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elemẽta cõposita sunt multiplicia,& uaria,& impura,reducibilia tamẽ per artem ad purã simplicitatẽ:quibus tunc

ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia cõplementum dans omnium operationum occultarum & operationũ naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertii ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est con summatio omnis effectus in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti. miranda sunt, & plena mysteriis quæ operari possunt in Magia tam naturali q̃ diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes etiam solutiones & trãsmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientiis quicq̃ posse operari. Quicunq; autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omniũ naturalium rerũ, & cœlestiũ secretorũ scientiam & operationẽ perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quãdo per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per seipsum potẽs ad actionem propriam, mobilis tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturę custodia, illuminatiuus, circũuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferẽs, acute means, excelsus, nõ receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens, incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestãs suimet magnitudinem, actiuus potens simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse nõ patitur, ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & propriæ subito reducens in rationem, incomprehensibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerũ naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) & in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrãs, ut aiunt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrans, in inferno uero coarctatus, tenebrosus, & crucians, in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronẽ testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuentitius quo utimur: est in lapidibus, qui ictu cha-

lybis excutitur:est in terra, quę ex refossione fumat:est in aquis, q̃ fontes & puteos calefacit:est in profundo mari, quod uētis agitatū tepescit:est in aëre, quē sępe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuētia omnia, & uegetantia calore nutriuntur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor oīa fœcundans, & lux omnibus uitam tribuēs. Inferni ignis propria sunt ardor oīa cōsumēs, & obscuritas cuncta sterilitate cōplens. Fugat itaq; cœlestis & lucid⁹ ignis tenebrosos dęmones: fugat & hic noster ligneus eosdē, quatenus habet simulachrum, & uehiculū lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait: Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datū optimū uenit, splēdorē ignis sui emittens & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanq̃ per media instrumenta illū in hūc ignem nostrū influens. Sicut ergo tenebrarū dęmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incremēta suscipiunt à luce, non solum diuina, solari, & cœlesti, sed etiam ei⁹ qui apud nos est ignis. Hinc primi religionū & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum: Ne loquare de deo absq; lumine, iusseruntq; ad fugādos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quousq; pfectis sacro ritu expiationibus terra cōdantur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quē etiā apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabāt custodiebātq;. Omnium autem elementorū basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculū omnium radiorum influxuumq; cœlestium: ipsa in se cōtinet omnium rerum semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis, & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcūdata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pululatiua, centrum & fundamentum & mater omniū. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata, si dimiseris aliquādiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prægnās, ex seipsa producet plantas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quādo fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatem suam congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restaurationis ac conseruationis nostræ uerissima medicina.

De admirandis aquæ, & aëris atq; uentorꝝ naturis. Cap. VI.

On minoris potētię sunt reliqua duo elemēta, aqua uidelicet & aër: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullū animal degere possit: nulla herba, nec plāta queuis, circa aquę humectationē possit ꝓger-

minare. In ipsa est seminaria oīm rerū uirtus aīalium primo, quorū semen aqueū esse manifestū est: sed & fruticū, & herbarū semina licet terrea sint, ta befieri tamē aqua necesse est, si fœcūda esse debeāt: siue id fiat humore terrę imbibito, aut rore, uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidē terra & aqua, à Mose describunt producere animā uiuentē. Sed aquæ duplicē productionē tribuit, natantiū uidelicet in aqs, & uolantiū in aëre supra terrā. Terrenaꝶ etiā productionū ipsi aquę partim deberi, eadē scriptura testatur, inquiēs, quod post creationē uirgulta & plātæ nō germinauerāt, qa deus nō pluerat super terrā. Tāta eius elemēti potestas est, ut nec spūalis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemū testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor q̄ ignis necessitas. Infinitæ eiꝰ utilitates sunt, & usus multiplex, resq; oēs ex eius potestate consistunt: ut quę generandi, alendi, augmentādi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam oīm rerum principium statuerunt, omniumq́; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimū, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nā, ut ait Plinius, terras deuorāt aquę, flāmas necāt, scandūt in sublime, & nubium obtētu cœlū sibi uendicāt: eædē cadentes oīm terra nascentiū causa fiūt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq́; historicis descripta, de quarū mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida est, ortuq́; obituq́; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis, inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
Electro similes faciunt, auroq́; capillos.
Quodq́; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis undaː
Aethiopesq́; lacusː quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq́; meris abstemius undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto,
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam & Raphaneã Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum aluei sui præbet transitum: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abũdantiam: quãobrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis euãgelium de piscina probatica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabat. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclæam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descẽdisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arcadiæ mõte fontẽ qui Agriæ uocabatur, ad quẽ quoties regionis siccitas frugũ interitum minaret, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenẽs, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tũc commotis aquis uapor exinde in aëra sursum latus in nubes cõflabatur, cõcurrentibusq; nebulis cœlũ omne obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnem regionẽ salubriter irrigabãt. Verũ de aquarũ miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius medicus mirãda, & apud nullum alium quod sciam autorem reperta. Superest de aëre dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouẽs, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elemẽta numerant, sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul coniungens, & tanquã spiritum mundani instrumenti reboantẽ habẽt. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, nõ minus etiam rerũ omnium cum naturalium tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferẽs corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore cõcitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidii speciebus, spiritum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat, unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimens, naturã stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aërẽ causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressionum, per dilationẽ idolorũ, seu similitudinum, seu specierũ, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aëre multiplicatis, quo usq; perueniant ad sensus, & tandem ad phãtasiam, & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species hu-

iuſmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipſæ nanq; rerum ſpecies, licet ex propria natura deferãtur ad ſenſus hominũ & animalium, poſſunt tamen à cœlo, dum ſunt in aëre, acquirere aliquam impreſſionẽ, ex qua unà cum aptitudine, à diſpoſitione recipiẽtis magis ferantur ad ſenſum unius, quàm alterius. Atq; hinc poſſibile eſt naturaliter, & procul omni ſuperſtitione, nullo alio ſpiritu mediante, hominẽ homini ad quãcunq;, longiſſimã etiã uel incognitã diſtantiã & manſionẽ, breuiſſimo tẽpore poſſe nunciare mentis ſuæ conceptũ: et ſi tẽpus in quo iſtud fit, non poſſit præciſe menſurari, tamen intra uigintiquatuor horas id fieri omnino neceſſe eſt: & ego id facere noui, & ſæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Tritemius. Quõ etiã idola quædã, non modo ſpiritalia, ſed etiã naturalia à rebus effluant, utputa per influxum quendã corporum à corporibus, atq; in ipſo aëre conualeſcant, tum per lumen, tum per motũ, tum ad uiſum, tũ ad alios etiam ſenſus, ſeſe nobis offerant & oſtendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo auſtro flãte aër denſatur in tenues nubes, in quibus ueluti in ſpeculo reflectuntur imagines ualde diſtãtes caſtrorũ, montium, equorũ & hominũ, & aliarũ rerum, quæ decedẽtibus nubibus mox euaneſcunt. Et in Meteoris prodit Ariſtoteles, quoniam in nube aëris concipiatur iris, quadam ſpeculi ſimilitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ ui in aëre humecto facile effingi poſſunt eodem modo, quo imagines rerum ſunt in rebus. Et narrat Ariſtoteles, cuidã ex uiſus debilitate contigiſſe, ut ſpeculum illi fieret propinquus aër, & radi⁹ uiſiuus ad ipſum repercuteret, nec poſſet penetrare, unde quorſum ibat, idolum ſuum aduerſa facie, ſeſe præcedere arbitrabatur. Similiter ſpeculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aëre, etiam remote, extra ſpecula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum, aut animarum umbras ſe uidere putant: cum tamẽ non ſint, niſi ſimulacra quædam ſibiipſis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum eſt, ſi quis in loco obſcuro, & omnis luminis experte, niſi quod per minimũ foramen ſolis radius alicubi ingrediatur, ſuppoſita illi papyro alba, aut ſpeculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à ſole illuſtrata agantur. Et eſt aliud præſtigiũ admirandũ magis, ubi pictis certo artificio imaginib⁹, ſcriptis'ue literis, quis nocte ſerena plenæ lunæ radiis opponat, quarum ſimulacris in aëre multiplicatis, ſurſumq; raptis, & unà cũ lunæ radiis reflexis, alius quiſpiam rei conſcius per longam diſtantiam uidet, legit, & agnoſcit, in ipſo diſco, ſeu circulo lunæ: quod equidem nũciandorũ ſecretorũ obſeſſis uillis, & ciuitatibus utiliſſimũ artificiũ eſt, olim à Pythagora factitatũ, & hodie aliqbus adhuc, pariter & mihi nõ incognitũ. Atq; oĩa hæc, & multo plura, maioraq; in ipſa aëris natura fundata ſunt: & ex mathematica, atq; optica, ſuas rationes habent. Et ſicuti hæc ſimulacra reflectũtur ad uiſum, ita nõnunq̃ etiam ad auditum, quod in echo manifeſtum eſt. Sed ſunt illis occultiora

artificia,quo quis etiam per remotam distantiã,audire & intelligere queat, quid alius loquatur,uel susurret in occulto. Ex aëreo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt,quã motus aër,& concitatus. Horum quatuor sunt principales,à quatuor cœli cardinibus flãtes, uidelicet Notus ab austro,Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidẽte, & ab oriente Apeleotes siue Eurus:quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas,Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit Zephyrus,uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est,nebulosus & humectus,& calidus,& morbosus,quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

Madidis Notus euolat alis
Terribilem picea tectus caligine uultum,
Barba grauis nimbis,canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ,rorant pennæq; sinusq;.

Boreas autem Noto contrarius,septentrionalis uentus est,uiolentus & sonorus,qui nubes discutiens aërem serenum reddit, aquam gelu cõstringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem:

Apta mihi uis est,qua tristia nubila pello,
Et freta concutio,nodosaq; robora uerto,
Induro nubes,& terras grandine pulso:
Idem ego,quum fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est)tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concussibus insonet æther,
Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego,cum subii conuexa foramina terræ,
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes,totumq; tremoribus orbem
Concutio.

Zephyrus uero,qui & fauonius,uentus leuissimus ab occidente flans,& placide spirans,frigidus est & humidus,resoluẽs hyemes,germina floresq; producens,huic cõtrarius Eurus,qui & subsolanus,& Apeleotes,ab oriente,uentus aquosus & nubificus,& rapidæ uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram,Nabathæaq; regna recessit,
Persidaq;,& radiis iuga subdita matutinis.
Vesper,& occiduo quæ littora solæ tepescunt,
Proxima sunt Zephyro,Scythiam septemq; triones,
Horrifex inuasit Boreas:contraria tellus
Nubibus assiduis,pluuioq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum,quomodo se habeant ad elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cũ anima,& sensibus,& moribus. Cap. VII.

Ost quatuor simplicia elemēta, proxime sequuntur ex illis cōposita perfectorum quatuor genera, quę sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationē omnia elementa in cōpositionem cōueniat, singula tamen unū præcipuum elementū sequuntur imitanturq;: Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descēdunt, & ita concreti siccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla aūt aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argēto uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aēre conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus,

Igneus est ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ex eo extincto mox tota uita deficiat. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elemētorū gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei aūt, qui transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aērei qui aquę supernatāt, & spōgiosi sunt, ut lapis, spōgiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atq; asbestus. Similiter inter metalla, terrea sūt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuū: aērea, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terrā imitātur radices, propter dēsitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aērem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elemētorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiā quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aērea, quæ extra aērem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitātes, ut salamandræ, & quędā cicadæ, pyraustas uocant, & quæ igneo quodam calore feruēt: ut columbæ, strutiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirātes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aērem, & spiritus uitalis ignē, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nā rubra cholera cedit igni, sanguis aēri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aērem ratio, aquā imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur, nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aēreus est, nam aēre percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referūtur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hoīs ab elementis moderanť: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorē, & inertiā, & remissum opus, aqua signat: alacritatē, & amicabiles mores, aēr: impetū

acutũ & iracundũ, ignis. Elementa itaq; omniũ prima sunt, & omnia ex illis & secundũ illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & p omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. Cap. VIII.

ST Platonicarum omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mũdo, omnia in omnibus esse, modis tamẽ diuersis, pro natura uidelicet suscipientiũ: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elemẽta sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aërei, Iupiter & Venus: aquæi, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolant orbem octauũ, atq; Luna (quæ tamẽ à plerisq; aquea putatur) quãdo uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & cõmunicat. Sũt etiam inter signa quædam ignea, quædam terrea, quędã aërea, quędã aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentũ Leo, finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminũ Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horũ itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alii dicãtur ignei, alii terrestres, alii aërei, alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuii, igneus Phlegethon, aëreus Cocytus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euangeliis legimus ignẽ gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legit, stagnũ ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos dominus aëre corrupto: & apud Iob: Ad nimium calorẽ transilient ab aquis niuium: & apud eundem legimus, terrã tenebrosam & opertam mortis caligine, terrã miseriæ tenebrarum. Proinde etiã in supramundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponunt: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq;, aquea uirtus mundans: Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas supiora eis: sunt etiã in illis aër subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocãtur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista: Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignẽ urentẽ.

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin [illegible] testates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: aërei [illegible] principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum op[illegible], Aperiatur terra, & germinet saluatorē? nonne de eodē dicitu[illegible] æ mūdificans & regenerans? nōne idē spiritus spirans spira[illegible] etiā Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa [illegible] omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primū i[illegible] us, sed secu lēta & crassa, in cœlestibus aūt puriora & nitida: i[illegible] us uero ui- uentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elem[illegible] po ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potest[illegible] irtutes, in inferioribus crassiores formæ. *Elemēta oībus insunt rebus.*

De uirtutibus rerum naturalium ab e[illegible] xime dependentibus. Caput [illegible]

Irtutes rerum naturales quędā sunt [illegible]; ut calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & [illegible] perationes seu qualitates primæ, & secundū actū: h[illegible] litates solę totā omnino transmutāt substantiā, qu[illegible] litatū nulla facit: quędā uero insunt rebus ab elemētis cōpon[illegible] s, etiā ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, re[illegible] mollificatiuæ, induratiuæ, styptice, abstersiuæ, corrosiuę, causticæ, apertiuę, euaporatiuę, cōfortatiuæ, mitigatiuæ, cōglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retētiuæ, attractiuæ, repcussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & aliæ plures: multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, q̄ per se nō operaꝛ. Et hæ opationes dicunꝛ qualitates secūdarię, q̄a sequunꝛ naturā & mēsurā mixtionis primaꝝ uirtutū: quēadmodū de his in medicorū libris copiose tractaꝛ: sicut maturatio, quę est opatio caloris naturalis secūdū certā mēsurā in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & cōgelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in mēbrum determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicūtur qualitates tertiæ, quę sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundū has itaq; primas, secundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quę homines ualde admirātur: sicut est ignis aquā cōburens, quē uocāt ignē Græcū: cuius plures cōpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roraꝛ desuper: & ignis qui pluuia, uel uēto, uel sole accēdiꝛ. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs, cuius cōfectio notissima est, qui nihil cōsumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uideꝛ, nisi fuisset famosissima illa lampas, quę in templo Veneris quōdam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquā extinguitur. Cō-

Virtutes naturales rerum uariæ.

Artificiosa multa admiranda.

Quis sit ignis Græcus

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: aërei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice nonne legit, Aperiat terra, & germinet saluatorē? nonne de eodē dicitur, fons aquæ uiuæ mūdificans & regenerans? nōne idē spiritus spirans spiraculū uitæ: ideōq; etiā Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primū in istis inferioribus, sed feculēta & crassa, in cœlestibus aūt puriora & nitida: in supracœlestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemēta, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ. *Elemēta cūctis rebus insunt.*

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Capur IX.

Irtutes rerum naturales quędā sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & uocantur operationes seu qualitates primæ, & secundū actū: hæ enim qualitates solę totā omnino transmutāt substantiā, quod aliaꝵ qualitatū nulla facit: quędā uero insunt rebus ab elemētis cōponentibus tales, etiā ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticę, abstersiuæ, corrosiuę, causticæ, apertiuę, euaporatiuę, cōfortatiuæ, mitigatiuæ, cōglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retētiuæ, attractiuæ, repcussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & aliæ plures: multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, q̄ per se nō operat. Et hæ opationes dicunt qualitates secūdarię, qa sequunt naturā & mēsurā mixtionis primaꝵ uirtutū: quēadmodū de his in medicorū libris copiose tractat: sicut maturatio, quę est opatio caloris naturalis secūdū certā mēsurā in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & cōgelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in mēbrum determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicūtur qualitates tertiæ, quę sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundū has itaq; primas, secundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quę homines ualde admirātur: sicut est ignis aquā cōburens, quē uocāt ignē Græcū: cuius plures cōpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat desuper: & ignis qui pluuia, uel uēto, uel sole accēdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs, cuius cōfectio notissima est, qui nihil cōsumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidet, nisi fuisset famosissima illa lampas, quę in templo Veneris quōdam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquā extinguitur. Cō-

Virtutes naturales rerum uariæ.

Artificiosa multa admiranda.

Quis sit ignis Græcus

b

tra etiam præparatur lignum,uel aliud quoddam combuſtibile,ut ab igne lædi nō poſſit.& fiūt cōfectiones q̄bus inunctis manibus poſſumus portare ferrū ignitū,aut mittere manū in metallum liquefactū,ſeu toto corpore ire in ignē abſq; ullo malo,& hoꝝ ſimilia.Et eſt genꝰ lini,quod Plinius asbeſtū uocat,Græci ἄσβεϛον dicūt,quod ignibus nō abſumitur,de quo Anaxilaus ait,circundatam eo arborē ſurdis,& qui non exaudiant ictibus cędi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

INſunt præterea rebus uirtutes aliæ,quæ non ſunt alicuius elemēti,ſicut fugare uenenū,pellere anthraces,attrahere ferrum,uel quid aliud:& hæc uirtus eſt ſequela ſpeciei,& formæ rei huius,uel iſtius.Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum:quod non eſt elementali qualitati conceſſum.Nā hæ uirtutes,quia multum formales ſunt,ideo cum minima materia plurimū poſſunt:elementalis aūt uirtus,quia materialis eſt,ut multū agat,multā etiā deſiderat materiā.Vocātur aūt proprietates occultę:quia cauſę earū latentes ſunt,ita quod humanus intellectus non poteſt eas uſquequaq; inueſtigare:quare philoſophi maximā earū partē longa experiētia,plus q̄ rationis indagine adepti ſunt.nā ut in ſtomacho cibus digeritur per calorē, quē cognoſcimus:ſic transformatur per uirtutē quādam occultam, quam ignoramus:non quidē per calorē,quia ſic in foco potius apud ignē q̄ in ſtomacho transformaretur.Sic ſunt rebus ultra elemētales qualitates quas cognoſcimus innatæ quædā aliæ uirtutes,& ita à natura cōcreatæ,quas admiramur,ac ſæpe ſtupeſcimus nobis ignotas,uel raro uel nuſq̄ conſpectas:ut de phœnice aue unica ſeipſam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

> Vna eſt quæ reparat,ſeſe ipſa reſeminat ales,
> Aſſyrii phœnica uocant. Et alibi:
> Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uiſus,
> Et raram uolucrem turba ſalutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de ſe Matreas peperit:Is dicebat feram à ſe nutriri,quæ ipſa ſemet uoraret.Vnde & hodie adhuc anxie multi ſcrutantur,quę nam ſit Matreæ fera.Quis non miretur foſſiles ex terra piſces,de quibus Ariſtoteles,Theophraſtus & Polybius hiſtoricus prodiderunt?Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pauſanias, oīa ſunt occultaꝝ uirtutū opa.Sic auis ſtruthio ferrū frigidū atq;duriſſimū coq̄t,& digerit in corporis ſui nutrimentū: cuiꝰ ſtomachus tradit̄ etiā ferro ignito nō lædi.Sic piſciculus ille echines,ita frenat uētorū impetꝰ,& domat æquoris rabiē,ut quantūcunq; etiā imperēt & ſæuiāt procellæ,infinitis etiā uelis per uentū tenſis,tamē uſq;adeo ſolo tactu compeſcit & cogit ſtare nauigia,ut moueri nullo modo poſſint:ſic ſalamādræ & pyrauſtæ beſtiolę uiuunt in igne:& licet quandoq; ardere uideantur,tamē non lædūtur. Simile eſt de quodam bitumine,quo oblita dicuntur fuiſſe arma Amazonū,quod

Matreæ fera.

nec ferro,nec igne ſoluitur:cũ quo etiam & portæ Caſpiæ ex ære fabricatæ
illitæ fabulantur ab Alexandro magno:ſimili etiam bitumine legitur arcã
Noë cõglutinatam fuiſſe,ipſa à tot milibus annorum ſuper montibus Ar-
meniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia,
quæ tamen experientia ipſa cognita ſunt:cuiuſmodi de Satyris prodit anti
quitas,quæ animalia ſemihumana ac ſemibruta figura conſtant,ſermonis
tamen & rationis capacia: quorũ unũ quempiam beato Antonio eremitæ
quondã locutũ,& gentilem errorem in ſe animalibus colendis dãnaſſe, cõ-
munemq; deum pro ſe precandũ oraſſe,ipſe refert ſacer Hieronymus, eo-
rumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad
Conſtantinum principem deſtinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum ſpeciebus ab
ideis,per rationes animæ mundi,ſtellarumq; radios:& quæ
res hac uirtute magis habundant. Cap. XI.

Latonici omnia inferiora ferũt eſſe ideata à ſuperioribus ideis:
ideam aũt definiunt eſſe formã ſupra corpora,animas, mẽtes,
unam,ſimplicem,puram,immutabilem,indiuiſibilẽ,incorpo
reã & æternã:atq; eandẽ idearũ oĩm eſſe naturã. Ponũt aũt ide
as primo in ipſo quidẽ bono,hoc eſt deo,per cauſæ modũ,ſolũ eſſe relatiuis
quidusdam rationibus inter ſe diſtinctas:ne,quicquid eſt in mundo, ſine ul
la uarietate ſit unicũ:conuenire tamen inter ſe eſſentia,ne deus ſit ſubſtan-
tia multiplex. Ponunt ſecundo in ipſo intelligibili,hoc eſt in anima mũdi,
per formas proprie,atq; inſuper abſolutis formis inuicem differẽtes, ita ut
ideæ in deo quidẽ omnes una forma ſint:in anima mundi uero multæ: po-
nuntur in ſequentibus mentibus ſiue corpori coniunctis,ſiue à corpore ſe-
paratis,participatione iam quadam,& gradatim iam magis magiſq; diſtin
ctæ. Ponunt in natura tanq̃ ſemina quædã infima formarũ ab ideis infuſa.
ponunt in materia deniq;,ut umbras. Accedit adhæc, quòd totidẽ ſunt in
anima mundi rationes rerũ ſeminales,quot ideę ſunt in mente diuina:qui-
bus ipſa rationibus ædificauit ſibi in cœlis ultra ſtellas etiã figuras,impreſ-
ſitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; ſtellis,figuris ac proprietatibus
omnes ſpecierũ inferiorum uirtutes & proprietates depẽdent,ita, ut quæli-
bet ſpecies,habeat figurã cœleſtẽ ſibi conuenientẽ,ex qua etiã prouenit ſibi
mirabilis poteſtas in operãdo,qualem per rationes animæ mũdi ſeminales
propriam ab idea ſua ſuſcipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo cauſæ eſſen
di alicuius ſpeciei,ſed etiã ſunt cauſæ cuiuſq; uirtutis,quæ tali ſpeciei ineſt:
& hoc eſt,quod multi dicunt philoſophorũ,quod uirtutibus certis,ſcilicet
certam & ſtabilem rationẽ habentibus,non fortuitis,nec caſualibus,ſed ef-
ficacibus,ſed potentibus & indeficientibus,nihil fruſtra,nihil incaſſum agẽ
tibus,mouentur uirtutes in natura rerũ exiſtentes,quæ quidẽ uirtutes ſunt
idearũ operationes:quæ nõ errant niſi per accidens ex impuritate uidelicet

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniũtur res etiã eiusdẽ speciei magis ac minus potentes, secundũ puritatẽ uel confusionẽ materię, omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per cõfusionem & inabilitatẽ materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundũ merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Virgilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaq; situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis nobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur. Cap. XII.

Indiuiduorum singulares etiã dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cũ esse mirabilem quandam uirtutem operãdi & patiendi, rem mirabilem, etiam prętetr eam quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obediẽtia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quòd ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa concipiunt, tũc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, nõ modo res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet prę existere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarii effectus, inclinationes & mores, non tãtummodo à materia uarie disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: nõ quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ. Caput XIII.

Mnibus notum eſt, uirtutem quādam magneti ineſſe, qua ferrum attrahit: & quòd adamas ſua præſentia uirtutem magnetis tollit: ſic electrum & balagius cōfricati & calefacti paleam deducunt, lapis asbeſtus accenſus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plātarum, ſuperpoſitus corroborat, ſuppoſitus trahit: iaſpis ſanguinem cōprimit: echineis nauem ſiſtit: rabarbarum, cholerā depellit. Chamæleontis iecur ſummis tegulis exuſtum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uiſum perſtringit, & geſtantē inuiſibilem reddit: lyncurius lapis præſtigia ab oculis aufert: lipparis ſuffitus omnes beſtias euocat: Synochitides umbras inferorum educit: anachitides diuorū imagines apparere facit: Ennectis ſomniantibus ſuppoſitus oracula reddit. Eſt herba Aethiopica, qua ferunt ſiccari ſtagna, & clauſa omnia aperiri, & lataceem herbam legimus à Perſarum regibus dari legatis, ut quocunq; ueniſſent, rerum copia abundarent. Eſt & herba Spartanica, ſiue Scythica, qua guſtata uel ſaltē in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & ſiti durare. & dicit Apuleius ſe à numine edoctū multa herbarum & lapidum genera eſſe, quibus homines etiam perpetuā uitam ſibi contribuere poſſunt: ſed fas non eſſe, ſcientiam eorum homines cognoſcere: qui cum paruū tempus uiuentes, malis auide ſtudeant, & nullum non ſcelus audeant, ſi prolixitatem temporis accipiant, neq; diis ipſis parſuros. Verum unde nam ſint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerum proprietatibus ingentia uolumina ediderūt, nō Hermes, nō Bochus, nō Aaron, nō Orpheus, nō Theophraſtus, nō Thebith, nō Zenothemis, nō Zoroaſter, nō Euax, non Dioſcorides, non Iſaac Iudæus, nō Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi faſſi ſunt, quòd Zacharias ad Mithridatem ſcribit, magnā uim, & humāna fata lapidū herbarumq; uirtutibus ineſſe. Vnde igitur hæc ueniant altior ſpeculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à ſuis ſenſibus & qualitatibus nō diſcedens, hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire: quod forte uerum putari poſſet, niſi qualitates illæ ſint eiuſdem ſpeciei, operationes autem lapidum multæ, nec in ſpecie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum ſuo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuūt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad ſtellas, Albertus ad formas rerum ſpecificas huiuſmodi operationes reducunt. Et quāuis hi autores ſibi inuicem aduerſari uideantur, nullus tamen eorū, ſi recte intelligatur, à ueritate diſcedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectū in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutū finis & origo, ſigillū idearū miniſtris ſuis præſtat intelligētiis: qui tanquā fideles executores, res quaſq; ſibi creditas ideali uirtute conſignāt cœlis atq; ſtellis, tanquā inſtrumenta, materiam interim diſponentibus ad ſuſcipiendum formas illas, quę in maieſtate diuina, ut ait Plato in Timæo, per aſtra deducenda reſidēt: eaſq; da-

tor formarum distribuit per ministerium intelligentiarũ,quas super opera sua constituit rectrices & custodes,quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est,ut omnis uirtus lapidum,herbarum,metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsidentibus.Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis,deinde ab intelligentiis præsidentibus & regentibus,postea à cœlorum aspectibus disponentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur.Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares,quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide,sed maior in stella,ultra quã etiam ab intelligentiis præsidentibus unaquæq; res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa,cui omnia mutua & consummata correspondent,consonãtia suo harmonico concẽtu,ueluti hymnis quibusdam,semper summum illum opificem collaudãtes,quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus:Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra,& omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuũ, quàm rerum omnium connexio cum prima causa,& correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas,unde unaquæq; res determinatũ habet in archetypo particularem locum,unde uiuit & originẽ trahit:omnisq́; uirtus herbarum,lapidum,metallorum,animalium,uerborum & orationum & omnium quæ sunt à deo,insita est. Qui licet per intelligentias,& cœlos in hæc inferiora operatur,nõnunquam tamen omissis his mediis,aut suspenso eorum ministerio,immediate ex seipso illa facit deus,quæ opera tũc miracula uocantur:nam cũ primæ causæ imperio & ordine,secundariæ causæ, quas ministras Plato & alii uocant,necessario agãt,& effectus suos necessario producãt,nõnunq̃ tamẽ pro libitu suo sic illas absoluit aut suspẽdit de⁹, ut ab illius imperii & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima dei sunt miracula.Sic ignis in fornace Chaldaica nõ cõbussit pueros:sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatio retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem,per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationũ rationes nullo rationis discursu,nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt,sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit,& quod sit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIIII.

Emocritus aũt & Orpheus,& multi Pythagoricoꝝ, cœlestium uires inferorumq; naturas diligẽtissime perscrutati,omnia ple na diis esse dixerunt:nec abs re,siquidẽ nulla res est tã præstan tibus uiribus,quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos aũt uocabãt uirtutes diuinas in rebus diffusas:quas Zoroaster di- uinas illices,Synesius symbolicas illecebras,alii uitas,alii etiã aĩas nomina- bãt:& ab his uirtutes rerum depẽdere dicebãt:quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias,circa quas operatur:sicut homo,qui extẽdit in- tellectũ ad intelligibilia,& imaginationẽ ad imaginabilia : & hoc est quod intelligebant dicẽtes,uidelicet unius entis animã egredi,& in aliud ingredi, & fascinare ipsum,& suas operationes impedire:quẽadmodum adamas im- pedit magnatem,ne ferrum attrahat. Cũ uero anima primũ mobile sit,& ut dicunt,sponte & per se mobile : corpus uero uel materia per se ad motũ inefficax,& ab ipsa anima longe degenerans,iccirco ferunt opus esse excel- lentiori medio,scilicet,quod sit quasi non corpus,sed quasi iam anima, siue quasi non anima,& quasi iam corpus,quo uidelicet anima corpori cõnecta tur. Medium aũt tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiã quintã:quia non ex quatuor elementis,sed quoddam quintum su- per illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessario requiritur tanq̃ mediũ,quo animæ cœlestes insint corpori crassiori,& mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi,qualis in humano corpore noster:sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhi bentur membris,sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat. Magis tamẽ ac maxime infunditur his,q huiusmodi spiritus pluri- mum hauserint:hauritur aũt per radios stellarũ,quatenus res his se reddũt conformes. Per hunc itaq; spiritũ oĩs occulta proprietas propagaĩ, in her- bas,lapides & metalla,& in animantia,per solẽ,per lunã,per planetas,perq; stellas planetis sublimiores. Potest aũt hic spiritus nobis prodesse magis,si quis illũ sciuerit ab aliis elementis plurimũ segregare : aut saltem his rebus plurimũ uti,quæ hoc spiritu plurimũ abundant. Hę siquidem res,in quibus spiritus ille minus immergitur corpori,ac minus cohibetur materia,poten tius perfectiusq; agunt,tum etiã promptius generant sibi simile : est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo:quare Alchymistæ nituntur eũ spiritum ex auro argentoq; secernere:quem rite segregatum & extractũ, si postea illum cuiuis eiusdem generis materiæ,hoc est,cuiuis metalloꝝ adhi buerint,aurũ statim argentum'ue conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquãdo uidimus:sed non plus auri fabricare potuimus,nisi quantũ erat illud auri pondus,de quo spiritũ extraximus. Nam cum sit ille spiritus for- ma extensa & nõ intensa,non potest ultra suã mensurã imperfectũ corpus in perfectum permutare:quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inueſtigare,& experiri uirtutes rerum,per uiam ſumptam à ſimilitudine. Cap. XV.

Atet ergo in rebus proprietates occultas non ab elemētali natura,ſed cœlitus inſitas,ſenſibus noſtris occultas, rationi uix deniq; notas,quæ quidem à uita ſpirituq; mundi per ipſos ſtellarum radios proficiſcuntur: quę à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari poſſunt.Vnde ô cupiēs, qui in hoc ſtudio operari affectas,conſiderare debes,quòd unaquæq; res mouet & conuertit ad ſuum ſimile,& inclinat ad ſeipſum,ſecūdum totum poſſe ſuum, tam in proprietate,ſcilicet in uirtute occulta,quàm in qualitate,ſcilicet uirtute elementali. Quandoq; etiam in ipſa ſubſtantia,ſicut in ſale uidemus, nā quicquid diu ſteterit cum ſale,fit ſal:omne enim agens cū agere cœperit,non ad inferius ſeipſo mouet:ſed quodammodo quoad fieri poteſt,ad ſui par & cōſentaneum:quod etiam manifeſte uidemus in animantibus ſenſibilibus,in quibus cibum non in herbam,uel plantam, nutritiua uirtus trāſmutat,ſed in carnem conuertit ſenſibilem. Quibus igitur in rebus ineſt alicuius qualitatis uel proprietatis exceſſus,ut calor,frigus,audacia,timor,triſtitia,iracundia,amor,odium,uel quæuis alia paſſio,aut uirtus,ſiue inſit ipſis per naturam,ſiue quandoq; etiam per artem uel caſum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem,paſſionem,uirtutem,maxime mouent & prouocāt. Sic ignis mouet ad ignē,& aqua mouet ad aquam,& audax mouet ad audaciam. Et eſt notum apud medicos,quòd cerebrum iuuat ad cerebrum & pulmo iuuat ad pulmonem: ſic ferunt,quòd ranæ dexter oculus dextro, ſiniſter ſiniſtro,ſuſpenſi è collo natiui coloris panno, lippitudines ſanant: ſimile etiam de cancri oculis ferunt: ſic pedes teſtudinis conferunt podagricis,adalligati ita,ut pes pedi, manus manui,dextro dexter,ſiniſtro læuus ſuſpendatur. Hoc modo dicūt,quòd omne animal ſterile prouocat ad ſterilitatem:& ex eo maxime teſticuli,& matrix uel urina. Sic ferūt mulierem non concipere quæ accipit omni mēſe de urina mulæ,uel aliquid infuſum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquā proprietatem uel uirtutem,quæramus animantia,uel alias res,quibus talis proprietas excellentius ineſt, & ex his aſſumamus nobis partem,in qua talis proprietas uel uirtus maxime uiget: ut ſi quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit,cuiuſmodi ſunt columba,turtur,paſſer, hirūdo, motacilla:& ex his aſſumamus mēbra uel partes, in quibus maxime uiget Venereus appetitus,quæ ſunt,cor,teſticuli,matrix,priapus,ſperma,menſtruum. Atq; id fiat eo tēpore,quādo hæc animalia tali affectu maxime capiuntur,& intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem,& inferunt. Simili modo ad augendam audaciam,quæramus leonē,uel gallum, & ex his capiamus cor,uel oculos,uel frontem. Et ſic intelligendum eſt, quod dicit Pſellus Platonicus,quòd canes,& corui,& galli, conferunt ad uigiliā: etiam

philomela,& ueſpertilio,& noctua,atq; ex his maxime caput,cor,& oculi. Ideo dicunt,ſi quis cor corui,uel ueſpertilionis ſuper ſe portauerit, nō dormitabit donec deponatur.Idem facit caput ueſpertilionis aridum alligatū in dextro brachio uigilantis:nam ſi ponatur ſuper dormientem , fertur nō excitari,donec depoſitum fuerit.Eodem modo rana & bubo efficiūt loquacem,& ex his maxime lingua & cor:ſic lingua ranæ aquaticæ ſuppoſita capiti,facit loqui in ſomnis:& cor bubonis impoſitū mammæ mulieris dormientis ſiniſtræ,fertur efficere,ut omnia ſecreta pronūciet:idem fertur efficere cor noctuæ,& ſepum leporis poſitum ſupra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitā conferunt longæuam:& quęcunq; habentia in ſe uirtutem renouatiuam,conferunt ad noſtri corporis renouationem & iuuentutis reſtitutionem,quod medici ſe noſſe multoties oſtenderunt:ſicut manifeſtum eſt de uipera & ſerpentibus. Et notū eſt, quòd cerui renouant ſenectutem ſuam comeſtione ſerpentum:eodem modo phœnix renouatur per rogum , quem ſibi conſtruit,& ſimilis uirtus eſt in pellicano,cuius dexter pes ſi ſub ſimo calido ponatur,poſt tres mēſes regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidam quibuſdam confectionibus ex uipera & elleboro,& ex quorundā eiuſmodi animaliū carnibus cōfectis,promittunt reſtituere iuuentutē,& reſtituūt quandoq;, nōnunq̄ etiā talem,qualē Medea Peliæ ſeni promiſſam reſtituit.Creditū quoq; eſt , urſi ſanguinē applicato ore è recenti uulnere hauſtū, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præſtari:quia id animal robuſtiſſimū ſit.

Qualiter diuerſarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam,& ſibi mutuo communicantur. Caput XVI.

SCire debes,tantam eſſe rerum naturalium potētiam,quòd nō modo cunctas res ſibi propinquantes ſua uirtute efficiant,uerumetiā præter hoc,infundunt ipſis cōſimilē potētiā per quā hac eadē uirtute ipſę etiā cętera afficiāt,quēadmodū in magnete uidemus:qui quidē lapis nō ſolū annulos ferreos trahit, ſed uim etiā annulis ipſis infundit:qua hoc idē efficere poſſunt,qualē ſe uidiſſe referūt Auguſt.& Albertus.Hoc modo ferē,quòd meretrix publica in qua eſt audacia & impudētia exterminata,hac ipſa proprietate cūcta ſibi propinqua afficit quæ deinde reddūt eā aliis.Ideo dicūt,quòd ſi qs induat ueſtē uel camiſiam meretricis,uel ſecū habuerit ſpeculum in quo ipſa ſe quotidie ſpeculauerit, reddetur audax,intimidus,impudēs & luxurioſus:ſimili modo dicūt pānū, qui fuerit in funere,concipere ex hoc proprietatē aliquā triſtitiæ & ſaturnalem:& laqueū ſuſpendioſi ſimiliter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile eſt quod narrat Plinius,ſi quis terram ſubſternat lacertæ uiridi excæcatæ , & unà in uitreo uaſe annulos includat ferro ſolido uel auro , cum recepiſſe uiſum lacertam apparuerit , per uitrum emiſſa annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponũtur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. Cap. XVII.

REstat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile inimicum & destructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquæ: & aër terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes prçter Saturnum: Mercurii amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autẽ amici sunt, Iupiter Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habẽt domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorũ, quorũ exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortissima autem est amicitia eorum qui cõcordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorũ quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitiç superiorũ, tales sunt inclinationes rerum illis subditarũ in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quçdam rerum in seinuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illã, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariũ, & horrẽdo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sentẽtia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitiæ in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuã in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq; in eã undecunq; uisam: similiter aproxis herbç radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinã & fœminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulã

& turdum, cornicē & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psitacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et uariis albæ iunguntur sæpe columbæ,
Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cū aliis rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegetalibus: sic feles siue catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem concipere tradit, & defectū masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uenti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu cōcipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustella pugnatura cōtra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nā buffo quādo alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa ad modum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniā uisui salubrem herbam hirundines monstrauere, quæ cum ea pullorū suorum oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulę lauri foliis annuum fastidium purgant, quo etiam corui chamæleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia cōualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eiiciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se quadam herba, quæ seselis dicitur: similiter phalangio tacti, cācros edendo sibi salutem quærunt: Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cū uenenatos se sentiūt toxico Gallico, quercū, uel ut alii dicunt, coruatiam quærunt pro medela: Elephantes chamæleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, ceteræq; aquaticæ aues herba sideritide: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantherę contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

Animalium cū alijs reb' amicitia.

Hoïes à brutis quænā didicerint.

De inimicitiarum inclinationibus. Cap. XVIII.

E Conuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturę inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suū contrariū, ut propellat tanq̄ fugientia à facie eius. Eiusmodi

inclinationes habet rabarbarum in choleram, theriaca in uenenum, sapphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phātasmata: smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atrę bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaritiæ, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis, & ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingāt: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam aliis rebus: sic adamas dissidet cum magnete, ut iuxta positus non sinat ferrū attrahi: & apiū raninum fugiunt oues tanq̄ mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apii ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea uetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intātum, ut uisu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudoris: itaq; in oleo putrefaciunt, & interficiūt cum eo ictus inungētes scorpionum. Est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus suppositus puncturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabotes, aspides, & ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil æque aduersari quàm cancros, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cancro torqueri serpentes. etiam scorpius & crocodilus se mutuo perimunt: & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilē reddet: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit uiso ariete: fugit etiam uisa uipera: elephas audito grunnitu suis, & leones uiso gallo timēt: & pantheræ non attingūt perunctos iure gallinarum, præcipue si allium ei fuerit incoctum. Est etiā inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepii & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus. Itē polypum intantū locusta pauet, ut si iuxta uideat omnino moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earū attingere: & si pelles utriusq; contrarie suspēdātur, ferunt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyænæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo lęditur, & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi

Animalium antipathia atq; dissidium.

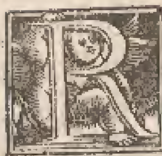
contra se,& horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda,uel pellis,uel caput lupi supra præsepe tristãtur oues, nec comedũt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius,quòd esalon parua auis oua corui frangens,cuius pulli infestantur à uulpibus,inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; uellit:quod ubi uiderint corui contrà auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens,iccirco asinos odit flores spinos deuorantes,Egithus uero auis minima intantũ cum asino dissentire fertur,ut sanguinem eorum constet non coire,quo etiã rudente egithi oua,& pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantũ dissentire fertur,quòd si ab eadem plantata fuerit uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arescere dicitur. Nihil magis timet leo,q̃ faces ardentes,neque ulla alia re atq; his domari creditur:& lupus neq; ferrum timet,neq; hastam,sed lapidem,cuius proiectu uulnere facto gignuntur lupo uermes:reformidat camelum equus,adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furẽs uiso ariete mitescit. coluber nudũ hominẽ timet,quem uestibus persequitur:taurus ferociens si ficui alligetur conflaccessit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum , & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes,quę illis à tota specie insunt,aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. Cap. XIX.

NSuper considerare debes uirtutes rerũ inesse quibusdã secundum speciem:ut audacia & animositas in leone & gallo , timiditas in lepore & agno,rapacitas seu uoracitas in lupo,insidiositas & fraudulentia in uulpe,adulatio in cane,auaritia in coruo & cornice, superbia in equo,ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato,libido in passere,& sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uero insunt rebus secundum indiuiduum,quemadmodum sunt quidã homines,qui uehementer abhorrent aspectum cati,ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint , qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna,tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia,morientibus omnibus,quæ forte mordicus illum apprehendissent,ipso omnino illæso:& refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellã,quæ araneas in escam uenabatur,eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice,timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi,quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem,confert omni ægritudini:ideo dicunt quòd os hominis mortui,qui nunquam habuerit febres,suspensum supra patientem,liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes,à corporibus cœlestibus infusæ,quod superius monstrauimus.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Quod uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris. Cap. XX.

Vrsus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam pręcipuā suam partē, sed secundū suā totā substantiam: Sic hyęna habet secundum suam totam substantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundū aliquā, sed secundū oēs suas partes non minus radice, q̄ foliis & semine: & sic de similibus. Quædā autē uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solū in lingua, uel oculis, uel aliis quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyænæ, quæ quodcunq; animal lustrauerit, e uestigio hæret stupescit, & mouere se non potest: similis uirtus est in oculis luporū quorundā, qui se quē prius uiderint, stupescit, & raucescit adeo, ut si clamare uoluerit, nō habeat uocis ministeriū: de hoc Vergil. meminit, ubi canit:

Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi legūtur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius cōmutauerāt, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animaliū oculis in collyriis utuntur ad similes passiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, nō ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur cōgregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarū uase æneo in terrā cōclusum, ranas congregat: & iecur caprinū papilionibus & tineis omnibus cōtrariū est: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos non attingūt qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimodè dispersas, prout ipsis secundum receptibilium diuersitatē cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiūt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimū, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mūdati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

Cur oculis & non alijs partibus potissimū utātur fascinatores.

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. Cap. XXI.

Cire præterea oportebit quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimũt uisu, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter extractũ ex animali, & adhuc calens, atq; uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriã, reminiscẽtiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quod scilicet quæcunq; colligẽda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, ungulæ, hęc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiã, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhęrente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationẽ mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquã, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradũt. Similiter pastinace radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mare demissa. Sic ferũt serpentis oculum dextrum adalligatũ contra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Itẽ dentes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientẽ, quartanã sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuẽti erepta sit, ad iudiciorũ euentũ pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domũ: cauendũ aũt, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimũ. Sunt adhuc proprietates post mortẽ remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquã mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quòd sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auiũ pẽnas & plumas destruuut & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illis uiuẽtibus auferri debent.

Quæ post mortẽ uires suas retineant.

cõſumit:& pellis hyænæ,deſtruit pelles pantheræ:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt ſolum in contactu corporeo,ſed etiã quandoq; in harmonia uocali:ſic tympanum factum de pelle adib,hoc eſt lupi,obmuteſcere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini,procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; diſtantiam ſonus eiuſmodi auditus fuerit:& fides factæ ex inteſtinis lupi,ſi cum ouinis fidibus in lyra,aut cythara tẽſæ fuerint, nullam inde fieri poſſe conſonantiam,manifeſtum eſt.

Tympanorũ ex diuerſis pellibus, diuerſi effectus.

Quomodo res inferiores ſubſunt corporibus cœleſtibus,& quomodo humanum corpus,ipſaq; hominum exercitia & mores,ſtellis atq; ſignis diſtribuuntur. Cap. XXII.

Anifeſtum eſt,quòd omnia inferiora ſubſunt ſuperioribus, & quodam modo(ut inquit Proclus)ſibi inuicem inſunt, ſcilicet in infimis ſuprema,& in ſupremis infima:ſic in cœlo ſunt terrena,ſed ſicut in cauſa modoq; cœleſti : & in terra ſunt cœleſtia, ſed modo terreſtri, ſcilicet ſecundum effectum. Sic dicimus eſſe hic entia quædam ſolaria,quædam lunaria,in quibus ſol & luna cauſant aliquid ſuæ uirtutis. Vnde res huiuſmodi recipiunt plures operationes & proprietates cõſimiles operationibus ſtellarũ ac figurarũ,quibus ſubſunt:ſic cognoſcimus ſolaria eſſe reſpectiua cordis & capitis,propter leonẽ ſolis domũ,& arietẽ ſolis exaltationẽ:ſic Martialia conferũt capiti & teſticulis,propter arietem & ſcorpionem:hinc quibus uino inebriatis,ſenſus titubant & caput dolet,miſſis in aquam frigidam teſtibus,aceto'ue dilutis,præſentaneum remedium eſt. Sed circa iſta neceſſarium eſt ſcire, quomodo corpus humanum diſtribuitur planetis atq; ſignis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionẽ,ſolem præeſſe cerebro,& cordi,femori, medullis,oculo dextro & ſpiritui uitæ:linguæ uero & ori,& cæteris inſtrumẽtis ſiue organis ſenſuum, tam interiorũ q̃ exteriorũ:inſuper manibus,pedibus,cruribus,neruis,& uirtuti phantaſticæ præeſſe:Mercurium ſpleni,lieni,ſtomacho,ueſicæ, matrici ac auri dextræ, ipſiq; receptiuæ uirtuti:Saturnũ hepati & carnoſiori parti ſtomachi: uentri quoq;,& umbilico Iouẽ:unde in Iouis Ammonii tẽplo effigiẽ umbilici repoſitã tradit antiquitas. Sũt pręterea q illi etiã coſtas,pecten,inteſtina,ſanguinẽ,brachia & dextrã manum,ac ſiniſtram aurẽ,ac uirtutẽ naturalem attribuunt:ſanguini autem & uenis,& renibus,& chyſti fellis,natibus,& dorſo,& decurſui ſpermatis,& ui iraſcibili,pręficiant Martem. Iterũ renibus & teſticulis,uuluæ,& matrici,& genitali ſemini,& ui concupiſcibili Venerem:inſuper & carni,& pinguedini,uentri,pectini,& umbilico, & eiuſmodi omnibus quæ operi Venereo inſeruiunt,ut oſſi ſacro,& ſpinæ dorſi,& lumbis:præterea,capiti & ori,quo oſculũ amoris pignus donať,præeſſe diciť. Luna uero etſi totũ corp⁹,& ſingula mẽbra pro uarietate ſignorũ ſibi uẽdicet,tamẽ peculiariter ſibi adſcribunť cerebrũ, pulmo,medulla ſpinæ dorſi, ſtomachus,

Vmbilici effigies cur in tẽplo Iouis Ammonij

& menstrua,& omnia excrementa,atq; oculus sinister cum crescendi uigore. Ipse uero Hermes in animalis capite septē dicit esse foramina,septē planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunę: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi,& stomacho,& iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina,& fundum stomachi: Libra gubernat renes,& femur, atq; nates: Scorpius genitalia,& uuluam,& matricē: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Pisces regūt pedes. Et sicut horum signorū triplicitates sibi correspondent, & conueniunt in cœlestibus: sic etiam conueniunt in membris, quod ea experientia satis cōstat, quoniā ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela uni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedib9 cessat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, scias quòd res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ,& suis præcipue domiciliis & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini,& facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia, citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, doryceniū, cinnamomum, crocus, lignum aloēs, thus, ambra, muscus,& partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testib9 propter Arietem & scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad lætitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secūdum planetas distributa sunt: Nam Saturnus regit senes, & monachos,& melancholias,& thesauros absconditos,& quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religiosos, prælatos, reges & duces,& lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significāt, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Humani corporis partes qb9 planetis atq; zodiaci signis subsunt.

Hominū mores & exercitia planetis subiacēt.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. Cap. XXIII.

Væ uero res cui stellę uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorū, uel motus, uel figuræ superiorū: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam

ſtellis conſonantes. Sic ſolaria ſunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus ſanguis purior, & ſpiritus uitæ: inter ſapores, qui eſt acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter ſplēdorem: habetq; à Sole, quòd ſit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis ſolares radios imitantur: ſicut lapis aëtites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: ſic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens ſimilē pupillæ oculi ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uiſui: ſic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aëreum & uaporoſum: ſic chryſolithus lapis habens in colore tenuem et lucidam uiriditatē, in qua quādo Soli opponitur ſtella aurea emicat, cōfortat ſpiritualia, cōfert aſthmaticis: & quando perforatur, et ſetis aſini in foramen repletus, ſiniſtro brachio alligatus, fugat phātaſmata, et terrores melancholicos ſtultitiamq; repellit: ſic lapis Iris ſimilis in colore cryſtallo, qui ut frequēter, reperitur hexàgonus, quādo ſub tecto pars eius radiis Solis opponitur, et pars altera in umbra tenet, colligit radios in ſe ſolares, quos proiiciēs reflectēdo facit apparere Irim in oppoſito pariete. Itē heliotropius lapis uiridis ad modū iaſpidis, uel ſmaragdi, guttis rubeis ſtellatus facit cōſtantē, glorioſum et bonæ famæ, cōfert ad uitæ longitudinē: & eſt uirtus eius mirabilis, quā habet in radios ſolares, quos in ſanguinē cōuertere dicit, hoc eſt, apparere ſanguineos, quaſi Sol pateret eclipſim, quādo uidelicet inungitur ſucco herbæ eiuſdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & eſt alia uirtus eius mirabilior in oculos hominū, quorum aciem ita pręſtringit, atq; ita obcæcat uiſum hominum, ut uideri non permittat geſtantē ſe, quod tamen non facit ſine adiutorio herbæ eiuſdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc eſt ſolſequium. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Pariſienſis in ſcripturis ſuis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole cōtra uenena, & peſtiferos uapores, reddit geſtantem tutum & gratum, confert ad diuitias, & ingeniū, confortat cor: retentus in ore, uehementer animū exhilarat. Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teſte Alberto refert Aeſculapius in una epiſtolarum ſuarum ad Octauium Auguſtum, quòd aliquod uenenū eſt tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interēpti conſeruat ab uſtione, ita quòd ſi aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic eſt ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabilem uirtutē cōtra uenena, & reddit geſtantem glorioſum, & formidoloſum aduerſariis. Præ omnibus autē ſolaris eſt lapis, quem inueniſſe fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad ſe trahit, quemadmodum magnes ferrum, cōtra omnia uenena efficaciſſimus, ab aliis pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoſo adſimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illū Euanthum nūcupat. Solares præterea ſunt, topazius, chryſopaſſus, rubinus, balagius: Item ſolaria ſunt auripigmentum, aureiq; colo

Chryſolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilus.

ris,& luminis plurimi. Ex plātis uero & arboribus,ſunt ſolares, quæ uertuntur ad ſolē,ut heliotropium,& quæ implicant in ſe folia recedēte Sole,oriēte uero,explicant paulatim: ut lotos,quam quidam arbuſculam ſolarē eſſe, & fructuum & foliorum figura teſtatur: Sic Pæonia,chelidonia,citraria,zinziber,gentiana,dictamnus,uerbena quoq; præſtans uaticinium & expiationem,fugansq́; cacodęmones. Laurus etiam Phœbo ſacer,ac cedrus,palma, & fraxinus,& hedera,& uitis:& quæcūq; uenena, & fulgura repellūt,& perpetuo uirentes hyemis algores non uerentur. Item ſolaria ſunt mēta,maſtix, zedoaria,crocus,balſamus,ambra,muſcus,mel flauum,lignū aloēs, gariophyllum,cinnamomum,calamus aromaticus,piper,thus,amaracus, & Libanotis:quòd Orpheus uocat ſolis thymiama. Inter animalia uero ſolaria ſunt magnanima,animoſa,ſtudioſa uictoriæ & gloriæ : ut leo ferarum rex, crocodilus,lynx,aries,caper,taurus armentorū rex,ab Aegyptiis apud Heliopolim ſoli ſacratus,quem ueritem nominãt:& bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ ſacer eſt. Præterea ſolaris eſt cynocephalus,qui per ſingulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per ſingulas horas mingit: idem & in nocte,unde illum in hydrologiis ſculpebant Aegyptii. Item ſolares ſunt inter aues,phœnix auis unica , & aquila auiū regina : item uultur, olor ſiue cygnus:& quæ quaſi quibuſdam hymnis applaudunt ſurgēti ſoli, & quaſi aduocant,ut gallus & coruus,accipiter etiam,quia in Aegyptiorum theologia ſpiritus & lucis ſymbolum eſt,à Porphyrio inter ſolares numeratur. Præterea ſolaria ſunt quęcunq; colligunt ſolis operū ſimilitudinem,ut uermiculi nocte lucentes,ſcarabeus quoq; quē felē uocãt,forma lucida,quē etiam cantharum dicunt,qui pilulas uoluit,ac deſuper incubat , aliosq́; generat. Appionis interpretatione hoc ipſo ſolis operum ſimilitudinem colligens,cuius oculos etiam iuxta ſolis curſum uariari conſtat,ſolaris eſſe iudicatur:& quæ ex eis ſunt. Ex piſciculis autē maxime ſolaris eſt uitulus marinus,fulguri reſiſtens,item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & Stella ob adurentem feruorem,ſtrombi regem ſecuti: ſimiliter & margari regem habentes,exſiccatiq; in lapidem aurei coloris dureſcunt.

Cynocephalū in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

Quæ res ſubſint lunæ. Caput XXIIII.

Vnaria uero ſunt inter eleementa terra,deinde aqua,tam maris quàm fluuiorū,& omnia humida,humores arborū, & animalium,maxime albi,ut albumina ouorū, pinguedines, ſudores, pituitę & ſuperfluitates corporū. Ex ſaporibus ſalſus & inſipidus:Inter metalla uero argentū:Inter lapides illius eſt cryſtallus, argentea marcaſita,& omnia alba & uirida. Item lapis ſelenites,id eſt lunaris,ex candido tranſlucens,melleo fulgore,motum imitans lunarem , lunæ figuram in ſe habēs,reddensq́; eã in dies ſingulos creſcētis,minuētis'ue numero. Itē margaritæ,q̄ ex aquę ſtillicidiis in conchis generant: ſimiliter & cryſtallus,

& berillus. Inter plantas & arbores lunares ſunt, ſelenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad ſolem, & palma arbor ad ſingu-
Arbores & plantæ lunares. lum lunæ ortum, ſingulum ramum emittens: hyſſopus etiam ſpecies roriſmarini, minima arbor & maior plantarum, de utriſq; participans: eſt etiam lunaris hagnus caſtus, ſiue caſta arbor, & oliua. Similiter & herba chinoſtates, quæ creſcit & decreſcit cum luna: ſcilicet in ſubſtantia & numero foliorum, non ſolum in humore & uirtute: quod ſingulæ plantę quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ ſolæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ ſimul ac ſoli inimiciſſima eſt.
Animalia lunaria. Animalia lunaria ſunt quæ humana conſuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam eſt chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti ſimilem ſemper induit: quēadmodum luna pro uarietate ſigni, in quo reperiť, naturā uariat. Item lunares ſunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obſeruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere ſimilem lunæ maculam creſcētem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares ſunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiuſmodi ſunt, ut ſanguis mēſtruus, cum quo multa mira & monſtrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam ſexū mutans, uariiſq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram ſimul cum aqua incolunt: ut caſtores & lutres, & quæ uenantur piſces: præterea animalia omnia monſtroſa, & quæ abſq; manifeſtis ſeminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu & ex terræ com-
Aues lunares. putreſcentia. Inter aues, lunares ſunt anſeres, anates, merguli, & oēs aquatiles & piſcium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuoce producunť, ut ueſpæ, ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: muſciliones ex uino corrupto, & ſcarabei ex carnibus aſinorum. Maxime uero lunaris eſt ſcarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiēs, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur, nono autem & uigeſimo die, quibus luminariū coniūctionem futuram putat, ada-
Piſces lunares. periens in aquam proiicit, unde tūc prodeunt ſcarabei. Inter piſces lunares ſunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ motum obſeruant, ut torpedo, echeneis, cancer, oſtrea, conchylia & ranæ.

Quæ ſunt ſub Saturno. Cap. XXV.

Aturnalia ſunt inter elemēta terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter aduſtam: Ex ſaporibus acetoſi, acriores, & graues. Inter metalla plumbum, & propter pondus aurū, aureaq; Marcaſita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, ſapphirus, fuſcus iaſpis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fuſca, & ponderoſa. Inter plantas & arbores, aſpho-

delus,ſerpentaria,ruta,cyminum,helleborus,ſilphium,mandragora, opiũ: & quæ ſtupefaciũt,& quæ neq; ſeruntur unquã,neq; fructus ferũt,& quæ nigrantes baccas,nigros'ue fructus producũt:ut ficus atra, pinus & cupreſſus arbor feralis,& non regerminans baccis,torua,ſapore amara,odore uiolenta, umbra nigrata,pice acerrima,fructu ſuperuacua,duratione incorrupta, funeſta & diti ſacra ſicut apium,quo antiquitus tumulorũ thecas, antequã in illis mortuorũ imponerẽt corpora,ſternere conſueuerũt: quãobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus paſſim herbis & floribus ſerta nectere fas erat præterquã ex apio:quoniã lugubre ſit,& hilaritati non conueniat. Animalia reptilia ſegregata,ſolitaria,nocturna, triſtia, cõtemplatiua uel penitus bruta,auara, timida,melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus,& quæ fœtus ſuos deuorant. Ex iſtis ergo ſunt, talpa,aſinus,lupus,lepus,mulus,catus,camelus,urſus,ſus,ſimia,draco,baſiliſcus,bufo,ſerpentia omnia & reptantia,ſcorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione naſcuntur in terra,in aquis,in ædium ruinis,ut mures uermésque multiplices. Inter aues uero Saturniæ ſunt, quæ ſunt longi colli & groſſæ uocis, ut grues, ſtruthiones, & pauones, Saturno & Iunoni ſacræ. Item bubo,noctua,ueſpertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidioſiſſima. Ex piſcibus uero anguilla,ſeorſum ab aliis piſcibus degens, muſipula, & canicula fœtus ſuos deglutientes. Item teſtudines,oſtreæ,conchylia,& ſpongiæ marinæ,& quæ ex eis ſunt.

Cupreſſus feralis arbor.

Apiũ coronamentis olim interdictum.

Quæ ſunt Iouialia. Caput XXVI.

IOuialia ſunt inter elementa aër:inter humores ſanguis, & ſpiritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimentúmque & uegetationem ſpectantia. Ex ſaporibus, qui ſunt dulces & ſuaues. Ex metallis, ſtannum,argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, ſapphirus, tuthia, ſmaragdus, iaſpis uiridis, & perpetuo uirides,aërei'que colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis,ocymum, bugloſſa, macis,ſpica,menta, maſtychæ,inula, uiola, lolium, hyoſcyamus,populus: & quæ fœlices arboret traduntur,ut quercus, æſculus, ilex, phagus, corilus, populus, ſorbus, ficus alba,pirus,malus,uitis,prunus,fraxinus, & cornus, atque oliua & oleum. Inſuper frumẽtum,hordeum,triticum,paſſulæ, liquiricia, zaccharum, & omnia quorum dulcedo eſt manifeſta & ſubtilis,participans aliquid ſtyptici & acuti ſaporis,ut ſunt nuces,amygdalæ,pineæ,auellanæ,piſtaceæ,radices pæoniæ,myrobalani,& rabarbarum,& mãna.Orpheus quoq; illi attribuit ſtyracem. Inter animalia ſunt,quæ præferũt aliqualem dignitatẽ & ſapientiã:& quæ ſunt mitia & bonæ diſciplinæ,ac bonorũ morum,ut ceruus, taurus,elephas:& manſueta queq; animantia,ut ouis & agnus. Ex auibus autem quæ ſunt complexionis temperatæ,ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phaſianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues

Aquila imperatorum insigne, & iustitiæ symbolum. piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphynus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

Artialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scãmonia, & omnia uenenosa ex caloris superabũdantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiũt, ut cepæ, ascalonia, porrum, sinapium, castoreũ: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autẽ quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpẽtes quoq; & dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiũt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircũ, lupum, glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. Cap. XXVIII.

Enerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argẽtum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolitus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanũ, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, ut pira dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicũt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generãs, quem etiam *Hirci salacitas.* post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amãtes. Item

coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quaru [illegible] terutra offerri iubebatur in purificationem partus, passer etiam [illegible] r, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii ma [illegible] ue proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocā [illegible] Venerē prona, terdecies, enim in die oppressa, si mas uocet, d [illegible] it. Ex piscibus uero Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissi [illegible] ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithyr [illegible] loris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. C [illegible]

MErcurialia sunt inter elemēta aqua, li [illegible] te omnia moueat: similiter & humores, præcipue [illegible] xtos: sed & spiritum animalem regulat, saporesq [illegible] eregrinos permixtosq;: ex metallis illius sunt, arge [illegible] m, stannū, marcasita argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, a [illegible] hyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus f [illegible] natura insitæ, aut qui ab arte factitii sunt, ut uitrum, & quæ cro [illegible] uiridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, [illegible] fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ bre [illegible] minores in foliis sunt, mixtisq; naturis & uario colore compositæ. [illegible] sagacia, ingeniosa, strennua, uersatilis ingenii, uelocis cursus, & [illegible] suetudinē cum hominibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mu [illegible] s & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrunq; sexum u [illegible] tant, ut lepus, & hyæna & similia. Inter aues quæ à natura ingeni [illegible] : & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, [illegible] ilomela, calandris, psitacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unico. [illegible] er pisces uero trochus qui seipsum init, quo circa masculo, fœminā u [illegible] tem polypus fraudulentus & colore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: [illegible] iliter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod totus sub lunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. Cap. XXX.

PRæterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agentes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq; uirtutē: cūctorum autē continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum

coruus & columba Veneri ſacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus, paſſer etiam Veneri ſacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali, quo nil ęque proficuum reſiſtit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocāt, quòd ſit in Venerē prona, terdecies, enim in die oppreſſa, ſi mas uocet, denuo accurrit. Ex piſcibus uero Venerei ſunt, grues libidinoſi, ſcari ſalaciſſimi, merulæ ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & ſuauitatem.

Quæ ſequuntur Mercurium. Cap. XIX.

Ercurialia ſunt inter elemēta aqua, licet indiſtinctè omnia moueat: ſimiliter & humores, præcipue tamē permixtos: ſed & ſpiritum animalem regulat, ſaporesq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis illius ſunt, argentum uiuum, ſtannū, marcaſita argentea. Inter lapides, ſmaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui ſunt diuerſorum colorum, & quibus figurę uarię à natura inſitæ, aut qui ab arte factitii ſunt, ut uitrum, & quæ croceum cum uiridi miſcent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroſelinum, & quæ breuiores & minores in foliis ſunt, mixtisq; naturis & uario colore compoſitæ. Animalia ſagacia, ingenioſa, ſtrennua, uerſatilis ingenii, uelocis curſus, & facilem cōſuetudinē cum hominibus habentia, ut canes, ſimiæ, uulpes, muſtelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrunq; ſexum uiciſſim mutant, ut lepus, & hyæna & ſimilia. Inter aues quæ à natura ingenioſæ, canoræ & muſicæ ſunt & uerſatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, pſitacus, pica, ibis, porphyrio, & ſcarabeus unicornis. Inter piſces uero trochus qui ſeipſum init, quo circa maſculo_fœminā uocāt. Item polypus fraudulentus & colore uerſatilis, & paſtinaca ob ſolertiam: ſimiliter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod totus ſub lunaris mundus, & quæ in eo ſunt, planetis diſtribuitur. Cap. XXX.

Ræterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; ſortitur: ſic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, ſuperficies uaria Lunæ & Mercurio & ſtellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aëreus ſubiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura cauſæ agentes ſequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas cauſarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq; uirtutē: cūctorum autē continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis aũt radix à Saturno, & lignũ omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescũt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt, & semina, non autem fructum producunt, hæc Veneris sunt, atq; Mercurii: quæ autem sine semine sponte producũtur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur. Caput XXXI.

Ipse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est: Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autẽ subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæ regiones pro maiori parte ad Asiam interiorẽ pertinent. Ioui autem subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & fœlix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britaniam, Galliam, Germaniã, Barstaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam: Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenii siue Orchenii. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Asiæ, Cyprum, Parthiam, Mediã & Persidẽ. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspiis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitę in scriptura dicti sunt. Lunam cũ Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolomęi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verum qui has prouinciarum partitiones supra syderalem hanc distributionem cum regentium intelligẽtiarum ministeriis, ac Israëliticorum tribuum benedictionibus, apostolorum sortionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis cõferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamq; regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. Caput XXXII.

Imilis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti uolūt subiici arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro, cācros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Pisciū subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet ursis: Hydra serpentibus, & cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uero Apuleius signis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti elelisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristereona hyption, Cācro symphyton, Leoni cyclaminū, Virgini calamynthū, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiā, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario draconteā, Piscib⁹ aristolochiā. Planetis uero, Saturno semperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, siue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verū Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelū, Ioui hyoscyamum, Marti arnoglossam, Soli polygoniam, Veneri uerbenā, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq; etiam experiētia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon cōtritum inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiæ. Sequuntur Pleiades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse sibi uolunt ex metallis argētum uiuum. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plātis tithymallum, & matrisyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapibus, sapphirū, ex plantis, marrubium siue prasium, mentam, Arthemisiam & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillum: ex plantis sauinam, Arthemisiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemisia, & mastyche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad septrentrionem, & Arthemisiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicit Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animātibus uero, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiam, trifolium, peruincam seu promarullam, Arthemisiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præest ex lapidibus, iaspidi: ex plātis, plantagini, Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plātis præest,

Asparagorum satio mira.

Scorpionū productio.

rorimarino,trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic ſubeſt ex lapidibus,ſardonius,& amethyſtus:ex plantis ariſtolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic ſubeſt ex lapidibus chryſolithus:ex plantis ſatureia,& fumus terræ. Decimaquinta,cauda capricorni dicitur,hæc tenet ex lapidibus chalcedonium:ex plantis maioranam, Arthemiſiam,nepetam,& quam calaminrham dicunt,pulegio ſimilem,& radicem mandragoræ. Illud præterea ſciendum eſt,non quamlibet, aut lapidē, aut plantam,aut animal,aut aliud uno ſolo ſydere regi,ſed multa etiā à pluribus recipere influxum , & non tam ſeparatum , quàm coniunctum : ſic inter lapides chalcedonius ſubeſt Saturno & Mercurio,cum cauda Scorpionis,&Capricorni,ſapphirus autem Ioui & Saturno,& ſtellæ Alhayoth. Tuthia Ioui & lumiuaribus:ſmaragdus Ioui,Veneri & Mercurio,ac ſpicæ: Amethyſtus autore Hermete, ſubeſt Marti cum Ioue,& corde Scorpionis: iaſpis multigenus Marti, & Ioui, ac ſtellæ Alchamech : chryſolithus Soli, Veneri & Mercurio,& ſtellæ quæ dicitur Vultur cadens:topazius Soli,& Elpheiæ:adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba ſerpentaria ſubeſt Saturno & Serpentario cœleſti : maſtyche & menta Ioui atq; Soli,ſed maſtyche etiam cordi Leonis,& menta hirco adhærent: ſic elleborus Marti & capiti algol. Muſcus & ſandali,Soli cum Venere:coriandrum Veneri cum Saturno dicata ſunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus ſubeſt Soli ac Ioui. Vulpes & ſimiæ Saturni ſunt & Mercurii, & canes domeſtici Mercurii ſunt,& Lunæ,& iā plura ex iſtis in ſupiorib⁹ docuim⁹.

De ſignaculis & characteribus rerū naturalium. Cap.XXXIII.

Mnes ſtellæ ſuas proprias habent naturas,proprietates,conditiones:quorum ſignacula & characteres per ſuos radios etiā in iſtis inferioribus producunt,in elemētis,in lapidibus,in plātis,in animalibus &eorum membris. Vnde unaquęq; res à diſpoſitione harmonica , & à ſua ſtella ipſam irradiante ſortitur ſpeciale aliquod ſignaculum,ſeu characterem ſibi impreſſum,illius ſtellæ ſiue harmoniæ ſignificatiuum,ac ſpecialem in ſe continentem uirtutem,ab aliis differentem,uel genere,uel ſpecie,uel numero præiacentis materię. Habet itaq; quælibet res ſuum characterem ad aliquem peculiarem effectum ſibi à ſua ſtella impreſſum,maxime ab illa quæ in ipſa præ cæteris obtinet principatum:& hi characteres has ſtellarum ſuarum proprias naturas,uirtutes & radices in ſe continent atque retinent,earumq; conſimiles operationes in res alias,ſuper quas reflectuntur,producunt,& ſtellarum ſuarum influxus prouocant adiuuantq;,ſiue planetarum,ſiue etiam ſtellarum fixarum , & imaginum, & ſignorum cœleſtium,quoties uidelicet in debita materia,ſuo tēpore debitisq; ſolennitatibus fuerint fabricati. Quod conſiderantes antiqui ſapientes,qui ad inueſtigandas occultas rerū conditiones plurimum laborauerunt, ſtellarum imagines, figuras, ſignacula, ſigilla, characteres

Res quælibet ſuū habet characterem.

adnotarunt, quos natura ipſa per ſtellarum radios in iſtis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plātis, & ramuſculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuerſis: Nam laurus, lotus, heliotropiū, plantę ſolares in ſuis radicibus ac nodis pręciſis, Solis characteres oſtendūt, ſic & in animalium oſſibus, & ſpatulis: unde ſpatularia diuinationis ſpecies proceſſit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœleſtium non raro inuentæ ſunt. Sed cum in tanta rerum diuerſitate non ſit tradibilis ſcientia, niſi in paucis, quæ humana prudētia percipi poſſunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæteriſq; rebus, & multorū animalium membris inueſtigari poſſunt, in ſola humana natura gradum ſiſtamus: quæ cum ſit totius uniuerſi completiſſima imago, in ſe ipſa omnē cœleſtem continens harmoniam, proculdubio in ea ipſa omnium ſtellarū, cœleſtiumq; influxuum ſignacula characteresq; abunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœleſti natura minus ſunt remota. Verum ſicut ſtellarum numerus ſoli deo cognitus eſt, ſic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & ſignacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoſcenda aſcendere poteſt. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philoſophi & Chiromantici partim ratione, partim experientia ſunt adſecuti, & multa adhuc in naturæ theſauris deliteſcunt occluſa. Igitur pauca quædam planetarum ſignacula, ſiue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromātici in hominum manibus cognouerūt. Has Iulianus ſacras, ſiue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum ſcripturæ ſacræ, per illas ſcripta ſit uita hominum in manibus eorum: ſuntq; ubilibet nationum & linguarum ſemper eædem atq; ſibi conſimiles permanenteſq;: quibus adinuenerunt poſtea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui noſſe uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic eſt oſtendiſſe undenam characteres naturæ ſuam ducāt originem, atq; in quibus rebus ſunt perquirendi.

Spatularia unde proceſſerit.

In hūana natura cœleſtium influxuum ſignacula abūde reperiuntur.

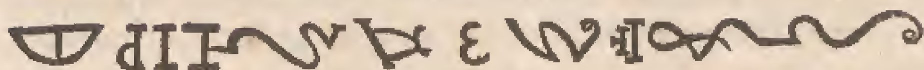
SEQVVNTVR FIGVRAE LITERARVM DIVINARVM.

Literæ ſeu characteres Saturni.

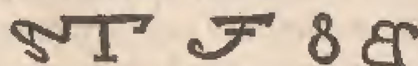
Literæ ſeu characteres Iouis.

Literæ ſeu characteres Martis.

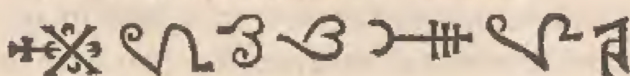
Literæ siue characteres Solis.

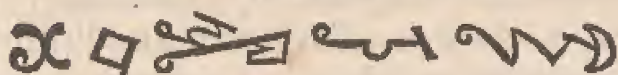
Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurii.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœlestium. Cap. XXXIIII.

Vnc si optas ex aliqua mundi parte stella'ue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratã singulare munus ab idea infunditur per rationem animę mundi. Dico autem opportune paratã, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescentes sunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quãdo submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminẽtes extant, atq; sicut tactus scopo uel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestã efficit, atq; ut ita loquar, de potentia producit in actum: quando res illi sub cœlesti opportunitate rite exponuntur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quære quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia:

Simile.

hæc sunt adhibenda, hæc sumẽda: potissime uero quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis cõferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos, perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; utilitate. Cap. XXXV.

Compertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam comprehensas cũctas superiorum corporum dotes, sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes: sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum uel mille Solis uirtutes per tot plãtas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul cõflare & in unam redigere formam, in qua dicta uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportiones commistionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descẽdit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, inquantum sequentes uirtutes antecedẽtibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suũ insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similium compositione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem, diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum est, quòd Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigãtum in Libya gens quædam ex floribus cõficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio, quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undiq; sibi constet, neque facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ui quadã naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unũ uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cũ lapidibus ui quadam naturę occulta: uisaq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tũc uarietas illinc quidem cœlestiũ actionũ, hinc uero potentiarũ naturaliũ cõgregata, facit q̃dã mirabilia, per unguẽta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet legũtur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis q̃ Alchorat inscribit, & aliorũ pluriũ.

Duplex in cõmixtione uirtus.

De unione rerum commixtarum,atq; introductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis Cap. XXXVI.

Ciendum uero,quo alicuius rei nobilior forma est,eo res ipsa prōptior est,& propēsior ad recipiendum,eo etiā potētior ad agendū. Reddunt itaq; incōprehensibilia rerū mirabilia,quando scilicet materiis commixtis, opportunisq; tēporibus præparatis,ad uiuificandum ponuntur,uitam illis ex stellis,animamq; sensibilem,tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia,quas tunc uitam adipisci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uero adeptæ sunt uitam,quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uero causa prępotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cū uita simul largit̃,quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est cōprehēsio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores cōcipiēdas. Virtus præterea cœlestis alibi quidem sopita iacet,ceu sulphur à flamma remotum: in uiuētibus autem corporibus sæpe flagrat,sicut sulphur accensum : tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreātur,qualia leguntur in libro Nemith,qui & legū Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt,neq; secundum leges naturæ producunt̃. *Varia uariorū āalium gñeratio.* Nos enim scimus,quòd ex uermibus generantur culices,ex equo uespæ,ex uitulo & boue apes, ex cācro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur,illo in aquam proiecto,generantur ranæ : si autem in pastillo cocta & per frustra incisa in loco humido & subterraneo dimittatur,generātur bufones:ex basilicone herba inter duos lapides trita,generantur scorpiones:& ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis,fiunt serpentes:& pilus ex cauda equi in aquam proiectus,uitā concipit,& trāsit in uermem perniciosum. Et est artificium,quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini,qualem ego uidi,& componere noui,quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent,& hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere,quę & quales materiæ,siue natura siue arte inchoatæ uel perfectæ,siue ex pluribus aggregatę,quales cœlitus influxus suscipere possunt. Cōgruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit,ut ab illis hauriamus influxum : quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiā nullā permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est,ad cœlestem influxum nō ineptum est. *Materiæ ad animā mūdi colligantia.* Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi,quæ quotidie influit super naturalia,& super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Quomodo certis quibuſdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam & uitalia dona deſuper trahimus. Cap. XXXVII.

Icunt Academici ſimul cum Triſmegiſto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatẽtur, omnia quæ ſunt ſub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni ſubiecta, eadem etiam eſſe in cœleſti mũdo, ſed modo quodam cœleſti, deinde etiam in mundo intellectuali, ſed multo perfectiori & meliori nota, perfectiſſimo tandem in archetypo. Atq; hac ſerie unumquodq; infernum ſuo ſuperiori, & per hoc ſupremo, pro ſuo genere reſpondere: & ab eiſdem ſuſcipere, è cœlis quidem uim illam cœleſtem, quam quintam eſſentiam, ſiue ſpiritum mundi, ſiue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo ſpiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem tranſcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu ſuo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab iſtis inferioribus ad ſydera, ab illis ad eorũdem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci poteſt: ex quarum ſerie tota magia, & omnis occultior philoſophia emanat. *Magia unde emanet.* Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artẽ, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuẽtes Aegyptii, naturam magam uocauere, hoc eſt, uim ipſam magicam, in attractu ſimilium per ſimilia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem hũiuſmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad ſe inuicem ſuperiorum cũ inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: ſic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cũ cœlo in materia: nec miſcetur ignis cum aqua, niſi per aërem, nec aër cum terra, niſi per aquam. Sic nec miſcetur anima corpori, niſi per ſpiritum: nec intellectus ſpiritui, niſi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipſo præparamento, ſpiritum ſtatim ab uniuerſo deducit: ſpiritus hic fomes eſt in ſpiritu corporeq; ad intelligẽtiam, mentemq; diuinitus conſequendam: ſicut in ligno ſiccitas parata eſt ad penetraturũ oleum: oleum huic imbibitum eſca eſt ad ignem: ignis ipſe luminis eſt uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibuſdã præparamentis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam dona deſuper ſuſcipere poſſumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & iſtæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipſo deo, ad cuius ſimilitudinem, & imaginem omnia creata ſunt. Prima autẽ dei imago, mundus: mundi homo, hominis animal, animalis zoophytũ, illius uero planta, plantæ autem metalla, & horum lapides ſimilitudines imaginationesq; repræſentant. Rurſus in ſpiritualibus conuenit planta cũ bruto uegetatione, brutum cum homine ſenſu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

Naturæ mira colligantia.

mortalitate iunguntur:diuinitas menti,mens intellectui:hic intẽtioni,hæc imagini:illa ſenſationi,ea ſenſibus,ipſi tandẽ rebus. Ea enim eſt naturæ colligantia & continuitas,ut omnis uirtus ſuperior per ſingula inferiora longa & continua ſerie radios ſuos diſpertiendo uſq; ad ultima fluat:& inferiora per ſingula ſua ſuperiora ad ſuprema perueniãt. Sic enim inferiora ad ſuperiora inuicẽ connexa ſunt,ut influxus ab eorum capite prima cauſa,tanquam chorda quædam tenſa,uſq; ad infima procedat: cuius ſi unum extremum tangatur,tota ſubito tremat,& tactus eiuſmodi uſq; ad alterum extremum reſonet,ac moto uno inferiori,moueatur & ſuperius,cui illud correſpondet,ſicut nerui in cythara bene concordata.

Quomodo dona,nõ ſolum cœleſtia & uitalia,uerũetiam intellectualia quædã & diuina deſuper ſuſcipere poſſumus. Cap. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora ſuperioribus conformia, poſſe opportunis cœli influxibus cœleſtia dona trahi:atq; ſic quoq; per hæc cœleſtia cœleſtes dæmones,quatenus ſtellarũ pediſſequos nobis cõciliari & inſinuari. Quare certis quibuſdam materiis naturalem uim diuinitatis habentibus,hoc eſt,quæ naturaliter ſuperis cõſentaneæ ſunt,rite collectis,partim phyſicè,partim aſtronomicè,undiq; opportune conflatis,dona non ſolum cœleſtia aut uitalia,uerumtiam intellectualia,quædam dæmoniaca & diuina deſuper ſuſcipi poſſe,Iamblichus,Proclus,atque Syneſius,cũ tota Platonicorum ſchola confirmant: & Mercurius Triſmegiſtus ſcribit ex propriis certiſq; rebus certo cuidam dęmoni congruentibus,compoſitam rite ſtatuam, confeſtim per dæmonem cõgruum animari. Cuius etiam meminit Auguſtinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim eſt mundi concordia,ut etiam ſupercœleſtia trahantur à cœleſtibus,& ſupernaturalia à naturalibus conſpirẽt ac trahantur:quia una uirtus opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidẽ uirtus opifex,ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit,ita magus aſſumit manifeſta,occulta ut attrahat:puta,per ſtellarũ radios, per ſuffumigationes,per lumina,per ſonos,per res naturales cœleſtibus congruas:quibus ultra corporeas qualitates inſunt etiam rationes,& ſenſus,& numeri,& menſuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus ſæpe diuinum aliquod & mirandum ſuſcipere ſolitos:ſic lapis qui naſcitur in pupilla oculorum hyænæ,ſub lingua retentus,diuinationem pręſtare dicitur. Idem fertur ſelenites lapis lunaris,efficere:ſic anchitide dicũt euocari imagines deorum, ſynochitide umbras inferorum euocatas teneri:Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ naſcens Perſico latere, efficit,ut narrat Plinius,atque magos ea uti, cum uelint deos euocare, eſſeq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam eſſe herbas quaſdam , quibus mortui reuocẽtur ad uitam. unde Xanthus hiſtoricus narrat herba quadã nomine bali,

Magus per manifeſta, occulta attrahit.

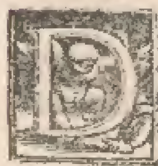

occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quē draco occiderat, resuscitatū: Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an possint talia re uera fieri ui herbarū, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequētibus disseremus: posse autem fieri in cæteris animantibus certū & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponātur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existēte ponātur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies oēs recuperāt uitā. Echeneim si quis in frustra discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes cōueniré, & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine. *Tillo p herbā uitæ restitutus.* *Aīalia ad uitā reuocari possunt, homo non ita.*

Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horū numinū ministros dæmones allicere possumus. Cap. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodum narrat Psellus Gnosticos magos consueuisse, quos pene execrandę & abhominabiles turpitudines exequebantur, quales olim in sacris Priapi, & in seruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modo ueritas & non fabula est, quod legit̃ de tēplariorū detestanda hæresi, & similia horū de maleficis mulieribus cōstāt, quę quidē anilis demētia sæpe in eiusmodi flagitiis errare dep̄henditur. His igit̃ & horū similibus mali dęmones alliciuntur, atq; conspirant: quēadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: omnis, inquit, potestas satanæ illic inhabitat, & coniurationē init cū uniuersis principatibus &, pariter nosipsi cū eo, & obedit nobis Cynops, & nos uicissim obedimus illi. Nemo rursus ignorat ecōuerso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis, & similibus, supercœlestes angelos nobis cōciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdā mūdi materiis mūdana numina quoq; allici posse, uel saltē dæmones hoꝝ numinū ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non supercœlestes, nedū sublimiores. Sic legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prænūtiātes spiritusq; stellarum ipsis infundisse, nō tam materiis certis cohibitos, q̄ eisdē gaudentes: quatenus uidelicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, nō secus atq; soleāt dæmones humana corpora occupantes. *Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.* *Angeli boni bonis cōciliātur opibus.*

De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleāt fieri. Ca. XL.

DIctum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturaliū. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furū & latronū, ut in aliquo loco *Ligatio multiplex.*

furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquã transire non possit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molẽdini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne nõ ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experiẽtia cognita sunt. Fiũt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguẽta, potiones siue philtra, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incãtationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiões, perq; uarias supstitiones & obseruationes, horũq; similia.

Ligationes p quæ fiũt.

De ueneficiis, earundemq; potentia. Cap. XLI.

Eneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit Mœris. nascuntur plurima Ponto:
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de sociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniunx,
Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyænæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla.
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In mediis echeneis aquis, oculiq; draconum:

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detõſos, pro Bœotii adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum ſcã dulare conſcendit, quod altrinſecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aſpectus peruium maxime his artibus ſuis cõmodatum ſecreto colit, priusq; apparatu ſolito inſtruxit feralem officinã, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durãtibus clauis defletorum, ſepultorum etiam cadauerum expoſitis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnoſi claui pendentium, alibi trucidatorum ſeruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis ſpirantibus fibris litat uario latice, nũc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle mõtano libat & mulſa: ſic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ diſciplinæ poteſtate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant ſtridentes capilli, ſpiritum mutuantur humanum, & ſentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor ſuarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum geſtientes fores inſiliũt. Auguſtinus quoq; perhibet ſe in Italia audiuiſſe mulieres quaſdas ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caſeo ſtatim homines conuerterent in iumenta, quæ neceſſaria portarent, & hos finito opere in homines iterum reſtituerent. *Hoĩes ſalito in iumenta uerſi.*

De quorundam ueneficiorũ admirãdis uirtutibus. Cap. XLII.

Nunc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo ſit parata uia ad totam hanc conſiderationem. Ex eis igitur ſunt ſanguis menſtruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideam⁹: Nam ut dicunt, aceſcunt eius ſuperuentu muſta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, ſterileſcunt tactæ fruges, moriunť inſitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, ſpeculorum fulgor aſpectu ipſo hebetatur, & acies ferri in cultris tonſoriis eborisq; nitor prę́ſtringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiã contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur guſtato eo canes, atq; inſanabili ueneno morſus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactiſq; aluearíis fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigreſcunt, equæ ſi ſint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitũ prægnantibus. Aſinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo cõtacta comederint: cinisq; pannorum mẽſtruoſorum ſi quis eum aſpergat lauandis ueſtibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menſtruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluſo. Præterea tertianis quartanisq; efficaciſſimum dicitur plantas ægri cum eo ſubterlini: multoq; efficacius ab ipſa muliere etiã ignorãti: ſic & comitiales impetus morboſq; ſanari. Inter omnes autem conuenit, ſi *Sanguinis menſtrui uires.*

Hydrophobi remediū. aqua potus'ue formidetur à morsu canis, supposita tantū calyci lacinia mē struo tincta, statim metum eius discuti. Præterea ferūt nudatas in mense, si segetem ambiant, erucas ac uermiculos, scarabeosq́; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente sole faciāt, semente enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq́;, ac contra fulgura prodesse. horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius uenenum esse, si decrescente luna accidat: sed uim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si uero in defectu lunæ solis'ue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac potentissimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima fit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferūt, quòd fila uestis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; si in incendium proiiciantur, non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd si radix pæoniæ cum castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti, sanari morbum comitialem. Præterea si stomachum cerui cremaueris uel assaueris, adiungasq́; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si crementur, fugari eorū odore serpentes, tanta uis eius ueneficii est, ut etiam uenenosis sit uenenum. *Hippomanes.* Est & hippomanes carūcula, inter ueneficia haud parū famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini apparet: quam nisi statim mater uorauerit, animū à filio penitus auersum habet, & fœtum nō alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uersa cum amantis sanguine propinatur in poculis. Est & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicūt, uirus scilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tēpore ferūtur in amoris furorē, cuius meminit Vergil. ubi canit:

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus.
Hippomanes quam sæpe male legere nouercæ,
Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iunenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq́; loquor, coctumq́; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonins in suis Argonauticis, Promethei herbam quam natam ait ex sanie & cruore in terrā stillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaso laceraret ac depasceretur: cuius flos, inquit, assimilis croco, colore corycto, caule gemino, cubiti mensura prominens, radix sub terra uelut caro recenter incisa succum nigricātem tanq̄ phagi emittit: Quo si quis Proserpinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblædi posse, tradit. Et Saxo Grammaticus scribit, Frotoni cuidam uestē fuisse, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ue-

neficiis inficitur: nam ut refert Plinius, sanguine eius tactis postibus, ferunt præstigiorũ infestari artes, nec posse elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali sinistri cinere decocto, cum sanguine mustellæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extremam fistulam intestini contra ducum ac potestatum iniquitates administrari, & ad successus petitionum, iudiciorum ac litium euẽtus pollere, si omnino aliquantulum quis secum habeat, eiusdem quoque cauerna sinistro lacerto religata, si quis mulierem aspiciat, amatoriũ esse tam præsens, ut ilico sequatur: frontis uero corium fascinationibus resistere. Basilisci quoq; sanguinẽ, quem & Saturni sanguinem uocãt, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipsum, tribuat successus petitionum à potestatibus, tum etiam à diis precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, si euellatur ex aure leua canis, cui nõ insit alius, q̃ niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere, nam si æger respondeat ei, qui intulerit à pedibus stanti interrogantẽq; de morbo, certam esse spem uitę: moriturũ uero, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, habere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calceamento subdita pollici, præsertim si iungatur cum herba eiusdẽ nominis, scilicet cynoglossa. Idem fieri membranam ex secundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri: nam officulo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatũ, stimulare contrà officulo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea feruere nisi exempto, quartanas cũ eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipsis efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter ueneficia uim habere: nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum uel ferocissimũ facilime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocissimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicũt etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicũt etiã poculum ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinã rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, se in ursam trãsfiguratum putet, omniáque uisa sub ursorum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousque poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complectione sua inde percepta.

Hiænæ ueneficia.

Basilisci, & illius sanguinis ueneficia.

De suffitibus, & earum ratione & potentia. Cap. XLIII.

Vffumigationes etiam quædam ad ſtellas accōmodatæ plurimum poſſunt,quatenus aërem ſpiritumq́; uehementer afficiunt ad dotes cœleſtes opportune ſub ſtellarum radiis capeſſendas:ſpiritus enim noſter ab huiuſmodi uaporibꝰ plurimū trāſmutatur, ſiquidem uterq; ſit uapor quidam alterius ſimilis. Aër etiam per dictos uapores inferiorum & cœleſtium qualitatibus facilime affectus, in præcordia aſſidue & repente penetrans,ad ſimiles nos mirabiliter redigit qualitates:quare uaticinaturo adhiberi ſolent ſuffumigationes ad phantaſiam afficiendam,quæ quidem certis numinibus conſentaneæ ad diuinam

Suffitus ad prophetiam conducens.

inſpirationem ſuſcipiendam nos accōmodant:ſic dicūt quòd ſuffitus ex ſemine lini,& ſemine pſyllii,& radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantū uero ſuffumigationes in aërem poſſint nemo miretur,qui ſentiat cum Porphyrio certis quibuſdā uaporibus à propriis ſuffumigationibus exhalantibus,aëreos dæmones ſtatim allici & inſinuari,tonitrua & fulmina induci,& ſimilia:quemadmodum iecur chamæleontis in ſummis tegulis uſtum,conſtat imbres & fulmina incitare: ſimiliter caput & guttur,ſi roboreis lignis accēdatur, imbrium & tonitruum cōcuſſus facere. Fiūt etiam ſuffumigationes ſub opportunis ſtellarum influxibus,facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt,ſi ex coriandro,& apio ſiue hyoſcyamo cum cicuta fumigium fiat,

Spirituum herbæ.

dæmones ſtatim congregari:hinc illas herbas ſpirituum uocant. Similiter dicunt,ſi ex radice cannę ferulæ cum ſucco cicutæ & hyoſcyami,& taſſi,barbaſſi,& ſandalo rubeo ac papauere nigro,facta confectione fiat ſuffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas : & ſi iſtis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco,& deſtruit idola illorum. Simili modo ſuffitus factus ex calaminto,pæonia,menta & palma Chriſti,omnes malos ſpiritus & noxia phantaſmata propellit. Præterea certis ſuffumigiis,quædam animalia cōgregari uel fugari tradunt,ſicut de lipare ſuffito refert Plinius, omnes beſtias euocari:ſic è ſummo gutture cerui uſtis oſſibus congregari ſerpentes,cornu uero ceruino ſuffito fugari.Idem faciunt pennæ pauonū ſuffitæ.Similiter accenſo pulmone aſini,uenenata omnia fugere:ungula eq ſuffita in domo aliqua,effugari mures.Idem fieri ex ungula mulæ. Muſcas quoq; ea fugari,ſi de ſiniſtro pede fuerit.& dicunt,quòd ſi ſuffumigetur domus aut locus aliquis cum felle ſepiæ, confecto cum thimyamate, & roſis, & ligno aloës,ſi tunc proiiciatur in loco illo aliquid de aqua marina,aut de ſanguine,uidebitur tota domus plena aqua aut ſanguinis : & ſi proiiciatur ibi terra arata,uidebitur terra tremere. Vapores autē eiuſmodi corpus aliquod efficere,& uirtutē huic infundere atq; diutiſſime perſeuerare,nō ſecus arbitrādū eſt,atq; cōtagioſus aliquis aut uenenoſus peſtilētiæ uapor etiā ultra bienniū in pariete domus ſeruatꝰ,habitātes inficit,ac qualis ex epidemia uel lepra latēs in ueſte calamitas,diu poſtea inficit utētē.Iccirco imaginibꝰ

& annulis,& similibus magiæ instrumentis,& thesauris absconditis suffumigationes certæ adhibentur,quas haud parũ conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt,si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretiosum,luna soli coniuncta in imo cœli,& suffumigauerit locum cũ coriandro,& croco,& hyoscyamo,& apio,& papauere nigro æquisponderibus contusis,& cũ succo cicutæ distẽperatis,nunq̃ inueniri aut auferri poterit quod sic abscõditũ est,semperq; dæmones custodiẽt illud:& si q̃s nitatur inde aliquid auferre,infestabit ab illis,& incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quod sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloës,costo,musco,croco,thymiamate,cũ sanguine upupę distemperatis fiat suffitus,ualde cito cõgregat spiritus aëreos:& si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorũ,cõgregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus,suffumigamus cum solaribus: si ad lunam,cũ lunaribus,& similiter de cęteris faciebant. Et est sciendũ,quòd sicut cõtrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiã in suffumigiis ad eosdẽ:sic contrariãtur inuicem lignum aloës & sulphur:thus,& argentũ uiuum:& spiritus inducti per suffitũ ligni aloës,accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis,obiecto gallo,mox disparuisse, quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Cõpositio quorundã suffituũ planetis accõmodatorũ.Cap.XLIIII.

SIc cõficimus pro Sole suffumigationem,ex croco,ambra, musco,ligno aloës,ligno balsami,& ex fructibus lauri,cum gariophyllis,& myrrha,& thure,quę omnia contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ suauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ,uel sanguine galli albi,in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri,& semine papaueris albi cũ thure & camphora,quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo,uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri,semen hyoscyami,radix mãdragoræ,lapis magnes & myrrha,& conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini,lignum aloës,storax, gummi benzaæ, lapis lazuli,& de summitate pennarum pauonis,& incorporantur cum sanguine ciconiæ,uel hirundinis,uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium,bdelliũ,armoniacũ,radices utriusque ellebori,lapidem magnetis & parum sulphuris,& incorporantur omnia cũ cerebro corui,sanguine humano,& sanguine cati nigri.

Pro Venere cõficimꝰ fumigiũ ex musco,ambra,ligno aloës,rosis rubeis, & corallo rubeo,& cõficiuntur cũ cerebellis passerũ & sanguine colũbarũ.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastyche, thure, gariophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cũ cerebro uulpis uel mustelæ, & cum sanguine picæ.

Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herbæ thuris. Iouis suffitus, odoferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloës. Solis omne gũmi, thus, mastyche, benzaẽ, storax, ladanũ, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & consimiles. Mercurii oẽs cortices lignorũ & fructuũ, ut cinnamomũ, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiã odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabiliũ omniũ folia, ut foliũ Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quòd in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolẽs & pretiosum. In malo aũt opere, ut sunt odiũ, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costũ: Gemini, mastychen: Cãcer, cãphorã: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacen: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus, asam: Aquarius, Euphorbium: Pisces, thymiama. Potẽtissimum aũt suffituum describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarũ uires conflatũ: recipit nanq; à Saturno costũ, à Ioue nucem muscatã, à Marte lignũ aloës, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis, unctionibus, philtris, eorũq; uirtutibus. Cap. XLV.

Collyria etiã & unguẽta naturalium cœlestiumq; uires conspirantia circa spiritum nostrũ, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam uero & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquũ, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; cõtactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autẽ noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aẽreus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt spiritũq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quãdoq; ægritudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

Vt te gremio accipiat lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyęum
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,

Occultum inspires ignem, fallasq; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas insigens, maxime ac plus aliis conuenit cũ spiritu phantastico, quod apparet in somniis, ubi sæpius nobis uisa sese offerũt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo talium specierũ ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones & similia: sic fiunt collyria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibusdam aliis rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quędam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiã quandoq; quæ uigilantes uix possint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusq̃ præsentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timẽt non timenda, & in suspiciones mirabiles, ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctãtur nemine pręsente, timent ubi non est timor: cuiusmodi passiones etiam magicæ confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades & lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constantibus, etiã per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones, & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificiis eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsę atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrãt poëtæ: sic Circe socios mutauit Vlyssis: & quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebãtur, quod dicit Plinius accidisse cuidam Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse, rursusq̃; cũ portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantii nomine tunc accidisse. & ipsæ sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quędã.

Visus purior est q̃ auditus.

Maniacorũ & melãcholicorũ affectiões unde.

De alligationibus, & suspensionibus physicis.

Caput XLVI.

Nima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis proprietates cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ nō solum applicatę per suffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum, uerumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo suspendūtur, uel alio quouis modo supponuntur, uel leuissimo contactu approximantur, suam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, suspēsiones, inuolutiones, suppositiones cōtactusq́; corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristitiam, in lætitiam, & similia: & reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, acceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles. Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, q̄ in insitionibus arborum manifestum est, ubi uirtus uitalis transfunditur à trunco in surculum illi insitum cum alia ligatura, qua cōtactus sibi inuicē non hæreant: sic in palma fœminina quādo appropinquat ad masculinam, rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de masculo ad fœminam, quæ redit erecta super seipsam, tanq̄ iam adepta sit per cōtinuationem funis masculi uirtutem. Simili modo uidemus, quòd torpedo marina etiam per longissimam uirgam procul tacta subito manum stupefacit tāgentis. Quod si quis etiam leporem marinum attingat, aut manu aut baculo dum in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quòd stella marina uulpino sanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiā, quòd si mulier accipiat acum, inficiatq́; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanū defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non poterit uir quispiam cum ea coire q̄ diu secum habuerit. Iam his exēplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius fili cōtinuationē quasdā uirtutes inde suscipere possumus. Oportet autem nosse certam alligandi & suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant sub certa constellatione & consona, fiantq́; dictæ alligationes & suspēsiones cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel setis certorum animalium factis. Inuolutiones uero fiāt in foliis herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis pāniculis & similibus, quatenus res inter se consentiant: ut si solarem alicuius rei uirtutem tibi cōciliaturus fueris, hāc inuolutam lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel sericeo crocei coloris, collo suspēdas, Sole in figura cœli regnāte: sic enim solaris uirtutis illius rei poteris euadere cōpos. Quod si Saturnalis rei alicuiꝰ uirtutē optas, hāc simili mō, Saturno dominā te, īuoluas pelle asini, uel pāniculo funerali, p̄sertim si ad tristitiā oparis, & filo nigro suspēdas: Simili mō de reliq̄s ęstimādū est,

Palmæ fœmininæ ad masculinam inclinatio.

Torpedo stuporem inducit.

Alligatiões & inuolutiones quomō fieri debeant.

De annulis & eorum compositionibus Cap. XLVII.

Nnuli etiã quos semper magnificecit antiquitas, quando opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutẽ, quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristẽ, mansuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilem uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, hostes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel non obligant eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna fœliciter aspecta, uel sibi coniuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulũ ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum infigere herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum, characterũ, præterea suffumigationes nõ prętermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarũ uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierũ nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum centesimum ac tricesimũ uixerit: insuper & iuuẽtę nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorũ legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephũ. Erat etiã narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos cõtra serpentũ morsus, fascinationes atq; dæmonia cõfecisse. Idẽ de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonẽ legimus Gygi Lydorꝫ regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatę uirtutis, cuius sigillum cũ ille in palmã conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscũq; sibi obstare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est. *Annulorum compositio.*

De colorꝫ uirtutibus, & q̃ loca cuiq; stellarũ correspõdent. Ca. XLVIII.

Vnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarũ illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ: Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primũ audiat alitẽ illã, si dexter pes circũscribat, ac uestigiũ id effodiatur, nõ gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerẽ è uestigio anguium collectum, si cũ eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerẽ aũt in quo se accipiter uolutauerit, si alliget linteolo rutilo, ferũt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirũdinũ lapillus collectus, recreare cõfestim dicit comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissime

si sanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa uena & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum trāsire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum defigere in quo loco primum caput defixerit corruēs morbo comitiali, absolutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ natam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem cōfestim sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita, ut æger quid sit illud ignoret. Ex locis uero quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quęuis fœtida, tenebrosa, subterrranea, religiosa & funesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate caduca, loca obscura, & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loco quæuis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, uariis suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages, cedésque factæ sunt, & carnificinas, & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aër serenus, palatia regum, & principū aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus autem incolit fontes amœnos, uiridantia prata, floridos, hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, (& ut Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorearum palæstras, & muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros & cōsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoque uarios lucos inerrans, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumēta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quod ex loco illo Venerea quadam facultate adficiātur: quod nō secus fieri putant, q̄ res quæ stāt in loco fœtido, efficiuntur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem, uel Martialem, uel Iouiam, iubent ad oriētem spectare, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia: similiter Capricornus & pisces. Collecturos uero rem Veneream, Mercurialem uel Lunarē, spectare iubent uersus occidentem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domicilia eorū principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cācer, Virgo, signa sunt septentrionalia: sic in opere solari spectādum est contra orientem, uel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Loca planetis respondentia.

Mundi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,

& q colores, qbus stellis, domibus & elementis distribuant. Ca. XLIX.

VMen etiam qualitas multum formalis, & simplex actus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso deo patre, qui est pater luminũ, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritusancto ardens fulgor, superans omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturã suscepta: descẽdit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiã uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidã uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tãdem ad sensum maxime uero oculorum. In eo fit uisibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrum, ubi radiis eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, cruciãs & exæstuãs, adeo omnia lucis uigorem, pro eorũ capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore connectens, tum cũcta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam cõtra solem lunam'ue nudari: quia radii luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traiiciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ cõtactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, cãdelas, & eiusmodi ex certis qbusdam rebus & liquorib᷒, ad stellarũ normã opportune electis, & ad eorũdem cõgruitatẽ inter se compositis, quæ quãdo accẽduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodũ ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis accensum, equinorũ capitum uisum, monstrifice repræsentare: simile fieri etiam ex asinis. & musciliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt uidere muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt quando uuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lãpade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cũ melle & sanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circũstãtes apparebũt solito maiores: et si per noctẽ illuminetur in sereno, uidet, quòd stellę discurrãt

adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq;, quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circunstātibus tristitiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex posterioribus Albertus, in quodā tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quædam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarū lumina: secundum quos etiam fixarum stellarum naturę deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis distribuantur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plūbei, fusci, Saturnum referentes. Colores uero sapphirei, aërei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obscuriores, aureiq; argēteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quin etiam ex domibus cœli, prima & septima, habēt colorem album: secunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrū. Habent etiam elementa suos colores, per quos physici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit, humidum, siccumq; denigrat: subrubeus color sanguinem indicat: sed igneus, siue flāmeus excandescens choleram: quæ cum propter subtilitatem suam, omnibus facile est cōmixtibilis, uarios deinceps causat colores: nam si sanguini miscetur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melācholico misceatur, nigredine tingit, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: si superabūdat phlegma, luteum: si melācholia uincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate misceatur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius, pallidum aut suppallidum. Sunt autē colores omnes magis potentes, quando sunt sericei uel metallei, uel in substantiis perspicuis, uel lapidibus pretiosis, & in his, quæ cœlestem similitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

Planetarum colores.

Domorum cœli colores.

Humorum colores.

De fascinatione, atq; eius artificio. Cap. L.

Aſcinatio eſt ligatio, quæ ex ſpiritu faſcinātis per oculos faſcinati ad cor ipſius ingreſſa peruenit. Faſcinationis autē inſtrumētum ſpiritus eſt, ſcilicet uapor quidam purus, lucidus, ſubtilis, à cordis calore ex puriori ſanguine generatus: hic ſimiles ſibi radios per oculos ſemper emittit: radii iſti emiſſi uaporē ſpiritalē ſecū ferunt: uapor ille ſanguinem, ſicut apparet in lippis ac rubētibus oculis, cuius radius uſq; ad obuios ſpectantis oculos emiſſus, uaporem unà ſecū corrupti ſanguinis trahit, cuius contagione cogit ſpectantis oculos morbo ſimili laborare. Sic patefactus, & in aliquē intentus oculus cum forti imaginatione pro ſuorum radiorū aculeis, qui ſpiritus uehicula ſunt, ipſos in aduerſos oculos iaculatur: qui quidē lentus ſpiritus faſcinati diuerberans oculos, cū à percutientis corde incitatur, percuſſi præcordia, tanq̄ regionē propriā ſortitus, cor uulnerat, & ſpiritum inficit peregrinus hic ſpiritus. Vnde Apuleius: Iſti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapſi p̄cordia, acerrimū meis medullis cōmouēt incendiū. Scias itaq; hoīes tū maxime faſcinari, quando frequētiſſimo intuitu aciē uiſus ad aciē dirigētes, oculi oculis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tūc ſpiritus ſpiritui iūgitur, & ſcintillas defigit, ſic fortiſſimæ ligationes, ſic amores acerrimi ſolis oculorum radiis accenduntur etiam uel repētino quodam intuitu, ueluti iaculo ſeu ictu totū corpus penetrante: unde tūc ſpiritus & ſanguis amatorius ſic uulnerati, non aliter in amātem & faſcinantē feruntur, q̄ ſanguis & ſpiritus uindictæ alicuius cæſi prolabuntur in cædentem: unde Lucretius de his amatoriis faſcinationibus cecinit:

Faſcinatio quid. *Faſcinatiōis inſtrumētū, ſpiritus.* *Radij, uehicula ſp̄us.* *Faſcinatio quō fiat.*

Idq; petit corpus mens unde eſt ſaucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem, ſanguis quaq; icimur ictu,
Et ſi cominus eſt, hoſtem rubor occupat humor.

Tanta eſt faſcinationis potentia, præſertim quando affectui uapores oculorum ſubſeruiunt. Iccirco utuntur faſcinantes collyriis, unctionibus, alligationibus & huiuſmodi, ad ſpiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex hippomane, ſanguine columbarum uel paſſerum, & ex ſimilibus. Ad inducendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ, & ſimilibus. Ad calamitatem uel ęgritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de ſingulis ratio eſt habenda.

De certis obſeruationibus, admirandas uirtutes producentibus. Cap. LI.

Ctus quoque certos & obſeruationes, certam naturalium uim poſſidere tradunt, ut credāt morbos quoſdam ſic uel ſic auferri poſſe aliquando, uel inferri: ſic ferunt quartanas abigi, ſi reſegmina unguiū ægri ligētur ad collū anguillæ uiuæ in linteolo, *Reſegmimū unguiū effectus.*

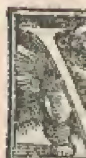
ipſa ſic in aquã remiſſa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro reſegmina unguiũ è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ, uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; ſi ante ſolis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia reſegmina unguium, ſi ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubent collo ſubnecti, atq; ita diſcuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto poſt terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmentum claui è cruce inuolutum lana, ſubnectunt collo, aut ſpartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam ſol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, ſtrumas parotidas gutture tacto, ſanari affirmãt. Item dicunt difficiles partus ſtatim ſolui, cũ quis lectum in quo ſit grauida tranſmiſerit, lapide uel miſſili, ex his quæ tria animalia ſingulis ictibus interfecerũt, ſcilicet, hominem, aprum, urſam. Idem quoq; efficere haſtam militarem, euulſam à corpore hominis, ſi terram non attigerit, ſagittas etiã corpore eductas, ſi terram non attigerint, ſubiectas cubantibus, ferunt amatorium eſſe. dicunt etiam comitiales morbos ſanari cibo è carne feræ occiſæ eodem ferro quo homo interfectus ſit: negãtur oculorum uitia fieri, nec lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, nouenis ſeptenis'ue nodis adalligãtes, ad ſingulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien ſuper dolentes lienen extenditur, dicente eo qui medetur lieni ſe remedium facere: poſt hæc iubent ipſum in pariete dormitorii, tecto'ue includi & obſignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur ſuſpẽſa, ita quòd æger egrediens rèuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicũt: qui uero in urinam canis ſuã ingeſſerit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborũ torporẽ ſentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari ſuam cuiq; urinam matutinis horis inſtillatam in pedem. Eſt rana parua arborem ſcandens, in eius os

Sputi uel ſaliuæ efficacia.

ſi quis expuat, ipſamq; dimittat, tuſſim liberare dicitur. Mirum quoq; eſt, ſed experimẽto facile quod narrat idem Plinius, ſi quẽ pœniteat ictus eminus cominus'ue illati, & ſtatim expuat, mediam in manum qua percuſſit, leuatus ilico percuſſus à pœna, hoc delũbata quadrupede approbari, ſtatim à tali remedio correcto animalis ingreſſu: quidam etiã aggrauãt ictus ante conatum. ſimili modo ſaliua manu ingeſta, expuere ſimiliter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum eſt, cum quis tranſit locum, in quo aliquod periculũ aderit. Deſpuimus quoq; comitiales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis ſpei alicuius audacioris petunt aliqui in ſinum deſpuẽdo. Simili modo terna deſpuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari.

Lupi quo à finib' arcẽdi

Tradunt lupos in agrum non accedere, ſi capti unius pedibus infractis, cultróque adacto paulatim

ſanguis circa fines agri ſpargatur, atq; ipſe fodiatur in eo loco, à quo cœperit primo trahi. Methanenſes Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præſeruandas uites præſentaneũ remediũ certiſſimo ſemper experimẽto cõpertũ habuerunt, ſi flante adhuc uento, gallũ gallinaceũ albũ duo uiri diuerſum trahentes diſcerperent mediũ, et uterq; ſuã partẽ retinens uineta perluſtrarẽt, quouſq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco, ambo ſibi obuii rediſſent, tũcq; eo loci gallinacei fruſta defodiſſent. Tradunt etiã ſi quis uiperam in uaporẽ baculo ſuſtineat, eum futura præcinere, baculum quoq; quo angui rana excuſſa ſit parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipſe recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circunſcribere, poſtea effodere, cauere præterea contrarium uentũ. Item dicitur, quòd ſi quis menſurauerit hominem mortuum cum fune, primo à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & poſtea à capite uſq; ad pedes, faciendo ter omnes iſtas menſurationes, ſi alius quiſpiam poſtea cum eodem fune ſimili modo menſuretur, ferunt illum improſperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & triſtitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd ſi qua mulier te ligauit maleficiis in amorem ſuum, accipe camiſiam ſuam & per caputium, & per manicã eius dextram minge foras & diſſoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quòd adſidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter ſeſe complexis, ueneficium eſſe, idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, ſi circa unum ambo'ue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficiũ eſt: ideoq; hęc in conſiliis ducum poteſtatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impedientia: & dicitur ſi quis ante oſtium ſtans nomine uocet eum muliere iacentem atq; ille reſpondeat, ſi tũc aut cultrum, aut acum infigat oſtio, frangatq; acie demiſſa, non poterit iacens coire cum illa, quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac geſtu, corporiſq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus ſtellis reſpõdeãt, unde phyſiognomonia, & metopoſcopia, & chiromãtia, diuinationũ artificia, ſua fundamenta habeãt Ca. LII.

Vltus uero ac geſtus, corporiſq; motus & ſitus, & figuræ nobis inſuper adhibitæ, ad cœleſtia munera capienda conducunt, noſq; ſuperis exponunt, certos in nobis effectus producunt, non ſecus atq; in elleboro, quam quidẽ herbam colligens, ſiue folium ſurſum trahat, ſiue deorſum, hoc ipſo motu cauſat, ut humores ſurſum trahat, uel deorſum. Quantum etiam uultus atque geſtus, uiſum, imaginationem ſpiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: ſic coeuntes ad prolem, plerunq; uultus quos ipſi tunc uel agunt, uel imaginantur, ſolent naſcituris filiis imprimere: ſic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel triſtis, repẽte perterret: ſic facile miſericordiam mouet geſtus ac figura lugẽtis: ſic facile amorem excitat amabilis perſonæ *Vultus atq; geſtus quũ imaginationẽ efficiãt.*

figura. Scire autem debes huiuſmodi geſtus ac figuras tanquam corporis harmonias ipſum non ſecus exponere cœleſtibus, quàm odores & medicinæ ſpiritum, atq; paſſiones interiores animam. Nã quemadmodũ medicinæ & paſſiones animi certis cœli diſpoſitionibus coaleſcũt: ſic etiam geſtus ac motus corporis certis cœleſtium influxibus efficaciã nanciſcũtur. Sunt autem geſtus Saturnum referentes, qui ſunt triſtes ac mœſti, ut ſunt planctus, capitis ictus: item religioſi, ut genuflexio aſpectu deorſum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultuſq; conſimiles, & auſteri ac Saturnini hominis, qualem deſcribit Satyricus:

Qui geſtus, quoſnã referãt planetas.

Obſtipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honeſti, geſtus honorifici, manuum coniunctio, quaſi plaudentis, ſiue laudantis: item genuflexio capite ſurſum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, geſtus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultuſq; conſimiles. Solares ſunt animoſi, honorifici, uultuſq; conſimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei ſunt, ut choreæ, amplexus, riſus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales ſunt inconſtabiles, ſtrennui, lubricoſi & huiuſmodi, uultuſq; cõſimiles. Lunares ſunt mobiles, uenefici, pueriles & eiuſmodi. Et quemadmodum de geſtibus loquuti ſumus, ſic etiam hominum figuræ diſcretæ ſunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aſpera, eminentibus uenis, corpore piloſum, paruis oculis, iunctis ſuperciliis, rara barba, groſſis labris, aſpectu in terram demerſo, ponderoſo inceſſu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingenioſum, ſeductorem, interfectorem. Iupiter uero hominẽ ſignificat colore album, rubore ſuffuſum, pulchri corporis, bonæ ſtaturæ, caluũ, habentẽ oculos maiuſculos, nõ prorſus nigros, pupillã latã, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiuſculos, barbam criſpam, boni animi & bonorũ morũ. Mars hominẽ facit rubeũ, capillitio ruffo, facie rotũda, oculis croceis, horribilis & acuti proſpectus, audacẽ, feſtiuũ, ſuperbũ, callidum. Sol hominem ſignificat colore fuſcum, inter croceum & nigrum, cum rubore ſuperfuſum, ſtaturæ breuioris, pulchri tamẽ corporis, corpore caluũ, & criſpum, oculis croceis, ſapientem, fidelem, laudis cupidũ. Venus hominẽ ſignificat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albũ, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo eſt intenſior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius ſignificat ex figuris hominem non multum album, neque nigrum, facie oblonga, frontẽ eleuata, pulchris oculis, nõ ex toto nigris, naſo recto & longiuſculo, rara barba, & lõgos habentẽ digitos, ingenioſum, ſubtilẽ inquiſitorem, uerſipellem & uariis

Figuræ quibus planetis reſpõdeant.

fortunis ſubiectum. Luna uero ſignificat hominē colore album, mixto rubore, pulchra ſtatura, facie rotūda, & ſępe ſignata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; ſuperciliis, beneuolum, facilem & ſociabilem. Habent etiā Signa, & facies ſignorum ſuas figuras, quas qui ſcire uelit in Aſtrologorum libris eas requirat. Ex iſtis deniq; figuris & geſtibus, phyſiognomonia, & metopoſcopia, diuinationū artes dependent: ipſaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut cauſæ, ſed ut ſigna per effectus cōſimiles, ab eadem cauſa cauſatos: & licet hæ diuinationum ſpecies per inferiora & debiliora ſigna uaticinari uideantur, non tamen aſpernanda nec damnanda ſunt eorum iudicia, quādo nō ex ſuperſtitione, ſed ex partiū omniū corporis harmonica correſpōdētia prognoſticātur. Quicūq; aūt nūc natura, ſtudio, actione, motu, geſtu, uultu, animi affectibus tēporisq; opportunitate cœleſtia melius imitaē, is tanq̄ ſupis illis ſimilior, ampliores inde pōt recipere dotes.

De diuinatione auſpiciorum, & auguriorum. Cap. LIII.

Vnt quædam alia diuinationū genera à naturalibus cauſis dependentia, quæ ſua arte & experientia cōſtant in uariis rebus: quibus medici, agricolæ, paſtores, nautæ, unuſquiſq; ex probabilibus ſignis prognoſticātur: quorum multa tradidit Ariſtoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auſpicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorū quæ ad publica uel priuata negocia pertinerent, inauſpicate perfecerint: populum uero Hetruſcum hoc artificio maxime pręſtitiſſe, Cicero in libro Diuinationum, copioſe declarat. Sunt uero auſpiciorum plures ſpecies: nam quædam dicuntur pedeſtria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædā cœleſtia, quæ ex tonitruis & fulmine: quędam caduca, ut cū in templo uel alibi, quid decidiſſet: quædam ſacra, quæ ex ſacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & triſtia auſpicia, ut cum hoſtia profugiſſet ab ara, uel percuſſa mugitum dediſſet, uel in aliam partem corporis, quàm oportet cōcidiſſet. His ſuperadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidiſſet qua contemplari & auſpicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, ſex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponēthem, ſonnaſarnoua, ſonnaſaruetus: & alia ſex à ſiniſtris, quorum nomina ſunt, confernoua, conferuetus, uiarā, herrenam, ſcaſſarnoua, ſcaſſaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua eſt augurium, quādo tu exiueris domum tuam cauſa faciendi aliquid, & eundo uides hoīem, uel auē, eundo uel uolando, ita quòd ſe ponat ante te in ſiniſtra parte tui: iſtud eſt tibi ſignum bonæ ſignificationis ſuper negotiū. Feruetus eſt auguriū, quando tu exiueris domū cauſa faciendi aliquid, & eūdo prius inuenis uel uides auem, uel hoīem pauſantē ante te in ſiniſtra parte tui: iſtud eſt tibi malum ſignum ſuper negotio. Viaram eſt

Romani nil inauſpicatū fecerunt.

Auſpiciorū ſpecies.

Auguriorū genera duodecim.

augurium,quando homo,uel auis,suo itinere uel uolatu ante te transit,ueniens à dextra parte tui, & tēdens in sinistram, euanescit:istud est tibi bonū signum super negotio. Confernoua est augurium quando prius inuenis hominem uel auem,euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris,te uidente:istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auē, reclinantem à dextris tuis uidente te:est tibi signū malum super negotio. Scimasarnoua augurium est,quādo homo uel auis post terga consequit̃ te,& trāsit te,sed anteq̄ perueniat ad te,uel tu ad eam,alicubi pauset te uidente à dextris tuis:est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium quando uides post te hominē uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est,si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam,pauset in loco te uidente:signum est bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntem,& in loco pausantem à sinistro latere:signum est tibi malum. Emponenthem,quando homo uel auis ueniens à sinistris,& transiens ad dextrā,euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas repausantem:signum est tibi bonum. Hartenam auguriū est, si homo uel auis à dextris ueniens,post terga tua trāsiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem:hoc signum est malum. hæc Scotus hactenus. Augurabant̃ etiam ueteres ex sternutamentis,quorum meminit etiam Homerus in Odyssea libro decimoseptimo,quia putabant illa procedere ex loco sacro uidelicet capite,in quo uiget & operatur intellectus:unde & sermo q-cunq; mane surgenti inopinato in buccam mentem'ue uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus,& aliis rebus,quā in auguriis significationem habeant. Cap. LIIII.

PRima quęq; auspicia in opis cuiusq; initio accipienda sunt:ut si uestē tuā in initio opis à soricibus corrosam senseris, desine ab incœptis: si egrediēs offenderis in limine,aut in uia impegeris pedē,cōtine iter: si q̄d mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit,differ inchoata:ne,uel tota intentio frustret̃,aut inutiliter cōpleat̃:sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripias horā. Videm⁹ aĩalia pmulta ex ui quadā ipsis à natura insita,pręstigiosa atq; fatidica:nōne gallus cātu horas solertissime indicat:& alis aptis leonē fugat:aues cōplures cātu & garritu,muscæ acri pūctura pluuiā p̄nūciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tēpestates p̄currūt. Lōgū esset retexere oĩa præsagia q̄ ex auibus, & animalibus didicere Phrygii,Cilices,Arabes,Vmbri,Tusci,& alii populi,q̄ auguria sequuti sunt:q̄ pillos multis expimētis & exēplis cōprobata sūt. In oĩbus nāq; sunt abscōdita futurorum oracula:maxima aūt q̄q; tibi aues ominales ꝓnūtiabūt. Hę sunt quas ex hoĩb⁹ in aues cōuersas eē referūt poëtę. Itaq; quid cornix loquat̃ diligēter ausculta,situq; ei⁹ sedētis, aut uolātis à dextris

Ominales aues quæ sint.

an à sinistris, loquax an clamosa an silens, præcedat an sequatur, transeuntis'ue expectet aduentum, an fugiat, quo'ue discedat, omnia diligẽter attende. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias significant, quoniã hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam generari oportet: si autẽ, quod rarissime euenit, duo mares generẽtur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiscẽtur: itidem neq; fœminæ alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt: Ideo unicæ cornici occurrentes, augurantur futurum, ut uiduali uita sibi uiuẽdum sit. Idẽ etiam portendit columba nigra: hæc enim post maris interitum, semper sola degit. Coruos autem non minore diligentia obseruabis, hos nanq; rebus maioribus præferri, & cornici prędicare dicũt: & sensit Epictetus Stoicus philosophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocitaret, uel corpori uel fortunæ, uel honori, uel uxori, aut natis aduersa portẽdere. Deinde cygnos, qui aquarum secreta prænoscunt considerabis, eorum nanq; hilaritas non modo nautis, sed quibusq; præterea peregrinãtibus felices præsagiunt euentus, nisi fortioris superentur superuentu, ut puta aquilæ, quæ potentissima imperii sui maiestate, omnium auium fidem, si contra loquatur, euacuat: cunctis siquidem auibus altius uolat, profundiusq; perspicit, & ab ipsius Iouis arcano nunq̃ excluditur: altitudinem & uictoriam, sed per sanguinẽ portendit: quia non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improuiso residens in clypeo, regem illum futurum prænuntiauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domũ sedentes, omen duplicis imperii Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthii filio ob seditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileũ auferens ac alte uolans rursum capiti reponẽs, Romanorũ regnũ illi portendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis cõdendæ experiẽtia uerificatũ est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquã inhiãs occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renuntiarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autẽ singularis fœlicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus auspiciis condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorũ urbi nomen dedit, ac gẽtis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis, concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferũt quod expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinẽ indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hip-

Auguria à maioribus auibus sumenda.

popotamus paricida,ingratitudinem meritorũ &iniuſtitiã nunciat. Origis auis inuidioſiſſima,inuidiã ſignificat. Iamq; etiã ex minoribus auibus,Pica loquax,hoſpites nuntiat:albanellus præteruolans,ſi à ſiniſtris ad dextrã ſeratur hoſpitii hilaritatẽ:ſi contrario,contrarium indicat. Stryx auis ſemper infauſta eſt,& etiam noctua:quæ quia noctu ex improuiſo aggreditur pullos,quẽadmodum mors de improuiſo ſuperuenit,ideo mortem prænuntiare dicitur,nonnunq̃ tamen quia noctis tenebris non cæcatur,hoĩs diligẽtiã & uigilantiã ſignificat,quod reſidens in Hieronis haſta cõprobauit. Bubonẽ uero Dido dũ miſceret Aeneæ infauſtum ſenſit,inde cecinit Poëta:

A minorib. quæ ſumantur auguria.

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit,quum res Romana apud Numãtiã inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factã in Romanos coniurationẽ ſunt dirutę. Inquit Almadel,bubones & nycticoraces cum ad inſolitas regiones manſionesq; diuertũt,iudicio eſſe earundẽ regionũ & ædiũ hoĩes morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus,eaq; præſentiunt:morituri aũt homines,iã poteſtate cadauera ſunt. Sed & de accipitre litis p̃nũtio canit Naſo

Odimus accipitrem,quia uiuit ſemper in armis.

Lælius Pompei legatus in Hiſpania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter ſupra caput uolitans,ſibi prænũtiaſſe dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiuſdem ſpeciei aues inter ſe pugnãtes, regni mutationem ſignificãt: ſi uero ſpecie diuerſæ contra ſe inuicem bellum gerant,& quæ amplius non uiſæ conueniant,nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel receſſu ſuo familiam augeri uel minui portẽdunt: earum uero uolatus quanto ſerenior,tanto laudabilior. Vnde Melampus augur,ex auicularum uolatu Græcorum ſtragem coniecit,quando ait: Vides ut nulla ſerenos ales agit curſus. Hirundines quoniam moribundæ pullis latebras parant,patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. Veſpertilio fugienti occurrens,euaſionem ſignificat:nã ipſa licet pennas non habeat,tamen euolat. Paſſer autem fugienti malum omen eſt,ipſe enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit,apud quam æque periclitatur:tamen in amoribus boni auſpicii eſt, ſiquidem libidine cõcitus,ſepties in hora coit. Apes regibus bona omina ſunt,nam populũ obſequentẽ monſtrant:muſcæ uero importunitatem & impudentiã ſignificant, quia ſæpius abactæ,continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domeſticæ,auguriorũ non ſunt expertes,nam galli cantu ſuo ſpem & iter inchoantis pro mouẽt. Quin & Tiberio naſcituro prægnans Liuia mater ouum gallinę ſubductũ, eouſq; ſinu ſuo fouit,donec gallus inſigniter criſtatus excluſus eſt,unde augures interpretati ſunt,naſciturum puerum fore regnaturum. Et ſcribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotiis,

Domeſticarũ auguria.

aduersus Lacedęmones præsagisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniā auis illa uicta silet, canit autē si uicerit. Simili ratione etiā ab animalibus & bestiis, euentuū omina capiuntur, nā occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus, itinerāti timēdus est, nisi captū cęperit. Mulus quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorū & pugnę rationem habet: Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises: *Ab aīalibus omina quæ sumantur.*

Bellum ô terra hospita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahūt, pacem significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario, qui cum hostis patriæ pronunciatus, uidit asinum oblatum pabulum spernētem, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxiliarē amicorū turbā orauit hoc unum auxilii genus exhiberent, & se ad mare cōducerēt, quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ Syllę uictoris minas euasit: utcunq; tamen asellus in augurio occurrat, semper laborē, patiētiam, impedimenta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiēs, successum regni firmauit: tamē eius quē ante uiderit uocē præcludit. P. Africano & C. Fuluio Coss. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerūt, uelut lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cū sit hoc animal inter cętera fortissimū, omnibus terrorē incutiens, bonum est: sed leænam mulieri occurrere, malum est quia conceptū impedit, nam leæna non parit secundario. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portēdi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatē: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiā est occurrere bobus triturantibus, sed melius arātibus, qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc auspicii gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnū enutritus est: quē & angelus, Tobiæ socius, nō est aspernatus comitē. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibiipsi damnū illaturū portendit. Iamq; etiā ex minutis animalibus mures dānū significāt: quę quū in capitolio aurū roserūt, eodē die ambo cōsules iuxta Tarētum insidiis ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciēs, aut loca exurēs, uota præpedit, & mali omi- *Minutorum ominaani. malium.*

nis eſt: contrà cicadę iter promouent, & bonum rerum nuntiant euentum. Aranea à ſuperioribus filum ducens, ſpem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norũt ſibi prouidere, & tutas parare latebras, ideo ſecuritatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitũ ſignificãt. Hinc cum Tiberii Cæſaris manſuefactum dracone͂ formicæ deuoraſſent, reſponſum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio me͂bro pollet, quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio caſum ſuum augurata eſt. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti ſunt, dictum illi ab aruſpice, ſi marem aut fœmellam emitteret, aut ſibi aut uxori breui moriendũ: ille uxoris uitam ſuæ præfere͂s, occiſo mare fœmellam emiſit, paucisq; poſt diebus uita exceſſit. Sic uipera mulieres prauas ſceleſtosq; filios ſignificat, & anguilla hominem ſignificat omnibus infenſum: hæc enim ſeorſum ab aliis piſcibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia aute͂ auſpicia & omina, nullum homine efficacius eſt, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occurſanti cõditionem, ætatem, ſexum, profeſſionem, ſitum, geſtum, motum, exercitium, complexionem, habitũ, nomen, uerba ſermonemq;, omnia diligenter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa inſunt præſagiorum lumina, non dubiũ eſt, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ eſſe infuſa, quod & Tullius ipſe teſtatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auſpiciũ ineſſe ſuæ æternitatis, ad omnes rerum ſeries & cauſas cognoſce͂das. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii præſagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in caſtrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduerſæ rei augurium ilico trucidare͂t, tamen infeliciter pugnatũ eſt, atq; Brutus & Caſſius ambo duces interiere. Ipſe etiam monachorum occurſus uulgo ominoſus habetur, magis autem ſi matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

Efficaciſſimũ ab hoïe auſpicium.

Quomodo uerificantur auſpicia per lumen ſenſus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. Cap. LV.

AVſpicia & auguria, quę ex animantibus & auibus futura prædocent, Orpheum illum theologum primo monſtraſſe legimus, quæ depoſt apud omnes gentes magni habita ſunt. Verificantur autem ipſa per luminoſitatem ſenſus naturæ, quaſi ab hoc quædam lumina diuinationis deſce͂dant ſuper quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præſagire: quod etiam ſentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia ſit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior,

Eiuſmodi aũt ſenſus naturæ,ut inquit Guilielmus Pariſienſis,ipſe eſt omni humana apprehenſione ſublimior,& prophetiæ uiciniſſimus uehemẽterq; ſimilis. Ab hoc ſenſu mirabilis quidam diuinationis ſplẽdor aliquibus animalibus naturaliter inditus eſt:quẽadmodum in quibuſdam canibus manifeſte apparet,qui latrones & occultos homines,& ſibi & hominibus penitus incognitos,huiuſmodi ſenſu agnoſcunt,inueniunt,inueſtigant,cõprehendunt,in eos faucibus & dentibus irruẽtes. Simili ſenſu uultures futuras præuident ſtrages ex prælijs,& cõgregantur in locis ubi futuræ ſunt, tanquam præuideant ſibi futuram eſcam cadauerum. Eodem ſenſu perdices cognoſcũt matrem ſuã,quã nunquam uiderũt,& relinquũt perdicem quæ furatur oua matris,& fouet ea. Hoc eodẽ ſenſu,omnino ignorante anima humana ſentiuntur quædam nociua & terrifica,unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiuſmodi ſentiẽtes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua,qui cum omnino ibi eſſe neſciatur uel cogitetur,horrorem,timorem & cordis inquietudinem incutit eiuſdem domus habitatoribus,fortaſſe non omnibus,quia eiuſmodi ſplendor nõ omnibus hominibus ineſt,ſed paucis. Sic meretrix abſcõdita in domo aliqua ampliſſima,aliquando ab aliquo omnino ignorante,ibi eſſe ſentitur. Proditum eſt hiſtorijs,Heraiſcũ quendam Aegyptium,diuinæ naturæ uirũ,immundas mulieres nõ oculis tantũ ſed uoce procul audita cognouiſſe, ſtatimq; capitis dolore eã ob rẽ non mediocriter affectũ. Refert quoq; Guilielmus Pariſienſis mulierẽ quandã ſuo tẽpore,uirũ quẽ adamabat, quando adiret locũ in quo ipſa morabaẽ,eiuſmodi ſenſu lõge à duobus miliaribus præſenſiſſe uenientẽ. Refert etiã tẽpore ſuo ciconiã quandã adulterio cõuictã per olfactũ maſculi cõgregata à maſculo multitudine ciconiarum ac detegẽte ipſo crimẽ fœmellę,ipſam à tota illa multitudine tanq̃ omniũ iudicio reã iudicatã, deplumatã ac laceratã fuiſſe. Recitat etiã de quodã equo, qui cũ ignorans cũ matre ſua cõcubuerat,poſtea id deprehendens,ipſum ſibi proprijs dẽtibus, genitalia abſcidiſſe,tanq̃ uindicantẽ in ſe inceſtũ. Similia de equis recitant Ariſtoteles,Varro & Plinius. Narrat ipſe Plinius de aſpide quadã ſimile factũ, q̃ cũ ad mẽſam cuiuſdã ueniẽs in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorũ ab uno filius hoſpitis interẽpt⁹ eſt,illa reuerſa & cognita culpa, necẽ intuliſſe catulo,nec poſtea in tectũ id reuerſam fuiſſe. Iam his exẽplis uidemus,quõ ſup animãtia quædam præſagiorũ lumina deſcẽdere poſſunt,uelut ſigna rerũ in eorũ geſtu, motu,uoce,uolatu,inceſſu,cibo,colore,& eiuſmodi cõſtituta. Nam iuxta Platonicorũ doctrinam,eſt rebus inferioribus uis quædam inſita,per quã magna ex parte cũ ſuperioribus conueniũt,unde etiam animaliũ taciti cõſenſus cũ diuinis corporibus conſentire uidenẽ, atq; his uiribus eorũ corpora & affectus affici,quarum nomine ſuis adſcribuntur numinibus. Conſiderare igitur oportet quæ animantia ſunt Saturnalia,quæ referunt Iouem, quæ Martem, & ſic de ſingulis,& ſecũdum eorũ

Senſus naturæ ſublimitas.

proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas supra recitauimus, bubo quoq;, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poeta:

Fœdaq; fit uolucris uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præsagii, præsertim in auspiciis nautarũ, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper lætissimus ales.

Osciuæ aues. Sunt præterea osciuæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auiũ uolatu quid cõsiderandũ. Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut buteones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrũ tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitẽt, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinãter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatẽ. Item quando duę aues simul cõuolant & ferales sunt, malum portẽdere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodũ apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filiũ Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autẽ augurandi genus est eorũ, qui audiunt & intelligunt sermones animaliũ sicuti apud ueteres Melãpus & Tiresias & Thales atque quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quòd cũ olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, uenisse unum aliunde passerculum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nũciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticũq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectatũ, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificiis hirundinē fuisse dicit. Certū enim est, quia omnis uox cuiuscūq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracundi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cōfuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes. Si quis certo die kalendarū Nouēbriū egressus ad uenandū, primam auem quā ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconū comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq;, cor talpę ad præsagia cōferre. Erant etiā diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorū capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animalium uoces, passionū diæ significatiuæ sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages:

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo cōstitutis capitibus, quorū unū ciui, alterū hosti nūcupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronūtiabāt uictoriā, quēadmodū apud Lucanū Pōpeianorū cædē, ac Cæsareanorū uictoriā exta significasse legimus in his uersib⁹:

Iecur extorum caput.

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erāt auspicia, & piacularia dicebātur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliā quàm oporteret corporis partē cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificāti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vticæ immolāti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurū armis interiit, extis ita prędicētibus: quod profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momēti habitum est, quoties insolitū quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cū regno portēdere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatem, nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi quiq; uiri illas sectarentur, imò senatus atq; reges nihil inauspicate agerēt. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. Cap. LVI.

Aeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, ostentorumq;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiōes, & cuiq; sua numina adscripta, pręterea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significent. Portēta uero, & prodigia, ostētaq; quotiescunq; contingūt, semper aliquid magnum prænūtiare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum cōiectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo uersantur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principū, & populorū prouinciarumq;, ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra, per sydera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quod si etiam præteritis sæculis idem aliquod, uel cōsimile quid apparuerit, idipsum quoq; & quid inde secutū sit considerare oportebit, & iuxta hæc, uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excellētes uiros & reges, prodigia pręuenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarū. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent, orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridem pariture, uisum fuit párere ardētem facem, quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit Mercurii simulachrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionysii uisum fuit párere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinii Prisci uxor uidēs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi pręd ixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Ascanii, nullamq; eis inferens lęsionem: quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit, omnes & insignes clades portentis & prodigiis præuentæ sunt. Sic legimus apud Pliniū: M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quod sequenti anno pestem ualidam Romam inuasuram prænuntiauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequā M. Crassus in Parthis

Prodigiorū interpretē qualem esse oporteat.

interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorũ magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorũ crepitus & tubę sonitus è cœlo auditus est. & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discessit Annibal per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquã sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuię, tẽpore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatẽ in phano Herculis arma sonuerunt, & eodẽ tempore Thebis in tẽplo Herculis ualuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euẽtus de similibus prognosticare cõuenit, quẽ admodũ diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia nõ negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromãtia, Aëromantia, Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus. Cap. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est quando inquit:

Ad uerum tellus, aërq;, ætherq;, chaosq;,
Equoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Geomantia.

Prior itaq; Geomantia, ex terrę motibus, crepitu, tumore, tremore, scissurã, uoragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta ui quadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequẽtibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiam uisiones quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurii effigiẽ quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentũ prę nuntiauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quod artificium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromantiæ species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificiũ, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis

Lecanomantia Hydromantiæ species.

exprimunt imaginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiæ, & quæ dicebaſ aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quibus plura in sequentibus ubi de oraculis loquemur. Verũ huc etiã referri poterit Aruspicina piscium cuiusmodi olim apud Lycios capiebaſ in loco q Dina dicebaſ iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quẽ con sulturus de futuris assatas carnes demittẽs, subito locus ille aquis replebaſ, magnaq; pisciũ multitudo ac admirabiliũ figuraꝝ hoĩbus ignotorũ apparebat, è quorũ formis uates quod futurũ esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorũ historiis refert Atheneus: Simili modo Aëromãtia prognostica præbet, per impressiones aëreas, per uentorũ flatus, per irides, per halones, ꝑ nebulas & nubes perq; imaginationes in nubibꝰ, & uisiones in aëre. Ita etiã Pyromãtia diuinaſ ꝑ impressiones igneas, ꝑ stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illũ sequẽti anno consulẽ futurũ p̄dixit, eo quod cũ quędã post peractũ sacrificiũ in cineribus conspicere uellet, flamma repente exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq;, tẽpestatum nuntii sentiuntur: pluuiæ etiã si in lucernis fungi: si flexuose uolitet flãma, uentũ portendi: & lumina cũ præ se flãmas elidũt aut uix accenduntur: itẽ cũ in eo pendentes coaceruantur scintillæ, uel cũ tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cum contentus ignis è se fauillã discutit, scintillam'ue emittit, uel cũ cinis in foco cõcrescit, & cũ carbo uehemẽter perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammã & fumũ scrutatur, eorũque colores, sonos & motus: quãdo in rectũ protenditur, uel in obliquũ fertur, siue in orbẽ uoluiſ, quẽadmodũ de his legitur apud Statiũ his uersibus:

> Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
> Quæramus superos, facit illa acieq; sagaci
> Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
> Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis
> Orto, docet tunc in speciem serpentis ianem
> Ancipiti gyro uolui, frangiq; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nympheis cãpis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur lęta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuoꝝ reuiuiscẽtia, de lõgæua dormitione atq; inedia. Ca. LIII.

Onueniunt philosophi Arabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cũ itaq; animæ hominũ omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediũt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo sepa

ratas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parentis reuocatur in uitã: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniã, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similiũ naturarũ efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hãc uiuificationẽ haud parum cõferre, etiã herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuuiis confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum & multis etiã impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cõprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiã dies reuixisse legimus, quẽadmndum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopũ fabulatorem, Tindoreum quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thalię filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitam reuocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditũ est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiã mortu⁹, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam draconem uocant uitæ restitutum dicũt: alii gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, unde ortũ est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationũ referens de Zachla Aegyptio ꝓpheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiã ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientẽ obuersus, uel incremẽta solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentiũ tãtum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corp⁹ impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescẽs. Quæ si uera esse debeant, oportet moribundas animas nõnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita tamen, quod homo uere nondum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tãquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est, pestilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur in sepulchris reuixisse: multoties etiam mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quẽ transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex aqua, amittit pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortu⁹. Et dicit quod accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus,

Suffocationis & extasis mira exempla.

in cuius facie ſurgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui ſepeliuit mortuum ante ſeptuaginta duas horas poſt mortem ipſius,& interfecit eum,quia ſepeliuit eum uiuum,& dedit ibi ſigna quibus cognoſcitur, quod iſti ſint uiui licet iaceant ſimiles mortuis, & certo moriantur niſi ſuccurratur illis,aut per phlebotomiam,aut alias curationes:& hęc ſunt ex his quæ ualde raro contingunt. Hic eſt modus per quem intelligimus magos & medicos ſuſcitare mortuos,ſicut per ſerpētum ictus examinati olim per Marſorum & Pſillorum gentem uitæ reſtituebantur. Poſſe autem huiuſmodi extaſes longo tempore durare, abſq; hoc quod homo uere mortuus ſit,non ſecus arbitrandum eſt atque in gliribus & crocodilis,& pleriſque ſerpentibus,quæ per totam hyemem ſic obdormierunt, ſic ſomno expirant, ut uix igne reuocari queant:& ego ſæpe uidi diſſectum glirem immobilem manere,tanquam mortuum,donec coqueretur,atq; tunc primum in bulienti aqua diſſecta membra uitam demonſtraſſe. *Sõni diuturni exempla.* Similiter licet difficile creditu ſit,legimus tamen apud probatos hiſtoricos,etiam homines quoſdam longæuo ſomno plurimos annos continuos dormiuiſſe, interim donec euigilaſſent, nihil ſeniores effecti:quod ipſe teſtatur Plinius,de puero quodā, quem æſtu & itinere feſſum in ſpecu ſeptem & quinquaginta annos dormiuiſſe narrat. Legimus etiam Epimenidem Gnoſium annis quinquaginta ſeptem dormiuiſſe in ſpelunca. Hinc natum adagiũ: Vltra Epimenidē dormire. Narrat M. Damaſcenus ſuo tempore in Germania defeſſum ruſticũ ſub fœni tumulo per totũ autumnũ, ſequentemq; hyemem continuo dormiuiſſe,donec æſtate fœno paulatim depaſto experrectus tāquā ſemimortuus,totusq; extra ſe poſitus,inuentus eſt. Confirmant hanc opinionē eccleſiaſticæ hiſtoriæ de ſeptem dormientibus,quos annos centum & nonaginta ſex dormiuiſſe ferũt. Eſt in Noruegia ſub eminenti littore antrũ,ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr ſcribunt, ſeptem uiri dormientes iacuerunt ſopiti longo tempore ſine ulla corruptione, & ſæpe populos ad ipſos lædendum ingreſſos cōtinuo fuiſſe contractos:deniq; accolas pœna præſenti cautos ab ipſorum læſione deſtitiſſe aiũt. Ipſe autem inter philoſophos non infimi nominis Xenocrates,longæuā hanc indormitationē, quandā naturalē pœnā,certis quibuſdā animarũ demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipſe M. Damaſcenus multis rationibꝰ poſſibilē & omnino naturalē probat,nec abſurdũ putat,quod cũ cæteris animātibus quibuſdā conceſſum eſt,ut ſine cibo & potu,ſine excretione,ſine tabefactione & corruptione pluribꝰ mēſibus dormire poſſint:id etiā homini,ſiue hic accidat illi potione aliqua uenefica,aut ægritudine ſoporifera, ſeu meticuloſo quodā ſopore,aut ſimilibus de cauſis,pluribus diebus,aut mēſibus,aut annis,ſecũdũ intentionē uel remiſſionē uiriũ,& paſſionũ aïæ ſuę poſſe cōtingere. Et narrāt medici antidota,de quibus ſi quis nimiā portiũculā ederit, diuturnā deinde poſſe pferre inediā,ceu quondā Helias certo eſculēto ab angelo paſtꝰ,

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illi ta dies. Et recitat Ioãnes Bocatius, fuisse suo tempore uirum s, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo n. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferio nulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquã cibi sumpsi dem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc re ostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione He in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine o e cõstat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse dam qui nullo sit usus potu uel cibo, præterquã lactis. Et sunt res qui herbã quã dam Spartanicam describunt, qua Scythas s durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta tr

Mira ieiuniorũ exẽpla.

De diuinatione, quæ per somnia ... LIX.

EST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorũ traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, nõ quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habẽt: sed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur: quoties nanque oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in somnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in spiritu phãtastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestiũ causatur influxu. Huius quidem interpretãdi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamẽ parũ sufficiẽs, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniũt, iuxta diuersam spiritus phãtastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem cõmunisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesii sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus, sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similẽ sibi designauerit sententiã, passionẽ, fortunã, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtẽta nascitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somniis, tum uigiliæ memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quan-

Somnium.

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioãnes Bocatius, fuiſſe ſuo tempore uirum apud Venetias, qui in ſingulos annos per quadraginta dies abſq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum eſt, fuiſſe eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in triceſimum annum nihil unquã cibi ſumpſiſſet, quod quidem nobis incredibile uideri poſſet, niſi confirmaret hanc rem recens, & noſtri ſeculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quouſq; uita exceſſit, ſine omni cibo uixiſſe cõſtat. Mirum & illud quod prodidit Theophraſtus, fuiſſe Philinũ quendam qui nullo ſit uſus potu uel cibo, prӕterquã lactis. Et ſunt graues authores qui herbã quãdam Spartanicam deſcribunt, qua Scythas duodecim dies durare ſine cibo & potu, ea ſemel guſtata, uel in ore retenta tradunt. *Mira ieiuniorũ exẽpla.*

De diuinatione, quæ per ſomnia fit. Cap. LIX.

EST etiam diuinationis ſpecies, quæ inter dormiendum fit, ſomniorum ſcilicet, & philoſophorũ traditionibus, & theologorum autoritatibus hiſtoriarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, nõ quod phantaſma, uel inſomnium: hæc enim uana ſunt, & nihil diuinationis habẽt: ſed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione naſcuntur: quoties nanque oppreſſi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis ſe ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in ſomnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in ſpiritu phãtaſtico, animo & corpore bene ſe habentibus, cœleſtiũ cauſatur influxu. *Somniũ.* Huius quidem interpretãdi regula apud aſtrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæſtionibus inſcribitur, ſed tamẽ parũ ſufficiẽs, quia ſomnia huiuſmodi diuerſis hominibus, diuerſimode uſuueniũt, iuxta diuerſam ſpiritus phãtaſtici qualitatem ac diſpoſitionem: quapropter non poteſt eadem cõmuniſq; regula ſomniorum interpretandorum ſingulis adhiberi: ſed iuxta Syneſii ſententiam, cum accidentia ſunt eadem rebus, eiſdem ſimiliaq; ſimilibus, ſic qui in idem aut ſimile uiſum ſæpius inciderit, eandem aut ſimilẽ ſibi deſignauerit ſententiã, paſſionẽ, fortunã, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Ariſtoteles, ſenſu confirmatur memoria, ex memoria uero eiuſdem rei ſæpius obtẽta naſcitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & ſcientia: ſimili ratione & circa ſomnia oportebit incedere. Vnde iubet Syneſius, unumquenq; ſomnia ſua & ſuos inde obſeruare euentus, ſcilicet, quæ uiſa in quales euentus inciderint, ac huiuſmodi regulas, ſcilicet uiſa & accidentia, cum ſomniis, tum uigiliæ memoriæ commendare, atque ſedula quadam hac obſeruatione huiuſmodi per plurimas regulas penes ſeipſum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & ſuorum cuique ſomniorum interpretandorum paulatim conſurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem ſunt ſomnia, quan-

do luna illud prçuertit signum,quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni,uel in nono signo à signo profectionis. Verissima autem atq; certissima diuinatio,neq; natura neq; humanis artibus,sed purgatis mentibus prouenit,inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat discutiemus.

De furore & diuinationibus,quæ in uigilia fiunt,de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. Cap. LX.

Furor diuinationis species.

Ontingit etiam,nō modo dormientes,sed & uigilantes nōnunquam soluto animo,suisq; stimulis impulso diuinare,quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant,& cito habitū imaginantur facillimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait:Sibyllas,& Bacchides,& Niceratum Syracusanum,& Amonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaq; furoris,si qua intra humanum corpus est,humor est melācholicus: non quidem ille,qui atra bilis uocatur,qui adeo praua horribilisq; res est,ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam,quam inducit,etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorē igitur hic intelligimus melancholicum,quæ naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur,atq; ardet,furorem concitat, ad sciētiam nobis ad diuinationem conducētem,maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti,præcipue Saturni,qui cum ipse frigidus sit atq; siccus,qualis est humor melancholicus,illum quotidie influit,auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contēplationis autor,ab omni publico negotio alienus,ac planetarum altissimus,animā ipsam cum ab externis officiis ad intima semper reuocat,tum ab inferioribus ascendere facit,trahendo ad altissima scientiasq; ac futurorū præsagia largitur:& hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum:Ex melancholia,inquiēs,quidam facti sunt sicut diuini prædicentes futura,& quidam facti sunt poëtæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes,ut plurimū extitisse melancholicos:quibus etiā Democritus & Plato attestantur afferentes melācholicos nonnullos intantū præstare ingenio,ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melācholicos perplures primū rudes,ineptos,insanos,quales extitisse aiunt Hesiodum,Ionem,Tynnichum, Calcinensem, Homerū & Lucretiū, sæpe furore subito corripi,ac in poëtas euadere,& miranda quædam diuinaq; canere,etiam quæ ipsimet uix intelligāt. Vnde diuus Plato in Ione,Pleriq;, inquit,uates postquā furoris remissus est impetus,quæ scripserūt nō satis intelligūt,cū tamē recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harū artifices legendo diiudicāt. Tantū præterea tradūt melancholici hu-

Melancholici ingenio pollent.

moris imperium esse, ut suo impetu etiã cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquã rapiantur, quorũ præsentia, & instinctu, hoĩes debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differẽtia, iuxta triplicẽ animæ apprehensionẽ, uidelicet imaginatiuã, rationalẽ & mentalem contingere putant. Dicunt itaq;, quando anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habenas corporis, mẽbrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationẽ transfertur, subito efficitur inferiorũ dæmonũ habitaculũ, à quibus manualiũ artiũ sæpe miras accipit rationes. Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusq; artis euadere magistrũ. Quando uero eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorũ turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatẽ, inundationem, terræmotũ, mortalitatem, famẽ, stragem & eiusmodi: quẽadmodum apud Aulũ Gelliũ legimus, Corneliũ sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Patauii furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarrasse. Quãdo uero anima tota in rationem conuertitur, mediorũ dæmonum efficitur domicilium: hinc rerũ naturaliũ humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum uel oratorem egregiũ euadere, ex futuris aũt prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorũ restitutiones pertinent, quẽadmodum Sibylla Romanis. Cũ uero anima tota in mẽtem assurrexerit, tunc sublimiũ dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana edifcit diuinorũ, puta dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionẽ animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacẽt, ut futura prodigia seu miracula, futurũ prophetã, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sybillæ recordatus, cecinit ad Pollionem: *Melancholici humoris imperium.*

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita, perpetuo soluent formidine terras. & subiungit:
Ille deûm uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos heroës, & ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens,& fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit,cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ uestigia fraudis.

Tandem,quā potest maxima hyperbole hanc prolem acclamãdo dei sobolem,adorat his uerbis:

Chara deûm soboles magnum Iouis incrementum
Aspice conuexo nutantem pondere mundum
Et terras,tractusq; maris,cœlumq; profundum,
Aspice uenturo lætentur ut omnia seclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica,quæ inter confinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt,ut in his qui morti proximi,& senecta debilitati,nonnunquam futura præuident,quia ut inquit Plato,in repub.qui sensibus minus præpediti sunt,eo acutius intelligunt,& quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt,& quasi iã paululũ relaxatis uinculis,cũ oĩno corpori amplius obnoxii sunt,diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis,de sensibus exteris & intimis ac mente:de triplici animæ appetitu,ac passionibus uoluntatis. Cap LXI.

EST Theologorum quorũdam opinio,deum ipsum hominis primæui corpus non immediate creasse,sed cœlitũ adiutorio ex elementis cõposuisse atq; formasse,cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate,putãs summũ deũ mundi totius deorumq; & dæmonũ creatorem esse,atq; illa iccirco immortalia esse,cętera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse:nam si ipse hæc etiam genuisset,immortalia nata fuissent. Dii itaq; ex terra & igne aëreq; & aqua,portiones quasdã mutantes ligantesq; inuicem,corpus unum ex omnibus confecerũt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignãtes,humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia,cupidini uterum, nobiliores autem sensus in caput,ueluti in totius corporis arcem:deinde sermonis organa multifaria.

Sensus exteriores qbus elementis respondeant.

Diuidunt autem sensus in externos & intimos:externos deinde in quinque omnibus notissimos partiũtur,quibus pariter quinq; organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita,ut quæ eminentiore parte corporis collocantur,potiorem quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt,ignis lucisq; naturę sunt cognati:deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes,cõparantur aëri:tertium possident nares,mediam inter aërem aquamq; continentes:deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum:postremo gradu tactus per totũ diffusus, terræ crassitudini deputa-

tur. Puriores autem ſenſus ſunt,qui non appropinquantes ſenſibilibus à longinquo percipiunt,ut uiſus,& auditus:deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit:guſtus autem nō niſi propinqua ſentit. Tactus utroq; modo ſe habet,nam appropinquantia corpora ſentit: & quemadmodum uiſus per medium aërem cernit,ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum,dura,mollia & humida ſentit. Verum tactus ſolus è ſenſib' omni animali communis eſt:certiſſimum autem hūc ſenſum homo poſſidet,hoc nanq; & guſtu reliqua animalia præcellit,ſed in aliis tribus ſenſibus à quibuſdam animalibus euincitur,ſicut à cane qui homine acutius uidet,audit, atque olfacit, ſimiliter acutius multis cæteris animantibus & homines uident lynces & aquilæ. Senſus uero interiores,ut uult Auerrois,in quatuor partiti ſunt,quorum primus cōmunis appellatur, eo quod omnes quę per externos ſenſus hauriuntur imagines primus colligit atque perficit. Secundus uis imaginatiua,cuius officium eſt cum ipſa nihil præſentiat,imagines à prioribus ſenſibus acceptas retinere, easq; tertiæ ſentiendi naturæ,quæ phantaſia exiſtimandi atq; cogitādi uis eſt,offerre, cuius opus eſt,acceptis imaginibus,quid aut quale ſit id cuius illæ imagines ſunt, percipere atq; iudicare,atq; ea ipſa quæ ſic diſcreuerit,coniunxerit,perceperit,iudicauerit quartæ potentiæ,quam memoriam dicimus,ſeruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes ſunt,diſcurſus,diſpoſitiones,perſecutiones & fugæ,atq; cōcitationes ad agendum. At in ſpecie intellectualiū intellectiones,uirtutes,diſciplinæ ratio,conſiliū,electio. Hæc aūt eſt, quæ per ſomnia nobis futura monſtrat:unde phantaſia aliquādo nominatur intellectus phātaſticus:eſt enim ultimū ueſtigiū intelligentiæ,quæ ut ait Iamblichus,omnibus animi uiribus adnata,omnes figuras effingit, ſimilitudines ſpecierū,& operationes,uiſaq;,ſeu impreſſiones uiriū aliarū trāſmittit in alias: quæ quidē à ſenſu micāt,in opinionē excitat:quæ uero ab intellectu, ſecundo loco offert opinioni,ſed à ſeipſa ab omnibus imagines ſuſcipit,atq; p ſuā proprietatē,ſecundū aſſimilationē proprie deſignat,omnes actiōes animæ fingit,atq; externas accōmodat intimis,etiā corpori impreſſiōes imprimit. Habēt aūt ſenſus iſti ſua organa in capite,nā ſenſus communis cū imaginatione,priores cerebri cellulas poſſidet,licet Ariſtoteles organum ſenſus cōmunis poſuerit in corde,cogitatiua aūt uirtus,ſupremum,& medium capitis obtinet,deinde memoria poſtremum. Porro organa uocis,atq; ſermonis,multa ſunt,ſiquidem interni pectoris inter latera,muſculi,thorax,pulmo,thracea,arteria,fauces,& horū maxime,quod eſt cartilaginoſum,ſecundū recurrentes neruos,& plectrū linguæ,& omnes hæ particulæ & muſculi, q exufflationis organa ſunt. Sermonis uero organū propriū, os eſt,in quo plaſmantur,formantur,& figurantur uerba & loquelæ,lingua, & gurgulione,in illo plectri obtinentibus uicem,& palato ſonum faciente, dentium & oris apertione,ueluti in lyra chordarum ſimilitudinem referentibus naſo,

Guſtu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

Senſuū organa in capite

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilē animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressúsque perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco cōtemplatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quę agēda, quæque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocant. Hunc itaque ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporū, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædā naturæ in suū finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis q sequitur sensus, diuisus in irascibilem & cōcupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illoꝝ, quę possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omniū possibiliū, quia tamen libera est per essentiam, potest etiā esse impossibiliū, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cōtinuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones, qbus similiter corpus nonnūquam afficit̃, quarū prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolūtatis quędā mollities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigūt suauitati libētissime consentit, paret, atq; obsequit̃: quā iccirco definiunt esse inclinationē animi ad emollientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atque intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendū. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiēs, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quędam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitus aūt sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorē, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodū misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

Mentis gemina natura

Triplex in anima appetitus.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. Cap. LXII.

Aſſiones animi nihil aliud ſunt, quàm quidam motus ſiue inclinationes prouenientes ex apprehenſione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel diſcõuenientis. Apprehenſiones autem huiuſmodi ſunt triplices, uidelicet ſenſuales, rationales, mentales. Et ſecundum has triplices ſunt in anima paſſiones: nã quandoq; ſequuntur apprehenſionem ſenſitiuam, & tũc reſpiciũt bonũ aut malum temporale, ſub ratione cõmodi uel incõmodi, delectabilis & offenſiui, & dicuntur paſſiones naturales ſiue animales: quandoq; ſequuntur apprehenſionem rationalem, & ſic reſpiciunt bonum aut malum ſub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honeſti & turpis: & dicuntur paſſiones rationales ſeu uoluntariæ: quandoq; ſequuntur apprehenſionem mentalẽ, & reſpiciunt bonum & malum ſub ratione iuſti & iniuſti, ueri & falſi, & tunc dicuntur paſſiones intellectuales, ſiue ſyndæreſis. Subiectũ autem paſſionum animę, eſt ipſa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cõcupiſcibilem & iraſcibilem, & utraq; reſpicit bonũ & malũ, ſed diuerſimode: Vis enim concupiſcibilis quandoq; reſpicit bonum & malum abſolute, & ſic cauſatur amor ſeu libido, & è contrario odium: uel reſpicit bonum, ut abſens, & ſic cauſatur cupiditas: ſeu deſiderium & malũ ut abſens, ſed ut imminens, & ſic cauſatur horror, fuga & obominatio: uel reſpicit bonũ & malum ut præſens & adeptum, & ſic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde triſtitia, anguſtia, dolor. Vis autem iraſcibilis reſpicit bonum & malum ſub ratione difficultatis ad adipiſcendum ſiue obtinendũ, fugiendũ uel depellendũ: & hoc quandoq; cum fidentia: & ſic cauſatur, hinc quidem ſpes, inde uero audacia: quandoq; cũ diffidentia, & ſic oritur deſperatio, & metus, ſiue timor. Quandoq; uis ipſa iraſcibilis ſurgit in uindictam, & hoc fit ſolum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ ſeu læſionis, & cauſatur ira. Et ſic reperimus undecim paſſiones in ipſo animo, quæ ſunt, amor, odium, deſiderium, horror, lætitia, dolor, ſpes, deſperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo paſſiones animi mutant corpus propriũ permutando accidentia, & mouendo ſpiritum. Cap. LXIII.

Paſſionum autem animæ quando ſenſualem apprehenſionem ſequuntur, uim regitiuam habet phantaſia, ſeu uirtus imaginatiua. Hæc enim de ſua potentia iuxta paſſionum diuerſitatem primo diuerſimode alterat & tranſmutat corpus proprium tranſmutatione ſenſibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo ſpiritum ſurſum uel deorſum, ad extra uel ad intra, & diuerſas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio ſpiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in triſtitia conſtringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, ſed ſubito. Rurſus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum ſaporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis

trepidationem,uocis defectum,atq; pallorem. Tristitia sudorem,& albedinem cæruleam. Misericordia etiam quæ tristitia quædam est,sæpe miserātis corpus male afficit,ut alterius corpus uidetur affectū. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum,patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem,& nigredinem:quantos etiam colores cupido amoris conciter, in hepate & in pulsu, noscunt medici,eo iudicio nomen amatæ in passione heroica deprehēdentes. Sic Naustratus cognouit Antiochum amore Stratonicę captum. Manifestū præterea est passiones eiusmodi quando uehementissimæ sunt,posse mortē inferre:& hoc apud uulgus palam est,nimia lætitia,tristitia,amore,odio,interdum mori homines,sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum,utrunq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio,subito mortuos. Sic mater uiso filio è Cānensi prælio redeunte, repente obiit. Quid etiam tristitia possit,omnibus notū est. Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequūtur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui prę timore nimio contremiscunt,caligant,infirmantur,quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres,morbi comitiales quandoq; sequuntur,quādoq; uero recedunt,quādoq; mirabiles quidam effectus proueniūt,ut in Crœsi filio,quem genitrix mutum ediderat metus uehemens auiditasq; uocem excussit,quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectū,sępe uita,sensus,motus, subito membra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam con iuncta magnanimi audaciæ,uehemens ira faciat,ipse ostendit magnus Alexander,qui in India prælio circunuentus, lumen & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legit, ita,ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent. Atq; horum similia nonnunquam in beluis apparent, sicut de Tiberii equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Animi passiones mortē nonnunquā inferunt.

Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac trāslatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. Cap. LXIIII.

Assiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modū imitationis,propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum,quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel q̄a uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidens aliū oscitare etiā oscitat,& aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiā tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur : nonnulli cum alicui animarum

cibũ afferri uident,ſentiũt in ore ſaliuã amarã. Et narrat Gulielmus Pariſien ſis ſe uidiſſe hominẽ,qui ſolo aſpectu medicinæ mouebaẽ quoties opus erat motu expurgatiõis:cũ tñ nec ſubſtãtia medicinæ,nec ſapor nec odor ipſius ad ipſum perueniſſet:ſed ſola ſimilitudo apprehenſa. Hac ratiõe ſomniãtes ſe ardere,uel eſſe in igne,quandoq; cruciãtur intolerabiliter,tanq̃ ſi uere arde ant,cũ tñ ueritas & ſubſtantia ignis apud eos non eſt,ſed ſola ſimilitudo per imaginationem apprehenſa. Nonnunq̃ etiã ipſa humana corpora transfor manẽ trãsfiguranturq; & transportãtur,ſæpe quidem in ſomniis,nonnunq̃ *Mira imaginationis uis.* etiã in uigilia. Sic Cyppus qui poſtea electus eſt rex Italię,dũ tauroꝝ pugnã uictoriãq; uehementius admirãs meditatur,in illa cura obdormiens noctẽ, mane corniger repertus eſt,nõ aliunde q̃ uirtute uegetatiua uehementi ima ginatione ſtimulata,corniferos humores in caput eleuãte, & cornua produ cente. Vehemẽs enim cogitatio,dum ſpecies uehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit,quam illi in ſanguine effingunt,ille nutritis à ſe imprimit membris,cum propriis,tum aliquando etiam alienis:ſicut imagi natio prægnãtis in fœtum imprimit rei deſideratæ notã, & imaginatio mor ſi à cane rabido,in urinam imprimit imagines canũ. Sic multi ſubito cane ſcunt:alius è puero,unius noctis ſomnio,in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices,& Franciſci ſtigmata referre uolũt, dum ille correptionem uehementer timet, alter Chriſti uulnera uehemen *Franciſci ſtigmata.* tius contemplatur. Sic multi etiã tranſportantur de loco ad locũ tranſeun tes flumina,& ignes,& loca inacceſſa:quãdo uidelicet uehemẽtis alicuius cõ cupiſcentiæ,aut timoris,uel audaciæ ſpecies ſpiritibus impreſſæ, uaporibus permixtæ mouẽt organũ tactus in ſua origine,unà cũ phãtaſia, quæ motus localis principiũ eſt. Vnde cõcitãtur mẽbra & organa motus ad motũ,mo uẽturq; ſine errore ad locũ imaginatũ,non quidẽ ex uiſu,ſed ex phantaſia in teriore. Tãta eſt uis animæ in corpus,ut quorſum ipſa imaginatur & ſomni at,ipſum corpus ſimul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla quibus uis animę in corpus cũ admiratione explicaẽ,quale illud ſcribit Aui cenna de quodã,qui cũ uellet,corpus ſuũ paralyſi oblædebat. Narraẽ de Gal lo Vibio,cui hoc accidit uni,ut in inſaniã nõ caſu incideret,ſed iudicio pueni ret:nam dũ inſanos imitaẽ,dũ ingenii lenociniũ furorẽ putat,quã adſimula bat inſaniã,ad uerã redegit. Et Auguſtin⁹ refert quoſdã q aures pro arbitrio mouerẽt,& q immoto capite uerticẽ totã deponerẽt ad frontẽ, reuocarẽtq; cũ uellent:& aliũ quendã ſolitũ ſudare ubi uellet. Notũ quoq; eſt aliquos fle re cũ uolũt,& ubertim lachrymas profundere:quoſdã etiã repertos,qui coꝝ quę deglutiſſent,uaria paulatim tanq̃ de ſacculo,quod placuiſſet,proferrẽt. Et hodie adhuc uidemus plures,qui auium,pecorũ,canũ hominumq; quo runq; uoces ſic imitãtur exprimuntq;,ut diſcerni omnino nõ poſſint. Iam uero & fœminas in mares mutatas fuiſſe,multis exemplis narrat Plinius: ſi milia & ſuo tẽpore accidiſſe teſtatur Pontanus, de quadã muliercula Caie

tana,& altera quadam Aemilia,quæ cum utraq; nupta,post plures annos in uiros mutatæ sunt. Quantum aũt ipsa imaginatio possit in animam,nemo ignorat:est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus,quare etiam plus agit in animã quàm sensus:sic mulieres per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes,somnia,suggestiones,sępissime ligantur in amorem alicuius arctissimũ. Sic perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorẽ Iasonis. Sic anima nonnunquã per uehemẽtem imaginationem uel speculationem à corpore omnino abstrahitur,quemadmodum Celsus narrat de quodã presbytero,qui quoties collibuisset auferebat se à sensibus & iacebat similis mortuo,ut cum pungeretur & ureretur,nõ sentiret ullum dolorẽ,iacebatq; immotus & sine anhelitu:hominũ tamen uoces,si altius inclamassent,tanquã ex longinquo se audisse postea referebat. Verum de his abstractionibus latius in posterioribus differemus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. Capur LXV.

PAssiones animę quę phantasiam sequuntur,quando uehementissimę sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerumetiam possunt transcendere ad operandũ in corpus alienum,ita,quod admirabiles quędam impressiones inde producantur in elementis & rebus extrinsecis, atq; etiam morbos quosdam animi siue corporis,sic possent auferre uel inferre:Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accensa,immittit sanitatem uel ægritudinem,nõ solum in corpore proprio,sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicẽna,quòd ad imaginationẽ alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit,apparent in urina eius figurę canum. Sic pręgnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit,quando inficit fœtum in aluo,rei desideratę nota. Sic multę monstrosæ generationes prodeũt ex monstrosis pręgnantiũ imaginibus, ceu qualẽ refert Marcus Damascenus apud Petrã sanctam,oppidum in Pisanis confinibus sitũ,Carolo Boẽmiæ regi & Imperatori oblatam puellã,toto corpore feræ instar hirsutã & uillosam,quã mater religioso quodam horrore,in imaginẽ diui Ioannis Baptistæ,quæ ad lectulum erat,dum conciperet affecta,talẽ postea progenerauit. Atq; id non solũ in hominibus,sed etiã in brutis animãtibus fieri spectamus. Sic legim⁹ Iacobũ patriarchã,uirgis in aquã proiectis,discolorasse oues Laban. Sic pauonũ aliarũq; uolucrũ cubãtiũ imaginarię uires,pẽnis colorẽ imprimũt:unde albos producimus pauones,cubantiũ habitacula albis linteis circũpendẽtes. Iamq; his exẽplis patet,quomodo phantasiæ affectus,ubi uehemẽtius se intenderint,non modo corpus propriũ,sed & alienũ afficiũt. Sic etiã maleficorũ nocendi cupiditas,fixis obtutibus q̃ perniciosissime homines fascinat. Assentiunt istis Auicẽna,Aristoteles,Algazel & Galenus. Manifestũ enim

Pauones albi quõ producantur.

est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus, in uaporibus oculorũ tãta uis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimũt: & fœminę quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quã alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorũ atq; infœliciũ hominũ procul fugiendum, horum siquidẽ anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac fœliciũ consortia præcipiũt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, uel musco, sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quandoq; perseuerat, infusum. Nũc uero si passiones supradictæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo denique maiorem in mente, hæc enim quãdo ad beneficium aliquod, tota animi intẽtione erga superos defigitur, sępe corpus tã proprium quàm alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiã nostræ religiõis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione differemus. *Ratio excellẽtior phantasia.*

Quòd passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia.

Caput. LXVI.

PAssiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cum cælo consentiunt uel naturali quodã pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; cœlo cõsonos prę stiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritũ nostrũ ad similitudinẽ suam uehementer agitãt, ac subito nos nostraq; superis exponũt eiusmodi passiones significãtibus: tũ etiã ob dignitatẽ & propinquitatẽ suam cũ superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiũt, quã res quæuis materiales. Potest enim animus noster p imaginationẽ uel rationẽ quadã imitatione, ita alicui stellæ cõformari, ut subito eiusdẽ stellæ muneribus impleat, tanquã sui influxus proprium receptaculum

Mens uero cōtemplatrix quatenus se ab omni sensu,imaginatione, natura deliberatione seuocat,& ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit,pręsentis indagationis non existit.Multa enim mens nostra p fidem operat̃,quæ est firma adhæsio,fixa intentio,& uehemens applicatio operantis aut suscipientis,in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus,quod facere intendimus,adeo,ut fiat quodāmodo in nobis idolū uirtutis suscipiēdæ,& rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igit̃ in quouis opere & rerū applicatiōe uehemēter affectare,imaginari,sperare firmissimé que credere,id enim plurimū erit adiumēto. Et uerificatum est apud medicos,firmā credulitatē,spem indubiā,& amorē erga medicū,& medicinā,ad sanitatē plurimū cōferre,etiā aliquādo uel plus q̄ medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinæ uirt⁹ & efficax uis,operatur etiā medici fortis anim⁹,potēs immutare qualitatis in corpore ægroti,maxime quādo ille medico adhibens fidē eo ipso sese disponit ad medētis & medicinæ uirtutē suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantē esse cōstanti credulitate,confidentem,& de consecutione effectus nullatenus dubitare,nec animo hęsitare.Nā sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur,etiā nonnunquam in operibus falsis,sic diffidētia atq; hæsitatio uirtutē animi operātis,quæ inter utrunque extremū mediū est,dissipat atq; frangit,unde cōtingit optatū à superioribus influxū frustrari atq; deperdi, q sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atq; uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cū cœlestium animis & intelligentiis,atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. Cap. LXVII.

Icūt Philosophi,maxime Arabes, animū humanū quādo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cōiungi ipsum cū stellaꝝ animis,etiā cū intelligētiis:& ita quoque coniunctū causam esse ut mirabilis quędā uirtus operibus ac rebus nostris infundatur,cū quia est in eo rerū omniū apprehēsio & potestas,tū quia omnes res habēt naturalē obedientiā ad ipsum, & de necessitate efficaciā,& mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificiū characterū,imaginum,incantationū & sermonum quorundā,& plurimorū aliorū experimentorū mirabilium ad omnem rem quā animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehemēter amantis,efficaciam habet ad amorem,& quicquid dictat animus fortissime odiētis,habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus,figuris,uerbis,sermonibus, gestibus & eiusmodi,omnia sunt adiuuantia appetitum animæ & acquirūt mirabiles quasdam uirtutes,tū ab anima operantis in illa hora quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit,tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente

Res oīs naturalem habet ad animū humanū obedientiā.

Animus enim noster quando fertur in aliquem magnũ excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sępissime ex seipso horam uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cõtra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur, & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi authori eaꝝ conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac si iam esset author illarum: & hic est modus per quem inuenit efficacia ipsarũ. Et est generalis regula in istis, quòd omnis animus qui est magis excellẽs in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quęcunq; uolentẽ operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatẽ, uirtutẽ, mensurã, ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi. *Regula generalis.*

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. Cap. LXVIII.

INest etiam hominum animis uirtus quædam immutãdi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur in magnum excessum alicuius passionis uel uirtutis intantũ, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo magis q̃ leoni: sic magnes trahit ferrũ, quia in ordine cœlestis ursæ superiorẽ obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturaliũ ritas adhibitiões cœlestibus dotibus opportune expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutẽ uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequiũ, & similia. Radix uero eiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autẽ uel impeditiones huiusmodi ligationis fiunt per contrariũ effectum, & illũ excellentiorem & fortiorem: nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam soluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martẽ, Venerẽ oppone uel Iouẽ: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferũt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes: nam in cœlo quidem ubi ni- *Ligationis radix.*

hil deficit, ubi amore cũcta regunt, odiũ seu inimicitia esse minime potest.

De sermone, atq; uirtutibus uerborum. Cap. LXIX.

Stenso itaq; nunc in animi affectibus magnam residere uirtutem, sciendum insuper est, nõ minorem inesse uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus, non à ratione quæ secundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua qua parte cæteris animãtibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat. Est autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præsentia sine uoce fit: quẽadmodum dum in somniis nobis loqui & disputare uidemur, & in uigilia etiam silentes sæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parẽs natura corpoream uocem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enũciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaq; uerba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptũ, sed & uirtutẽ loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sæpe potentia, ut non immutent solummodo audientes, sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciæ sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cũ expressius, tũ mysteriosius repræsentant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt, hæc enim ueluti signa quædam & repræsentationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinẽt, cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicula sunt, tum ex ui insita illis à uirtute instituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris sint efficaciæ.

De uirtute propriorum nominum. Cap. LXX.

Ropria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur fermè omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primo, deinde p uoces & uerba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue noĩe iã suis articulis formato ipsam uim rei sub significatiõis forma quasi uitã aliquã latere: primo ab ipsa mẽte quasi p semina rerũ conceptã, porro p uoces siue uerba quasi partũ æditã, postremo etiã scriptis seruatã. Hinc dicũt Magi propria rerũ noĩa esse quosdã rerũ radios ubiq; semp præsentes, rerũq; uim seruantes, quatenus essentia rei signatæ in

ipsis dominat & discernit,atq; res per illa tāq̄ p proprias & uiuas imagines a gnoscūt. Sicut enim ex cœlorū influxibus & elemētis cū uirtutibus planetarū summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secūdū ea rundē influxuū & influentiū proprietates propria rebus nomina resultāt & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarū omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: nomina uestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestiū influxus rerūq; singularū proprietates cognoscēs protoplastes, noīa rebus secundū earū quiditates imposuit sicut scriptū est in Genesi: quia adduxit de⁹ cūcta quę creauerat corā Adā ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rē, hoc est nomē illius, quæ quidē noīa profecto admirandas in se rerū significatarū continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxū harmoniæ cœlestis, secūdario per impositionē hominis, licet frequētius aliter & aliter per hanc atq; per illā: quando aūt in aliqua uoce siue nomine concurrūt utræq; significationes, quę ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tūc geminata uirtute, naturali uidelicet & uoluntaria, nomē illud ad agendū redditur efficacissimū quoties debitis locis & tēporibus & solēnitate cū intentiōe exacta in materiā dispositā, & à natura sua ab illo patibilē fuerit prolatū. Sic legimus apud Philostratū, quod cū Romę puella quędā nuptiarū die mortua Apollonio oblata esset, cōtacta uirgine nomē eius accurate inq̄siuit, quo cognito aliquod occultū pronūciasse, quo puella reuixerit. Erat etiā Romanis in sacrorū ritu obseruatio, ut cū urbē aliquā obsiderēt, eius propriū nomē, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligēter exquirerēt: quibus cognitis carmine quodā tunc eius urbis tutelares deos euocarēt, urbēq; ipsam habitantesq; deuouerēt, atq; sic tandē absentibus diuis deuincerēt, sicut canit Vergilius:

> Excessere omnes, aditis arisq; relictis,
> Dii quibus imperium hoc steterat.

Propria nomina rerum radij quidā sunt.

Carmē uero quo euocabātur numina hostesq; deuouebantur cū oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse uelit apud Liuium & Macrobiū requirat sed & plura illorū narrat Serenus Samonicus in libris reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus & astrictionibus. Cap. LXXI.

VLtra uerborū atq; nominū uirtutes alia quoq; maior uirtus reperit in orationibus cōplexis à ueritate in eis cōtenta, quę maximā uim imprimēdi, immutandi, ligādi & stabiliēdi habet, adeo ut exagitata magis splēdeat, impugnata magis firmetur & consolidetur: quę ueritatis uirtus nō est in uerbis simplicibus, sed in enūciationibus, quibus aliquid affirmatur aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamēta, imprecationes, deprecatiōes, oratiōes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In cōponendis itaq; carminibus & orōibus pro attrahēda stellę aut numinis alicuius uirtute, oportet diligēter

considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inserere laudando, extollēdo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere, deprimendo & improbando quæ solet destruere & impedire, supplicando & obtestando pro eo quod cupimus adipisci, accusando & detestando id quod uolumus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegātem, ac per articulos certis competentibus numeris & proportionibus debite distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmē attinet, & per sua mirabilia siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphęra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatē quæ in eo est, per fortes & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodū apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexterā constanter deprecor per lætiferas messium ceremonias, per tacita secreta cistarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarū Proserpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Attice sacrarium. Pręterea cū multiiugis stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione cęteræq; circunstantiæ, quas norunt sapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite ad stellarū normā cōposita intellectu sensuq; plenissima, uehemēti affectu opportune pronunciata, tum secūdum eorum articulorum numerū & proportionem, atq; secundum formam ex articulis resultantem unà, atq; per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traiiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentū uero ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secū ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione deniq; conceptus. per huius itaq; spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, pręter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate tēporis excellētissimas cœlitus cōcipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores & efficaciores q̃ spiritus & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gūmis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atq; hic est notandum, quod omnis oratio, & scriptura, & uerba, si

uerba, ſicut per conſuetos ſuos numeros & proportiones atq; formam conſuetos inducunt motus, ita etiam præter ſolitũ ordinem & retrograde prolata aut ſcripta ad inſolitos mouent effectus.

De incantamentorũ mirabili potentia. Cap. LXXII.

Ncantationum itaq; ſiue carminum tantam ferunt eſſe potentiam, ut penè omnem naturã poſſe ſubuertere credantur, quẽadmodũ inquit Apuleius: Magico ſuſurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uentos unanimes expirari, ſolẽ inhiberi, lunam deſpumari, ſtellas euelli, diem tolle, noctem teneri. & de eiſdem canit Lucanus:

Ceſſauere uices rerum, dilataq; longa
Hæſit nocte dies, legi non paruit æther.
Torpuit, & præceps audito carmine mundus. & paulo ante:
Carmen Theſſalidum dura in præcordia fluxit,
Non ſatis adductus amor. & alibi:
Mens hauſti nulla ſanie polluta ueneni
Excantata perit. Item Vergilius in Damone:
Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &:
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læſa Ceres ſterilem uaneſcit in herbam,
  Deficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantataq; uitibus uua
  Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ ſi uera non eſſent, non tam arcte ſtatuta pœna legibus ſancitũ eſſet cõtra eos qui fruges excantaſſent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem ſydera uidi,
  Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; ſolum, maneſq; ſepulchris
  Elicit, & tepido deuocat oſſa rogo.
Cum libet hæc triſti depellit nubila cœlo,
  Cum libet æſtiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa ſe multum iactare uidetur apud Ouidium cum ait:

Cum uolui ripis ipſis mirantibus amnes
In fontes redire ſuos, concuſſaq; ſiſto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;,
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

Viuaq; saxa sua conuulsaq; robora terra,
Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulchris,
Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poëtæ canũt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici: ut pelli segetes, cogi fulmina uel imperari, curari morbos & eiusmodi. Nã & Cato in re rustica contra bestiarũ morbos quibusdã utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonem quoq; eiusmodi incãtationes calluisse, Iosephus testat. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem scilicet triginta sex dęmones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorũ nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restituunt.

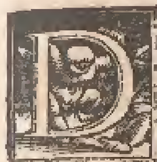
De uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. Cap. LXXIII.

Fficium uerborum atq; sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, uolũtatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq; numerus, collectio, status, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, nõ etiam scribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum: ut si herbam colligat, uel lapillum, proferat ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat: sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio nõ causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem pręceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. & paulo post:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto. & ibidem
Limus ut hic durescit, & hæc ut cæra liquescit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportiõe, correspondẽtia, reductione literarũ ad signa cœlestia & planetas secũdũ uarias linguas cũ tabella hoc indicãte. Ca. LXXIIII.

Edit deus homini mentem atq; ſermonem,quę(ut ait Mercurius Triſmegiſtus)eiuſdem uirtutis, potẽtiæ,atq; immortalitatis prĕmium cenſentur.Sermonem uero hominum ipſe omnipotens deus ſua prouidentia in diuerſas linguas diuiſit:quę quidẽ linguæ iuxta ſuam diuerſitatem etiam diuerſos ac proprios receperunt ſcripturæ characteres, ſuo quodam certo ordine, numero & figura conſtantes, non fortuito,nec caſu,nec fragili hominum arbitrio ſed diuinitus ſic diſpoſitos atq; formatos, quo cum cœleſtibus atq; ipſis diuinis corporibus uirtutibusq; conſentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebræorũ ſcriptura omnium ſacratiſſima eſt in figuris characterum, punctis uocaliũ & apicibus accentuum: ueluti in materia,forma & ſpiritu conſiſtens: In ſede dei, quod cœlum eſt,ſiderum poſitione primum exarata, ad quorum figuram, ut teſtantur Hebræorum magiſtri,ſunt formatæ ipſæ literæ myſteriorũ cœleſtium pleniſſime, cum per eorum figuram & formam & ſignificata, tum per numeros in illis ſignificatos,tum per earundem uariam colligantię harmoniam. Vnde ſecretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura & characterũ formis earundemq; ſignatura,ſimplicitate,compoſitione, ſeparatione, tortuoſitate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate,coronatione,apertura,clauſura,ordine,tranſmutatiõe,colligantia,reuolutione literarum & punctorum & apicum,ac ſupputatione numerorum per literas ſignificatorum omnia explicare promittunt,quomodo à prima cauſa profecta ſunt,& rurſus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiũtur Hebræi alphabeti ſui literas,uidelicet in duodecim ſimplices, ſeptem duplices,& tres matres:quas tanquàm characteres rerum ſignificare dicunt duodecim ſigna, ſeptem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam,terram:nam aërem non elementum,ſed uelut elemẽtorum glutinũ & ſpiritum habent.His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & ſignorum aſpectibus ſimul cum elementis opifice ſpiritu & ueritate omnia producta ſunt & producũtur,ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta ſignificantibus conſtituuntur rerum omnium nomina,ueluti ſacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum eſſentiam & uires ubiq; ſecũ ferentes. Horum profunda ſenſa & ſacramenta in characteribus illis illorumq; figuris,numeris,ſitu,ordine & reuolutiõe inhærent, ut Origenes iccirco exiſtimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minime retinere:quia non retineant ſuam naturalem ſignificationem: ſola enim nomina primaria quæ ſunt recte impoſita, quia ſignificant naturaliter,actiuitatem habent naturalem: non ſic eſt de his quæ ſignificant ad placitum,quæ actiuitatem non habent ut ſignificatiua ſed ut in ſe res quædam naturales. Si qua autem eſt lingua prima & cauſalis,cuius uerba habent naturalem ſignificationem,hanc cõſtat eſſe Hebraicam, cuius ordinem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili-

Hebræorum ſcriptura ſanctiſſima.

ter reuoluere nouerit,cuiuſcunq; idiomatis perfecte inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamentũ mundi & omnium creaturarum quæ ſunt & nominãtur in eo,& omne dictum,& omne creatum,ex illis ſunt,& ex earum reuolutiõibus nomen,& eſſe,& uirtutem ſortiuntur. Oportet autem illarum inueſtigatorem per ſingulas literarum cõbinationes tam diu diſcurrere,quouſq; pateat uox dei,& apertus ſeſe offerat ſacratiſſimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciã habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox eſt dei. Sed hæc altioris ſpeculationis exiſtunt quam ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres ſunt uidelicet: א ו י Septem duplices, uidelicet, בגדכפרת Reliquæ duodecim uidelicet, הזחטלמנסעצקש ſimplices ſunt. Par ratio apud Chaldæos eſt. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ ſignis & planetis atq; elementis ſuo quodam ordine diſtribuuntur: Nam ex Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω ſeptem planetis reſpondẽt, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim ſignis zodiaci attribuũtur. Cęterę quinq; ΘΞΦΧΨ quatuor elementa & mundi ſpiritũ repręſentãt. Apud Latinos uero hæc eadem,ſed alio ordine ſignificantur: Nam uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V conſonantes ſeptem planetis adſcribuntur: Conſonantes uero B C D F G L M N P R S T præſunt duodecim ſignis: Cæteri, ſcilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aſpiratio mundi ſpiritum repræſentat. Y, quia Græcus & non Latinus character eſt, & Græcis uerbis ſolum inſeruiens,ſui idiomatis ſequitur naturam. Verum illud nõ eſt ignorandum,Hebræas literas compertum à ſapientibus omnium eſſe efficaciſſimas,quia habent ſimilitudinem maximam cum cœleſtibus & mundo. Cæterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere,quia ab illis remotius diſtant. Harum uero diſpoſitiones ſequens tabella explicabit. Habent etiã literæ quæq; ſui ordinis numeros duplices, extenſos uidelicet qui quotas literarum ſecundum ſuum ordinem ſimpliciter exprimũt: atq; collectos,qui præcedentium omnium literarum numeros ſecũ recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarũ nominibus iuxta uarios numerandi modos reſultant. Quorum numerorum uires qui cognouerit,poterit in unaquaque lingua per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt inſuper & alia literarũ cum numeris myſterioſa coniugia,ſed de his omnibus in ſequentibus libris abunde differentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈	ה	[glyph]	Β	B
♉	ז	[glyph]	Γ	C
♊	ח	[glyph]	Δ	D
♋	ט	[glyph]	Ζ	F
♌	ל	[glyph]	Κ	G
♍	מ	[glyph]	Λ	L
♎	נ	[glyph]	Μ	M
♏	ס	[glyph]	Ν	N
♐	ע	[glyph]	Π	P
♑	צ	[glyph]	Ρ	R
♒	ק	[glyph]	Ϲ	S
♓	ש	[glyph]	Τ	T
♄	ב	[glyph]	Α	A
♃	ג	[glyph]	Є	E
♂	ד	[glyph]	Η	I
☉	כ	[glyph]	Ι	O
♀	פ	[glyph]	Ο	V
☿	ר	[glyph]	Υ	I conſo.
☽	ת	[glyph]	ω	V cōſo.
Terra	א	[glyph]	Θ	K
Aqua	ו	o	Ξ	Q
Aer			Φ	X
Ignis	י	[glyph]	Χ	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO, AB Vuyda, Principi electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesʒheym. S. D.

EN NVNC (princeps illustrissime amplissime'que præsul) reliquos occultioris philosophiæ siue magiæ libellos, quos nuper me editurum fuisse, quādo priorem illorum in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiserā: sed repentina fermè & inopinata Diuæ Margaretæ Austriacæ principis meæ obitus superueniens, ab illo eden di studio tunc me retardauit. Deinde quo minus ederentur, obstitit nonnullorum rostratorum sycophantarū, atq; scholasticorū aliquot sophistarum improbitas, ob editam de Vanitate scientiarum & excellentia uerbi dei declamationē, sine intermissione contra me sæuientiū, & acerba odii, inuidiæ, liuoris & calumniarum continuatione cōtra me certantium, quorum alii elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in templis apud promiscuum populum me impietatis traducebāt: alii angularibus susurramentis per singulas domos uicatim imperitorū aures mea infamia complebant: alii per publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipsumq; Cæsarem contra me instigabāt. Hinc hæsitare cœpi, essem'ne residuos hos libellos editurus, quum subdubitarē hoc ipso me maioribus obiicere calumniis, & ueluti ex fumo in flammā coniicere, timorq; quidā rusticus inuasit, ne illos edendo tibi molestus plus quàm officiosus uiderer, ac etiam tuę sublimitati zoilorum illorum conflarē inuidiam, pariterq; detrahentium linguis te obiicerē. Quæ omnia cum me uaria despe ratione perturbarent, hæsitationem meam tuæ intelligētiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicii, sine superstitione religio, cęteræq; in te notissimæ uirtutes, & maior omni exceptiōe autoritas atq; integritas, quæ obtrectantium linguas facile cōtinere atq; etiam refrenare possent, excusso timore erexerunt impuleruntq; id rursum audētius adgredi, quod iā propè ex desperatione deseruerā. Accipe igitur nunc (Princeps illustrissime) bono animo hunc secundū occultioris philosophię librū, in quo cœlestis magię mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; mōstratis quæ de iis perita rerū prodit antiquitas, quęq; ad notitiā nostrā peruenerunt, quo studiosis & horū arcanorū curiosis post naturalium uirium ostensionē, etiam cœlestis magię arcana (hactenus neglecta et parum iusta notitia à posteris apprehēsa) nūc tuo auspicio per nos proponātur: è quibus quotusquisq; posthac profecerit aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti, quodq; foribus patefactis hæc è uinculis emitterentur, facultatem pręstitisti. VALE.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOsophia siue de magia, Liber secundus.

De necessitate Mathematicarũ disciplinarũ, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

MATHEMATICAE DISCIPLINAE AD magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hãc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustraq; laboret, minimeq; desideratum adsequatur effectũ: quæcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dędali simulachra & αὐτόματα appellata sunt, & quorũ Aristoteles meminit, Vulcani & Dędali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat Homerus, & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse: aureasq; statuas pincernarum & structorum operam conuiuis pręstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurii quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Cassiodorus Boëthii miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues cantilenę dulcedinẽ emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mentionẽ. Sic fiunt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remotis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcunq; illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidẽtissime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & matheseos, cognitisq; mediis sciẽtiis ex his utrisq; existẽtibus, Arithmetica, Musica,

Speculorũ mira artificia.

Geometria, Optica, Aſtronomia, & quæ ponderibus, menſuris, proportionibus, articulis & iuncturis ſcientiæ ſunt, cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis reſultantibus, quid mirum ſi ſupra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentiſſimi quiq; & ſcientiſſimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem ueſtigia extāt antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caſpiæ ex ære conflatæ, & ferreis trabibus obſeratæ, ut nullo ingenio nec arte elidi poſſint: & Iulii Cæſaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & arces ſaxorumq; moles, cuiuſmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congeſtas. Et legimus apud fidos hiſtoricos, ſimilibus artibus olim abſciſſas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfoſſa ſaxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiſcera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coërcita æquora, ſcrutataq; maris profunda, exhauſtos lacus, exiccatas paludes, factas nouas inſulas rurſuſq; alias reſtitutas continenti, quæ omnia etſi cum natura ipſa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum ueſtigia, cuiuſmodi uulgus dęmonum opera fuiſſe fabulatur, cum eorum artes atque artifices à memoria perierint, nec ſint qui curent ea intelligere atq; ſcrutari. Ideoq; mirandum ſpectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum diſciplinarum ſunt opera. Vt ſi quis ignoret uirtutē magnetis, uideatq; graue ferrū ſurſum ferri, aut in aëra ſuſpendi, ſicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur ſuſpenſum, hoc atteſtante uerſiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus eſt: ſi uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, ceſſat omnis ſua admiratio, & nullus ſupererit ſcrupulus illud eſſe opus naturæ. Atque hic uos ſcire conuenit, quòd ſicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abſtractas mathematicas & cœleſtes, uirtutes ſuſcipimus cœleſtes, puta motum, uitam, ſenſum, ſermonem, præſagium & diuinationem, etiam in materia minus diſpoſita, ut quæ non natura, ſed arte ſola fabricata ſit: & ita dicuntur fieri poſſe imagines loquentes & futura prædicentes, ſicut narrat Gulielmus Pariſienſis de capite æneo ſub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam diſpoſitam & patiendi paratiſſimam, agenſque fortiſſimum, hic indubios potentioreſque producet effectus. Eſt enim Pythagoreorum generalis ſententia, ſicut mathematica ſunt formaliora Phyſicis, ita eſſe actualiora: & ſicut in ſuo eſſe minus dependent, ita etiam in ſuo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut ſunt formaliores, ita etiam eſſe

actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malũ, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris eorundemq; potentia & uirtute. Cap. II.

INquit Seuerinus Boëthius, omnia quæcunq; à primæua rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potẽtes. Neq; enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationũ, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, deniq; maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mẽte diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; constant, proportionesq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existente inter utrosque appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. *Omnia certis constant numeris.* Denique omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absque illis posse recte philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorũ, de quo Pythagorici & Academici, & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœlestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligẽda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atque ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia uia quàm per numeros formales non processit.

Quantas uirtutes numeri poſſideant in rebus cum naturalibus tum tranſnaturalibus. Cap. III.

N numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo ſplendidiſſimi philoſophi unanimiter docent, ſed etiam doctores catholici, præ cæteris Hieronymus, Auguſtinus, Origenes, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alii confirmant. Hinc Hilarius in commentariis ſuper Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores ſecundum numerorum efficaciam pſalmos in ordinē redegiſſe. Rabanus quoque doctor præclarus, de numerorū uirtutibus ſingularem librum compoſuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes poſſident numeri, patet in herba quæ pētaphyllon, hoc eſt quinquefolium dicitur: hæc enim uirtute quinarii reſiſtit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino ſumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter ſeminis heliotropii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodeſſe dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, ſi in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto inciſa fuerit. Serpens ſi ſemel calamo percutiatur, interit: ſi ſecundario, confirmatur. Hæc & eiuſmodi plura apud uarios autores teſtificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, cauſam certe habent, quæ eſt ipſa uaria uariorum numerorum ad ſeinuicem proportio.

Pentaphylli herbæ uirtutes.

Mirum quoque de ſeptenario experimentum, quòd maſculus omnis ſeptimus abſque fœmella intermedia natus, uim habet curādi ſtrophulas, ſolo tactu uel uerbo. Similiter filia quæque ſeptima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, ſed formalis ratio quæ eſt in numero. Illudq; quod ſupra diximus, ſemper mente teneatur, nō in uocalibus & mercatoriis numeris has uires eſſe, ſed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ ſacramenta diſtincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem conſonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiam cognoſcere. Pythagorici etiam multa ſeſe prognoſticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto niſi magnum aliquod lateret myſterium, non dixiſſet Ioannes in Apocalypſi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtiæ, qui eſt numerus hominis, & hic modus computandi, penes Hebrços & Cabaliſtas celeberrimus eſt, ſicut infra oſtendemus. Sed illud ſciendū eſt, quod numeri ſimplices ſignificant res diuinas: denarii, cœleſtes: centenarii, terreſtres: millenarii, quæ futuri ſunt ſeculi. Præterea cum partes animi ſecundum Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem ſeu exceſſuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, ſecūdum Geometricam mediocritatem compoſitum ſit: animal

Septenarij mirū experimentum.

In numeris hic quid cōſiderādum.

Numerorū ſignificatio.

uero ipſum ex utroque, anima ſcilicet ex corpore, ſecundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem conſtet, hinc eſt quod numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipſum animal.

De unitate & eius ſcala. Cap. IIII.

Vnc particulatim de numeris ipſis determinemus: quia uero numerus nihil aliud eſt quàm unitatis repetitio, primo ipſam unitatem conſideremus. Vnitas enim omnem numerum ſimpliciſſime penetrat, omniumq́; numerorum communis menſura, fons & origo, omnem numerum in ſe unice coniunctum continet, multitudinis omnis inſors, ſemper eadem & immutabilis: unde etiam in ſeipſam multiplicata, nihil producit niſi ſeipſam: indiuiſibilis eſt, partium omnium expers: quod ſi diuidi aliquando fingatur, non ſecatur, ſed multiplicatur ſcilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior uel minor eſt tota unitate, quemadmodum pars minor eſt toto: multiplicatur itaque non in partes, ſed in ſeipſam: ideóque hanc alii concordiam, alii pietatem, alii amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut non ſecetur in partes: ſed & Martianus ex Ariſtotelis ſententia, Cupidinem aſſerit nominatam, ex eo quòd unum ſolum ipſa ſit, & ſe quæri ſemper uelit, & ultra nihil habeat, ſed expers totius elationis aut copulæ, in ſe proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium eſt & finis, neque ipſum principium aut finem habens: nihil uno prius eſt, nihil uno poſterius. *Vnitatis nomina.*

Vnum omnium rerum principium eſt, & uſque ad unum omnia ſunt, & ultra ipſum nihil eſt, & omnia quæ ſunt, unum ipſum deſiderant, quia omnia ab uno proceſſerant, & ut ſint eadem omnia, ab illo uno participare neceſſe eſt: & ſicut omnia ab uno in multa proceſſerunt, ſic cuncta quæ ad illud unum à quo proceſſerunt redire conãtur, neceſſe eſt exuere multitudinem. *Vnitatis excellentia.*

Vnum igitur ad ſummum refertur deum, qui cum ipſe ſit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de ſe creat & intra ſe continet. Vnus itaque eſt deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus ſol, unus quoque in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & grues unam ſequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum eſt principium à quo reliqua reguntur, ſiue id ſit caput, ſiue (ut alii uolunt) cor. Vnum eſt elementum uincens & omnia penetrans, ignis. Vna res eſt à deo creata, ſubiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis eſt, ipſa eſt actu animalis, uegetalis & mineralis, ubique reperta, à pauciſſimis cognita, à nullis ſuo proprio nomine expreſſa, ſed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, ſine qua neque Alchymia, neque naturalis magia, ſuum completum poſſunt attingere finem. *In rebus unũ quæ ſint.*

Ab uno homine Adamo, omnes producti ſunt: ab uno illo omnes mortui ſunt: ab uno I E S V C H R I S T O, rurſus regenerati ſunt:

& quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptisma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominũ, unus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum: unus deus spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	י Iod	*Vna diuina essentia, fons omnis uirtutis & potestatis, eiusq; nomen unica simplicissima litera expressum.*
In mundo intellectuali	Anima mundi.	*Vna suprema intelligẽtia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœlesti	Sol	*Vnus rex stellarum, fons lucis.*
In mundo elemẽtali	Lapis philosophorum.	*Vnum subiectum & instrumẽtum omnium uirtutum naturalium & transnaturalium.*
In minore mundo	Cor	*Vnum primum uiuens & ultimum moriens.*
In mundo infernali	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorũ & tenebrarum.*

De dualitate & eius Scala. Cap. V.

Inarius primus numer° est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquã à sola unitate omnium numerorum mensura communi: non est compositus ex numeris, sed ex sola unitate una & una coordinatus: nec dicit numerus incompositus, sed magis propriè, non compositus: ternarius autem primus numerus incompositus dicitur: Binarius aũt primum unitatis germẽ & prima procreatio: hinc Genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iustitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter põderatis: diciturq; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à domino: Erunt duo in carnem unã. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm unũ, habent enim emolumentũ suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & si quispiam præualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubii & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & fœmineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; par

Binarij appellationes.

ticipans,principiũ diuisionis,multitudinis & distinctionis,& significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordiæ & confusionis, infortunii & immunditię. unde diuus Hieronymus contra Iouinianũ inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictũ,& uidit deus quoniam bonũ: qa binarius numerus sit malus. Hinc est etiã,quare iusserit deus omnia animalia immũda in arcã bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immũditiæ est,estq; in auspiciis infelicissimus,præsertim si res illæ à quibus auspiciũ capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiã binariũ adferre occursacula umbrarũ, terriculamenta laruarũ,nocumenta malorũ spirituũ his qui nocte iter faciunt. Pythagoras(ut Eusebius refert)unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæmonem ac malũ,in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binariũ nõ esse numerũ, sed confusionem quandam unitatũ. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatẽ Apollinem nuncupare: diada litẽ & audaciã: triada iustitiã, q̃ est summa perfectio, neq; tamen uacat multis mysteriis. Hinc duæ tabulæ legis in Sina,duo cherubin respicientes in propitiatoriũ apud Mosen,duę oliuæ stillantes oleum apud Zachariam,duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiões,uidelicet facies & posteriora,uidit Moses,itẽ duo testamenta,duo pręcepta charitatis,duæ primæ dignitates,duo primi populi,duo genera dęmonum,boni & mali,duæ creaturæ intellectuales,angelus & anima,duo luminaria magna,duo solstitia,duo æquinoctia,duo poli,duo elementa producentia animam uiuentem,terra & aqua.

SCALA BINARII.

In Archetypo.	יה Iah אל El		*Nomina dei duarum literarum*
In mũdo intellectuali	Angelus	Anima	*Duæ substantiæ intelligibiles*
In mundo cœlesti	Sol	Luna	*Duo luminaria magna*
In mundo elemẽtali	Terra	Aqua	*Duo elemẽta producẽtia animã uiuentem*
In minori mundo	Cor	Cerebrum	*Duæ principales sedes animæ*
in mundo infernali.	Beemoth Fletus	Leuiathan Stridor dẽtiũ	*Duo duces dæmoniorum* *Duo quæ cõminatur Christus damnatis*

De Triade & eius scala. Cap. VI.

Ernarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et paulo post:
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus;

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Pliniũ, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mũdus, Hemarmene, necessitate & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quam plerique fatum dicũt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota tẽporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias cõtinet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoque sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atque hanc rationis, iracundiæ cupiditatisq; distribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

In rebus tria q̄ sunt.

Ternarius idealibus formis deputatus.

delicet supercœlestium, in nouem intelligẽtiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes musicæ proportiones includuntur, ut Plato & Proclus longa serie differunt. habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualium creaturarũ potentiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet, martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, cõmunium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianę. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ uirtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piscis: totidem Christus in sepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo	*Pater*	שדי *Sadai* *Filius*	*Spiritus sanctus*	*Nomen dei trium literarum.* *Tres personæ in diuinis*
In mundo intellectuali	*Suprema* *Innocentes*	*Media* *Martyres*	*Infima* *Confessores*	*Tres hierarchiæ angelorũ.* *Tres gradus beatorum.*
In mundo cœlesti	*Mobilia* *Cardines* *Diurnus*	*Fixa* *Succedentes* *Nocturnus*	*Communia* *Cadentes* *Particeps*	*Tres quaterniones signorum.* *Tres quaterniones domorum.* *Tres dñi triplicitatũ.*
In mũdo elemẽtali	*Simplicia*	*Composita*	*Decomposita*	*Tres gradus elemẽtorum.*
In minore mũdo	*Caput, in quo uiget intellectus respondens mundo intellectuali.*	*Pectus, ubi cor sedes uitæ, respondens mundo cœlesti.*	*Vẽter, ubi genitiua uirtus membraq; genitalia, respõdens mũdo elementali.*	*Tres partes respondentes triplici mundo.*
In mũdo infernali	*Alecto* *Minos* *Malefici*	*Megera* *Aeacus* *Apostata*	*Ctesiphone* *Rhadamantus* *Infideles*	*Tres furiæ infernales.* *Tres iudices infernales* *Tres gradus dãnatorũ.*

De Quaternario & eius Scala.
Caput VII.

Vaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtutibus præferũt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorũ, unde & omnia fundamenta tã in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra ostendemus: significatq; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportiõibus, quarũ prior est unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportione, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportiões in eo differũt, quod iuxta arithmeticam, sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adscribitur: quin & totius trinitatis mysterium complectitur: nam ipsius simpla proportione, prima scilicet unius ad unũ, unitas paternæ substantię significatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem processiõe, etiam simpla, uidelicet duorũ ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: ęqualis utriq; spiritus sanctus, processiõe secũda. Hinc superexcelsum deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrãmaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi aspiratio He, spiritus ab utroq; processionem denotat: ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomen terminat, pronunciatur autẽ Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentiũ ille Iouis, quẽ & ueteres quatuor auribus pingebãt. Vnde quaternarius est fons et caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuũ naturæ fontẽ: quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendẽs, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli et imũ cæli. Quatuor sunt sub cælo elemẽta, scilicet ignis, aër, undaq;, tellus: secundum hæc, quatuor in cælo triplicitates: quatuor sub cælo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum, ab his quatuor humores, sanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus et hyems: similiter aër in Eurum, Zephyrum, Austrũ & Boreã, diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parẽ, & primũ imparẽ in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiã uocis

quartæ:item tetrachordum & diagramma Pythagoreum,quo ille primum muſicos concentus inuenit, omnemq; muſicæ harmoniam cōtinet: nam dupla,tripla,quadrupla,ſeſquialtera,ſeſquitertia,diapaſon,diſdiapaſon,diapente,diateſſaron,omniſq; conſonantia inter quaternarii limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur,ſcilicet puncto,linea,planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit,ſcilicet ſubſtantia,qualitate,quantitate & motu. Omnem etiam phyſicam implet,in qua ſunt naturæ uirtus ſeminaria,naturalis,pullulatio, adolens forma,& compoſitum. Quatuor etiam terminis metaphyſica complectitur,ſcilicet eſſe,eſſentia,uirtute & actione. Complectitur moralem philoſophiam quatuor uirtutibus,ſcilicet prudētia,iuſtitia,fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iuſtitiæ:hinc quadruplex lex,ſcilicet prouidentiæ,à deo:fatalis,ab anima mundi:naturæ, à cœlo: prudentiæ,ab homine. Quatuor inſuper iudiciariæ potentiæ in rebus exiſtentibus,ſcilicet intellectus,diſciplina,opinio,ſenſus. Multam quoq; & maximā in myſteriis uim habet:hinc Pythagorici ipſum quaternarium iureiurando teſtabantur,tāquam ſummum quo fides nitatur & credulitas firmari poſſit: hinc dictum Pythagoricum iuſiurandum,quod in his uerſibus ſic expreſſit:

Iuro ego per ſanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor ſunt flumina paradiſi,quatuor euangelia,à totidem euangeliſtis per uniuerſam eccleſiam recepta. Hebræi præcipuum dei nomen quatuor literis ſcriptum acceperunt:Similiter Aegyptii,Arabes,Perſæ,Magi, Mahumetiſtæ,Græci,Tuſci,Latini,tantum quatuor literis nomen dei ſcribunt:ita,ſcilicet Theut,alla,ſire,orſi,abgdi,θεὸς,eſar,deus. Hinc Lacedæmonii ſummum Iouem quatuor auribus depingere ſolebant. Hinc apud Orphicam theologiam,fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque ſunt diuini furoris ſpecies,à ſingulis numinibus procedentes, ſcilicet à muſis,Dionyſio,Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar,& quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem,quatuor animalia magna aſcendebant de mari,& pugnabant quatuor uenti. Itē in Apocalypſi,quatuor animalia plena oculis ante & retro,ſtabant in circuitu ſedis dei,& quatuor angeli,quibus datum eſt nocere terræ & mari,ſtabant ſuper quatuor angulos terræ,tenentes quatuor uentos ne flarent ſuper terram,neque ſuper mare,neque in ullā arborem.

Nomen dei ubiq; ferè tetragrammaton.

Scala Quaternarii ad quatuor elementorum correſpondentiam.

SCALA.

Nomen dei quadriliterum.	יהוה				In mundo archetypo unde lex prouidentiæ
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles	Seraphim Cherubim Throni	Dominationes Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mundo intellectuali, unde lex fatalis
Quatuor angeli præsidentes cardinibus cœli	מיכאל Michael	רפאל Raphael	גבריאל Gabriel	אוריאל Vriel	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	Dan Asser Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simeon Gad	
Quatuor triplicitates apostolicæ.	Matthias Petrus Iacobus maior	Symon Barptolomæus Matthæus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor euangelistæ.	Marcus	Ioannes	Matthæus	Lucas	
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mundo cœlesti à quo lex naturæ
Stellæ & planetæ ad elemēta relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestium elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Soliditas	
Quatuor elementa.	אש Ignis	רוח Aer	מים Aqua	עפר Terra	In mundo elementali ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum,	Siccum	
Quatuor tempora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorum genera perfecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progressiua	Volatilia	Natantia	Reptilia	

Quæ respõdẽt elementis in plãtis	*Semina*	*Flores*	*Folia*	*Radices*	
Quæ in metallis	*Aurũ & ferrũ*	*Cuprũ & stannũ*	*Argentũuiuum*	*Plumbũ et argentũ*	
Quæ in lapidibus	*Lucẽtes & ardẽtes*	*Leues & trãspẽtes*	*Clari et cõgelati*	*Graues et opaci*	
Quatuor hominis elementa.	*Mens*	*Spiritus*	*Anima*	*Corpus*	*In minore mũdo scilicet homine à quo lex prudentiæ*
Quatuor potentiæ animæ	*Intellectus*	*Ratio*	*Phantasia*	*Sensus*	
Quatuor iudiciariæ potestates	*Fides*	*Scientia*	*Opinio*	*Experimentum*	
Quatuor uirtutes morales	*Iustitia*	*Temperantia*	*Prudentia*	*Fortitudo*	
Sensus respondentes elementis	*Visus*	*Auditus*	*Gustus et olfactus*	*Tactus*	
Quatuor humani corporis elemẽta	*Spiritus*	*Caro*	*Humores*	*Oßa*	
Quadruplex spũs	*Animalis*	*Vitalis*	*Gignitiuus*	*Naturalis*	
Quatuor humores	*Cholera*	*Sanguis*	*Pituita*	*Melancholia*	
Quatuor cõplexionum mores	*Impetus*	*Alacritas*	*Inertia*	*Tarditas*	
Quatuor principes dæmoniorum nocẽtes in elemẽtis	סמאל *Samaël*	עזאזל *Azazel*	עזאל *Azaël*	מחזאל *Mahazaël*	*In mundo infernali, ubi lex iræ & punitionis.*
Quatuor flumina inferna	*Phlegethon*	*Cocytus*	*Styx*	*Acheron*	
Quatuor principes dæmoniorũ super quatuor angelos orbis	*Oriens*	*Paymon*	*Egyn*	*Amaymon*	

De Quinario & eius Scala. Cap. VIII.

Quinarius numerus haud paruæ est potẽtię, cõstat enim ex primo pari & primo impari, tãquã ex fœmina, & masculo: impar enim numerus mas est, par uero fœmina. Vnde Arithmetici illũ quidẽ patrẽ, hũc uero matrẽ uocant. Igitur haud paruæ perfectiõis atq; uirtutis est quinarius, qui ex horũ numerorũ permixtiõe generatur: estq; pręterea uniuersi numeri, uidelicet denarii, iustissima medietas. Nã si altrinsecus circa quinariũ, denariũ diuidendo adsumas, hinc nouẽ, inde uero unũ: uel, hinc octo, inde uero duo: siue septẽ & tria, seu sex & quatuor, unaquæq; collectio denariũ cõstituit, & semper eius perfectũ mediũ est quinarius, & eius ęquedistans: & iccirco numerus cõnubii appellatur à Pythagoricis, dicitur & iustitiæ, quia denariũ ex æquilibrio secat. Sensus in homine quinq; sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, uegetatiua, sensitiua, cõcupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq;

Quinarij nomenclaturæ.

sunt in manibus digiti, quinq; sunt in cœlestibus errantes planetę, secundũ quos quintuplices in quouis signo termini. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptãtia, natãtia, uolantiæ. Sunt & quinq; genera quibus à deo cõponuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterũ, sensus, motus. Hirundo non nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiẽs ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortus rationẽ habens. Habet quoq; hic numerus uim magnã in expiationibus: nã in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoq; numerus fœlicitatis & gratiæ, & est sigillũ spiritus sancti, & nexus omnia ligãs, atq; numerus crucis, etiam Christi uulneribus principalibus, quorũ cicatrices etiam in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentiũ philosophi illũ Mercurio sacrũ dedicarunt, tantoq; uim eius quaternario excellentiorẽ, quantum animatum inanimato pręcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam corã domino, & præseruatus fuit in diluuio aquarũ. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, supraquã à natura concessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnũ. Hinc in tempore gratię, quinq; literis inuocatur nomen diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen dei trigrammaton, שדי sadai: in tempore legis, nomẽ dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimũt אדני adonai. In tempore gratiæ, nomen dei pentagrammaton effabile יהשוה ihesu, quod non minore mysterio etiam triliterum inuocatur ישו.

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata. Nomẽ Christi pẽtagrãmaton.		אליון אלהים יהשוה	*Elion Elohim Ihesuh*			*In mundo [cut off] typo.*
Quinq; substãtiæ intelligibiles.	*Spiritus primæ hierarchiæ, uocati dij, siue filij dei*	*Spiritus secũdæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ*	*Spiritus tertiæ hierarchiæ, uocati angeli, qui mittũtur*	*Animæ corporum cœlestium.*	*Heroës siue animæ beatæ*	*In mundo in[cut off]ctuali*
Quinq; stellæ erraticæ, domini terminorum	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*In mundo cœ[cut off]*
Quinq; genera corruptibilium	*Aqua*	*Aër*	*Ignis*	*Terra*	*Mixtum*	*In mundo ele[cut off]tali*
Quinq; species mixtorum	*Animal*	*Planta*	*Metallum*	*Lapis*	*Zoophytum*	
Quinq; sensus	*Gustus*	*Auditus*	*Visus*	*Tactus*	*Olfactus*	*In minore mu[cut off]*
Quinq; tormẽta corporalia	*Amaritudo mortificans*	*Vlulatus horrisoni*	*Tenebræ terribiles*	*Ardor inextinguibilis*	*Fœtor penetrans*	*In mundo inf[cut off]*

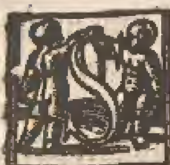
De ſenario & eius ſcala. Cap. IX.

Enarius numerus eſt perfectionis, quia perfectiſſimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate uſq; ad denariũ, ſolus ipſe adeo eſt perfectus, ut collectione ſuarum partium idem reſultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia ſuperfluus. Nam ſi partes eius, mediam ſcilicet, tertiam & ſextam, quæ ſunt tria, duo, unum, congregantur, totum ſenarii corpus perfecte implet: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis geneſi, nuptiisq; prorſus accommodatus aſſeritur, mundiq; ſignaculum appellatur: ſenario enim numero conſtitutus mundus, neq; immoderata abundantia ſuperfluus, neq; fruſtratus egensq; neceſſariis. Hinc eſt, quoniam die ſexto perfectus eſt & conſummatus à deo mundus: ſexto enim die uidit Deus cũcta quę fecerat, & erãt ualde bona. Igitur perfecti ſunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiã numerus hominis, quia ſexto die homo creatus eſt: & dicitur etiam numerus redemptiõis, nam ſexta die Chriſtus pro redemptiõe noſtra paſſus eſt: unde illi etiam cum cruce magna cognatio Dicitur etiam numerus laboris & ſeruitutis: hinc in lege præceptum erat, ſex diebus faciendum opus, ſex diebus colligẽdum manna, ſex annis ſeminanda terra, & quod ſeruus Hebræus ſex annis ſeruiat domino ſuo. Sex diebus gloria domini inclinauit ſuper monte Sina, cooperiens eum nube: ſex alæ ſunt cherubinis, ſex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica. ſex ſunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per ſigniferi latitudinem ultra citraq; eclipticam diſcurrentes. Sex ſunt in elementis ſubſtantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum oppoſita, obtuſitas, dẽſitas, quies. Sex ſunt differentiæ poſitiõis, ſurſum, deorſum, ante, retro, dextrorſum, & ſiniſtrorſum. Sex ſunt naturalia officia, ſine quibus eſſe nihil poteſt, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, ſtatus, motus, ſolida etiam figura quadrati ſex ſuperficies habet. Totius harmonię toni ſunt ſex, uidelicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui eſt ſextus.

SCALA SENARII.

In Archetypo			אל גבור אלהים				*Nomina dei ſex literarum.*
In mundo intelligibili	*Seraphin*	*Cherubim*	*Throni*	*Dominationes*	*Poteſtates*	*Virtutes*	*Sex ordines angelorũ qui ad inferiora non mittuntur.*
In mũdo cœleſti	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*Luna*	*Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrãtes.*
In mundo elementali	*Qqies*	*Raritas*	*Acuitas*	*Obtuſitas*	*Denſitas*	*Motus*	*Sex ſubſtantificæ qualitates elementorum.*
In minore mundo	*Intellectus*	*Memoria*	*Senſus*	*Motus*	*Vita*	*Eſſentia*	*Sex gradus hominis.*
In mundo infernali	*Acteus*	*Megaleſius*	*Ormenus*	*Lycus*	*Nicon*	*Mimon*	*Sex dæmones calamitatũ omnium autores.*

De septenario & eius scala. Cap. X.

Eptenarius numerus uariæ & multiplicis potentiæ est, constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra eorum'que compagines consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocant'que ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit, complectitur enim corpus & animam: nam corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam spectat, propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaque, quia ex tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit, ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet, hominem'que concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omnino'que constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absque effusione permanserit, hæsisse in uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur, fit'que ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est, qui septimo mēse nati. Post partum deinde an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam. Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario, iam libere oculos totam'que faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium, sonus eius in uerba prorumpit: post quartū septenarium, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensium, incipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alii ad cibum solidum aptiores, absoluitur'que integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fit'que generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostendit'que flores & lanugines, fit'que genitura pollens atque robusta. Vsque ad quartum septenarium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In quinto, omne uirium & roboris complectur augmentum: Sextus uero annorum septenarius, uires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum uero ad decadas septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communē uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est se-

ptem pedum. Septem quoque ſunt gradus in corpore, qui dimenſionem altitudinis ab imo complēt in ſuperficiem, ſcilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem ſunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem ſunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedeſque & pudendum. De ſpiritu quoq; & cibo conſtat, quod ſine hauſtu ſpiritus ultra horas ſeptem uita non durat: tum quibus inedia mori conſtitutum eſt, poſt ſeptimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur ſeptenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus ſeptimis, quos medici creticos, hoc eſt iudiciarios uocant. Ex ſeptenis quoq; portiōibus creat deus animam, ut teſtis eſt diuus Plato in Timæo. Anima quoq; ſeptenario recipit corpus. Ad ſeptimū uſq; gradū omnis uocum progreditur diſcrepantia, poſt quem fit eadem reuolutio. Rurſus ſeptem ſunt ipſarum uocum modulamina, ditonus, ſemiditonus, diateſſaron, diapēte cum tono, diapente cum ſemitonio, & diapaſon. Eſtq; in cœleſtibus potentia ſeptenarii potentiſſima: nam cum ſint quatuor cœli cardines diametraliter ſeſe contuentes, qui quidem aſpectus pleniſſimus & potentiſſimus habetur, ſeptenario numero conſtat: fit ſiquidem à ſeptimo ſigno, crucemq; conſtituit, figuram omnium potētiſſimam, de qua ſuo loco dicemus. Sed illud nō ignoretur, ſeptenarium magnam habere in cruce cōmunionem. Simili radiatione & numero diſtāt ſolſtitiū à bruma; & æquinoctiū hyemale ab æſtiuali, quæ omnia ſeptenis ſignis fiunt. Septē præterea in cœlo ſunt circuli, iuxta axis longitudinem: ſeptem circa polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item ſeptem Vergiliæ quas Pleiades uocant, ſeptē quoq; planetæ, ſecundum illos quoq; ſeptem dies conſtituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum ſeptima, & nobis proxima, hunc numerum præ cęteris obſeruat, motum'que eius ac lumen hic numerus diſpenſat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, ſeptenarius ſeptem ſuis terminis, ab uno uidelicet uſque ad ſeptem, quantum ſinguli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficit'que quatuor ſeptenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atque latitudinem emetiendo remetiendo'que circum per'que diſcurrit: ſimilibus'que dierum ſeptenariis lumen ſuum ſempiterna lege uariando diſpenſat: Primo enim ſeptenario uſque ad medietatem tanquàm diuiſi orbis, creſcit: ſecundo ſeptenario orbem totum lumine complet: tertio decreſcendo, rurſus in orbem contrahitur diuiſum: poſt quartum uero ſeptenarium ultima luminis ſui diminutiōe renouatur, eiſdemque ſeptenariis maris incrementa decrementaque diſponit, nam primo ab initio creſcentis lunæ ſeptenario, minuitur pauliſper: ſecundo, gradatim augetur; tertius quoque ſeptenarius fit ſimilis primo,

& quartus eadem facit quæ ſecundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus aſcendendo ſeptimus eſt planetarum, qui requiem innuit, cui ſeptimus dies adſcribitur, qui millenarium ſeptimũ indicat, quo (teſte Ioanne) captiuato dracone, malorum ſuggeſtore diabolo, quieſcent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellãt: quia primus eſt, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim poteſt in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex ſe etiã numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem conſtat eſſe numerorum: & iccirco ſeptenarium Palladi ſacrum fecere. Habet & in religione potentiſſima ſuæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramẽti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur ſeptenare, quaſi per ſeptẽ obteſtari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, ſtatuit ſeptem agnas in teſtimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Moſen ſabbathum appellatur, hoc eſt, dies quietis, hinc ſeptimo die Chriſtus in ſepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut ſuperius demonſtratum eſt, & cum Chriſto magnam communionem. In Chriſto enim omnis noſtra beatitudo, quies & felicitas: eſtq; præterea purificationibus aptiſſimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi ſtudio marino lauachro trado, ſepties ſubmergo fluctibus capite. Et leproſus quoq; mũdandus in lege, ſepties aſpergebatur paſſeris ſanguine, & Helizæus propheta, ut ſcriptum habetur Regum libro quarto, ait leproſo: Vade & lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatẽ caro tua, & mundaberis. & ſequitur paulopoſt: Et lauit ſe ſepties in Iordane, iuxta ſermonem prophetæ, & mundatus eſt. Eſtq; numerus pœnitentię & remiſſionis. Hinc ſtatuta ſeptennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis ſententiam dicentis: & ſuper peccatorẽ ſeptuplum: ſeptimo quoq; anno fiebant remiſſiones, & poſt quadratum ſeptenarium dabatur plena remiſſio, ut in Leuitico legitur. Septẽ petitionibus cõſummauit Chriſtus orationẽ expiationis noſtræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia ſeptimo anno ſeruus Hebræus libertatem ſibi uendicabat. Eſtq; diuinis laudibus accõmodatiſſimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultiõis, ſicut dicit ſcriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Pſalmiſta ait: Redde uicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum. Hinc ſeptem nequitiæ apud Salomonẽ, & ſeptem ſpiritus nequiores aſſumpti leguntur in euangelio. Significat etiã præſentis circuli tempus, quod ſeptem dierũ circulo peragitur: eſtq; ſpiritui ſancto ſacer, quem ſeptuplum iuxta eius dona propheta Eſaias deſcribit, uidelicet ſpiritum ſapientiæ & intellectus, ſpiritum conſilii & fortitudi

nis,ſpiritum ſcientiæ & pietatis,& ſpiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus ſeptem oculos dei. Septem quoq; ſunt angeli ſpiritus adſtantes ante faciem dei,ut legitur apud Tobiam.& in Apocalypſi, ſeptem lampades ardebant ante thronum dei,& ſeptem candelabra aurea,& in medio eorum ſimilis filio hominis,& habebat in dextra ſua ſtellas ſeptē. Item ſpiritus ſeptem erant in conſpectu throni dei, & ſeptem angeli adſtabāt in conſpectu dei, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Vidit quoq; agnum habentem ſeptem cornua,& ſeptem oculos, & uidit librum obſignatum ſeptem ſigillis,& cum apertum fuiſſet ſeptimum ſigillum, factum eſt ſilentium in cœlo. Ex ſupradictis omnibus apparet, ſeptenarium inter cæteros numeros merito dici omnis efficaciæ pleniſſimum. Habet præterea ſeptenarius magnam cum duodenario conformitatem:nam ſicut tria & quatuor ſeptē conſtituunt:ſic ter quatuor duodecim reddūt, qui ſunt numeri cœleſtium planetarum & ſignorum, ex eadem radice reſultantes, & per ternarium de diuinitate,per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum eſt in ſacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obſeruantia, magnaq́; & multiplicia eius myſteria, quorum multa è ſacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus:quibus facile conſtabit, ſeptenarium plenitudinem quandam ſacrorum myſteriorum ſignificare. Legimus enim in Geneſi,ſeptimum diem quietis domini,ſeptimū ab Adam Enoch, uirum ſanctum & pium, & alium etiam ab Adam ſeptimum uirum nequā & digamum nomine Lamech,item ſeptima generatione abolitum peccatum Cain: ſicut ſcriptum eſt: Septuplum punietur Cain: & ſeptem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magiſter hiſtoriæ ſeptem colligit fuiſſe peccata Cain. Item ſeptena & ſeptena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, ſimiliter & de uolatilibus: deinde poſt ſeptem dies pluiſſe dominum ſuper terram,ſeptimo'que die ruptos omnes fontes abyſſi,& inundaſſe aquas ſuper terram. Item ſeptem agnas Abraham dedit Abimelech: & ſeptem annis ſeruiuit Iacob pro Lia,& aliis ſeptem pro Rachel: & ſeptem diebus populus Iſraël luxit mortem Iacob. Præterea ſeptem boues,& ſeptem ſpicas,ſeptem annos fertilitatis & ſeptem ſterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, ſeptimo die præcipitur ſabbathum ſabbathorum,requies ſancta domino:quia ſeptimo die ab opere quieuit dominus. Item ſeptimo die ceſſauit orare Moſes. Septimo die erit ſolennitas domini, ſeptimo anno liber egredietur ſeruus, ſeptem diebus bos & ouis ſit cum matre ſua, ſeptimo anno dimittetur quieſcere terra ſeminata ſex annis, ſeptimus dies erit ſanctum ſabbathum & requies: ſeptimus dies quia ſabbathi eſt, uocabitur ſanctus. In Leuitico etiam ſeptimus dies erit celebrior & ſanctior, & ſeptimi menſis primus dies erit ſabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocauſta domino, ſeptem diebus celebrabantur feriæ domini, ſeptem diebus per

annum legitimũ ſempiternum erit in generationibus ueſtris. Septimo mẽſe feſta celebrabitis,& habitabitis in tabernaculis ſeptẽ diebus: ſepties aſperget coram domino qui tinxerit digitũ in ſanguine: ſepties tinget in ſanguine paſſeris mundatus à lepra: ſeptem diebus lauabitur aquis uiuẽtibus qui patitur fluxum ſanguinis: ſepties aſperget digito in ſanguine uituli: ſepties percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio ſeptẽ populi terram promiſſionis habebant. Legitur & ſeptimus annus remiſſionis,& ſeptẽ lucernę candelabrorũ in auſtrali parte erectæ. Et in Numeris leguntur ſeptẽ agnas immaculatas obtuliſſe filii Iſraël, & quod ſeptem diebus uefcebãtur azymis,& quod ſeptem agnis & hirco expiabatur peccatũ, & ſeptimus dies erat celeberrimus & ſanctus,& ſeptimi menſis dies uenerabilis & ſanctus,& ſeptimus menſis ſcenopegiæ,& ſeptem uitulos offerebat die ſeptimo, & ſeptem aras erexit Balaã; ſeptem diebus Maria ſoror Aaron leproſa egreditur extra caſtra, ſeptem diebus immũdus erit qui tetigerit cadauer. Et in Ioſue, ſeptem ſacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & ſeptem diebus circuibant ciuitates, & ſeptem buccinæ portabantur per ſeptem ſacerdotes,& die ſeptimo buccinabant ſeptem ſacerdotes. Item in libro Iudicum ſeptem annis Abeſſa regnauit in Iſraël, ſeptẽ diebus fecit nuptias Samſon,& ſeptimo die expoſuit uxori problema, ſeptem funibus neruiceis ligatus eſt & ſeptem crinibus capitis ſui, ſeptẽ annis oppreſſi ſunt filii Iſraël per regem Madian. Et in libris Regum ſeptem uicibus & ſeptima uice ecce dicit Helias nubecula parua, ſeptem diebus filii Iſraël dirigebãt acies,& ſeptimo die commiſſum eſt bellum: ſeptem annorum cõminata eſt fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & ſepties oſcitauit puer reſuſcitatus per Heliſęum,& ſeptem uiri crucifixi ſunt ſimul in diebus meſſis primæ: ſeptem lotiõibus mundatur Naaman per Heliſæum, ſeptimo menſe occiſus eſt Golias. Et in Paralipomenis legitur, quod ſeptimo menſe cõpletus eſt aceruus fundamentorum: & in Heſter legimus ſeptem eunuchos regis Perſarum: & in Tobia, ſeptem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem ſeptem uicibus incenditur fornax Nabuchodonoſor,& ſeptem leones erant in lacu,& ſeptima die uenit Nabuchodonoſor. In libro Iob exprimuntur ſeptem filii Iob,& ſeptem diebus & noctibus ſediſſe amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, ſeptimo non tanget te malũ. In Eſdra legimus ſeptem hebdomadas annorum, ſeptem cõſiliarios Artaxerxis: & ibidem ſeptimo menſe clãges buccina: ſeptimus menſis ſcenopegiæ ſub Eſdra erat, dum filii Iſraël erant in ciuitatibus: & ſeptimi menſis primo die Eſdras legit legem populo. Et in Pſalmis ſepties in die laudem dicit Dauid: ſeptuplum probatur argentum, ſeptuplum reddit uicinis noſtris in ſinu eorum. Et Salomon ait ſeptem columnas excidiſſe ſibi ſapientiam,& ſeptem uiros loquentes ſentẽtias, ſeptem quæ odit & deteſtatur dominus: ſeptem nequitiæ in corde inimici, ſeptem circunſpectores, ſeptẽ oculi in-

inſipientes. Numerat Eſaias ſeptem dona ſpiritusſancti, & ſeptem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam ſeptem mentis mulierum concupiſcentiæ, & ſeptem filios peperit mater quæ infirmata eſt & defecit anima eius. In Ezechiele, ſeptem diebus propheta mœrens permanſit. In Zacharia ſeptem lucernæ, & ſeptem infuſoria ſuper caput candelabri, & ſeptem oculi diſcurrentes in uniuerſam terram, & ſeptem oculi ſuper unum lapidem, & ſeptimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa ſeptem paſtores ſuſcitati ſunt ſuper Aſſyrios. Iam uero & in euangeliis leguntur ſeptem beatitudines, ſeptem uirtutes quibus ſeptem uitia opponuntur, ſeptem petitiones orationis dominicæ, ſeptem uerba Chriſti in cruce, ſeptem uerba beatæ Mariæ uirginis, ſeptem panes per dominum diſtributi, ſeptem ſportæ fragmentorum, ſeptem fratres uxores unam habentes, ſeptem diſcipuli domini piſcantes, ſeptem hydriæ, in Cana Galilææ, ſeptem iræ quæ dominus hypocritis comminatur, ſeptem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & ſeptem dæmones nequiores aſſumpti ab expulſo. Item ſeptem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & ſeptima hora reliquit febris filium Reguli. In epiſtolis etiam canonicis deſcribit Iacobus ſeptem gradus ſapientiæ, & Petrus ſeptem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur ſeptem diaconi, & ſeptem diſcipuli electi per apoſtolos. In Apocalypſi quoque multa ſunt huius numeri myſteria: ibi enim leguntur ſeptem candelabra, ſeptem ſtellæ, ſeptem coronæ, ſeptem eccleſiæ, ſeptem ſpiritus in conſpectu throni, ſeptem flumina Aegypti, ſeptem ſigilla, ſeptem ſignacula, ſeptem cornua, ſeptem oculi, ſeptem ſpiritus dei, ſeptem angeli cum ſeptem tubis, ſeptem cornua draconis, ſeptem capita draconis quæ ſeptem habebant diademata: item ſeptem plagæ, & ſeptem phyalas quas habet unus de ſeptem angelis, ſeptem capita beſtiæ coccineæ, ſeptem montes, & ſeptem reges ſedentes ſuper eos, & ſeptem tonitrua locuta ſunt uoces ſuas. Multas præterea uires habet hic numerus, cum in naturalibus tum in ſacris & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur ſeptem dies, ſeptem planetæ, ſeptem Pleiades, ſeptem ætates mundi, ſeptem mutationes hominis, ſeptem artes liberales totidem'que mechanicæ, & totidem prohibitæ, ſeptem colores, ſeptem metalla, ſeptem foramina in capite hominis, ſeptem paria neruorum, ſeptem montes in urbe Roma, ſeptem reges Romani, ſeptem bella ciuilia, ſeptem ſapientes tempore Ieremiæ prophetæ, & ſeptem ſapientes Græciæ. Item ſeptem diebus ardebat Roma ſub Nerone. Per ſeptem reges occiſa ſunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, ſeptem ſunt Romæ eccleſiæ principales, totidem Gregorius conſtruxit monaſteria, tot ſancta Felicitas peperit filios. Septem conſtituti ſunt electores imperii, & ſeptem ſunt actus ſolennes in Imperatore coronando, ſeptem teſtes requirunt leges in teſtamento, ſeptem ſunt pœnæ ciuiles, & ſeptem canoni

cæ,& ſeptem horæ canonicæ,ſepties ſalutat ſacerdos in miſſa,ſeptem ſacramenta & ſeptem ordines clericorum,& ſeptem annorum puer poteſt ordinari ordine minori,& poteſt obtinere beneficium ſine cura. Septem ſunt pſalmi pœnitentiales, & ſeptem mandata ſecundæ tabulæ,& ſeptem horis Adam & Eua fuerunt in paradiſo,& ſeptem ſunt uiri per angelum prænuntiati antequam naſcerentur,uidelicet Iſmaël,Iſaac, Samſon,Hieremias,Ioannes Baptiſta,Iacobus frater domini,& Chriſtus Ieſus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo omnium eſt potentiſſimus: de hoc Liuius uetuſtiſſi-

SCALA.

In Archetypo	Ararita	אראריתא		
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael
In mundo cœleſti	שבתאי Saturnus	צדק Iupiter	מארים Mars	שמש Sol
In mundo elemẽtali	Vpupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor vitul⁹ marin⁹ Leo Aurum Carbũculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris ſiniſtra	Manus dextera Naris dextra	Cor Ocul⁹ dexter
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portę mortis תצל מות	Vmbra mortis ירעש תום	Puteus interitus באר שרת

malo omniũ eſt potentiſſimus: de hoc Linus uetuſtiſſimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta abſoluere cœpit
Omnipotens pater,atq; bonis eſt ſeptima & ipſa.
Eſt etiam rerum cunctarum ſeptima origo,
Septima prima eadem,perfecta & ſeptima ſeptem:
Vnde etiam cœlum ſtellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARII.

Aſſer Eheie	אשר אהיה		*Nomina dei ſeptem literarum*
האניאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel	*Septem angeli qui adſtant ante faciem dei.*
נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	*Septem Planetæ*
Columba	Ciconia	Noctua	*Septem aues planetarum*
Thimallus	Mugil	Aelurus	*Septem piſces planetarum*
Hircus	Simia	Feles	*Septem animalia planetarum*
Cuprum	Argẽtum uiuum	Argentum	*Septem metalla planetarum*
Smaragdus	Achates	Cryſtallus	*Septem lapides planetarum*
Pudẽdum	Manus ſiniſtra	Pes ſiniſter	*Septem membra integralia planetis diſtributa.*
Naris ſiniſtra	Os	Oculus ſiniſter	*Septem foramina capitis plãnetis diſtributa.*
Lutum fecis טיטהיון	Perditio אברון	Fouea שאול	*Septẽ habitacula inferorũ, quæ deſcribit Rabi Ioſeph Caſtilienſis cabaliſta in Horto nucis.*

De octonario & eius Scala. Cap. XI.

Ctonarium uero uocant Pythagorici numerũ iuſtitiæ & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuiſio quoq; ipſa in bis bina eadẽ ratione contexitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuiſionis æqualitatem, iuſtitię ſibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ ſoliditatis cõtextum: primus ſiquidem ſolidum corpus efficit. Hinc Orphei inſtitutũ per octo numina iurãtis, ſicubi diuinã iuſtitiam obteſtari uellet, quorum nomina hæc, Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoq; ſunt duntaxat cœlorum uiſibiles ſphæræ: corporaliſq; naturæ proprietas per illum nobis ſignificatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus eſt. Eſtq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circũciſionis, quæ Iudæis octauo die fieri pręcepta eſt. Octo etiã erant in uetere lege ornamẽta ſacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, ſtola talaris, ſuperhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem & mũdi conſummationẽ, quia ſubſequitur ſeptenarium, qui temporis ſymbolum eſt: hinc etiã hic numerus beatitudinis eſt, tot enim beatitudinis gradus docet Chriſtus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus ſalutis & conſeruationis, tot nanq; animę in arca Noẽ ſaluæ factæ ſunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerũt filii Ieſſe, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohãnis pater octauo die recepit loquelã. Hunc numerum Dionyſio ſacrum perhibent, qui octauo menſe in lucẽ editus eſt, in cuius ſempiternum teſtimonium Naxos inſula illi dicata, hanc pręrogatiuam obtinuit, ut ſolæ Naxię mulieres octauo menſe ſalubriter pariant, fœtuſq; uitales edant, cum ubiq; ferè gentium omnes ſic geniti intereant, & etiam matres manifeſto uerſentur in periculo.

SCALA SEPTENARII.

Nomina de octo literarum	Eloha Vedaath אלוה ודעת				Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת				In Archetypo.
Octo beatorum præmia	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili.
Octo cœli visibiles	Cœlum stellatū	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlū Solis	Cœlum Veneris	Cœlū Mercurij	Cœlū lunæ	In mūdo cœlesti.
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aëris	Caliditas ignis	Caliditas aëris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elemētali
Octo beatorum genera	Pacifici	Esurientes & sitientes iustitiam	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Misericordes	Pauperes spiritu	Lugētes	In minore mūdo.
Octo damnatorū præmia	Carcer	Mors	Iudicium	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali.

De Nouenario & eius Scala. Cap. XII.

Ouenarius numerus musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq; spirituum ordini adiumẽto : hinc nouem sunt sphæræ mobiles,& secundum illas nouem sunt musę, scilicet,Calliope,Vrania, Polymnia, Terpsichore,Clio, Melpomene,Erato,Euterpe, Thalia;quæ quidem musæ nouem sphæris nouem sunt adcõmodatæ,ita ut prima referat supremam sphæram , quam uocant primum mobile,& sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem,usque ad ultimam quæ referat sphęram lunæ,ita scilicet,Calliope accommodatur primo mobili:Vrania,stellato cœlo:Polymnia,Saturno:Terpsichore, Ioui:Clio,Marti: Melpomene,Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia,Lunæ. Nouem quoque sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes,Virtutes, Potestates, Principatus,Archangeli,Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel,qui sunt sapphirus,smaragdus,carbũculus,berillus,onyx,chrysolithus, iaspis,topazius,sardius. Habet etiam hic numerus magnum &occultũ crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum:nouemq;diebus antiqui mortuos funerabant,totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue obseruatus est,ut quando leges cõdendę,aut responsa danda,aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos,hoc est nouenarios,in hominum ætatibus non secus atq; septenarios, quos climactericos uocant,obseruant,notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet,quod ad denarii nõ pertingat perfectionẽ,sed unitate minor,citra illũ deficiat, sicut super euangelio de decẽ leprosis interpretatur Augustinus:nec uacat mysterio longitudo nouẽ cubitorum Og regis Basan,qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARII.

Nomina decinouem literarum.	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צדקנו			Elohim Gibor. אלהים גבר			In Archetypo.
Nouem chori angelorum. Nouem angeli præsidentes cœlis.	*Seraphim* Metattron	*Cherubim* Ophaniel	*Throni* Zaphkiel	*Dominationes* Zadkiel	*Potestates* Camaël	*Virtutes* Raphaël	*Principatus* Haniel	*Archangeli* Michaël	*Angeli* Gabriel.	In mundo intelligibili.
Nouem sphæræ mobiles.	Primum mobile.	Cœlum stellatum	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra lunæ	In mundo cœlesti.
Nouē lapides repræsentantes nouē choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali.
Nouem sensus cū extimi tum intimi.	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus communis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo.
Nouem ordines cacodæmonum.	Pseudothei	Spiritus mendacij.	Vasa iniquitatis.	Vltores scelerum	Præstigiatores.	Aëreæ potestates.	Furiæ seminatrices malorū.	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	In mundo infernali.

De Decade & eius Scala. Cap. XIII.

Enarius. Hic dicitur omnis numerus ſiue uniuerſus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, niſi per replicationẽ: uniuerſosq; numeros uel intra ſe implicat, uel per ſe ſuosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur & potẽtiæ animisq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi aut ſacra adituri eſſent, per decem continuos dies à certis quibuſdam rebus abſtinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat illi qui ſacris Iſidis initiari uellet, decem dierum ieiuniũ indici ſolitum, quod teſtatur Apuleius de ſeipſo inquiens: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullum animal eſſem, & inuinius eſſem. Decem ſunt ſanguinei hominis partes, menſtruũ, ſperma, plaſmatiuus ſpiritus, maſſa, humores, organicum corpus, uegetatiua, ſenſitiua, ratio & mens. Decem quoq; ſimplicia integralia hominem cõſtituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus conſtat intrinſecus homo: ſpiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, ſplen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinę erant in templo, decem chordæ erant in pſalterio, decẽ inſtrumenta muſica quibus canebantur pſalmi, quorum nomina ſunt, Neza, in quo canebantur odę: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo pſalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudatiões: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Aſre, in quo alicuius fœlicitas: Halleluiah, in quo laudes dei tantũ atq; contemplationes. Decem quoq; ſunt cantores pſalmorum, uidelicet, Adam, Abraham, Melchizedec, Moſes, Aſaph, Dauid, Salomon, & tres filii Choræ. Decem quoq; præcepta legis. Et decimo die poſt aſcenſionem Chriſti, deſcendit ſpiritus ſanctus. Hic deniq; eſt numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriente lucifero benedictus eſt, & uocatum eſt nomen eius Iſraël. In hoc numero Ioſue uicit trigintaunum reges: & Dauid uicit Goliam & Philiſtæos: & Daniel pericula euaſit leonũ. Hic numerus ſicut unitas etiam circularis eſt, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipſe numerorum omnium finis eſt & complementum, & principiũ decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua proceſſit, ſic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principiũ ſui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua ſumptum eſt reuertitur: tempus redit in æternitatem à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum ex quo creata eſt, nec niſi diuino uerbo ſuſtentatur, in quo condita ſunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipientia,

& in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima Monas priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebręi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, simul cum primitiis, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quęque tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

SCALA DENARII.

In archetypo	י ה י ו ה י ה ו ה י Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			ואו הא Nomen quadriliterum ex-	
	אהיה Eheie כתר kether	יהוה Iod tetragrammaton חכמה Hochmah	יהוה אלהים Tetragrammatõ elohim בינה Binah	אל El חסד Hæsed	אלהים גבור Elohim gibor גבורה Geburah
In mundo intelligibili	Seraphim Haioth hakados Metattron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Zaphkiel	Dominationes Hasmallim Zadkiel	Potestates Seraphim Camael
In mundo cœlesti	Reschith hagallalim Primum mobile	Masloth Sphera zodiaci	Sabbathai Sphæra Saturni	Zedeck Sphæra Iouis	Madim Sphæra Martis
In mundo elemẽtali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mundo.	Spiritus	Cerebrum	Splen	Epar	Fel
In mundo infernali.	Pseudothei	Spiritus mendacij.	Vasa iniquitatis.	Vltores scelerũ.	Præstigiatores.

NARII.

יוד הא *tensum decem literarum.*		אלהים צבאות *Nomen Elohim Sabaoth*			*Nomina dei decem literarum.*
אלוה *Eloha*	יהוה צבאות *Tetragrāmaton Sabaoth*	אלהים צבאות *Elohim Sabaoth*	שדי *Sadai*	ארני *Adonai melech*	*Decem nomina dei.*
תפארת *Tiphereth*	נצח *Nezah*	הוד *Hod*	יסוד *Iesod*	מלכות *Malchuth*	*Decem Sephiroth.*
Virtutes	*Principatus*	*Archangeli*	*Angeli*	*Animæ beatæ*	*Decē ordines beatorū secundū Dionysi.*
Malachim	*Elohim*	*Bne Elohim*	*Cherubim*	*Ißim*	*Decē beatorū ordines iuxta traditiões Heb.*
Raphaël	*Haniel*	*Michaël*	*Gabriel*	*Anima Meßihæ*	*Decem angeli præsidentes.*
Schemes	*Noga*	*Cochab*	*Leuanah*	*Holom iesodoth*	*Decem sphæræ mundi.*
Shpæra Solis	*Sphæra Veneris*	*Sphæra Mercurij*	*Sphæra Lunæ*	*Sphæra elementorum*	
Leo	*Homo*	*Serpens*	*Bos*	*Agnus*	*Decem animalia sanctitatis ad superos relata.*
Cor	*Renes*	*Pulmo*	*Genitalia*	*Matrix*	*Decem artus intrinseci hominis.*
Aëreæ potestates	*Furiæ seminatrices malorum*	*Criminatores siue exploratores*	*Tentatores, siue insidiatores*	*Animæ prauæ & damnatæ*	*Decem damnatorū ordines.*

De undenario & duodenario cum duplici duodenarii Scala, Cabaliſtica & Orphica. Cap. XIIII.

Vndenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri undecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugẽtium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractum, nec ſcalam ad ſupera tendentem: nec ullum meritum habet, ſed tamen aliquando gratuitam gratiã percipit à deo, ſicut ille qui ad undecimã horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq; mercedẽ illorũ, qui portauerunt onus diei & ęſtus. Duodenarius autẽ numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia metiũtur: eſt enim ſignorum cœleſtium ſpirituumq; principatui adiumẽto. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſubfulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ ſunt iũcturæ, ſcilicet in manibus, cubitis, ſpatulis, femore, genibus & uertebris pedum. Magna inſu-

insuper in diuinis mysteriis duodenarii uis est. Elegit deus duodenam familiam Israël, illisq; præfecit duodecim principes: totidē lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terrā promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti, duodecim milia numerantur populi signati & electi, duodecim stellis cœli regina coronata: & in euangelio, excrescentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq;: & camela totidem mensibus fœtum gerit, & pauo duodecim oua ponit.

SCALA.

Nomina dei duodecim literarum		הוא *Sanctus*		ברוך *Benedictus*	הקרש *ipse*	
Nomen magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו
Duodecim ordines beatorũ spirituum.	*Seraphim*	*Cherubim*	*Throni*	*Dominationes*	*Potestates*	*Virtutes*
Duodecim angeli præsidentes signis.	*Malchidiel*	*Asmodel*	*Ambriel*	*Muriel*	*Verchiel*	*Hamaliel*
Duodecim tribus	*Dan*	*Ruben*	*Iehuda*	*Manasse*	*Asser*	*Symeon*
Duodecim prophetæ	*Malachias*	*Aggæus*	*Zacharias*	*Amos*	*Oseas*	*Micheas*
Duodecim Apostoli.	*Mathias*	*Thadæus*	*Symon*	*Iohannes*	*Petrus*	*Andreas*
Duodecim signa zodiaci	*Aries*	*Taurus*	*Gemini*	*Cancer*	*Leo*	*Virgo*
Duodecim menses	*Martius*	*Aprilis*	*Maius*	*Iunius*	*Iulius*	*Augustus*
Duodecim plantæ	*Elelisphacos*	*Peristereonorthios*	*Peristereon hyptios*	*Symphytus*	*Cyclaminus*	*Calaminthus*
Duodecim lapides	*Sardonius*	*Sardius*	*Topazius*	*Chalcedonius*	*Iaspis*	*Smaragdus*
Duodecim membra principalia	*Caput*	*Collum*	*Brachia*	*Pectus*	*Cor*	*Venter*
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	*Pseudothei*	*Spiritus mendacij*	*Vasa iniquitatis*	*Vltores scelerum*	*Præstigiatores*	*Aëreæ potestates*

DVODENARII.

		אב בן ורוח הקדש *Pater, filius & spirit sanctus.*				*In Archetypo.*
והיה	יוהה	וההי	היהו	היוה	ההוי	
Principatus	*Archangeli*	*Angeli*	*Innocentes*	*Martyres*	*Cōfeſſores*	*In mūdo intelligibili*
Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanael	Gabiel	Barchiel	
Iſachar	*Beniamin*	*Nephthalim*	*Gad*	*Zabulon*	*Ephraim*	
Ionas	*Abdias*	*Sephonias*	*Naum*	*Abacuk*	*Iohel*	
Barptolomæus	*Philippus*	*Iacobus maior*	*Thomas*	*Matthæus*	*Iacobus minor*	
Libra	*Scorpius*	*Sagittarius*	*Capricornus*	*Aquarius*	*Piſces*	*In mūdo cœleſti*
Septēber	*October*	*Nouember*	*December*	*Ianuarius*	*Februarius*	*In mūdo elemētali.*
Scorpiuros	*Artemiſia*	*Anagallis*	*Lapathus*	*Draconteа*	*Ariſtolochia*	
Berillus	*Amethyſtus*	*Hyacinthus*	*Chryſopaſſus*	*Cryſtallus*	*Sapphyrus*	
Renes	*Genitalia*	*Anche*	*Genua*	*Crura*	*Pedes*	*In minore mundo.*
Furiæ, ſeminatrices malorū	*Criminatores ſiue exploratores*	*Tentatores, ſiue inſidiatores.*	*Malefici*	*Apoſtatæ*	*Infideles*	*In mūdo infernali*

SCALA DVODE-

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim ſigna zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim mẽſes	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Auguſtus
Duodecim ſacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Paſſer
Duodecim ſacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca
Duodecim ſacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aeſculus	Pomus
Duodecim hominis mẽbra ſignis diſtributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	*Mars*	*Diana*	*Vesta*	*Iuno*	*Neptunus*	*In mundo intelligibili*
Libra	*Scorpius*	*Sagittarius*	*Capricornus*	*Aquarius*	*Pisces*	*In mundo cœlesti*
September	*October*	*Nouember*	*December*	*Ianuarius*	*Februarius*	*In mundo elementali*
Anser	*Picus*	*Cornix*	*Ardea*	*Pauo*	*Cygnus*	
Asinus	*Lupus*	*Cerua*	*Leo*	*Ouis*	*Equus*	
Buxus	*Cornus*	*Palma*	*Pinus*	*Rhamnus*	*Vlmus*	
Renes	*Genitalia*	*Anche*	*Genua*	*Crura*	*Pedes*	*In minore mundo*

De nūeris qui ſupra duodenariū ſunt, eorūq; potētia & uirtutibus. XV.

Eliqui etiā ultra duodenariū numeri multis & uariis effectibus decorati ſunt, quorū uirtutes ex origine partibusq; eorū deprehēdere oportet, quatenus ex ſimpliciū aggregatiōe uaria, aut multiplicatiōis ductu cōſtituuntur: nonnunꝗ etiā ex diminutione aut ſupergreſſione alterius præcedētis, præcipue perfectioris, ſignificata eorū reſultant, tum etiā ex ſeipſis myſteriorum quorundā ſacramēta
XIII. continent: ſic tertius ſupra decimū numerus, apparitionis Chriſti ad gentes myſterium indicat: decimotertio nanq; poſt eius natalē diē, ſtella duce
XIIII. magis facta eſt. Decimusquartus & ipſe Chriſti typū gerit, qui decimaquarta luna primi mēſis pro nobis immolatus, quo die & filii Iſrael Phaſe domino, hoc eſt, tranſitum celebrare iuſſi ſunt. Hunc numerū tam ſolicite obſeruat Matthæus, ut quo poſſet illum in generationibus Chriſti ubiq; retinere, nōnullas generationes prætermiſerit. XV. numerus ſpiritualiū aſcē
XV. ſionū ſymbolū eſt, ideoq; canticū graduū in quindecim pſalmis illi adaptatum eſt: cui etiā XV. anni additi regi Ezechię deputant: & decimuſquintus
XVI. dies ſeptimi menſis erat uenerabilis & ſanctus. XVI. numerū ex quadrato æquilatere & parente denarii cōpoſitum, iccirco Pythagorici numerū felicitatis appellant: ipſe etiam ueteris teſtamenti prophetas oēs, tum noui te
XVIII. XX. ſtamenti apoſtolos & euangeliſtas cōplectitur. Numerum XVIII. & uigeſimum, utrunq; infauſtum interpretantur theologi: nā in priore ſeruiuit Iſraēl Eglon regi Moab: in altero ſeruiuit Iacob, & uēditus eſt Ioſeph. Deniq; inter polypoda nullū eſt quod uicenum pedum numerum excedat. Nu
XXII. merus autē XXII. plenitudinē ſapientiæ ſignificat, totidē ſiquidē ſunt Hebraicarum literarum characteres, totidemq; libris totū uetus teſtamentū
XXVIII. cōtinetur. Numero autē uiceſimooctauo lunę fauor deſignatur, eius enim motus diſtans à curſu aliorū ſyderum, quaſi ſolitarius uiceſimooctauo die cōpletur, quo redit ad idē punctum zodiaci unde proceſſit. Hinc & uiginti octo māſiones lunæ, ſingulari uirtute & influentia pollentes, in cœleſtibus
XXX. numerantur. Triceſimus numerus multis myſteriis memorabilis eſt, quo dominus noſter Ieſus Chriſtus appretiatus, qui ipſe quoq; triceſimo ſuæ ætatis anno baptizatus eſt, cœpitq; facere miracula, & docere regnū dei. Ipſe etiā Ioannes Baptiſta triceſimū annū agebat, cū incœpiſſet prędicare in deſerto, & præparare uias domini. Ipſeq; Ezechiel eadē annorum ætate incœpit prophetare: & Ioſeph triceſimo ſuæ ætatis anno eductus de carcere,
XXXII. à Pharaone accepit Aegypti principatū. Triceſimumſecūdū numerū Hebræorum doctores ſapientię adſcribunt, totidem enim ſunt ab Abrahamo deſcriptæ ſemitæ ſapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iuſtitiæ appellant, quia ſemper diuiſibilis in partes ęquales uſq; ad unitatē. Quadrage
XL. narium numerum ueteres magna obſeruatione colebant, de quo & feſtum celebrabant teſſeracoſton. Fertur ad partus rationē efficere, totidē diebus

ſemē aptari & transformari in utero,quouſq; in corpus organicū perfectū,
ſuis debitis &harmonicis menſuris conducatur diſpoſitum,ad ſuſcipiendū
animam ratiõalem. Totidem diebus mulieres poſt partū grauiori morbo
conflictari,quouſq; adaptētur muliebria in partu commota , antequā puri
ficentur:totidē etiam diebus infantes riſum continere,morbidos eſſe,ma-
gnoq; diſcrimine uiuere:eſtq;hic numerus in religione expiationis &pœni
tentię,magnorumq;myſteriorum ſignificatiuus:ſiquidem quadraginta di
es&noctes diluuii tēpore pluit dominus ſuper terrā:quadraginta annis filii
Iſraël habitarunt in deſerto:quadraginta dies dilata eſt ſubuerſio Niniuæ.
Idemq; numerus ſanctorum ieiuniis ſacer habitus eſt:ſiquidē per quadra-
ginta dies Moſes,Helias & Chriſtus ieiunauerūt. Quadraginta ſeptimanis
Chriſtus in utero uirginis portatuseſt:quadraginta diebus à natiuitate mā
ſit Chriſtus in Bethlehem antequàm offerretur in tēplo:quadraginta men
ſibuspublice prędicauit:quadraginta horis mortuus delituit in ſepulchro:
quadrageſimo die poſt reſurrectionem in cœlos aſcendit, quæ omnia nō ſi
ne huius numeri occulta proprietate & myſterio facta fuiſſe noſtri tradūt
theologi. Quinquagenarius numerus eſt remiſſionis peccatorū & ſeruitu *Quinquagenarius.*
tis libertatiſq;ſignificatiuus:ſecundū legem enim quinquageſimo anno re
mittebātur debita,& reuertebatur unuſquiſq; in poſſeſſionem ſuam. Hinc
per Iubilæi annū atq; per pœnitentiæ pſalmū,indulgentiæ atq; pœnitentiæ
ſacramentū oſtendit. Lex quoq; & ſpiritus ſanctus in eodē declarantur: nā
quinquageſimo die poſt exitū Iſraël de Aegypto,lex data eſt Moſi in mon
te Sina. Quinquageſimo die poſt reſurrectionē deſcēdit ſpiritus ſanctus ſu
per apoſtolos in monte Sion:unde dicitur & numerus gratiæ,&attribuitur
ſpiritui ſancto. Erat &ſexagenarius numerus Aegyptiis ſacer:nā crocodilo
proprius,ut qui ſexagenis diebus oua ſexaginta pariat,totidemq;diebus fo
ueat:tot annos præterea dicatur uiuere,& dentes eodē numero habere: de-
niq; totidē diebus in ſeceſſu quieſcere quotannis ſine cibo. Habet & ſeptua
genarius numerus ſua myſteria,nam totidē annis ignis ſacrificii in Babylo
nica captiuitate ſub aqua latens uixerat: totidē annos prædixerat Ieremias
templi deſtructionem:totidem annos durauit captiuitas Babylonica , toti
dem annis cōplebatur deſolatio Ieruſalem. Item ſeptuaginta palmæ erant
in loco ubi caſtrametati ſunt filiiIſraël:ſeptuaginta animabus deſcenderūt
patres inAegyptum:ſeptuaginta reges amputatis manuū &pedū ſummita
tibus,colligebāt cibū ſub menſa Adonibeſech:ſeptuaginta filii egreſſi ſunt
de fœmore Ioas,ſeptuaginta uiri omnes filii Ieroboal: ſeptuaginta ponde-
ra argenti dabantur Abimelech:totidē uiros occidit Abimelech ſuper uno
lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon,qui aſcendebant ſuper
ſeptuaginta pullos aſinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni,
qui onera portabant . Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati
ſunt. Septuaginta iuxta pſalmiſtam ſunt anni annorum ætatis noſtræ. Se-

ptuageſies ſepties iudicatũ eſt de Lamech: ſeptuageſies ſepties peccata donantur delinquenti. Eſt & numerus ſecundus ſupra ſeptuageſimũ totidem linguarum ſermonibus, totidem Synagogæ ſenioribus, totidem ueteris teſtamenti interpretibus, totidemq́; Chriſti diſcipulis inſignis: habetq́; cum duodenario magnã communiõem: hinc in cœleſtibus quouis ſigno in ſex partes diuiſo, reſultant ſeptuaginta duo quinarii, quibus præſidẽt totidem angeli, & totidẽ influũt nomina dei, & quilibet quinarius uni pręeſt idiomati, tanta efficacia, ut inde Aſtrologi & Phyſiognomi cognoſcere queant cuius idiomatis quiſq; fuerit oriundus: reſpondent iſtis etiam totidẽ patentes in humano corpore articuli, quorũ in quouis digito manuũ & pedũ habentur tres: qui cum principalibus duodecim ſuperius in duodenario numeratis, conſtituunt ſeptuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiã de ſiniſtra tranſit ad dexteram, ſacratus inuenitur: tum quia ex denario in ſeipſum ductu gignitur, completam deſignat perfectiõem. Complementum uero omniũ numerorũ millenarius eſt, qui eſt cubus denarii, ſignificans conſummatam & abſolutam perfectionẽ. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Ariſtotele in ſuis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnę mutatiões portenduntur: hi ſunt duodenarii quadrat⁹, & eiuſdẽ cubus uidelicet quadrageſimus quartus ſupra centenariũ, & ſeptingenteſimus uiceſimus octauus ſupra millenariũ, qui numerus fatalis eſt: ad quẽ cũ ciuitas quæuis ſiue reſpublica peruenerit, cõpleto cubo poſtea declinabit: in quadratis tamen mutationẽ ſubit, ſed in melius, ſi prudenti diſciplina regatur: nec fato tunc, ſed imprudentia collabi poterit: atq; hæc de numeris particulatim dicta ſufficiant.

De Numerorũ notis in certis geſticulatiõibus cõſtitutis. Ca. XVI.

Egi ſępiſſime in magicis libris eorundẽq́; operibus & experimẽtis mirabiles quoſdã, & quales mihi uidebãt ridiculas geſticulationes, & putabã illa eſſe occulta quædã dæmonũ pacta, propter quod reſpuebã & proieci ea: ſed poſtquã rẽ profundius examinaui, tunc primũ intellexi in illis magicis geſticulationibus, nõ dæmonũ fœdera, ſed numerorũ deliteſcere rationẽ, qua ueteres per manuũ & digitorũ uarios inflexus & reflexus numeros repręſentabãt: quorũ geſticulatione magi, ineffabiliũ uirtutũ uocabula, ſono ignota, nũeris uaria, iugatis alternatiſq; digitis tacitus inclamãt, uenerantur q́; ſacro ſilentio mũdi præſules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arithmetica, inquiẽs: Digiti uero uirginis recurſantes, & quadã incõprehenſæ mobilitatis ſcaturigine uermiculati, quę mox ingreſſa, ſeptingentos decẽ & ſeptẽ numeros cõplicatis digitis, Iouẽ ſalutabunda ſurrexit. Tum Philoſophia, ut Tritonidẽ propter adſtabat, quid nũero tali Arithmetica intuliſſet, exquirit. Cui Pallas: Proprio, inqt, Iouẽ nomine ſalutauit. Vt ergo hæc melius intelligãtur, placuit illa ex traditiõe Bedæ hic ſubiũgere, inquit itaq;: Cũ dicis unũ, minimũ

in leua digitũ inflectens, in medium palmæ locũ figes: cũ dicis duo, secundum à minimo inflexũ ibidem impones: cũ dicis tria, tertiũ similiter inflectes: cũ dicis quatuor, itidẽ minimũ leuabis: cũ dicis quinq;, secundũ à minimo similiter eriges: cũ dicis sex, tertiũ nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediũ palmę fixo: cum dicis septem, minimum solum supra palmæ radicem, cęteris interim leuatis, impones, iuxta quem cum dicis octo, medicum: cum dicis nouem, medium è regione compones: cũ dicis decẽ, unguẽ indicis in medio figes articulo pollicis: cũ dicis uiginti, summitatẽ medii digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes: cũ dicis triginta, ungues indicis & pollicis blando cõiunges amplexu: cũ dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus dũtaxat erectis: cũ dicis quinquaginta, pollicẽ exteriore articulo instar Gręcę literę gãma, curuatim ad palmã inclinabis: cũ dicis sexaginta, pollicẽ ut supra curuatim indice circũflexo diligenter à fronte pręcinges: cũ dicis septuaginta, indicẽ ut supra circũflexũ, pollice in longũ tẽso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans mediũ indicis articulũ: cum dicis octoginta, indicẽ ut supra circunflexũ pollice in longum extenso implebis, unguẽ uidelicet illius in medium indicis articulũ fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi unguẽ radici pollicis erecti cõfiges. Hactenus in leua. Centũ uero in dextra, quomodo in leua decem facies, ducẽta in dextra, quomodo uiginti in leua sinistráq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in leua, &c. usq; ad nouẽ milia. Porro decẽ milia cũ dicis, leuã in medio pectoris supinã appones, digitis tantũ in cœlũ erectis: uiginti milia cũ dicis, eandem pectori expansam late superpones: triginta milia cũ dicis, eadem prona sed erecta, pollicẽ cartilagini medii pectoris immittes: quadraginta milia cũ dicis, eãdem in umbilico erectã supinabis: quinquaginta milia cũ dicis, eiusdem pronę, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur leuum desuper comprehendes: septuaginta milia cũ dicis, eandem supinã femori superimpones: octoginta milia cũ dicis, eandem pronã femori superpones: nonaginta milia cũ dicis, eadẽ lumbos cõprehendes, pollice ad ima uerso. At uero centũ milia, ducenta milia, & cætera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cõplebis. Decies autẽ centena milia cum dicis, ambabus sibi manibus cõsertis, inuicẽ digitos implicabis. Hęc ex Beda adnotata hactenus sufficiãt. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

De uariis numerorum notis apud Romanos obseruatis. *Lucas de S. Sepulchro.*

Caput XVII.

Vmerorum notę apud uarias gentes diuersimode pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum.	*Quinq;.*	*Decem.*	*Quinquaginta.*	*Centum.*	*Ducenta.*	*Quingenta.*
I.	V.	X.	L.	C.	ꟗ. CC.	D.

Mille. M. S. $\overline{\text{I.}}$ CXƆ. *Quinq; milia.* IƆƆ. ICC. $\overline{\text{V.}}$

Decem milia. CCIƆƆ. CMƆ. ƆMC. IMI. $\overline{\text{X.}}$ *Quinquaginta milia.* IƆƆƆ. DƆƆ. $\overline{\text{L.}}$

Centum milia. CCCIƆƆƆ. ⩚ ⊼ CM. $\overline{\text{C.}}$ *Ducenta milia.* $\overline{\text{ꟗ.}}$ CC.

Quingenta milia. DM. ꟼƆ. $\overline{\text{D.}}$ *Mille milia.* CMƆ. CꟼƆ. $\overline{\text{M.}}$ S.

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quæ licet numerum nullum significet, alios tamē aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quę lineā contingat, nō autem secet: unitatem uero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: ┼ significat decem: ╪ significat decē & quinq;: ╪╷ significat sexdecim: ╪╷╷ decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur cētenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II °, ducenta, sic ooo, uel sic III °, trecenta: ┣° quingenta: ╋° decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectę cōspiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII.

Notis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis, primo singulis elemētis secundum alphabeti seriē loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hic uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι
10	11	12	13	14	15	16	17	18
Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ
19	20	21	22	23	24.			
Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω.			

Et hic est primus ordo numerorū apud Græcos. Secundario diuidūt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho, eſt centenariorum: & hic ordo à poſterioribus Græcornm ita ad Hebræorum imitatiõem inſtitutus eſt. Quia uero Alphabetũ eorum ab ea regula tribus literis mancum eſt, neceſſe fuit illis tres figuras adfingere, & literis intercalare, quibus uidelicet ſextum, nonageſimum & noningenteſimũ numeros explicarent, ut in ſequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	ϛ	Ζ	Η	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quod ſi alicui harum literarum ſubſignetur uirgula toni acuti, tunc totidẽ millenarios ſignificat, ut in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
͵Α	͵Ι	͵Ρ

Tertio modo ſex duntaxat literis deſignandis numeris Græci utuntur, uidelicet Ι, pro unitate: Π, pro quinario, quia caput eſt dictiõis πέντε, hoc eſt quinq;: Δ, pro denario, à δέκα: Η, pro centenario, ab ἑκατὸν: Χ pro millenario, à uoce χίλια: Μ, pro decẽ milibus, à μύρια. Ex quibus ſex literis ſuo modo uſq; ad quatuor numero iunctis, uel aliis adiũctis, cæteros numeros formant, præter Π, quæ non multiplicatur, nec ſibi iungitur, ſed ſemper aliorum quinarios ſignificatur, ut in ſequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	ΠΙ	ΠΙΙ	ΠΙΙΙ	ΠΙΙΙΙ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΠ	ΔΠΙ	ΔΔ	ΔΔΙ
50	60	100	200	5000	1000	5000	10000	50000
Π with Δ	Π with Δ, Δ	Η	ΗΗ	Π with Η	Χ	Π with Χ	Μ	Π with Μ

De notis Hebræorum & Chaldæorum, & quibuſdam aliis Magorum notis. Cap. XIX.

Ebræorum etiã literę numerorum notas habent, ſed longè excellentius quàm ulla aliarum linguarum, cum maxima lateãt in Hebraicis numeris myſteria, ſicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, q̃ Notariacon uocãt. Sunt aut Hebræorũ literæ numero uiginti duæ principales, quarum quinq; alias quaſdam diuerſas figuras in fine dictiõis ſortiuntur, quas iccirco quinq; finales uocant: quæ ſuperioribus additæ, uiginti ſeptẽ cõſtituunt: quę deinde in tres gradus partitę, quæ in primo gradu ſunt, unitates referunt: quæ in ſecundo, denarios: quæ uero in tertio gradu ſunt, centenarios ſignificant: quælibet autẽ illarum, ſi grandi depingatur charactere, totidem ſignificat millenarios, ut hic:

3000	2000	1000
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt.

1000	900	800	700	600	500
א	קתת	תת	שת	רת	קת

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione &cōpositione reliquos omnes compositos numeros describunt, ut undecim, duodecim, cētum & decem, centum & undecim, addendo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimumquintum numerum, nō per decem & quinq; sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet טו, idq; ob reuerētiam diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti contingat. Habentq; & Aegyptii & Aethiopes, & Chaldęi & Arabes suas numerorum notas, quæ & ipsę sæpissime inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse uelit, apud harum literarum peritos requirat. Chaldæi nanq; alphabeti sui literis numeros, Hebręorum more, signāt: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegātissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autē in utroq; uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Istis aūt notis in sinistris latus cōuersis, constituuntur denarii, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissime exeunt, sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest.

1510. 1511. 1471. 1486. 1421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compositis procedendum est: atque hæc de notis numerorum hactenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. Cap. XX.

TRadunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam diuinosq; possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summã collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiã. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiã uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus: *Arithmantia diuinationis species.*

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præsagia læti minima patere summa,
Sic & Patroclum Hectorea manu perisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparem uocalium numerum, clauditates oculorum'ue orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatę partibus: parem uero numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorũ horoscopia dominatricesq; stellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus sit aut superuicturus, cęterorumq; operum nostrorum prosperos infœlices'ue euentus, eiusque traditiones hic subiungere libuit etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso Alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum. Cum'que in Romano alphabeto ad complementum uigintiseptem characterum desint quatuor, illorum locum supplent i & u consonantes simplices, ut in Iohannes &

Valentinianus nominibus: deinde hi & hu conſonantes aſpiratæ, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aſpirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in ſuo uulgari g cum u coniunctũ loco eius ponunt, ſic ſcribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.
90.	100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.							
S.	T.	V.	X.	Y.	Z.	I.	V.	HI.	HV.							

Quod ſi nunc ſcire deſideras nati alicuius dominatricem ſtellam, computa nomen ſuum & utriuſq; parentis ſui per ſingulas literas ſecundum numerum ſupraſcriptum, collectamq; totius ſummam diuide per nouenarium, ſubtrahendo illum quoties potueris: & ſi remanſerit unitas, aut quaternarius, uterq; ſolem indicat: ſi uero binarius aut ſeptenarius, uterq; ſignat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: ſenarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notãt, & eius rationes oſtenduntur alibi. Simili ratione ſi nati alicuius horoſcopon ſcire deſideras, computa nomen illius, & nomen matris ſuæ & patris ſui, & ſummã totam collectam diuide per duodenarium: ſi reſtabit unitas, Leonem notat: ſi Iunonia dias, aquarium: ſi ternarius Veſtalis, capricornum: ſi quaternarius, ſagittarium: ſi quinarius, cancrum: ſi Venereus ſenarius, taurum: ſi Palladius ſeptenarius, arietem: ſi Vulcanius octonarius, libram: ſi Martius nouenarius, ſcorpium: ſi denarius, uirginem: ſi undenarius piſces: ſi Phœbæus duodenarius, geminos repræſentabunt: & horum rationes etiam alibi redditę ſunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognoſticari poſſe, cum teſtibus Pythagoricis philoſophis & Hebræorum cabaliſtis, in illis numeris lateant occulta aliqua myſteria à paucis intellecta: omnia enim numero, menſura, pondere creauit altiſſimus, à quibus et literarum et nominum ueritas originem ducit, quæ non caſu ſed certa (licet nobis ignota) ratione inſtituta ſunt. Hinc Ioannes in Apocalypſi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtię, qui eſt numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ diſſonans diſcrepantia nationum ac diuerſi gẽtium ritus, pro locorum cauſis cultibuſq; hominibus impoſuerunt, ſed quæ naſcenti cuilibet ab ipſo cœlo ſyderea cõpaginatione inſpirata ſunt, quæq; ex cuiuſq; geneſi elicere Hebræorũ Mecubales atq; Aegyptiorum ſapientes olim docuerunt.

Qui numeri quibus diis ſacri ſunt, & qui quibus elementis adſcripti. Cap. XXI.

IAm uero etiam & elementis & cœleſtium numinibus ſacratos numeros Pythagorici dedicarunt, nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, ſenarium: aquæ duodenarium aſſignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus ſtellarum rex

eſt,in quo poſuit deus tabernaculum ſuum:hanc etiam Iouis eſſe,idealis illius intellectualiſq; ſpeciei uis cauſatiuā teſtatur,qui idem caput & pater eſt deorum,ſicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero datur lunæ,quæ ſecundum luminare eſt,& animam mundi figurat,uocaturq; Iuno,quod inter eam & monadem prima coniunctio eſt,conſortiumq; cōſimile. Datur & Saturno & Marti,duabus apud aſtrologos infortunis. Sic ternarius cōpetit Ioui,Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Veſtæ & Hecatæ & Dianæ:hinc dicunt,

Dualitas. *Ternarius.*

Tergeminam Hecaten,tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata eſt huic uirgini,quam dicunt cœlo Ereboq; potentem. Quaternarius ipſe Solis eſt , qui eo numero cœli cardines conſtituit , temporaq; diſcernit:deputatur etiam Cyllenio,quod quadratus deus ſolus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari,uelut ex fœmineo & maſculo utroq; ſexu conſtans, adſignatur Mercurio:etiam mundo cœleſti attribuitur,qui ſuper quatuor elementa ipſe ſub alia forma eſt quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur,uelut ex utriuſq; ſexus commixtione,à Pythagoricis geneſi nuptiiſq; accōmodatus, ꝑtinet ad Venerē & Iunonem. Septenarius quietis numerus,Saturni eſt:idem etiam lunæ motum lumenq; diſpenſat,ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum poſſidet,quia nihil gignit:Mineruæ adſignat̃,quod à nullo naſcit̃:Palladi quoq; uiragini, q̄a ex numeris tā maſculis q̄ fœmineis cōſtat. Hūc Plutarchus etiā dat Apollini. Octonarius ob iuſtitiæ ſacramentū Iouis eſt: dicatur etiā Vulcano, nā ex primo motu & diade quę Iuno eſt,in ſe bis ducta,conſtat:etiam matri deûm Cybelæ attribuitur,cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illū Baccho ſeu Dionyſio adſignat,qui ipſe octauo mēſe natus dicitur:alii, quoniā octimeſtres partus uitales non ſunt,Saturno atq; Parcis illum conſtituerunt. Nouenarius ad lunam omnium cœleſtium influxuū uirtutumq; ultimum receptaculum pertinet,nō minus & nouē Muſis dicatus, tum etiā Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis,ea ratione qua monas ad Solem ſpectat,datur etiam Iano,quia primi uerſus finis,ſecundę monadis implet auxilium:inſuper etiam mundo adſignatur: ſimiliter & duodenarius,quia ſol duodecim ſigna permeās annū duodecim mēſibus diſtribuit,mundo & cœlo & ſoli attribuit̃. Vndenarius uero,quia ſemicircularis eſt, attribuitur lunæ,& deputatur etiam Neptuno.

Quaternarius. *Quinarius.* *Senarius.* *Septenarius* *Octonarius.* *Nouenarius* *Denarius.* *Duodenarius.* *Vndenarius*

De planetarum menſulis,earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dęmonia. Cap. XXII.

TRadūtur inſuper à magis quædam numerorum menſulæ,planetis ſeptem diſtributę,quas planetarum ſacras tabulas uocāt multis admodum magniſq; cœleſtium uirtutibus inſignitas, quatenus repræſentāt diuinam illam cœleſtiū numerorū rati-

onē à diuinæ mētis ideis per rationē animæ mūdi cœleſtibus impreſſam, illorumq́; ſuauiſſimā cœleſtiū radiorū harmoniā, ſecundū effigierū proportionē, intelligentias ſupramundanas conſignificantiū, quæ aliter exprimi nō poſſunt, quàm per notas numerorum & charactērū: nihil enim materiales numeri & figuræ poſſunt in myſteriis rerū abditarū, niſi repræſentatiue p numeros & figuras formales, quatenus regunť & informanť ab intelligētiis & numerationibus diuinis, quæ nectūt extrema materiæ atq; ſpiritus ad uoluntatē animæ eleuatæ, per magnū affectū, operantis cœleſti uirtute, poteſtatē accipiens à deo, per animā uniuerſi & cœleſtiū cōſtellationū obſeruatiões in materiam applicatā ad formā cōuenientem, diſpoſitis mediis ſolertia & ſciētia magicali: ſed nunc ad tabulas ſingulatim explicandas proferemus. *Saturni tabula.* Harum prima Saturno adſignata, ex quadrato ternario cōſtat, cōtinēs numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaq; uerſum, & per utrāq; diametrum cōſtituentes quindecim: tota autem numerorū̄ ſumma, quadragintaquinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiūtur, prædictos numeros implentia nomina, cū intelligētia ad bonū & dæmonio ad malū: eliciturq́; ex eiſdem numeris ſignaculum ſiue charecter Saturni & ſpirituū eius, quales inferius ſuæ tabulæ adſcribemus. Dicūt hanc tabulā fortunato Saturno in lamina plumbea ſculptā, adiuuare partum, reddere hominē tutū & potentē, atq; p̄ſtare ſucceſſus petitionū apud principes & poteſtates: ſi uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plātationes & cōſimilia, hominē deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & diſcordias, & diſpergere exercitus. *Iouis tabula.* Secūda dicitur tabula Iouis, quæ cōſtat quaternario in ſe ducto, cōtinens numeros particulares ſexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor, cōſtituentes trigintaquatuor: omniū autē ſumma centūtrigintaſex. Et præſunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, cū dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Iouis & ſpirituū eius. Ferūt illam ſi Ioue potente dominātēq; argenteæ lamine fuerit impreſſa, conferre lucrū & diuitias, gratiā & amorē, pacem & cōcordiā hominū, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & conſilia: & diſſoluere maleficia, ſi in corallio inſculpta fuerit. *Martis tabula.* Tertia tabula ad Martē ſpectat, quæ quinario quadrato conſtituiť, cōplectens nūeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciūt ſexagintaquinq;: & oīm ſumma eſt CCCXXV. Et p̄ſunt illi noīa diuina cū intelligētia ad bonū, & dęmonio ad malū, & eliciť ex ea character Martis & ſpirituū ei⁹. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut enſe ſculpta, potentē facit in bello & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduerſariis ſuis, & uictoriā prę ſtat aduerſus hoſtes: & ſi in lapide corneola ſculpta ſit, ſtringit ſanguinē & mēſtrua: ſi uero infortunato Marte ſculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potētes à dignitatibus & honorib⁹ & diuitiis, generat diſcordiā & lites & odia hominū & beſtiarum, fugat apes & columbas & piſces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenati-

ones & prælia, & generat ſterilitatē in uiris & mulieribus & cæteris animāti bus, aduerſariiſq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendā compellit. Quarta tabula ſolis, ex quadrato ſenario conſtituta eſt, & conti net numeros triginta ſex, quorū ſex in quolibet latere & diametro, produ- cunt centum & undecim, & ſumma omnium ſexcentum ſexaginta ſex. Præ ſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malum, & eliciuntur ex ea characteres ſolis & ſpirituum eius. Hęc fortunato ſole in lamina aurea ſculpta, reddit geſtantem glorioſum, amabilem, gratum, po tentem in omnibus operibus, & cōparat hominem regibus & principibus, eleuans eum ad ſublimia fortunæ faſtigia, impetrare faciens quicquid uo- luerit: ſole autem infortunato, facit tyrannum, ſuperbum, ambitioſum, in explebilem, & malo fine terminantem. Quinta tabula Veneris eſt, cōſtans ſeptenario in ſe ducto, numeris uidelicet quadragintanouem, quorum ſe- ptem in omni latere & diametro conſtituunt centum & ſeptuagintaquinq;: & ſumma omnium mille ducenta uiginti quinq;. Et præſunt illi nomina di uina cum intelligentia ad bonū & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea cha racter Veneris & ſpirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti ſculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierū, con- fert ad conceptum, pellit ſterilitatem, reddit potentes in coitu, & diſſoluit maleficia, & pacē generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; anima- lium & pecorū greges copioſo partu fœcundat: & poſita in columbari, mul tiplicat columbas. Confert aduerſus omnes ęgritudines melancholicas, & generat lætitiam, & geſtāta fortunat itinerātes: quod ſi infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurii eſt, ex octonario in ſe ducto reſultans, numeros continens ſexagintaquatu or, quorum octo in quouis latere & per utranq; diametrum faciunt ducen ta & ſexaginta: & ſumma omnium duo milia octoginta. Et præſunt illi no- mina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Mercurii & ſpirituum eius: & ſi fuerit Mercurio fortunato ſculpta in argēto uel ſtanno, uel ęre citrino, uel inſcripta in pergameno uir gineo, reddit geſtantem gratum, fortunatum ad impetrandū quicquid uo luerit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriā & intellectum, & diuinationē, & notitiam occultorū per ſomnia: & ſi fuerit Mercurius infor tunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunę eſt, cōſtans ex nouenario in ſe multiplicato, habēs numeros octoginta & unū, in quolibet latere & diametro nouem, producentes trecentū ſexaginta nouem: & omni um ſumma eſt, tria milia trecenta & uigintiunū. Et præſunt illi nomina di uina cum intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū: & eliciuntur ex ea cha racteres Lunæ & ſpirituū eius. Hæc fortunata Luna in argēto ſculpta, facit geſtantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præſtat ſecuritatem in itinere, &

profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitãtes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molẽdina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, faciẽs illum profugum de terra & patria sua, & è loco mansionis suæ ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciãtur signacula & characteres cũ stellarum tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harũ mensularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris Saturni.

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הוד
45.	*Tetragrammaton extensum.*		יוד הא ואו הא
45.	Agiel.	*Intelligentia Saturni.*	אגיאל
45.	Zazel.	*Dæmonium Saturni.*	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	El Ab.		אל אב
136.	Iohphiel.	*Intelligentia Iouis.*	יהפיאל
136.	Hismaël.	*Dæmonium Iouis.*	הסמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5.	*He litera nominis sancti.*		ה
25.			יהי
65.	Adonai.		אדני
325.	Graphiel.	*Intelligentia Martis.*	גראפיאל
325.	Barzabel.	*Dæmonium Martis.*	ברצאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6.	*Vau, litera nominis sancti.*		ו
6.	*He extensum, litera nominis sancti.*		הא
36.	Eloh.		אלה
111.	Nachiel.	*Intelligentia Solis.*	נכיאל
666.	Sorath.	*Dæmonium Solis.*	סורת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7.			אהא
49.	Hagiel.	*Intelligentia Veneris.*	הגיאל
157.	Kedemel.	*Dæmonium Veneris.*	קדמאל
1252.	Bne Seraphim.	*Intelligentiæ Veneris.*	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurii.

8.	*Asboga. Octonarius extensus.*		אזבוגה
64.	Din.		דין
64.	Doni.		דני
260.	Tiriel.	*Intelligentia Mercurij.*	טיריאל
2080.	Taphthartharath.	*Dæmonium Mercurij.*	תפתרתרת

Nomina reſpondentia numeris Lunæ.

9 *Hod* הד
81 *Elim* אלים
369 *Haſmodai*, Dæmonium Lunæ. השמודאי
3321 *Schedbarſchemoth Schartathan*, Dæmonium dæmoniorum Lunæ. שדברשהמעת שרתתן

Intelligentia intelligentiarum Lunæ.

3321 *Malcha betharſiſim hed beruah ſchehakim.* מלכא בתרשיתים עד ברוה שחקים

Tabula Saturni in abaco.

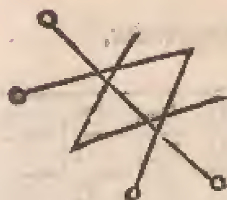
4	9	2
3	5	7
8	1	6

In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula ſiue characteres,

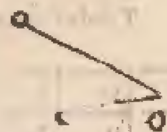
Saturni,

Intelligentiæ Saturni,

Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

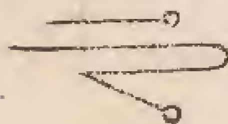
ד	יד	טו	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula ſiue characteres

Iouis,

Intelligentiæ Iouis,

Dæmonij Iouis.

Tabula Martis in abaco.

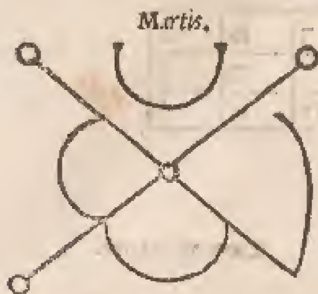
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis.

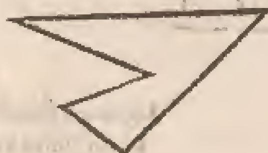
יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כג	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres

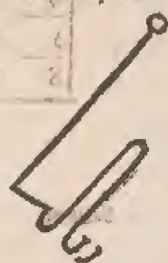
Martis.

Intelligentiæ Martis.

Dæmonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

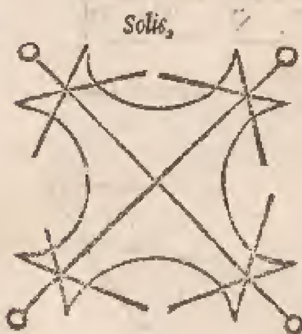
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

In notis Hebraicis.

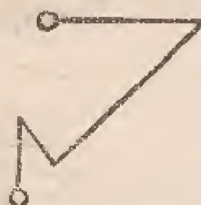
ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres

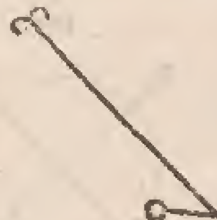
Solis,

Intelligentiæ Solis,

Dæmonij Solis.

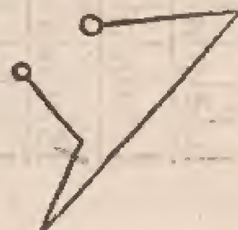
Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue characteres Veneris.

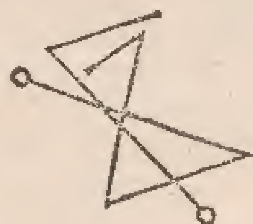
Intelligentia Veneris.

Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יו	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

Dæmonij Veneris.

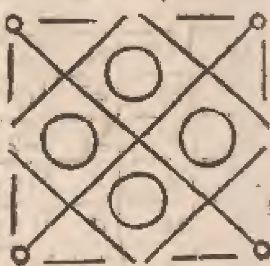

Intelligentiarum Veneris.

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Signacula siue characteres Mercurij.

Intelligentiæ Mercurij.

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Dæmonij Mercurij.

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

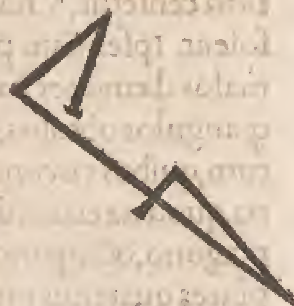
Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יז	מח	ח	מ	פא	לב	סד	כד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	כז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
עז	כח	סט	כ	סא	יב	נג	ד	מה

Signacula siue characteres Lunæ.

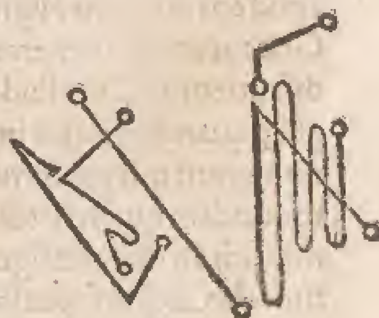
Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligentiæ Intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant,& quæ quibus elementis cõueniant atq; cœlo. Cap. XXIII.

Iguræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ,non minoris potẽtiæ putantur. Ex his imprimis circulus reſpondet unitati atq; denario,nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferẽtia eſt:ipſeq; denarius coaceruatus in unitatem redit,à qua exordium habuit,numerorum omnium finis & complementum: diciturque circulus linea infinita,in qua non eſt terminus à quo,nec terminus ad quẽ, cuius principiũ & finis eſt in quolibet puncto:unde &motus circularis dicitur infinitus,non quidem quo ad tempus,ſed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium ampliſſima & perfectiſſima, ligatiõibus & exorciſmis aptiſſima cenſetur. Vnde qui malos dæmones adiurãt,circulo ſeſe communire ſolent. Ipſe etiam pentagonus cum uirtute quinarii numeri mirandum in malos dæmones habet imperiũ,tum ex lineatura ſua qua habet intus quinq; angulos obtuſos,& extra quinq; acutos,quinq; triangulorum hexagonorum,quibus circundatur. Interior pentagonus magna in ſe cõtinet myſteria,quod ita etiam de cęteris figuris,triangulo,quadrangulo,hexagono,heptagono,octogono & reliquis inquirendum & intelligendum eſt,quarum plures quatenus multiplicibus diuerſiſq; interſectionibus cõſtituuntur,diuerſas etiam nanciſcuntur ſignificationes atq; uirtutes,iuxta diuerſimodũ linearum numerorumq; ductum &proportionem. Figuram autem crucis Aegyptii atq; Arabes ſummam potentiam habere confirmabant,quodque ſit omnium cœleſtium uirium atq; intelligentiarum firmiſſimum receptaculum,quia ipſa ſit figura omniũ rectiſſima,continens quatuor angulos rectos,ſitq; prima ſuperficiei deſcriptio,habẽs longitudinem &latitudinem: dicebantq; eam cœleſtium fortitudine conſpiratam,quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum reſultat:ſuntq; ſtellę tunc maxime potentes,quando in figura cœli quatuor obtinent cardines,atq;radiorum ſuorum in ſeinuicem proiectione crucem conſtituunt. Habetq; prætere a(quod ſupra oſtendimus)cum quinario,ſeptenario,nouenario potentiſſimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam ſacerdotibus ab initio religionis inter ſacras literas relata fuit, uitam futuræ ſalutis apud eos allegoricè ſignificans.Fuit etiã Serapidis pectori impreſſa,&apud Græcos magna ueneratione habita. Verum quod hic ad religionẽ attinet, diſcutiemus alibi. Illud aduertendum eſt,quicquid mirificum operãtur figurę,quando à nobis in chartis,uel laminis uel imaginibus inſcribuntur,id non agunt niſi per uirtutẽ ipſis acquiſitam à figuris ſublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut ſimilitudo cõparat, quatenus adamuſſim ad illas configurantur, quemadmodum ex oppoſita pariete cauſatur echo,atq; in ſpeculo cõcauo collectio radiorum ſolarium,quos poſtea repercutiens in oppoſitum corpus uel lignum uel aliud combuſtibile,pro

tinus comburat: ſiue quemadmodum cithara cauſat reboatum in alia cithara, non niſi quia figura conformis & conſimilis è cōſpectu ſit poſita, ſiue ut duæ in lyra fides æquo interſtitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulſatur una, ſubito tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq;, concipiunt uirtutes figurarum cœleſtium, quatenus dominātibus illis opportune fuerint rebus impreſſæ aut rite fabricatæ, tanquam cōſpiret figura ad conſimilē figuram atq; exigat. Et ſicut hęc de figuris dicta ſunt, ita pariter etiā de Geometricis corporibus intelligenda ſunt, quæ ſunt ſphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & conſimiles. Neq; uero prætereundum eſt, quas figuras Pythagoras & illum ſecuti Timæus Locrus atq; Plato, elemētis & cœlis adſignarunt: nam terræ primum cubũ, octo angulorum ſolidorum & uigintiquatuor planorum & ſex baſium quadratũ in forma teſſerę dederunt. Igni autem pyramidem quatuor baſium triangulorum, & totidem angulorum ſolidorum & duodecim planorũ tribuerunt. Aëri autem conſtituerũt octocedrontē, ex octo baſibus triangulis & ſex angulis ſolidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adſignarunt icocedrontem, baſium uiginti, angulorum ſolidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim baſibus pentagonis & uiginti angulis ſolidis, planis autem ſexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem reſpectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perſpectiua, maxime quidem in ſpeculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & ſpecula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longiſſima diſtantia.

Elementorũ & cœli figuræ. *Terræ.* *Ignis.* *Aeris.* *Aquæ.* *Cœli.*

De Muſicali harmonia eiuſq; uiribus ac potentia. Cap. XXIIII.

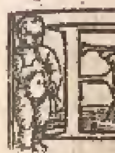

Vſicalis etiam harmonia nō eſt ſyderum muneribus uiduata: eſt enim imitatrix omnium potētiſſima: quæ cum corpora cœleſtia opportune inſequitur, cœleſtem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intētiones, geſtus, motus, actus atq; mores immutat, & ad ſuas proprietates ſubito prouocat, ut ad lætitiam uel lamentationem, ad audaciam uel tranquillitatem & ad ſimilia, ipſas quoq; beſtias, ſepentes, uolucres, delphines ad auditum ſuæ modulationis prouocat. Sic aues fiſtulis alliciuntur. eiſdem capiũtur cerui. Piſces in ſtagno Alexandriæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominũ amicitias perſuaſere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organicæ uoces permulcent. Ipſa etiam elementa modulis gaudēt. Haleſius fons, aliàs tranquillus & quietus, ſi inſonent tibiæ, exultabũdus eleuatur, & ultra margines intumeſcit. Sunt in Lydia quæ Nymphas inſulæ nuncupant, quæ ad cantum tibiarum in medium ſtagnum à continenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxũ quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animũ mulcet, mentẽ erigit, prę-liatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solat. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicũt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur cantibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & abilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracũdos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorũ rabiẽ temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quòd morbos aliquos corporis & animi sic uel curari uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmãt. Sic legimus Terprandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis uexatos concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concẽtibus atq; sonis mira quædã facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpẽtes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tãta ui homines in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu pręstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seueritatis concentu edito, prima specie audiẽtes ueluti mœstitia & stupore cõpleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucũdiorem mentis statum petulantioresq; corporis motus gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentiæ spiritum cõcitauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatẽ processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalãgio tacti sunt, stupescere, examinesq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum ac cõualescit, atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditũ est (Gellio teste) ischiacos cũ maxime dolẽt, tibiæ modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus adhibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinã.

Laus cãtus.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. Capuc XXV.

Sse prętere a in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus cœlũ harmonica compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmonicum concentum, ex mentis conceptu ac imperioso phantasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cũ aëre fracto ac temperato aëreũ audiẽtis spiritum, qui animæ atq; corporis uinculũ est, motu facile penetrans, affectũ animũq; canẽtis secũ trãsferens audientis affectũ mouet affectu, phantasiã afficit phantasia, animũ animo, pulsatq; cor, & usq; ad penetralia mẽtis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet prætereà mẽbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut nõ modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferãt. Necesse est autem omnes concentus ex cõuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant cõuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum boum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis cõuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factæ fides in consonantiam aliquam deduci possunt, quia eorũ dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominũ uoces uariæq;, quia unicum secundum speciem est ipsis fundamentũ. Conueniunt & multę aues, quia unicum illis propinquum genus & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobiq; similitudo, aut uera & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus & spiritus animatus, sermo est spiritus cum sono & uoce aliquid significãte prolatus, cuius spiritus cum sono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocẽ ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, quà neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, utroque & uitalibus cęteris, quo faucium angustias pulsante formanteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce & sono & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeo necessarius sit auditui aër, tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonãtem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidũ, nec tactus nisi calidum aut frigidum aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aër, & nõ est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem

uiuificare sibi cōiunctū, & in uiuificato & cōiuncto spiritui aëre sentire species obiectorum in actu positos, idq; in aëre uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorū sensuū.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus quiq; soni singulis stellis respondent. Cap. XXVI.

Aeterum nunc scias, quod ex planetis septem Saturnus, Mars atq; luna plus uocis habent quàm concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos sonos: Mars uero asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obseruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter cōcentus graues, cōstantes, intentos, suaues, hilares & iucūdos: Sol uenerabiles, intētos, puros, & cū gratia dulces: Venus aūt lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circunferentia dissolutos dilatatosq;: Mercurius uero habet cōcentus remissiores, multiplices, & cū quadā strenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus uero concentibus & proportionatis, tonus musis nouem obtēperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintę, scilicet diapason cum diapente: Sol obtinet octauę uocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason: Venus tenet gratiā uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est, quorum hypate terrā, parhypate uel mese aquam, nete uel diezeugmenon aut hypboleos ignē: parenete uel synemmenon aërē resignare uoluerunt. Deinde uero Terpāder Lesbius septimā chordā inueniēs, illas planetarū numero æquauit. Præterea qui elementorū numerū secuti sunt, quatuor musicæ genera illis simul atq; quatuor humoribus cōuenire dicebāt, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygiū choleræ & igni, Lydiū sanguini & aëri, mixolydium atræ bili & terræ cōsonare putabant. Alii ad cœlorū numerum uirtutemq; respicientes, Doriū Soli, Phrygiū Marti, Lydiū Ioui, mixolydiū Saturno, hypophrygiū Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodoriū Lunę, hypomixolydiū cœlo stellato cōtribuerūt. Præterea cū his cōcentuū modis etiā musas & chordas ad cœlos referebāt, sed nō eo ordine quo inter numeros & cœlorū aīas de nouē musis narrauimus: nā Thaliā musam dicūt concentū nō habere, silētio & terrę eā adscribētes: Clio aūt cū Luna hypodoriū modū & chordā proslābanomenos mouēt: Calliope & Mercurius hypophrygiū modū & chordā hypatehypaton possidēt. Terpsichore cū Venere hypolydiū & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypatō coaptātur. Erato cū Marte Phrygiū & hypatemesen custodiūt. Euterpę & Ioui Lydius & parhypate meson cōueniūt. Polymnia & Saturnus mixolydiū & lichanos meson seruāt: Vraniæ ac cœlo stellato hypmixolydius modus atq; me

ses chorda adscribuntur, quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,
　　Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.
Persephone & Clio spirant, hypodorius ergo
　　Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.
Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa
　　Calliope, interpres parturit ipse deûm.
Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,
　　Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui
　　Dicitur in quarto Dorius esse loco.
Vult Erato quintum Phrygio perscribere neruum,
　　Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.
Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,
　　Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
　　Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perscrutatur amicam,
　　Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorũ concẽtus ex eorundem adinuicem distantia rimãtur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet cẽtum & uigintisex milia stadiorũ Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriũ dimidium illius spatii facit semitoniũ: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud semitoniũ: inde uero ad solem triplum quasi tonũ & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciẽs diatessaron: à sole uero ad Martem rursus tantũ est interualli, quãtũ à terra ad lunam, faciens tonum: inde ad Iouem dimidiũ illius aliud faciẽs semitonium: tantundẽ ab illo ad Saturnũ etiam constituẽs semitoniũ: à quo ad stellatum orbem iterum semitonii spatiũ interiacet. Est itaq; à sole ad cœlum stellatum diastema diatessaron duorũ tonorũ cũ dimidio: à terra autẽ perfectum diapason sex tonorũ integrorum. Iam uero etiã ex proportione motuum planetarũ adinuicẽ, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauissima. Est autẽ proportio motuũ Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerẽ & Mercuriũ, qui pariter iter perficiũt, proportio dupla: illorũ ad lunam, duodecupla: Saturni uero ad stelliferũ orbem millecupla & ducentupla, si uerum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primũ mobile in cẽtum annis gradu uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonũ facit stellato orbi, qui omnibus tardior, sonũ grauissimũ facit: sed motu uiolẽto qui est primi mobilis, omnium uelocissimus est & acutissimus: lunatis uero tardissimus & grauissimus, quę motuum proportio & reciprocatio

suauissimum concentum edit. Hinc nulli cātus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouēdis affectibus hominū & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris & mensuris & proportionibus ad instar cœlestiū componūtur. Elementorū etiam concentus ex eorū basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignē & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason & diapente. Inter aërem & aquā proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapēte: in angulis uero dupla, unde iterum diapason: inter aquā autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uero sesquialtera iterum constituens diapente. Porrò inter terram & ignē proportio est in basibus sesquialtera, faciēs diapēte: in angulis uero dupla, constituēs diapason. Verū inter ignē & aquā, atq; inter aërē & terrā deficit quodāmodo cōsonātia: siquidē inter hęc est plena qualitatū cōtrarietas: cōuenit aūt p intermediū elementū.

De humani corporis proportione & mensura harmoniaq;. Cap. XXVII.

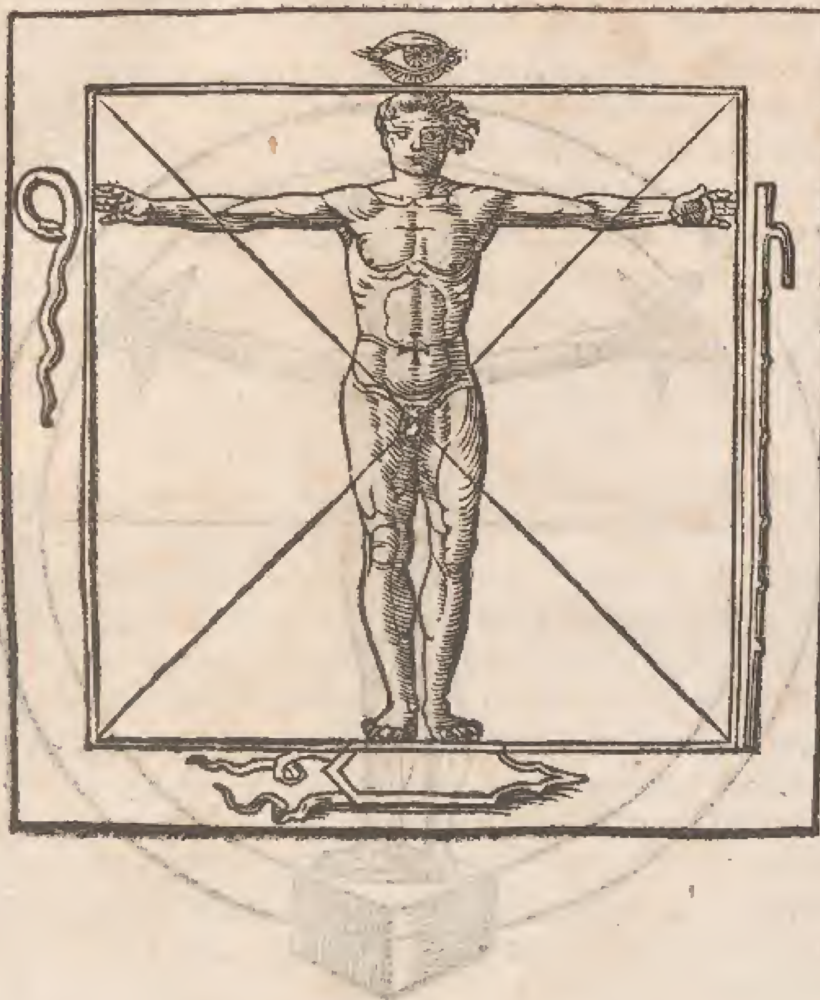
Omo quoniā pulcherrimū absolutissimūq; dei opus & imago, & minor mūdus, ideoq; etiā perfectiore cōpositione ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate oēs numeros, mēsuras, pōdera, motus & elemēta, cęteraq; omnia illū cōponentia, in se cōtinet ac sustinet, omniaq; in eo uelut in supremo artificio, supremā quādam sorte ultra cōmunem consonantiā quam habēt in aliis cōpositis, cōsequuntur. hinc antiqui oēs, digitis olim numerabāt, & digitis numeros indicabāt, ex ipsisq; humani corporis articulis, oēs numeros, mēsuras, porportiōes ac harmonias inuētas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hāc corporis cōmensurationē, tēpla, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcūq; artificii genus, & artificiorū ędificiorūq; quęcūq; sunt partes & mēbra, puta colūnas, epistylia, bases, antes, stilobates & huiusmodi cętera omnia partiūntur, atq; ex hūano corpore deducūt. Quin & ipse deus docuit Noē fabricare arcā ad humani corporis mēsurā, ut qui ipse totā mūdi machinā humano corpori symmetrā fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mūdus nūcupatur. Hinc microcosmologi nōnulli, humanū corpus per sex pedes, pedē uero per X. gradus, & gradū quęq; per minutias V. metiunt: unde numerātur LX. gradus, qui faciūt minutias CCC. quibus æquiparantur totidē cubiti geometrici, qbus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentorum minutorū, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorū trecentorum, latitudo quicquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobiq; longitudinis ad latitudinē sescupla pportio, ad altitudinē decupla, latitudinis ad altitudinē supertiēs duas tertias: pariq; modo oīm mēbrorū cōmensurationes sunt pro-

Ex humanis articulis numeri & mēsuræ reptæ.

portionatæ & consonantes, & cum mundi membris atq; archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

Eſt etiam quadrata menſura corpus proportionatiſſimum: quippe ſtatuatur expaſſis brachiis in conuinctos pedes erectus homo, quadratum conſtituet æquilaterum, cuius centrum eſt in imo pectinis.

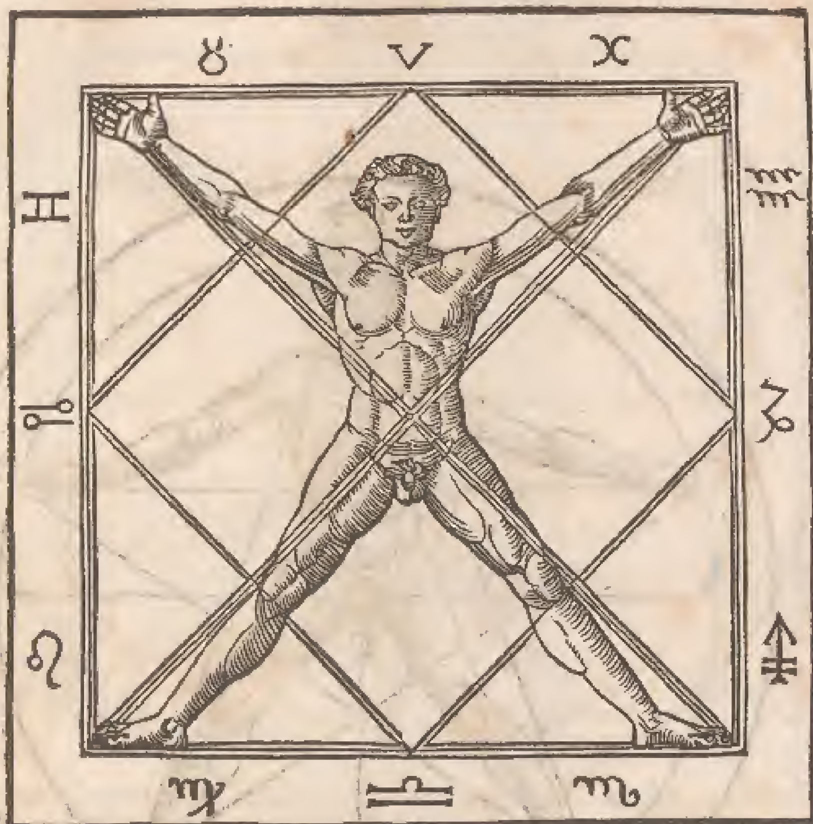
Quod ſi ſuper eodem centro circulus fabricetur per ſummum caput, demiſſi brachii quouſq; extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, paſſiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à ſummo uertice diſtant, tunc circulum illum ſuper imi pectinis centro ductum in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum conſtituunt, ipſiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

Quod si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachii quousq; extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, passiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro du ctum in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

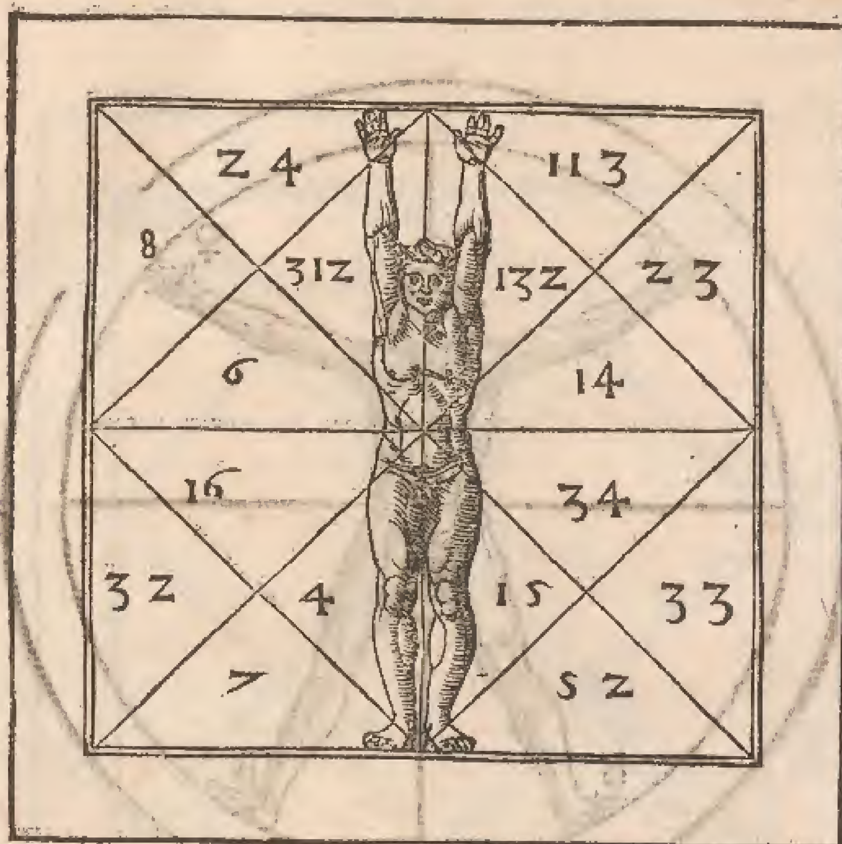
Quod ſi immotis talis pedes dextrorſum ſiniſtrorſumq; in utrunque latus protendantur,& manus ad capitis lineam eleuentur,ipſi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt,cuius centrum ſupra umbilicum eſt in cinctura corporis.

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes & crura pandãtur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit, tunc pedum distantia ad imum pectẽ relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

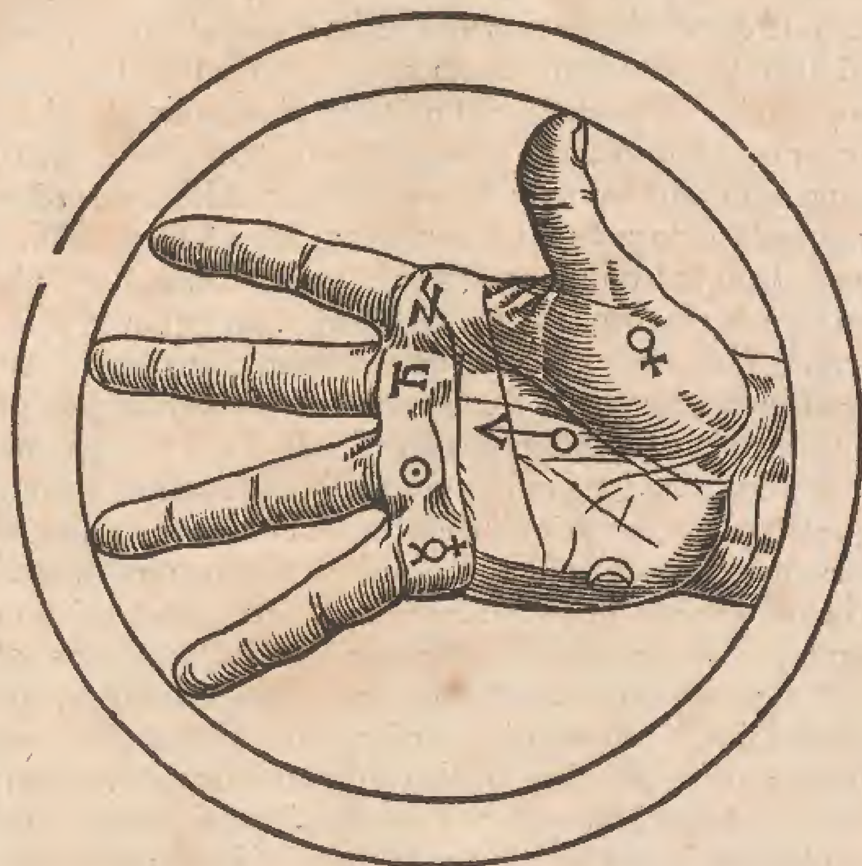
Quod ſi manus ſupra caput quàm altiſſime extendantur, cubitus ęquabunt uerticem: & ſi tunc iũctis pedibus ita ſtans homo in quadratum, ęquilaterũ locetur, per extrema manuum & pedum conductum, cẽtrum illius quadrati in umbilico erit, qui idem medium eſt inter ſummum uerticem & genua.

Sed iã ad particulares mẽſuras pueniamus. Circuit⁹ hoĩs ſub alis, medietatẽ ſuæ cõtinet lõgitudinis, cui⁹ mediũ eſt in imo pectine: abinde uero ſurſum ad mediũ pectus inter utraſq; mamillas & à medio pectore in ſummũ uerticẽ, utrobiq; pars quarta: ſimiliter ab imo pectine uſq; ſub genua, & inde ad extremos talos, pars hoĩs quarta. Eadẽ eſt latitudo ſpatularũ ab uno extremo in alterũ: eadẽ eſt longitudo à cubito in extremũ longioris digiti, ideoq; hic cubitus dicit: hinc quatuor cubiti conſtituunt longitudinẽ hominis: latitudinem uero quæ in ſpatulis eſt, cubitus unus: quæ uero in cinctura eſt, pes unus, cubitum autem conſtituũt palmi ſex: pedem uero quatuor, & quatuor digiti palmum, totaq; hominis lõgitudo palmorum uigintiquatuor, pedum ſex, digitorum ſex & nonaginta. Ab imo pectinis ad ſummum pectoris, pars longitudinis ſexta: à ſummo pectore ad ſupremum frontem & radices imas capillorum, pars longitudinis ſeptima: corporis robuſti & bene quadrati pes, eſt pars longitudinis ſexta: procerioris autem ſeptima: nec poteſt Varrone & Gellio teſtibus, humanum corpus proceritatem ſeptem pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à reſtricta manus uſq; in

interiorem plicaturam cubiti ſpatium eſt:& quod à pectore uſq; ad utraſq; mamillas ſurſum ad ſuprema labra, ſiue deorſum uſque ad umbilicum eſt, quodq; eſt inter extrema oſſiũ ſupremi pectoris gulam cingentiũ,& quod à plãta pedis ad finẽ lacerti,& exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mẽſuræ ſibi coæquales ſunt,& ſeptimã totius altitudinis cõſtituũt. Caput hominis ab imo mẽto in ſummũ uerticẽ, pars lõgitudinis octaua:totidem à cubito in finem ſpatularum:tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per ſupremũ frontem & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintam:tantundem etiam pręſtat latitudo pectoris. Hominem quadratum &compactum conſtituunt facies nouem, procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à ſupremo fronte uſq; in extremum mentum, una eſt: deinde ab imo gutturis ſiue ſupremo pectoris ad ſummũ ſtomachũ, altera:abinde ad umbilicum, tertia:ab hoc ad imũ femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitẽ, conſtituũt duas:abinde uſq; ad nodum pedis crura continent duas alias, quę omnes partes ſunt octo. Porro arcus à ſummo fronte ad ſummũ uerticem, & quod eſt à mẽto ad ſummũ pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria ſpatia cõiuncta conſtituunt nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas,& utraq; brachia ſeptem. Quod uero corpus decem facies cõſtituunt, ipſum eſt proportionatiſſimum. Huius itaq; prima portio eſt à ſummo uertice ad imas nares: abinde ad ſupremum pectus, ſecunda:& conſequenter ad ſupremũ ſtomachum, tertia:ab eo ad umbilicum, quarta:& inde ad imũ pecten quinta, ubi eſt medium humanæ longitudinis: à quo uſque in extremas plantas, ſunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne menſura proportionatiſſima commẽſuratur: nam facies hominis ab imo mento ad ſummum frontem & radices imas capilli eſt, quanta pars una decima. Manus hominis à reſtricta uſque ad extremũ longioris digiti, etiam pars una:ſimiliter inter utraq;mamillarum puncta, pars una:& ab utriſq; ad imam gulam, triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram, latitudo eſt partis unius: totius autem pectoris latitudo, uidelicet à ſupremo pectore ad iũcturas ſpatularum, utrobiq; partis unius, quæ faciunt duas. Circulus capitis trãſuerſus ab interſtitio ſuperciliorum per ſupremum frontem uſque in finem occipitis ubi terminatur capillitium, etiam partium duarum: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorum manus, & intrinſecus ab aſcellis ad confinia palmę & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robuſto homine:in delicatiori corpore, partes tres cum dimidia, ſeu, quantũ eſt à ſummo pectore in imũ pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinq;, uidelicet quantum longitudinis totius mediũ. A' ſummo uertice ad nodum gulę, ſunt to

tius altitudinis duæ decimætertiæ: eleuatis in altū brachiis, cubitus accedit summo uertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ cōmensurationes sibi ęquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad summū pectus, tāta est latitudo colli: quantum à summo pectore ad umbilicū, tanta est colli circulatio: quantū à mento in supremū uerticē, tanta est latitudo cincturæ: quātum est ab interciliis ad summas nares, tantū à iugulo distat productio mēti: quantumq; à summis naribus ad mentū, tantū à iugulo ad imā gulā. Itē oculorū ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac summarū nariū prominentia, & quod ab imis naribus ad extremū supremi labri interstitiū est, hæc tria sunt inter se æqualia. A summo ungue indicis ad imā eius iun-

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue medii usq; in imā iuncturā, & abinde ad restrictam manus, omnes hæ portiōes inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinē frontis æquat: residui duo, ad extremū unguē æquant nasum ab interciliis uidelicet in summas nares primus & maior articulus medii ęqpollet illi spatio quod est ab imis naribus in extremū mentū: & secūdus medii tantus est, quantū ab imo mento ad supremū inferioris labri: tertius uero, quantū ab ore ad inferiora nariū: tota autē manus, quātus totus uultus.

Maior pollicis articulus dat oris aperturam:& quod eſt ab imo mēto ad ſupremum inferioris labri:minor uero quãtum à ſupremo imi labri ad imas nares,omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iuſtam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum eſt,quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo naſi, latitudo oris per ſupremum labrum,inter ſe ſunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ eſt ab imo talo ad ſummum pedis,æqualis eſt longitudini,quæ eſt à ſummo pedis ad extremum unguem. A' ſummo frontis ad interſtitium oculorum,& ab illo ad imas nares,& proinde ad extremum mentum,partes ſunt æquales. Iuncta ſupercilia oculorum,circulos æquant: & ſemicirculi auricularũ ęquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris,ſunt æquales. Latitudo naſi eſt quanta longitudo oculi: hinc ſpatii illius quod eſt inter utranque extremitatem oculorum,duas partes oculi tenent: tertiam naſus intermedius excipit. A' ſummo uertice in genua,medium facit umbilicus: à ſupremo pectore ad imam narem,medium deſignat nodum gulæ:à ſummo uertice in imum mentum,medium locat oculos: ab oculorum interſtitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri,eiuſdem autem diſtantiæ pars tertia,dat ab imis naribus labrum ſuperius. Sunt præterea omnes iſtæ menſuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus ſibi inuicem conſonantes: nam digitus groſſior qui pollex dicitur ad brachium in extremo lacerti apud pulſum & iuncturam manus,in circulari menſura,eſt in proportione ſubdupla ſeſquialtera:continet enim illam bis & mediam,ſicut quinque ad duo. Eiuſdem uero ad armum brachii in lacerto propinquo ſpatulis,ſubtripla: cruris autem ſiue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii, eſt proportio ſeſquialtera, ſicut trium ad duo:ſimilis'que proportio colli ad tibiam eſt, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla eſt. Totius corporis ad truncum eſt proportio ſeſquioctaua: à trunco ſiue thorace ad crura uſque ad plantas,ſeſquitertia: pectoris à collo uſque ad umbilicum ad lumbos uel aluum uſque ad finem trunci,dupla:latitudo iliorum ad coxæ latitudinem ſeſquialtera:capitis ad collum,tripla:capitis item ad genu,tripla: eademq; ad pernam & petaſonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ ſunt quæ paſſim reperiuntur menſuræ,quibus corporis humani membra ſecundum eorum longitudinem,latitudinem,altitudinē & circunferentiam inter ſe, & cum cœleſtibus ipſis conueniunt: quæ menſuræ omnes partitæ ſunt per multiplices proportiones,aut ſuperpartientes,aut mixtas,ex quibus & multiplex reſultat harmonia:dupla enim proportio facit ter diapaſon:quadrupla,bis diapaſon & diapente:pariq; modo elemēta, qualitates & cõplexiones & humores ſunt proportionata:nam homini ſa-

no & bene cõposito hęc humorũ & cõplexionũ pondera adsignantur: uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerę, duo: melãcholię, unũ, ut utrobiq; per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secũdi ad quartum, quadrupla: primi autẽ ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarũ duarũ: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annũ quinquagesimum habere centũ drachmarũ pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibriũ supputentur, quæ ambitu peracto ad metã redeant eandem, nec superesse spatia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua ratione cẽtum annorũ hominũ uitã circunscripsit: & hanc etiã Aegyptiorũ hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiã humanorum membrorũ motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisq; homo in se motũ cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momẽta nobis certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas neruus quidã circa micham, qui tractus sic cũcta hominis mẽbra mouet, ut singula propriis motibus moueãtur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à deo etiã mũdi mẽbra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibus foris ualide apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousq; remittantur. Ipse itaq; mũdi æternus opifex, missurus animũ in corpus uelut domiciliũ, prius id atq; eo dignũ metitur hospitiũ, nobilissimũq; animũ etiã specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit atq; adornat. Hinc Aethiopũ populi, qui Gymnosophistarum sapiẽtia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentissimi essent, creabãt, sed eos tantũ, qui forma essent pulcherrimi atq; pręstantissimi: q̃ppe quoniã animorũ magnificentiã ex corporis effigie sese uicissim intueri posse arbitrabant. Quod cõsiderantes multi admodũ tũ ueteres tũ recentiores philosophi, qui abditarũ in ipsa naturæ maiestate causarũ secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullũ corporis uitiũ euenire, nullãq; disproportionẽ corpori inesse, quæ nõ etiã animi uitiũ intẽperantiaq; sequat: q̃a certũ sit, alterũ alterius officio uicissim crescere & coalescere atq; opari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. Cap. XXVIII.

Icut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia cõstat debito temperamento proportioneq; suarum uirtutum & operationum, quæ sunt cõcupiscibilis, irascibilis & ratio, quæ sic comproportionantur: nam ratio ad concupiscentiam habet proportionẽ diapason, ad irã uero diatessaron: irascibilis aũt ad cõcupiscibilẽ habet proportionẽ diapẽte. Quãdo itaq; cũ proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniũgitur anima, cõstat talẽ hominẽ etiã in donorũ distributione felicissimã sortiri sortẽ, prout anima cũ corpore in naturaliũ dispositiõe cõue

niunt, quæ quidem conuenientia reconditissima est, tamen à sapiẽtibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniã properantes, oportet illã nos à mediis illis per quæ ad nos transitũ habẽt, inquirere, hoc est, à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarũ respondẽt, ex his quę superius dicta sunt, earundẽ inter se cõcentus facile cognoscemus. Luna enim crescẽdi & decrescẽdi uires regit: phãtastica uis atq; ingenium à Mercurio pẽdet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole: impulsiua quæ & irascibilis dicit, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: nõ tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore, & ui animali impellente, malum eligit, credẽs illud esse bonum: ideoq; definitur liberũ arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonũ eligitur gratia adsistente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam etiam charitatẽ siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primũ mouẽns, qua absente uniuersus cõcentus labitur in dissonantiã. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam secũdum quod tẽperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscẽtes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatẽ complexionũ hoĩm, nõ frustra usi sunt musicis sonis & cãtibus, cũ ad cõseruandã corporis sanitatẽ & amissam restituendã, tum etiã ad conducẽdum animos ad salutiferos mores, quousq; hominẽ cœlesti harmoniæ contemperẽt, reddantq; totũ cœlestẽ. Nihil præterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius, ut q ab harmonia illa cœlesti collapsi, cõcentum aliquẽ uerũ tanquã sibi inimicũ nequeũt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulũ spiritu nequã furentẽ, Dauid cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramẽta cognouerũt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

Liberũ arbitrium.

De obseruatione cœlestiũ, in omni opere magico necessaria. Cap. XXIX.

Omnis uirt⁹ naturalis multo quidẽ agit mirabiliora, quãdo non solũ ꝓportione physica cõponitur, sed etiã opportuna ad hoc cœlestiũ obseruatiõe electa (uidelicet quãdo uis cœlestis fortissima ad talẽ effectũ quẽ desideram⁹, esse probatur, tũ etiã cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanq̃ proprias fœminas suis maribus fœcũdandas passim subiiciẽdo. Sũt itaq; obseruãda in quouis ope situs & motus, & aspectus stellarũ & planetarũ in signis & gradib⁹, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinẽ & latitudinẽ climatis: ex hoc

Quæ in quouis opere obseruanda.

enim uariãtur qualitates angulorũ, quos describũt radii corporũ cœlestiũ super figurã rei secũdum quos infundunt uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quę ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorẽ operis expectabis potentẽ, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directã: nihil enim sine lunæ beneficio pfeceris. Quòd si plures habueris operis patronos, oẽs obserua potẽtes, & amicabili aspectu seinuicem contuentes: quòd si nequeas eiusmodi aspect⁹ habere, cõuenit tibi saltẽ angulares accipere. Lunã uero obseruabis, quãdo uel ambos intuet, uel iungit uni & aspicit alterũ: uel quãdo à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitũ uel ad aspectũ alterius. Illud etiã neutiq̃ credo omittendum, quin Mercuriũ in omni opere diligẽter obserues: hic enim utrorumq; inferũ & superũ deorũ cõmeator, quando cõgredit bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorũ malitiam influit. Infortunatũ aũt dicimus signũ uel planetã, per Saturni uel Martis aspectũ, maxime oppositũ uel quadratũ: hi enim aspect⁹ sunt inimicitiæ: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitiæ: inter hos fortior est cõiunctio: ueruntñ si p trinũ iã aspiciẽs, planeta etiã suscipiat, ęstimat quasi iã coniũctus. Solis uero coniunctionẽ oẽs planetæ timẽt, aspectu gaudẽt, trino & sextili.

Planetæ quo modo obseruandi.

Luna quo modo obseruanda.

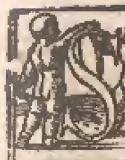
Mercurius diligenter obseruãdus.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. Cap. XXX.

POtẽtes uero habebimus planetas, qñ sunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra cõbustionẽ directi, in auge & in figura cœli dominãtes, scilicet quãdo sunt in angulis, maxime oriẽtis, uel decimę, uel in plagis mox succedẽtibus, uel in suis gaudiis. Cauẽdũ aũt, ne sint in finib⁹ uel sub dñio Saturni uel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascẽdentis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascẽdentis dñs, & locus solis, & loc⁹ lunæ, & loc⁹ partis fortunæ, & eius domin⁹, dñs coniũctionis uel p̃uentionis p̃cedentis: planetę uero maleuoli cadãt infortunati, nisi forte opis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tũc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem si sit in domicilio suo, uel exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionẽ ex uiginti illis & octo sibi & operi competentẽ obtineat: nõ sit in uia cõbusta, nec tarda cursu: nõ sit in ecliptica, nec cõbusta à sole, nisi forte sit in unitate cũ sole, non descẽdat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic lõgius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorũ uoluminibus sufficienter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. Cap XXXI.

Imilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septẽ planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quòd si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, utputa si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscunt autẽ naturæ stellarũ fixarum ex coloribus earũ, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero cãdens, uespero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quantò maiores & lucidiores sunt & apparent, tantò maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secũdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatẽ, quæ sunt Vmbilicus Andromedæ, in uicesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicũt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdẽ gradu uicesimosecundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiũ. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cõplexione Veneris: sed Hermes hanc locat in uicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimoseptimo Canis minor, Mercurialis natura, & cõplexione Martius: in uicesimoprimo gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdẽ decimotertio, Ala sinistra, utraque de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem gradu decimoseptimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cũ luminare bene aspexerit, illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor sorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Piscium tertio, Humerus equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarum propria dona sperare ipsa dominãte: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habente, quod supius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infor-

Stellæ fixæ planetarum naturas sortiuntur.

Stellarum fixarum naturæ unde dinoscantur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

tunatæ sunt affecta, eatenus & nos & nostra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunq; superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. Cap. XXXII.

Solis præstãtia.

Oelorum, & omniũ quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omniũ uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunã uitã cunctis infundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiã in terra & intimis profundis abyssi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontẽ appellat: & multi Platonicorũ mũdi animã in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globũ Solis totũ implẽs, radios suos undiq; quasi spiritũ effundit per oĩa, uitam, sensum & motũ ipsi uniuerso distribuẽs. Hinc ueteres physici Solẽ ipsum cor cœli appellauerũt: & Chaldæi illũ mediũ planetarũ posuerunt. Aegyptii etiã illũ in medio mũdi collocarũt, puta inter duos mundi quinarios, nempe supra Solẽ planetas quinq; collocãt, sub Sole aũt Lunam & quatuor elemẽta. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimũ simulachrũ, cuius essentia, patrẽ: splendor, filiũ: calor, spiritũ sanctum resignant, adeo, ut nõ habeant Academici aliquid per quod diuinã essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo respondet, ut Plato eũ uocet conspicuũ dei filiũ: & Iamblichus illũ imaginẽ diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illũ perspicuã dei statuã uocat. Ipse tanq̃ rex sedet in meditullio alioꝝ planetaꝝ luce, magnitudine, pulchritudine oẽs excellens, oẽs illuminans, uirtutẽq; illis ad inferiora quęq; disponẽda distribuẽs, gressusq; eorũ regulans & disponens, adeo ut inde motus eorũ dicant diurni uel nocturni, meridionales uel aq̃lonares, oriẽtales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiã quascũq; tenebraꝝ potestates, de q̃bus legitur in Iob: Cum primũ apparuerit aurora, arbitrant umbrã mortis: & Psalmista loquens de catulis leonis quęrẽtibus à deo deuorandi licentiã, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suũ. Sol itaq; cũ mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animãtibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cœlo & mũdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundũ, & quę in eo sunt, imperium habẽs, ipse temporũ autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporũ qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cũ in alicuius stellæ locũ deuene-

rit,illius uim excitat quā in aëre habet:ut,cum Marte calorē, cum Saturno frigus,ipsūmq; hominis spiritum animūq; disponit:unde ab Homero dicitur,& ab Aristotele comprobatur,tales motus inesse menti,quales singulis diebus Sol planetarū princeps ac moderator adferat. Luna autē terris finitima,receptaculum omniū cœlestiū influxuū,cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cęterisq; planetis & stellis coniungit,& uelut stellarū omniū uxor facta,stellarū fœcūdissima,Solis cęterorūq; planetarū atq; stellarū radios & influxus quasi fœtū suscipiens,inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit:omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimā suscipientem,quę deinceps omniū superiorū influxus inferioribus cōmunicat, terrisq; refundit:manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit,motusq; eius magis sensibilis est,ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum,& tanq̄ medium inter utraq; superiora & inferiora,istis omnibus cōmunicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est,quasi omnium cōceptuum parentis,quos ipsa his inferioribus uarie explicat,pro uaria sua complexione,motu,situ,& aspectibus ad planetas cęteraq; sydera diuersis:& licet ab omnibus stellis uires suscipiat,potissime tamen à Sole,quoties illi coniungitur,uiuifica uirtute repletur , ac pro illius intuitu cōplexionem mutuatur: nam in prima quarta,ut tradūt Peripatetici,calida est & humida:in secūda, calida & sicca:in tertia,frigida & sicca:in quarta,frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima,superiorum tamen cōceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series,quam Plato uocat catenā auream, qua unaquęq; res aut causa alteri connexa,à superiori dependet,quousq; deueniatur ad supremam omnium causam,à qua pendent omnia . Hinc est, quod absq; ipsa Luna intermedia,uim superiorū attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit,ad captandam alicuius stellæ uirtutem,accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ,quando Luna eandem stellam aut feliciter subit,aut feliciter aspicit.

Lunæ in inferiora uires.

Lunæ motus diligēter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mãsionibus Lunæ, earundēq; uiribus. Cap. XXXIII.

ET quoniam Luna uigintiocto dierum spatio totum zodiacū metitur. Hinc est quod Indorū sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunę concesserunt,quæ in octaua sphæra fixæ à diuersis earundem syderibus & stellis quæ in eis continetur,ut inquit Alpharus,diuersas proprietates & nomina sortiuntur, quas dum Luna peragrat , alias & alias sortitur potestates atque uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami,unaquæq; duodecim gradus , unum & quinquaginta minuta, & uigintisex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earūdem initia in zodiaco octauæ sphærę sunt hęc:Prima uocatur Alnath,hoc est,cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiā. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan,hoc est,uēter arietis : & initium eius

ad eiusdem signi gradu duodecimo, minutò quinquagesimoprimo, secunda uigesimasecūda cōpletis. Cōfert ad inueniēdos thesauros, ad retentionē captiuorū. Tertia uocat̄ Achaomazone siue Athoraye, id est pluuiales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquagintauno secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta mãsio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorū, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generãdum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiū eius est post Tauri gradū uicesimū primum, minutum uicesimumquintū, secunda quadragintatria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū: cōfirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus paruū lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionē urbium, uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorū decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrū & amicitiã: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita cōpleta est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarū numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septē mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatē itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est, oculus leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxiliū contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorū. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autē pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiã, lucrum, itinera, messes & liberationē captiuorum. Decimaquarta dicit̄ Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est, spica uirginis, uel spica uolãs. Valet ad amorē cō-

iugatorum,ad sanandum infirmos,prodest nauigantibus,sed obest itineribus per terram:& in istis cōpleta est secunda quarta cœli. Sequuntur aliæ septem quarum prior incipit in capite libræ,mãsio uidelicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertũ uolãs: confert pro extrahendis thesauris,pro fodiẽdis puteis,facit ad diuortiũ, discordiam,& ad destructionẽ domorũ & inimicorum,& impedit itinerantes. Decimasexta dicit̃ Azubene uel Ahubene,hoc est ,cornua Scorpii,impedit itinera & coniugia,messes & mercimonia,ualet ad liberationẽ captiuorum. Decimaseptima dicitur Alchil,id est,corona scorpii. facit ad meliorationẽ iniquioris fortunæ,ad amorẽ durabilem,ad firmanda ædificia,& cõfert nauigantibus. Decimaoctaua dicitur Alchas uel Alcob,id est,cor scorpii. facit ad discordiã,seditionẽ & coniurationẽ cõtra principes & potentes,& ad uindictã de inimicis:sed liberat captiuos,& cõfert ad ędificia. Decimanona dicitur Allatha uel Achala,ab aliis Hycula uel Axala,id est,caudã scorpii. Valet ad obsidendũ ciuitates & ad capiendũ urbes & ad expellendũ homines de locis suis & ad destructionem nauigantiũ & perditionem captiuorum. Vicesima uocatur Abnahaya,hoc est,trabs:facit ad cicurationẽ ferarum,ad cõfirmationem carcerũ,destruit diuitias sociorum,cõpellit hominem uenire ad locũ aliquẽ. Vigesimaprima uocatur Abeda siue Albeldach,quod est desertum:facit pro messibus,lucro,ædificiis & uiatoribus & pro faciendo diuortio:& in hac completa est tertia cœli quarta,restant ultimæ septem mansiones ultimam cœli quartam complentes,quarum prior quæ est in ordine uicesimasecunda,incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena,hoc est,pastor:promouet fugam seruorum & captiuorum ut euadant, & ualet sanandis morbis. Vigesimatertia uocatur Sabadola uel Zobrach hoc est,glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorum & sanatione ægrotorum. Vicesimaquarta dicitur Sadabath uel Chadezoad,quod est sydus fortunæ: ualet pro beneuolentia coniugatorum,pro uictoria militum: nocet obeundis magisteriis, & impedit ut non compleantur. Vicesimaquinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansorium:facit ad obsidionem & uindictã: destruit inimicos,facit diuortium,confirmat carceres & ædificia,accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg uel Phtagal Mocaden,id est, hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædificia. Vicesimaseptima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad,id est, hauriens secundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates, sed impedit ædificia,prolongat carceres,facit periclitari nauigantes,& adiuuat ad inferendum mala cui uolueris. Vicesimaoctaua & ultima uocatur Albotham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mercimonia:securat iti-

nerantes per loca periculosa,facit ad gaudium cõiugatorum:sed confirmat carceres,& facit perdere thesauros.Et in istis uigintiocto mansionibus latẽt multa secreta sapientiæ antiquorum,per quæ operabantur miranda in oĩa quæ sunt sub circulo lunæ:& attribuerunt singulis mansionibus sua simulachra,& imagines & signacula,& præsidentes intelligentias,& operabantur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando,ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIIII.

Vicũq;ad cœlestẽ opportunitatẽ opaturi sunt,utrũq;aut duoꝝ alterũ obseruare oportet,stellarũ uidelicet motus,aut tẽpora, motus inquã,quãdo sunt in suis dignitatibus,aut deiectionibus siue essentialibus siue accidẽtalibus. Tẽpora aũt dico,dies & horas illarũ dominiis distributas:de oĩbus his abũde satis in astrologorũ libris docet. Sed duo nobis hoc loci pręcipue pensitãda sunt & obseruãda,unũ ut obseruemus motũ stellarũ ascensionesq; & cardines,quẽadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra,ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos cõtingit errare,ac effectu desiderato defraudari:alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis:nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt,uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequit tempus ab occasu in ortum,simili ratione in duodecim æquas portiones partitum,uocant duodecim horas noctis,distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundũ ordinem successionis eorum,dando primã semper horam diei,ipsius diei domino,deinde singulis per ordinem usque in finem uigintiquatuor horaꝝ. Et in hac distributione adsentiũt illis Magi,sed in horarũ partitione dissentiunt aliqui, dicẽtes quod ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est,quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt,quia diurnæ ad nocturnas inęquales sunt,sed quia diurnæ & nocturnę singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habe tergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialib⁹ quę semper sibi coæquales sunt,ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unã constituunt horam artificialem,ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduũ in eclyptica constituunt unam horam planetariam siue inęqualem,quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarũ uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res queq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq;,uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus. Cap. XXXV.

Anta est cœlestiũ magnitudo, uirtus & potestas, quòd nõ solũ res naturales, uerũ etiam artificiales, quãdo superis ritè sunt ex positæ, subito patiuntur ab agẽte potẽtissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutẽ cœlestem sæpe mirificã largitur, quod Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiã uestes & ædificia & quæcũq; artis opera, certã à syderibus suscipere qualitatẽ. Sic magi nõ modo mixtione & applicatione rerũ naturaliũ, sed etiam imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdã aliis instrumentis, opportunè scilicet sub certa constellatione fabricatis, cœlestẽ quandam illustrationem capi, & mirandũ aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestiũ enim corporum radii animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potentiãq; uehemẽtissimã secũ ferentes, etiã repentino momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricẽtur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cõueniat, figuraq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis nãq; imago, cũ propter materiã naturaliter operi ac cœlesti influxui congruã, tũ propter figurã cœlesti figurę similẽ paratissima est ad actiones & uires cœlestiũ corporũ & figurarũ capiendas: & cœleste munus subito in se cõcipit, tũ agit assidue in alterũ, & res aliæ per obedientiã sese inclinãt ad illã. Vnde inquit Ptolemęus in Cẽtiloquio, quòd res inferiores obediũt cœlestib⁹, nõ solũ illis, sed etiã earũ imaginibus: sicut nõ solũ scorpiones terreni obediũt scorpioni cœlesti, sed etiã imagini scorpiõis illius, q̃ fuerit opportunè sub ei⁹ ascẽsu ac dñio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant uirtutes. Cap. XXXVI.

Magines aũt cœlestes, ad quarũ similitudinẽ huiusmodi imagines cõfigurant, in cœlis sunt q̃plurimæ: quędã uisibiles & cõspicuæ, quædã saltẽ imaginabiles, ab Aegyptiis, Indis, Chaldæisq; perspectę & designatæ: partesq; earũ sic se habẽt, ut ipsæ etiã figurę quędã sint ab aliis distinctę. Hac ratiõe ponũt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerũ signorũ: harũ itaq; arietẽ, leonẽ, sagittariũ, triplicitatẽ cõstituentes igneã & oriẽtalem, ferũt prodesse cõtra febres, paralysim, hydropisim, podagram, & cõtra oẽs infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem, gratũ, facundũ, ingeniosum, & honoratũ: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebãt quoq; leonis imaginẽ contra phantasmata melãcholica, hydropisim, pestẽ, febres, & ad expellẽdũ morbos, hora solis primo gradu faciei leonis ascẽdente, quę quidẽ facies ac decanatus Iouis est; sed contra calculũ & cõtra renũ morbos, ac cõtra nõcumenta bestiarum, faciebant eandem quando sol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini, libra & aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurii, Vene-

ris,& Saturni,dicuntur morbos effugare,& conducere ad amicitiam & concordiam,ualere contra melancholiam,& conferre sanitatē:& pręcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer,scorpius atq; pisces,quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem,ualent contra febres calidas & siccas,item contra ethicam & omnes passiones cholericas. Scorpius uero,quia inter membra obseruat genitalia,prouocat ad luxuriā. Cōfigurabant aūt ad hoc ascēdente eius facie tertia,quæ est Veneris:& faciebāt eandem contra serpentes & scorpiones,uenena & dæmonia,ascendente facie eius secūda,quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestātem etiā reddere sapientē,& colorē efficere bonū. ferturq; imago cācri efficacissima cōtra serpentes & uenena,quādo sol & luna in eo cōiuncti,ascēdunt in facie prima uel tertia: hęc enim est facies Veneris,decanatus lunę:illa uero facies lunæ,decanatus Iouis. Dicunt etiā torqueri serpētes, cū sol sit in cancro. Itē taurus,uirgo & capricornus,quia triplicitatem constituūt terream & meridionalem,curant infirmitates calidas,ualent contra synocham:reddunt gestantes gratos,acceptos,facūdos,deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris,Mercurii & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes,& loca tuta efficere,quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierū earumq; uirtutibus,atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. Cap. XXXVII.

Vnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerū facierū,de quib⁹(quod ait Porphyrius)scripsit olim Teucer Babylonicus,uetustissimus mathematicus, post quē scripserūt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascēdere nigri hominis simulachrum,stantis quidē,& alba ueste induti pręcinctiq;,magni corporis,ruffis oculis,ualidis uiribus,atq; irato similis:& est imago significans & faciēs audaciam, fortitudinem, altitudinem & inuerecundiam. In secunda facie ascēdit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra,& subtus alba,alterum protēdens pedem:& facit hæc imago ad nobilitatem,altitudinem regni & magnitudinē dominii. In tertia facie oritur figura hominis albi,pallidi,ruffo capillo,& rubra ueste induti:qui altera manu aureā armillam gestans,& ligneum baculum proferens,inquietus & irato similis est,quia pręstare nequeat bona quæ uelit. Cōfert hęc imago ingenium,mansuetudinē,gaudia & pulchritudinē. In prima facie tauri ascendit uir nudus & spiculator siue arator,& proficit ad seminandum,arandum,ædificādum,populandum,diuidendum terras,& ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus,tenens in manu clauem: confert potētiam, nobilitatem,dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta. & est imago necessitatis & utilitatis,atq; etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorū ascendit uir,in cuius manu uirga,& ipse tanquam alteri seruiens,& confert sapientiam & scientiam nume-

rorum & artium,in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula,& alter incuruatus fodiens terram,& significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorũ, & significat labores & inquisitiões cum labore. In tertia facie ascẽdit uir quęrens arma,atq; uir stultus,in dextra auẽ tenens,& in sinistra tibiam:& significationes eorum sunt,obliuionis,indignationis, audaciæ, iocorum,trufarũ, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis,pulchris ornatæ uestibus,coronam gerẽtis in capite:præstat acuitatem sensuum,subtilitatem ingenii & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus,siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes:confert diuitias,hilaritatem,lætitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu,educens canes ad uenãdum, significatio eius est contrariandi hominibus,insequendi fugientes,uenãdi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans:& significatio eius est audaciæ,uiolentiæ,crudelitatis, maleficiorum,libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis,& uir super cuius caput corona,& forma uiri irati & minabundi,in dextra habens gladium euacuatum,& in sinistra clypeum: & sunt significationes eorũ super rixas occultas,& uictorias ignotas,& per uiles homines,& super occasiones litium & pręliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis in cuius manu scutica,& uir uehemẽtis tristitiæ,& turpis faciei: & significatio eorũ est amoris & societatis, & demittẽdi de suo pro uitãdis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonæ,& uir iaciẽs semina,& significatio eius est congregandi diuitias,dirigendi uictum,arandi, seminãdi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger,indutus ex corio,& uir habens comam,& tenens loculos:& significatio eorũ est ad lucrum & congregationem substantiæ,& ad auaritiã. In tertia facie ascẽdit mulier alba & surda,siue homo senex innixus baculo:& significatio eius est ad debilitatẽ & infirmitatem,& damnamẽtum membrorum,& ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula,& forma uiri in libro legentis:& operatio eius in iustitia & auxilio miserorum & debilium contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri sæuientes & irati,& uir ornato uestitu in cathedra sedens:& significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietẽ & securitatem uitę cum bonorum ubertate. In tertia facie ascendit uir uehemens,arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens,altera uini cyathum:significatio istorum est ad libidinem nefandam,cantus & iocos & gulam. In prima facie scorpii ascendit mulier bonæ faciei & habitudinis,ac duo uiri se percutientes:& operatio eorum est ad decorem & pulchritudinem,& ad rixam,insidias,deceptiones,detractiones & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mulier nuda,& uir in

terra ſedens,& ante illũ duo canes ſe mordẽtes:& operatio eorum eſt ad impudentiam,deceptionem & ſycophantiam,& ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie aſcendit uir curuatus ſuper genua ſua,& mulier percutiens illum baculo:et ſignificatio eius eſt ebrietatis,fornicationum,iracundiæ,uiolentiæ et litis. In prima facie ſagittarii aſcendit forma uiri armati lorica,gladium nudum in manu tenentis:et operatio eius ad audaciam,malitiam et libertatem. In ſecunda facie aſcendit mulier plorans et pãnis cooperta:et operatio eius eſt ad triſtitiam,et timorẽ de corpore ſuo. In tertia facie aſcẽdit uir ſimilis in colore auri,ſiue uir ocioſus, ludens cum baculo:et ſignificatio eius eſt in ſequendo uoluntates proprias, et pertinacia in illis,et in agilitate ad res malas,et rixas,et res horribiles. In prima facie capricorni aſcẽdit forma mulieris,et uir niger gerẽs plenos loculos:et ſignificatio eorum eſt ad ſpatiãdum et gaudendum, ad lucrandum, et perdendum cum debilitate et uilitate. In ſecunda facie aſcendũt duæ mulieres, et uir reſpiciens auem in aëre uolantem: et ſignificatio eorũ eſt in poſtulando quæ fieri nequeunt,in inquirẽdo quæ ſciri nõ poſſunt. In tertia facie aſcẽdit mulier pudica in corpore et ſapiens in opere,et nummularius pecunias in menſa colligẽs:et ſignificatio eius eſt in prudentia gubernandi,et in cupiditate ſubſtãtiæ,et in auaritia. In prima facie aquarii aſcẽdit forma uiri prudentis,et forma mulieris nẽtis:& ſignificatio eorum eſt in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In ſecunda facie aſcẽdit forma uiri cum prolixa barba:& ſignificatio eius eſt intellectus, mãſuetudinis, modeſtiæ,libertatis,& bonorum morum. In tertia facie aſcẽdit uir niger & iratus: & ſignificatio eius eſt in detectione,inſolentia & impudẽtia. In prima facie piſcium aſcẽdit uir onera portans ſuper dorſo ſuo,bene indutus: & ſignificatio eius eſt in itineribus,& mutatione loci,& ſolicitudine inquirendi ſubſtantiam & uictum. In ſecũda facie aſcendit mulier boni uultus, & ornata: & ſignificatio eius eſt petẽdi,& intromittendi ſe de rebus magnis & altis. In tertia facie aſcẽdit uir nudus uel uir adoleſcẽs,& iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribꝰ ornatũ:& ſignificatio eius eſt ad quietẽ,& ociũ & delectationem, & ad fornicationẽ & amplexus mulierum. Et hæc de facierũ imaginibus hactenus, ultra quas ſunt adhuc in zodiaco trecẽtę & ſexaginta imagines,ad numerum graduum:quarum formas deſcripſit Petrus de Ebano. Extra zodiacum ſunt etiam figuræ generales,quas deſcripſit nobis Hyginius & Aratus:& plurimæ particulares, pro facierum & graduũ numero ibidem exiſtentium,de quibus omnibus dicere nimis longũ eſſet:ex his tamen magis principales habentur,Pegaſus qui ualet contra morbos equorum,& cõſeruat eqtes in bello:deinde eſt Andromacha,quę cõciliat amorẽ inter uirũ & uxorẽ,ita quòd dicitur etiam recõciliare adulteros. Caſſiopeia debilia corpora reſtituit,& mẽbra roborat. Serpẽtarius fugat uenena,& curat morſus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq;

urſa reddunt hominem aſtutum, ingenioſum, fortē, diis & hominibus placentem. Hydra confert ſapiētiam, & diuitias, & reſiſtit uenenis. Centaurus confert ſanitatem & longæuā ſenectutem. Ara conſeruat caſtitatē, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudētem, terra mariq; felicē, facitq; recuperare ablata. Nauis præſtat ſecuritatē in aquis. Lepus ualet contra deceptiones & inſaniam. Canis curat hydropiſim, reſiſtit peſtilentiæ, & tutū reddit à beſtiis & feris. Orion cōfert uictoriā. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conſeruat. Cygnus liberat à paralyſi, & febre quartana. Perſeus liberat ab inuidia & maleficiis, & præſeruat à fulgure & tēpeſtate. Ceruus ſanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta ſufficiant.

De imaginibus Saturni. Cap. XXXVIII.

Aeterum nunc quas imagines planetis attribuebāt, quāuis de his ampliſſima uolumina apud antiquos ſapientes habeantur conſcripta, ut nō ſit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipſo aſcendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginē hominis, ceruinum uultū & cameli pedes habentis, ſuper cathedrā uel draconem ſedentis: in dextra falcē, in ſiniſtra ſagittā tenētis: quam quidem imaginē ſperabant ſibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnū enim ad uitæ longitudinē conferre probat Albumaſar in libro Sadar, ubi etiā narrat quaſdam Indię regiones Saturno ſubiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec niſi extremo ſenio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ longitudinem Saturni imaginem, in ſapphiro, hora Saturni, ipſo aſcendente uel feliciter cōſtituto, cuius figura erat homo ſenex ſupra altam cathedram ſedens, habēs manus ſupra caput erectas, & in eis piſcem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemū, caput tectum habens panno nigro uel fuſco, & omnes ueſtes eius nigræ ſint uel fuſcæ. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora ſcilicet Saturni, ipſo aſcendente cū tertia facie Aquarii. Faciebant quoq; ex operibus Saturni imaginem ad poteſtatem creſcendi, aſcendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir ſenex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus ueſtibus: faciebant quoq; imaginem ex ære fuſam, Saturno aſcendente in ortu ſuo, ſcilicet primo gradu arietis: uel, quod uerius eſt, in primo gradu capricorni: quam quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni ſimul atq; Mercurii imaginē ex metallo fuſam, ad pulchri hominis formam, quam futura prędicere pollicebantur, faciebantq; eam die Mercurii hora tertia ſcilicet Saturni, aſcendente Geminorum ſydere Mercurii domicilio prophetas deſignante, Saturno & Mercurio cōiunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aſpiciat aſcendentem, ac luna ſimiliter, & Sol coniunctionis locum aſpiciat. Venus angulum aliquem obtinens ſit potens & occidentalis: Mars à Sole cō-

buratur, ſed non aſpiciat, Saturnum neque Mercurium: Dicebant enim, quod ſplendor potentiarum ſtellarum illarum diffundebatur ſuper hanc imaginem,& loquebatur cum hominibus,&annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis. Caput. XXXIX.

X operibus Iouis faciebant ad uitę longitudinem imaginem hora Iouis,ipſo in exaltatione ſua feliciter aſcendēte,in lapide claro & albo,cuius figura erat homo coronatus croceis indutus ueſtibus,equitans ſuper aquilam uel draconem,in dextra ſagittam habens tanquàm miſſurus eam in caput aquilæ uel draconis eiuſdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro,præcipue in cryſtallo:& erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus,tāquàm deprecans,ſedens in cathedra quadrupedali,quæ feratur à quatuor pueris alatis,quam quidem imaginem augere felicitatem,diuitias,honorem,& conferre beneuolentiam & proſperitatem,&ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religioſam & glorioſam uitam,atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis,& pedes aquilinos,croceis indutus ueſtibus,dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. Caput. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipſo aſcendente in ſecunda facie arietis,in lapide Martiali,pręcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus ſupra leonē equitans,in dextra habens enſem nudum erectum,in ſiniſtra caput hominis geſtans. Ferunt huiuſmodi imaginem reddere hominē potētem in bono & in malo, ita quod timebitur ab omnibus:& qui geſtauerit eam,tribuūt ei uim faſcinādi,ita ꝙ terrebit homines aſpectu ſuo quando iraſcitur,& liget in ſtuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam,animoſitatem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus,cinctus gladio,in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis,prima Scorpionis facie cum ipſo aſcendente.

De imaginibus Solis. Caput XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginē hora ſolis,prima facie Leonis cū Sole aſcendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra ſedens, coruū habens in ſinu,& ſub pedibus globū crocea ueſte indutus. Ferunt hanc imaginē reddere hominē inuictum & honoratū,& incepta deducere ad finē,ac ſomnia uana pellere,ualere etiam cōtra febres & peſtē: faciebantq; eādem in lapide balayo uel rubino,hora Solis,quando ipſe in ſua exaltatione feliciter aſcendit. Faciebant aliā ſolis imaginem in lapide adamāte,hora ſolis,ipſo in ſua exaltatione aſcendente: cuius figura erat mulier coronata cū geſtu ſaltantis & ridentis,ſtans in curru quatuor equis tracto,habens in dextra ſpeculū uel clypeū,in ſiniſtra baculū ſuper pectus innixum,

flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominē fortunatum & diuitem,& ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis, cōtra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione lunæ.

De imaginibus Veneris Cap. XLII.

X operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cōueniabat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascēdente in piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascēdente in tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculū habens in manu,& collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam: dextro uero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes,& circa eas sit puer paruus alatus, ensem uel sagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel libræ uel piscium cum Venere ascēdente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomū, uel flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucūdum, robustum, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

X operibus Mercurii faciebant imaginē hora Mercurii, ipso ascē dente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceū, uidelicet uirgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerēs sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginē hāc conferre scientiam,& facundiam,& solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam,& febres curare. Faciebant aliā Mercurii imaginem, ipso ascendente in uirgine, ad beneuolentiam, ingenium & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos,& in capite cristam,& in sinistra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ. Cap. XLIIII.

X operibus Lunę faciebāt imaginē pro itinerantibus cōtra lassitudinē, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascēdente, cuius figura erat homo super baculū incūbens, habens in capite auē,& ante se arborē floridā. Aliā faciebāt Lunę imaginē pro augmēto terrę nascentiū,& cōtra uenena, atq; infirmitates puerorum, hora Lunæ, ipsa ascēdēte in prima facie cācri: cuius figura erat mulier cornuta, equitās supra taurū, uel draconē septicipitē, uel cancrū, habeatq; in dextra sagittā, in sinistra speculū, uestibus induta albis, uel uiridibus: habēsq; in capite duos serpētes cornibus circūuolutos:& cuilibet brachio unū habēs serpentē circūuolutū:& cuilibet pedi unū similiter. Et hęc de figuris planetarum dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. Cap. XLV.

Aciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpētis effigiem, cum capite accipitris illos circūdantem, ad istar Græce literæ thita, faciebātq; quando Iupiter eū capite medium cœlum obtinebat, quam quidē imaginē ad successus petitionum multum conferre affirmant, uolebātq; per eam imaginē bonum ac felicem dæmonē notare: uolebātq; eum per serpentis imaginem figurare: hūc enim Aegyptii atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinā naturā celebrāt: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cū ex illo celeri gressu ostēditur, sine ullis pedibus manibusq; uel aliis instrumētis, tum quod ætatem subinde cum exuuiis renouat ac iuuenescit. Caudæ uero imaginem faciebant consimilem quādo luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebātq; illam ad anxietatē & infirmitatem & infortuniū inducēda: & uocabāt illam malum genium. Talem imaginē Hebræus quidā incluserat aureo gemmatoq; baltheo quem Blancha ducis Borbonii filia marito suo Petro Hispaniarum regi eius nominis primo (siue conscia siue ignorās) dono dedit: quo cū ille cingeretur, serpēte succinctus sibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiauit.

De imaginibus Mansionum Lunæ. Cap. XLVI.

Aciebant etiā imagines in singulis mā sionibus Lunæ. In prima ad destructionē alicuius faciebant in annulo ferreo imaginē hoīs nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iaciētis: sigillabantq; in cera nigra & fumigabant storace liquida & imprecabant. In secunda contra irā principis & pro reconciliatione illius sigillabāt in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebant imaginē in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta sedēs in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant & fumigabant cum moscho, camphora & ungula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ & omne bonum elargiri afferebant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & storace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, sigillabant ex argento, caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba, duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirēdum omne bonū, sigillabant ex argento, imaginē hominis bene uestiti, manus ad cœlum pro

tendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno, imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & assa fœtida. In decimatertia pro concordia coniugatorum & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës & ambra. In decimaquarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decimasexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decimaseptima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decimaoctaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idémque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decimanona ad facilem partum & prouocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabāt ex stanno imaginem sagittarii semihominis & semiequi, & fumigabāt cum capite uulpis. In uicesimaprima pro destructione alicuius, faciebāt imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabāt cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesimasecunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesimatertia ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uicesimaquarta ad multiplicandum greges armentorū accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel

hirci,siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes,imaginem mulieris lanctantis filium:& suspēdebant ad collum illius armenti,quod erat dux gregis: uel sigillabāt in cornu illius. In uicesimaquinta pro salute arborum & messium,sigillabāt in ligno fici,imaginem hominis plantantis:& fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesimasexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba et mastiche,imaginē mulieris abluentis et pectentis capillos suos:et fumigabant cū rebus bene redolentibus. In uicesimaseptima ad destruendum fontes,puteos,thermas,et balnea,faciebāt ex terra rubea imaginem hominis alati,uas uacuum et perforatum in manibus tenētis:et cocta imagine,ponebant in uase assam fœtidam,et storacem liquidam: et demergebant aut sepeliebant in puteo,aut fonte,quem destruere uolebāt. In uicesimaoctaua ad congregandum pisces,sigillabant ex ęre imaginē piscis, et fumigabant cum corio piscis marini,et proiiciebant in aquam,ubicunq; pisces congregare uoluerant. Præterea unà cū imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum,et characteres eorum:et inuocabāt,et imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

Aceteȝ nunc ex operibus stellarū fixarū,ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebāt imaginē, cuius figura erat caput hoīs cū longa barba,habēs collū sanguinolentū. Ferūt cōferre euentus petitionum,reddere gestātem audacem,& magnanimum: conseruare membra corporis illæsa,conferre contra maleficia,& reflectere conatus malos & incātationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebāt imaginem puellæ uirginis,uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum,aggregare dæmones,citare uentos,reuelare secreta & abscōdita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolātis:cōfert diuitias & honorem. Sub hirco faciebāt imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens lætari in instrumētis musicis:efficit gestantem gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus,& confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii,uel puellę uirginis. Confert honorem & beneuolentiā & gratiam hominum,& spirituum aëreorum:& dat potestatem pacificandi & cōcordandi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebāt imaginem galli,uel trium puellarum. Confert gratiam deorū, spirituum & hominum:dat posse cōtra maleficia,& cōseruat sanitatem. Sub corde leonis,faciebant imaginem leonis,uel cati,uel figuram hominis honorati,sedētis in cathedra. Reddit hominem temperatum,aufert iram,& dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebāt imaginem hominis cogitabundi,uel tauri,uel figuram uituli. Valet contra incantationes,& reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui,uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundũ, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dę monum, & uentorum. Sub spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebãt imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert beneuolentiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figurã Scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebãt imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatẽ, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres medię sunt, & earundem tabula. Cap. XLVIII.

SVnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tũ planetis atq; signis adscriptæ, quas geomanticas uocant, eo quod geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipse etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatẽ q; concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarũ naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes & apotelesmata, qui examussim scire desiderat, apud geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quã sexdecim, quorum nomina & themata sunt hæc:

FIGVRA.	NOMEN	ELEMENTVM	PLANETA	SIGNVM.
* * * *	*Via* *Iter*	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* *Congregatio*	Aqua	☾	♑
* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio*	Aër	☿	♍
* * * * * *	*Carcer* *Constrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius* *Tutela intrans*	Terra	☉	♒
* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquisitio* *Cōprehēsum intus*	Aer	♃	♈
* * * * * *	*Acquisitio* *Cōprehēsum extra*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Lætitia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus*	Aër	♃	♉
* * * * * * *	*Tristitia* *Damnatus* *Transuersus*	Terra	♄	♏
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis	♂	♈
* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen superius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

FIGVRA.	NOMEN	ELEMENTVM	PLANETA	SIGNVM.
* * * *	*Via* *Iter*	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* *Congregatio*	Aqua	☾	♑
* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio*	Aër	☿	♍
* * * * * *	*Carcer* *Conſtrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius* *Tutela intrans*	Terra	☉	♒
* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquiſitio* *Cōprehēſum intus*	Aer	♃	♈
* * * * * *	*Acquiſitio* *Cōprehēſum extra*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Lætitia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus*	Aër	♃	♉
* * * * * * *	*Triſtitia* *Damnatus* *Tranſuerſus*	Terra	♄	♏
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis	♂	♈
* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen ſuperius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

De imaginibus, quarũ figura est non ad similidinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operãtis. Cap. XLIX.

EST & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinem illius quod desiderat animus operãtis, cuius sunt effigies & uestigia: sic ad amorẽ fabricamus imagines se inuicem amplectantes, ad discordiam se percutiẽtes, ad inferendam uero calamitatem uel destructionem, uel impedimẽtum, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines distortas, confractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere uoluerimus uel impedire: & iubent Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus, inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso quando malus, ut destructio: in uentre, quãdo bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui quam designat imago, uel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendentis, & eius domini: etiã characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubẽt præterea in fabricãda imagine imprecationem illius effectus ad quẽ conficitur, debere nõ taceri: quę quidem omnia etiã Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis uero imaginibus secundũ diuersas eius uirtutes, ipsi diuersimode utuntur: aliquãdo enim suspenduntur uel alligãtur corpori: aliquãdo sepeliũtur sub terra uel sub flumine: aliquãdo suspẽduntur in camino super fumũ, uel ad arborẽ ut moueãtur à uento: aliquãdo capite sursum: aliquãdo deorsum: aliquãdo in aquã feruentem mittũtur, uel in ignẽ. Dicũt enim quòd quatenus imaginũ operarii ipsam imaginem afficiũt, eatenus illã similes passiones inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operãtis dictauerit: quẽadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines cereas eo modo & artificio confecisse, ut cum ipse imagines mergebat in aquã, hostium suorũ naues in mari simili modo mergebantur, atq; periclitabãtur. Constellationes uero ad huiusmodi imagines & cõsimiles obseruãdas, docet nos ea pars astrologiæ, quæ de electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. Cap. L.

MOdo narrabo tibi obseruationes corporum cœlestium, quæ requirũtur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquẽ cõficimus imaginẽ in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uitę, uitęq; datores, & signa, & plãtæ: fortunemus præterea ascendens, & medium cœli, & eorũ dominos. Item locũ Solis, & locũ Lunæ: partẽ fortunæ, atq; dominũ cõiunctionis uel præuẽtionis ante suã natiuitatem factæ, planetas maleuolos deprimẽdo. Si uero ad calamitatẽ imaginẽ fabricare uoluerimus, è cõuerso agemus: atq; quæ

De imaginibus,quarũ figura est non ad similidinem alicuius figuræ cœlestis,sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operãtis. Cap. XLIX.

EST & adhuc alius imaginum modus,non secundum similitudinem figurarum cœlestium,sed secundum similitudinem illius quod desiderat animus operãtis, cuius sunt effigies & uestigia: sic ad amorẽ fabricamus imagines se inuicem amplectantes,ad discordiam se percutiẽtes,ad inferendam uero calamitatem uel destructionem,uel impedimẽtum,uel homini,uel domui,uel urbi,uel alteri rei,conficimus imagines distortas,confractas in membris & partibus,ad similitudinem & figuram eius rei,quam destruere uoluerimus uel impedire: & iubent Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus,inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso quando malus,ut destructio: in uentre,quãdo bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui quam designat imago,uel propter quem,siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendentis,& eius domini: etiã characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubẽt præterea in fabricãda imagine imprecationem illius effectus ad quẽ conficitur,debere nõ taceri: quę quidem omnia etiã Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis uero imaginibus secundũ diuersas eius uirtutes,ipsi diuersimode utuntur: aliquãdo enim suspenduntur uel alligãtur corpori: aliquãdo sepeliũtur sub terra uel sub flumine: aliquãdo suspẽduntur in camino super fumũ, uel ad arborẽ ut moueãtur à uento: aliquãdo capite sursum: aliquãdo deorsum: aliquãdo in aquã feruentem mittũtur,uel in ignẽ. Dicũt enim quòd quatenus imaginũ operarii ipsam imaginem afficiũt,eatenus illã similes passiones inferre his, quibus adscripta est,prout illud animus operãtis dictauerit: quẽadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines cereas eo modo & artificio confecisse,ut cum ipse imagines mergebat in aquã,hostium suoꝝ naues in mari simili modo mergebantur,atq; periclitabãtur. Constellationes uero ad huiusmodi imagines & cõsimiles obseruãdas,docet nos ea pars astrologiæ,quæ de electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus,& practica quarundam eiusdem imaginum. Cap. L.

MOdo narrabo tibi obseruationes corporum cœlestium,quæ requirũtur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquẽ cõficimus imaginẽ in qua hæc fortunata sunt,scilicet illius significator uitę,uitęq; datores,& signa,& plãtæ: fortunemus præterea ascendens,& medium cœli,& eorũ dominos. Item locũ Solis,& locũ Lunæ: partẽ fortunæ, atq; dominũ cõiunctionis uel præuẽtionis ante suã natiuitatem factæ,planetas maleuolos deprimẽdo. Si uero ad calamitatẽ imaginẽ fabricare uoluerimus,ẽ cõuerso agemus: atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruendo, uel impediẽdo aliquo supradictorũ, fiat imago sub ascẽsione illius rei, quam destruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum ascendentis, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini ascẽdentis, & domum decimam, & dominũ eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascendente eius: & in domo prima, & decima, & secunda & octaua, fortunabis dominum ascẽdentis, & dominum domus lunæ. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel persistere non possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad similitudinem illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendente signo Scorpionis cum luna, & infortunabis ascendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum ascendentis in octaua: & iungantur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in imaginem nomen ascendentis, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdem, & sepeliatur ibidem imago, capite deorsum, imprecando siue proferendo, hęc est sepultura scorpionũ, ut non ingrediantur istum locũ: & sic de similibus. Item pro lucro fiat imago sub ascendente natiuitatis hominis, uel sub ascẽsione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna ascẽdens, & dominum eius: & facias dominũ domus secundæ, quæ est domus substantiæ, iunctum cum domino ascendentis in trino, uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et si poteris, pone partem fortunæ in ascẽdente, uel secunda: & sepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrũ addicare uoluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago in die Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna ascendens, & decimã: & absconde malos ab ascẽdente: & habeas dominum decimæ & undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino ascẽdentis, ex trino uel sextili cũ receptione: deinde fac aliam imaginẽ, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amãdum: cõsidera si sit amicus, uel sodalis illius, quem uis amari: & si sic, fiat imago sub ascensione domus undecimæ ab ascendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat sub ascensione septimæ. Si frater uel soror uel consanguineus, fiat sub ascẽsione tertiæ: & sic de similibus: & pone significatorem ascendentis secundæ imaginis, iunctum significatori ascendentis primæ imaginis: sitq; inter eos receptio: sintq; cætera fortunata, ut in prima imagine, post iunge simul ambas imagines in amplexũ, uel pone faciẽ imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: & inuoluantur in sindone & deferantur, uel spoliẽtur. Item ad successus petitionũ, & pro adipiscẽda re dene-

gata,siue ab alio accepta uel possessa fiat imago sub ascendente illius qui pe-
tit rem:& fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à tri-
no uel sextili:sitq; inter eos receptio:& si fieri potest, sit dominus secundæ
in signis obedictibus,& dñs ascẽdentis in imperantibus,fortuna ascẽdens, &
dñm eius:& caue ne sit dñs ascẽdentis retrogradus,uel cõbustus, uel cadens,
uel in domo oppositionis,hoc est,in septima à domicilio suo:non sit impe
ditus à malis,sit fortis,& in angulo:fortunabis ascendens & dominũ secũdę,
& lunam:& fac aliam imaginem pro eo apud quẽ est quod petitur:& incipe
eam sub ascẽdente pertinẽti ad eum:ut si sit rex uel princeps,incipe sub ascẽ
dente decimæ domus,ab ascendente primæ imaginis:si pater,sub quarta: si
filius sub quinta,& sic de similibus : & pone significatorem secũdæ imaginis
iunctũ cum dño ascendentis primæ imaginis,à trino uel sextili:& ipse recipi
at eũ,& pone utrosq; fortes & fortunatos absq; impedimẽto:fac omnes ma
los ab eis cadentes:fortunabis decimã & quartã,si poteris,uel aliquid eorum:&
cum fuerit perfecta secunda imago,iunge eam cũ prima, facie uersus faciẽ,
& inuolue in linteo mũdo,& sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub
significatore fortunato fortuna forti : sitq; facies imaginis primæ uersus se-
ptentrionem,uel potius uersus locũ ubi moratur ille apud quẽ est quod pe-
titur:uel si contingat petentẽ pergere ad eum,apud quem res est petita,defe
rũt imagines secũ,quousq; pergit. Et fit etiã imago somniorum,quę posita sub *Somniorum imago.*
capite dormientis,uera somnia efficaciter præstat, de quacũq; re animus iã
antea deliberauerit,figura illius,est figura hoĩs dormiẽtis in sinu angeli,quã
facies ascendente leone,sole in ariete nonam domum tenente,tum in pecto
re hominis inscribes nomen desiderati effectus, in capite autem angeli no-
mẽ intelligẽtię solis. Fit eadẽ imago ascendente uirgine,Mercurio in ariete
in nona domo fortunato,aut ascẽdentibus geminis Mercurio fortunato,&
in aquario nonã tenẽte: sitq; à Saturno felici aspectu receptus,inscribiturq;
nomẽ spiritus Mercurii. Fit eadẽ etiã ascẽdente libra Venere in geminis,in
nona domo à Mercurio recepta,inscribẽdo angelũ Veneris:& fit adhuc ea-
dem imago ascẽdente aquario,Saturno in exaltatiõe sua,quæ est in libra,no
nã feliciter possidente:& inscribit angelus Saturni. Fit adhuc etiã ascenden-
te cãcro,luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter
constituta, & inscribitur spũs lunæ:& fiunt etiam annuli somniorũ mirabi- *Annuli somniorum.*
lis efficaciæ:& sunt annuli solis & Saturni & constellatio eorũ est quãdo Sol
aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt:& quando lu
na Saturno iungitur in nona domo:& in eo signo quod fuit nona domus na
tiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus solis uel Saturni : & infigitur
lapis sua imagine insculptus,radice aut planta subiecta,secundum regulam
quam alibi tradidimus. & hęc de imaginibus dicta sufficiãt, nam plura eius
modi nunc per teipsum inuestigare poteris. Illud autem scias , nihil operari
imagines eiusmodi, nisi uiuificẽtur ita quòd ipsis aut naturalis aut cœlestis

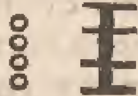
aut hero ica,aut animaſtica,aut dęmoniaca uel angelica uirtus inſit,aut adſi
ſtat. At quis modo animã dabit imagini,autuiuificabit lapidẽ,aut metallũ,
aut lignũ,aut cerã?atq; ex lapidibus ſuſcitabit filios Abrahæ?Certè nõ pene
trat hoc arcanũ ad artificẽ durę ceruicis:nec dare poterit illa,qui non habet.
Habet aũt nemo,niſi qui iã cohibitis elemẽtis,uicta natura,ſuperatis cœlis,
progreſſus angelos,ad ipſum archetypũ uſq; tranſcendit,cuius tũc coopera
tor effectus, poteſt omnia,ſicut de hoc dicemus in ſequentibus.

De characteribus qui ad cœleſtium normam imitatio-
nemq; fabricati ſunt,& quomodo ex Geomanticis figu-
ris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

Haracteres etiã habent cõmunitatem ſuã ex radiis cœleſtiũ,ſe-
cundum certũ numerum in ſeinuicẽ peculiari quadam propri-
etate coniectis,quæ quidẽ cœleſtia,ſicut in diuerſis radiorũ ſuo-
rum ictibus inter ſe aliter atq; aliter incidentibus,diuerſas con-
ſpirant uirtutes:ſic etiam characteres,iuxta diuerſas eiuſmodi radiorum cõ
curſus aliter atq; aliter protracti,diuerſas ſubito nanciſcuntur operationes:
ſæpe etiam multo efficaciores,q̃ phyſicalium commixtionũ proprietates.
Veri autem characteres cœlorum,ipſa eſt ſcriptura angelorum, quæ apud
Hebræos uocatur ſcriptura Malachim, per quam in cœlo ſunt deſcripta &
ſignificata omnia,cuilibet ſcienti legere. Sed de his in poſterioribus. Iam ue
ro etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant,uario modo ſingula
rum puncta inter ſe colligantes,& iuxta earundem figurationum rationem
ex quibus formati fuerint,planetis,atq; ſignis illis attribuentes,horumq; fa
bricam ſequens tabula exponet.

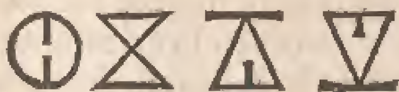
CHARACTERES LVNAE.

Ab uia

A populo

CHARACTERES MERCVRII.

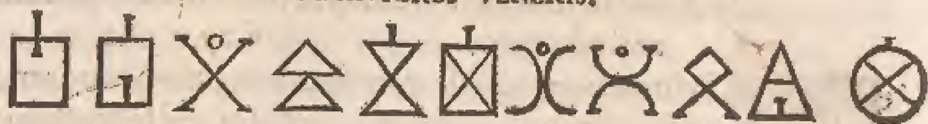
A cõiunctione

Ab albo

CHARACTERES VENERIS.

Ab amißiõe

A puella

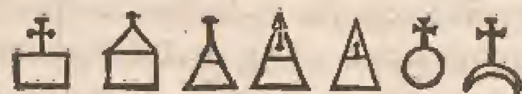

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna maiore.

A fortuna minore.

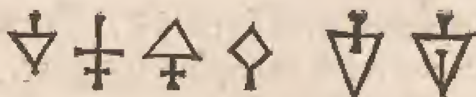

Characteres Martis.

A rubeo

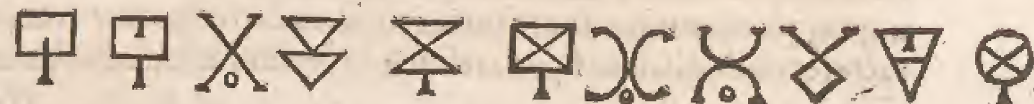

A puero

Characteres Iouis.

Ab acquisitione.

A lætitia.

Characteres Saturni.

A carcere

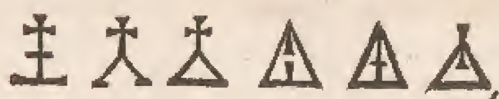
A tristitia.

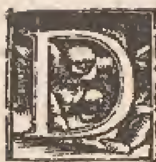
Characteres capitis Draconis.

Characteres caudæ Draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. Cap. LII.

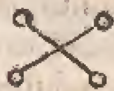

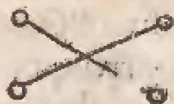
Iximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum cœlestium, sed secundum æmulatio nem eius quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quã imagines male dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem similitudinem cum imagine cœlesti, aut cum eo quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totam imaginẽ exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab amplexu. ♊. Cancri à progressu & regressu. ♋. Leonis, Scorpionis & Capricorni, à cauda. ♌. ♏. ♑. Virginis à spica, ♍ ♍. Libræ, à bilance. ♎. Sagittarii à sagitta. ♐. Aquarii, ab undis. ♒. Et Piscium à piscibus. ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce. ♄. ♄ Iouis à sceptro. ♃. ♃ Martis à dardo. ♂. Solis à rotunditate & aureo fulgore. ☉, ☉ Veneris, à speculo. ♀. Mercurii à caduceo. ☿ ☿ Lunæ à crescentis decrescentisq; cornibus. ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorũ & stellarum naturarumq; constituuntur etiã characteres mixti, ut triplicitatis igneę, ♈♌♐ terreæ, ♉♍♑ aëreæ, ♊♎♒ aqueæ, ♋♏♓ Similiter iuxta cẽtum & uiginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi characteres multiplicibus figuris resultãt: ut Saturni & Iouis, sic scilicet. ♃♄ ♃♄ uel sic: ♃♄ uel sic: Saturni & Martis. ♂♄ uel sic: ♂♄ Iouis & Martis, ♃♂ uel sic: ♃♂ Saturni Iouis & Martis, ♃♂♄ uel sic: ♃♂♄ Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiã de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratiõe cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentiũ characteres ad similitudinem imaginis quàm compẽdiose protrahendi sunt, sicuti in his quæ secũdum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, seinuicem complectentes, sibiinuicem obedientes: ad odium uero contrario, seinuicẽ auertentes, impugnantes, dispares & dissolutæ. Cęterum nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, sunt autem tales:

Characteres quid.

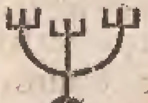

Caput Algol,

Pleiades,

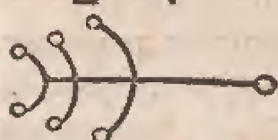

Aldebaram,

Hircus,

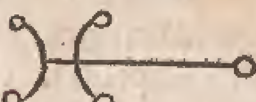

Canis maior,

Canis minor,

Cor leonis,

Cauda ursæ,

Ala corui,

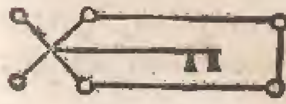

Spica,

Alchameth,

Elpheia,

Cor Scorpii,

Vultur cadens,

Cauda capricorni,

Quod nulla diuinatio ſine aſtrologia ſit perfecta. Caput LIII.

LOquuti ſumus in pręcedentibus, de uariis diuinationum generibus: ſed illud animaduertendum eſt, omnia hæc aſtrologiæ uſum canonesq; ſibi depoſcere, ueluti clauem ad omniũ arcanorum notitiã perneceſſariam: omniaq; diuinationũ quarumcunq; genera: ſic in ipſa aſtrologia ſuas radices & fundamẽta habẽt, ut abſq; hac parum aut nihil uideantur adferre: ipſa tamen aſtrologica diuinatio, quatenus cœleſtia ſunt cauſæ & ſigna, omnium eorum quæ ſunt & fiunt in iſtis inferioribus, ex ſolo ſitu & motu corporum cœleſtium, quæcũq; occulta aut futura ſunt, illorum certiſſimas largitur demonſtratiões: de quibus plura dicere hic locus nõ exigit: cũ de hac ſcientia, ab antiquis, ingẽtia uolumina ſcripta ſunt: & palã omnibus extant. Itaq; ſiue corpus, ſiue uultũ, ſiue frontem, ſiue manũ, inſpiciat phyſionomus, ſiue ſomniũ, ſiue auſpiciũ, cõiectator ſcrutatus fuerit, ſi rectũ futurũ ſit iudiciũ, cœli figura pariter ſcrutanda erit: ex cuius indiciis, unà cũ ſimilitudinũ ſignorumq; cõiecturis, ueridice ſignificatorũ naſcantur opiniões. Quod ſi etiã prodigiũ aliquod apparuerit, cœli figura erigẽda erit: ſcrutanda etiã quæ præceſſerũt in reuolutionibus annorũ, ex magnis cõiunctionibus & eclipſibus: deinde etiã conſiderandæ principũ, gentiũ, regnorũ, urbiũ, ubi hęc apparuerint natiuitates, origines, intronizatiões, fundationes, reuolutiões, profectiões, directiões, & quæ ex eis ſunt: atq; in quẽ cuiuſq; locũ cœleſtis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem & ueriſimilimam harũ rerum uenemur ſignificationẽ: eadẽ ſerie, minori tamen labore etiã in ſomniorum expoſitionibus, incedendũ eſſe perhibẽt. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non niſi per aſtra horum'ue inferiora inſtrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœleſtia adaptãda ſunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuſcum Vatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aëre pennæ.

Poſt luſtratam urbem, poſt mactatam uictimã, poſt inſpecta exta, tãdem ex cœleſtium ſyderũ diſpoſitionibus, protuliſſe ſententiam. Iam uero etiã ipſa geomantia ſortilegiorũ accuratiſſima, quæ per puncta terræ, aut alterius ſuperficiei, uel caſu, uel ui quadam inſcripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœleſtes: uidelicet ad eas ſeſdecim quas ſuperius nominauimus: ex eorum proprietatibus & ratiõibus, aſtrologico more iudicium formãs. Atq; huc ſpectant, quęcunque naturalium ſortilegiorum diuinacula: quorum uis aliunde eſſe non poteſt, quã à cœlo, atq; ab animo illa operantis. Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, neceſſe eſt ſuperiorum motus influxus'que imitari, ad quos

uelut ad radices,& cauſas atq; ſigna,cum reductum fuerit,eorundem nobis tunc ex aſtrologicis regulis indicat ſententiam. Hinc teſſeræ, tetracedron, hexacedron,octocedron, dodecacedron, icocedron,certis numeris, ſignis, atq; ſtellis,opportunis temporibus ſub cœleſtiũ influxibus fabricatæ,& inſcriptæ mirandam diuinandi prædicendiq; ſuis iactibus obtinẽt uirtutem, ceu qualem Præneſtinæ illæ teſſeræ,in quibus Romanorum fata contenta fuiſſe leguntur.

De ſorte,& quando,ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIIII.

Væcunq; per ſortem diuinationes,ac euentuum humanorũ fiunt prædictiones,prẹter ſortẽ cauſam certè aliquam ſublimẽ& latentem & occultam habere neceſſe eſt:quæ quidẽ nõ erit cauſa per accidens,qualẽ Ariſtoteles fortunam deſcripſit. Siquidẽ in ſerie cauſarũ,cum ſecundum Platonicos cauſa per accidens nunq̃ poſſit eſſe prima & ſufficiẽs cauſa,oportet nos altius ſpeculari,& inuenire cauſam quæ effectum ipſum cognoſcat,atq; intẽdat. Hãc aũt nõ incorporea natura,ſed in ſubſtantiis immaterialibus & incorporeis,quæ re uera ſortẽ adminiſtrant,& ad ueritatis indicium diſpenſant,collocare neceſſe eſt: ut in humanis animis,aut ſeparatis ſpiritibus & dæmonibus,aut in cœleſtibus intelligẽtiis,uel in ipſo deo. Quòd aũt in humana anima eſſe poſſit ſufficiẽs poteſtas & uirtus,ad ſortes eiuſmodi dirigendas, ex eo patet,quia ineſt animæ noſtræ diuina uirtus ac ſimilitudo, omniumq; rerum apprehenſio & poteſtas.Et ſicut in libro primo diximus,omnes res habent naturalem obedientiam ad ipſam:& de neceſſitate habent motum & efficaciam ad id quod deſiderat anima forti deſiderio:& omnes uirtutes & operationes rerũ naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum exceſſum ſui deſiderii:& omnes ſortes cuiuſcunq; generis,tunc adiuuant talis animæ appetitum,& acquirũt ſibi mirabiles præſagiorum uirtutes,cum ab illa, tũ ab opportunitate cœleſti in illa hora,qua ipſam huiuſmodi appetitus exceſſus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio, eſt etiam radix omniũ aſtrologicarum quæſtionum,quoniam anima eleuata in alicuius deſiderii exceſſum, arripit ex ſe horam & opportunitatem magis conuenientem &efficacem:ſuper qua fabricata cœli figura,poteſt tunc aſtrologus in ea iudicare & planè cognoſcere de eo quod quærẽs,ipſe ſcire cupit,atq; deſiderat. Quia uero nõ ſemper humano animo,ſed etiam quod diximus aliorũ ſpirituum miniſterio ſortes nonnunq̃ dirigũtur,nec ſemper diſpoſitus eſt uatis animus ad eũ quem diximus paſſionis exceſſum, hinc apud ueteres mos erat ante ſortis proiectionem ſacra quædam prẹmittere,quibus diuinas intelligentias & ſpiritus ad ſortem rectè dirigendam aduocabant. Quãtulumcunq; ergo præſagii ſortes huiuſmodi portendunt,non ex caſu & fortuna fit oportet,ſed ex cauſa ſpirituali,cuius ui mouetur phãtaſia,aut manus ſortem mittentis tra-

sentis ue, siue illa uis prodeat ab anima operantis per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodã aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorũ iactu: siue in tesserarum impulsu: siue in occursu uersiculorum, quales erãt olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Maro. Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ
Sacra ferens, nosco crines lucanaq; menta:
Regis Romani primam qui legibus urbem
Fundauit curibus paruis & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperii, non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos, & penes hos Christianos, non improbantibus quibusdam theologis, sortes ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit: sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uero diuinæ ac sacræ sortes sunt ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus: modo illud uos admoneam, quantumcunq; præsagii, diuinationis, aut uaticinii, sortes habere comperiantur, non propter hoc quod sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operatiõis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum. Cap. LV.

COElum corporaq; cœlestia cum ipsa uim habeãt & influxum ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minime potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentẽ, omnes nobilissimi tum poetæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius. Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu
Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Lucanus. Aere libratum uacuo, qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis.

Et Boëthius: Boethius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

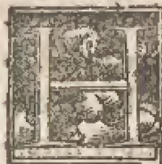
Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit: Maro.

Principio cœlum & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumq; genus, uitæq; uolantum:
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:
Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum nõ modo habere spiritum & animam, sed etiã mentis diuinæ esse participẽ, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq; ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

Abet mũdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animã, cũ qua causant animã in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritũ ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totũ quoddam est corpus, cuius particulæ sunt omniũ animantiũ corpora, atq; quanto totũ partibus est pfectius & nobilius, tãto mũdi corpus pfectius nobiliusq; est singulorũ animantiũ corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæq; animalcula, muscæ & uermiculi uita digna sint, uitã possideant, animã habeant, mũdum ipsum integrũ, perfectissimũ, totale ac nobilissimum corpus, neq; uiuere, neq; animã habere. Nõ minus absurdũ est, cœlos, stellas, elemẽta, quæ singulis uitã animãq; largissime præbent, ipsos uita animaq; carere: sitq; plãta, uel arbor quæuis, nobilioris cõditionis, q̃ cœlũ, q̃ stellæ, q̃ elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ insors, terrã & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neque enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent forte ali-

qui uiuentia eiuſmodi non ab anima terræ uel aquæ,ſed ex cœleſtiũ animarum influxibus progigni. His reſpondent Platonici,non poſſe accidens generare ſubſtantiam,niſi forte ut inſtrumentum proximæ ſubſtãtiæ ſubiiciatur. Dicunt aũt proximę ſubſtantiæ,quia inſtrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum:Sic etiam cœleſtes illi influxus cũ ſint accidentia quædam à ſuis uitalibus ſubſtantiis ſiue ab ipſa uita longe remota,uitalem ſubſtãtiam in iſtis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quẽ de cõmuni inſcripſit,inquit: Totũ quod eſt in mundo,aut creſcendo aut deſcrendo mouetur. Quod autem mouetur,id propterea uiuit:& cum omnia moueantur,etiam terra,maxime motu generatiuo & alteratiuo,ipſa quoq; uiuit. Si quis autẽ cœlos dubitet uiuere,inquit Theophraſtus,is non cenſetur philoſophus:& qui negat cœlum animatum eſſe,ita ut motor eius nõ ſit forma eius,totius philoſophiæ fundamẽta deſtruit. Viuit itaq; mundus,habetq; animam,& ſenſum:ſiquidem uitam dat plantis,quæ ex ſemine non gignuntur:& ſenſum præbet animalibus,quæ non gignuntur per coitum.

Quòd anima mundi ac cœleſtes animæ ſint rationales, ac mentem participantes diuinam.

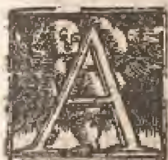
Cap. LVII.

QVOD etiam animæ quas diximus rationem habeant,ex eo patet. Nam cum uniuerſa dictarum animarum opera perpetuo quodã ordine inter ſe conſpirant, neceſſarium eſt, non caſu ſed ratione regantur:quibus rationibus cunctas ſuas operationes ad certa dirigãt & perducant. Neceſſe eſt enim terram rationes habere terrenorum,& aquã aqueorum:ſimiliter in cæteris quibus ſingula ſuo tẽpore,loco & ordine procreantur,& ſæpe lęſa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuſpiam corporis animam cenſent philoſophi,ſed rationalem, inſuper intelligere,& eſſe deam. Abſurdum præterea foret, cum nos noſtrorum operum poſſidemus rationes, animas cœleſtes, ipſamq; animam uniuerſi, ſuorum rationes non habere. Quod ſi (ut inquit Plato) mundus ab ipſo bono quàm optimus effici poterat,eſt effectus,erit certe non ſolum uitæ,ſenſus,& rationis,ſed etiam intelligentiæ mẽtisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima eſt:& illud corpus perfectius eſt,quod perfectiorẽ habet animã. Neceſſe ergo eſt,cum cœleſtia corpora perfectiſſima ſint,perfectiſſimas etiam habeãt animas. Sunt igitur intellectus mentiſq; participes:quod Platonici etiã ex ordinis tenoris q; eorundẽ perſeuerantia comprobant: quia motus cum ſit natura ſua liber,præuaricari facile poteſt,ac uiciſſim peruagari,niſi intellectu mẽteq; regatur: & ea quidem perfecta,electiſſimam uiã,atq; optimum finem ab initio præuidente:quæ quidem mens perfecta,quia potentiſſime adeſt animæ,qualis eſt anima mundi,& quales ſunt animæ corporũ cœleſtium & elementorum,proculdubio ordinatiſſime & perfectiſſime ad

ſcriptum ſibi opus gubernat. Siquidem potentiſſimæ animæ corpora non reſiſtunt, & mens perfecta non uariat conſilium. Eſt itaq; anima mundi, uita quædam unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & cõnectens, ut unam reddat totius mundi machinam: ſitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœleſti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cœleſtium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. Cap. LVIII.

Nimarum autem cœleſtium nomina, multa admodũ ſunt atq; diuerſa, pro multiiuga earum in iſta inferiora potentia atq; uirtute: à quibus diuerſa nomina ſortitę ſunt, quibus ueteres in eorũ hymnis & inuocationibus uſi ſunt. Circa quod aduertendũ, quod unaquæq; eiuſmodi animarũ, iuxta Orphicam theologiã, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoſcẽdo poſitam, alterã in uiuificando & regendo corpus ſuum eſſe ſitam. Hoc modo in ſphæris cœleſtibus, priorem illam uirtutẽ, uocat Orpheus Bacchum: alterã appellat Muſam. Hinc non inebriatur per aliquẽ Bacchum, qui ſuæ Muſæ prius copulatus non fuerit. Itaq; nouẽ Bacchi, circa nouem Muſas deſignantur: unde in nona ſphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Muſam Calliopem: in cœlo ſtellato Picionium & Vraniam. In cœlo Saturni Amphietum & Polyhymniã. In cœlo Iouis, Sabaſium & Terpſicorem. In cœlo Martis, Baſſarium atq; Clio. In cœlo Solis Trietericũ & Melpomenen. In cœlo Veneris Lyſium & Erato. In cœlo Mercurii, Silenũ & Euterpen. In cœlo Lunę, Bacchum Lyæum, & Thaliam Muſam. Similiter & in ſphęris elementorũ, animas nominat hoc modo. In igne ponit planetã & aurorã. In aëre fulminatorẽ Iouem & Iunonẽ. In aqua oceanum, & Thetym. In terra Plutonẽ, & Proſerpinam. Animam uero mũdi ſiue totius uniuerſi, uocant magi Iouẽ mundanũ: mentem uero mũdi Apollinem nuncupant: naturã mundi Mineruam. Pręterea in igne Vulcanũ: in aqua Neptunũ: & nominabant ipſos diuerſis nominibus. In ſyderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebãt Pythagorici particulares deos, ſiue animas in cordibus eiuſmodi ſyderũ ſitas: atq; exinde totũ ſydus regentes: ſcilicet in corde arietis, Pallas particularis: in corde tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: cancri, Mercurius: leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: ſagittarii, Diana: capricorni, Veſta: Aquarii, Iuno particularis: in corde piſcium Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uerſibus:

Lanigerum Pallas, taurum Cytherea tuetur,
Formoſus Phœbus geminos, Cyllenius cancrum,
Iupiter & cum matre deũm regit ipſe leonem,
Spiciferæ eſt uirgo Cereris, fabricatam libra

Vulcano, pugnans Mauorti scorpius hæret.
Venantemq; Diana uirum: sed partis equinæ
Atq; angusta fouet capricorni sydera Vesta.
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est.
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq; & officia adsignans: singulaq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hęc malorum & decipientium dæmonum nomina esse: sed naturalium diuinarumq; uirtutum, à uero deo in ministerium & utilitatem hominis qui eis uti sciuerit, mundo distributarum: ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: utputa aurem memoriæ: quam & Vergilius Phœbo dedicat inquiēs: Cynthius aurem Vellit & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentū fit, Numa Pompilius narrante Liuio fidei consecrauit: digiti sub Mineruæ tutela sunt, & genua misericordiæ data. Hinc ea flectunt ueniam precantes. Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipsum ueluti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. Hinc in Iouis Hammonis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres etiā minima quæq; membra, & articulos, suis numinibus adscribētes, quę si recte intelligantur, & uera his pręsidentia cognoscātur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cum & sacra eloquia testentur membra omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in sequenti libro dicemus, nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominū exercitia, suis numinibus distributa sunt, ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum, sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori, dura atq; horrentia bella
Pallas amat, nemora & saltus uenatibus apti
Dianam capiunt, Iunoniq; humidus aër
Debetur, Cereriq; seges, perquirit Osyrim
In latis Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorūdemq; uariis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. Cap. LIX.

PRæterea septem illos mūdi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & Lunam, uariis nominibus & epithetis nuncupabāt inuocabantq;, Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum, patrem deorū, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, intelligētem, ingeniosum, reuolutorem longi spacii, senem magnę profunditatis, arcanę contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri-

mentem uel deprimentem,omnia deſtruentem & cōſeruantem,uim & poteſtatem ſubuertentem,& conſtituentē abſconditorū cuſtodem & oſtenſorem,facientē amittere & inuenire autorē uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, quaſi iuuans pater,rex cœlicolū,magnanimus,tonās,fulminator,inuictus, altipotens,magnipotēs,bonus,fortunatus,dulcis,mitis, bonæ uoluntatis, honeſtus,mundus,bene ambulans & in honore,dominus lætitiæ & iudiciorum,ſapiens,uerax,oſtenſor ueritatis,iudex omnium,omnes excellens in bonitate,dominus diuitiarum & ſapientiæ. Mars ipſe dicitur Mauors,bellipotens,cruentus,ſanguineus, armipotens,enſifer,magnanimus,audax,indomitus,generoſus,fulmineus,fortis potentiæ & impetuoſę feſtinationis, contra quem nemo defendere ſe poteſt ſi ei obſtare uelit:qui fortes & potentes deſtruit,& reges de ſuis ſedibus deponit:dominus caloris & potentiæ,dominus igneæ calefactionis & planeta ſanguinis: qui corda litigantiū incendit,eiſq; audaciam præſtat & tribuit. Sol uocatur Phœbus,Dieſpiter, Apollo,Titan,Pean,Phanes,Horus,Oſiris,ut eſt in oraculo illo:

Iupiter.

Mars.

Sol.

> Sol,& Oſiris item,Dionyſius,Horus,Apollo.
> Rex & item,retinet lucis qui & noctis habenas.
> Qui uentos,qui dat imbres, qui tempora mutat,
> Stellarum ſummus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens,ardēs,igneus,aureus,flammiger,radioſus,ignicomus,auricomus,oculus mundanus, lucifer, multiuidus,omnitenēs,creator lucis,rex ſtellarū,dominus magnus,bonus,fortunatus,honeſtus,mūdus,prudens,intelligens,ſapiens, fulgens ſuper uniuerſum mundum,gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi ſub ſe omnes ſtellas detinens, omnium ſtellarum lumen & uirtutem ſua propinquitate obfuſcans,comburens & ſuperans,tamen ex lumine & ſplēdore ſuo omnibus lumen & ſplendorem tribuens:uocaturq; in nocte Dionyſius,in die autem Apollo,quaſi mala pellens. Ideoq; Athenienſes illum Alexicacon & Homerus Vlion uocauerunt,hoc eſt,malorum expulſorē. Vocatur autem Phœbus à ſpecie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus cōſtat. Dicitur autem ſol,quia omniū ſtellarum lucem continens:hinc ab Aſſyriis אראר Adad, quod ſolum ſignificat:& ab Hebræis שֶׁמֶשׁ Schemeſch,quod propriū interpretatur. Venus uocatur domina,alma,formoſa,ſyderea,candida,pulchra, placida,multipotens,fœcunda domina amoris & pulchritudinis,ſeculorum progenies hominumq; parens initialis,quę primis rerum exordii ſexuum diuerſitatem germinato amore ſociauit, & æterna ſobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat,regina oīm gaudiorū,domina lætitiæ,amicabilis ductrix,amica,miſericors & bonæ receptionis, perpetuo ſemper mortalibus benefica,dulcē matris affectionē miſeroꝝ caſibus tribuens,humani gn̄is ſoſpitatrix,nullum temporis momentum dimittens ſuis beneficiis uacuum

Venus.

nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciēs humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coæquans: uocaturq; Aphro dita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos, ducēs ad lucem, & uocatur Hesperus: quando so lem subsequitur, & uocatur Phosphorus quasi per omnia conducens quan tumcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres superū, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nun cius Iouis, utrorunque deorum superum & inferum commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcūdissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, Noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, corni gera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorū dearumq;, regi na manium, elementorū omnium domina, cui respondent sydera, redeūt tēpora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugū parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, de ferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarū uarios meatus cohibēs, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tēpestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lucos diuersos iner rans, laruales impetus comprimēs, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferū deplorata silentia nutibus suis dispensans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatē perhorrescūt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natātes. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq; nomi nibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit & curio sius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intel lexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos depē dentiarum gradus ascendit in mundū intelligibilem, fitq; si milis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. Ca. LX.

Oelestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt: Non enim ab alia causa q̄ à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniūt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superio rum, uerbis mysteriosis & locutione quadam ingeniosa, trahens unum ad

aliud, ui tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, qua res sponte sequũtur, siue quãdoq; trahuntur inuite. Hinc dicit Aristo. li. VI. Mysticæ philosophię. Quòd ubi aliquis ligando aut fascinando inuocet solem alias'ue stellas, orãs ut cooperentur operi desiderato, non sol aut aliæ stellæ sermonẽ illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantiã quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatæ, habentq; consensum mutuũ, propter magnam unionem earundẽ. Sicuti in corpore humano, membrũ unũ mouetur percipiendo motũ alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouet & altera. Sic quãdo aliqs mouet aliquã partẽ mundi, mouentur & aliæ percipiendo motũ illarũ. Cognitio itaq; dependentiæ rerũ sese subsequentiũ, est fundamentũ omnis mirabilis operationis, quæ necessario requiritur ad uim attractionis superiorũ uirtutũ exercendã. Verba aũt hoĩm res quædã sunt naturales: & quia partes mundi naturaliter seinuicẽ trahunt & in se mutuo agũt, idcirco Magus inuocãs per uerba, operatur per uires naturæ aptas, quędã amore unius ad aliã ducẽdo aut trahendo propter sequelã unius rei ad alterã, aut repellẽdo, propter odium unius ad aliã, ex rerũ contrarietate & differẽtia, uirtutũq; multitudine: quæ licet sint cõtrariæ aut differẽtes, perficiũt tamẽ partẽ unã: quandoq; etiam dominio quodã cogit res uirtute cœlesti, quoniã nõ est alienus à cœlo. Homo ergo, si qs recipit impressionẽ alicuius ligationis aut fascinatiõis non recipit secundũ aĩam rationalẽ, sed sensualẽ: & si qua parte sui patitur, secũdum aĩalem submundanãq; patitur. Nõ enim rõne cognoscentẽ & intelligentẽ trahere possunt, sed tm̃ sensu illã impressionẽ & imperũ concipientẽ, quatenus cœlestiũ influxu, & rerũ mundanarũ cooperatiõe, spũs animalis hominis afficitur ultra dispositionẽ suã pristinã aut cõnaturalẽ: quẽadmodũ filius mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ seruãdi alẽdiq; illius gratia, quis fatiget: & appetitus dominãdi mouet ad iracundiã aliosq; labores adipiscendi dominii causa. Et indigẽtia naturæ, & timor paupertatis, mouẽt ad optandũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamẽtũ est ad illius cõcupiscẽtiam. Et harmonia prudentis musici uariis passionibus mouet audiẽtes: quorum alii sponte sequuntur consonantiã artis, alii etiã gestu sese cõformant, etiã inuitè, quia sensus illorũ captiuatus est, ratione sese ad hæc nõ intendẽte. Sed has species fascinationũ & ligationũ non admiratur uulgus nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur aũt alias physicas, quoniã ignorat, & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam aut contra illã esse, quod est à natura & secundũ illã. Sciẽdum igitur, quòd unumquodq; superius mouet suũ proximũ inferius, in suo gradu & ordine non solũ in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rõnalis agit in sensualem, & illa in uegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundũ naturã aptitudinemq; suã, uelut pars

una corporis aĩalis patitur ab alia. Et mũdus ſuperior intellectualis, mouet omnia infra ſe, quandoquidẽ continet omnia eadẽ entia à primo ad poſtremũ quę mundi inferiores. Corpora itaq; cœleſtia mouent corpora elementaris mundi, cõpoſita, generabilia & ſenſibilia à concauo ad centrum, per eſſentias ſuperiores perpetuasq; & ſpiritales pendẽtes ab intellectu primario, qui eſt intellectus agens: ſed & uirtute à deo per uerbũ eius inſita, quod uerbum Chaldæi Babyloniæ ſapientes, uocãt cauſam cauſarum, quoniã ab eo producunt entia, etiã ipſe intellectus agẽs ab eo ſecũdus. Id aũt propter unionẽ uerbi huius cũ autore primo, à quo oĩa exiſtentia uere producunt. Verbũ igitur, id eſt, ſimulacrũ dei: intellectus agens, eſt ſimulacrũ uerbi: anima eſt ſimulacrũ intellectus: uerbũ aũt noſtrũ eſt ſimulacrũ aiæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniã natura opus illius eſt. Et unumquodq; iſtorũ pficit ſuũ ſubſequẽs ſicut pater filiũ: & nullũ poſterius exiſtit ſine priore: ſunt enim inter ſe depẽdentia, depẽdẽtia quadã ordinata, ita quòd quando corrũpitur poſterius, reuertit ad proximũ prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animã uniuerſalẽ, poſtea ad intellectũ agentẽ, quo oẽs alię creaturæ exiſtũt, quiq; exiſtit in autore principe, quod eſt uerbũ creãs, ad quod tandẽ omnia reuertunt. Oportet igit animã noſtrã uolentẽ operari aliquod opus mirandũ in iſtis inferioribus, ſpeculari ſuũ principiũ, ut ab illo roboretur, illuſtret, uimq; agẽdi recipiat per ſingulos grad° ab ipſo autore primo. Igitur data eſt opera, ut magis contẽplemur animas ſtellarũ q̃ corpora: magis mũdũ ſupercœleſtẽ intellectualẽ, q̃ cœleſtẽ corporeũ: quoniã ille eſt nobilior, q̃uis etiã hic inſignis & præliminaris ad illũ exiſtat: & ſine quo medio, nõ poſſit ſuperioris illius influxus cõſequi. Verbi gratia: Sol rex ſtellarũ luce pleniſſimus, recipit illã à mũdo intelligibili ſuper oẽs alias ſtellas, quoniam anima ſua illius intelligibilis ſplẽdoris capacior exiſtit. Quapropter, q ſolis attrahere cupit influxũ, oportet illũ contẽplari Solẽ, non tantũ ſpeculatione exterioris luminis, ſed etiã interioris. Atq; hoc nemo poteſt, niſi redeat ad ipſummet animũ Solis, euadatq; illi aſſimilis, uiſuq; intellectuali cõprehendat illius intelligibile lumẽ, ſicuti oculo corporeo ſenſibile lumen: hic nanq; illius ſplẽdore implebitur, & lumen eius quod eſt hypotypus à ſuperno orbe impreſſus, in ſe ſuſcipiet: cuius illuſtratiõe indutus, uerè illi par, & tanq̃ ſubleuamẽto adiutus, ſupremã illã claritatẽ, oẽsq; eius participes formas pro uoto intellectus conſequet. Cũq; hauſerit lumen gradus ſupremi, tunc anima illius accedet ad illius perfectionẽ, aſſimilabiturq; ſpiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illuſtratiões uirtutis ſupernaturalis, illarũq; poteſtate fruet, ſi nacta fuerit fidẽ in autore primo. Imprimis igit implorare oportet opẽ & aſſenſum ab ipſo autore primo: neq; id ore tantũ, ſed & cũ geſtu religioſo & ſupplici animo, etiã abũde, inceſſanter & integre orãtes, ut ille illuſtret mentẽ, dimoueatq; tenebras aĩabus ſuperexcreſcẽtes propter corpus.

Quid ſpeculandum ei, q opus mirandũ uult operari.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DO-
MINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO
ab Wyda, Principi electori, Westphaliæ & Angariæ Duci, Domi
no & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domi
no suo gratiosissimo Henricus Cornelius
Agrippa ab Nettesheym.

ST VETERVM MAGORVM NOBILIS
admodum sententia (Princeps illustrissime) nul
la in re nobis in hac uita magis elaborandũ esse,
q̃ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè acce-
dimus diuinamq; induimus naturã, minime de-
generemus, nequando inani otio torpescens ani
mus, ad terreni corporis fragilitatẽ carnisq; uitia
resoluatur, illumq; tãquàm proiectũ per peruer
sarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perda-
mus. Quare nos ita animũ instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ
nobilitatisq; memor dignũ aliquod seipso & cogitet semper & faciat & ope-
retur. Hoc autem solum & maxime præstat nobis diuinæ scientiæ notio,
quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res di
uinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione con-
templamur, & per singulos creatorũ gradus ad ipsum usq; archetypũ ascẽ-
dentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui
negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo cõfidentes, hi solent ua-
riis sæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonib⁹ sæpissime fal
li. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diui
nam, uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium
dæmonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio no-
stro subiicit, etiam bonos angelos & uniuersas mundi uirtutes in nostrũ mi
nisterium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operũ nostrorum uir-
tute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obe-
dire, totusq; nos sequitur cœlestiũ chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nul-
lus deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit
(ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capessere phas est, qui
tũc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq;
(Princeps illustrissime) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui
cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te
taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum natu-
ralium amœna spectacula sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum
diuinarũ adytus intueri, scrutari, cõtemplari, discernere, & diiudicare uale-
as: tãtarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, eti-

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ myſteria ſine fictiõe didici,ueris ſen tentiarum definitionibus ſine inuidia communicare,& intelligentiã eorum non abſcondere,quicquid de his Iſiaci Aegyptiorum ueteres ſacerdotes,ac Chaldæi Babyloniorum priſci uates,atq; Cabaliſtæ Hebræorum diuini ſapientes,tum Orphici,Pythagorici& Platonici,Grȩcorũ profundiſſimi philoſophi,tum Indorum Bragmani,Aethiopum Gymnoſophiſtæ,ac noſtræ religionis intemerati theologi tradiderũt,& qua uerborum ui, qua ſignaculorum potentia,quibus benedictionum & imprecationũ carminibus, qua obſeruationum uirtute tam ſtupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint,in hoc tertio Occultioris philoſophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetuſtatis ſqualore obſita,& obliuionis caligine uelut Cimmeriis tenebris hucuſq; inuoluta iacuerunt,ad lucem exponentes. Plenũ igitur nũc & integrum his tribus libris Occultioris Philoſophiæ ſiue Magiæ tibi reddimus opus,quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus,ſermone licet incultum,re tamen plane arduiſſimum. Quare hanc unã ueniam me præfatum uolo,ne orationis gratiam ſermoniſq; elegantiam in his libris requiras,quos olim iuuenili ætate, cum eſſet adhuc ſermo rudis informiſq; oratio,ſcripſimus:atq; nũc nõ orationis contextum ſed ſentẽtiarum ſeriem duntaxat recognouimus : minus enim elegãtiæ ſermonis ſtuduimus,ſuccedente in eius locũ ubertate materiæ.Satiſq; nos officio noſtro perfunctos eſſe arbitror,ſi quȩ de Magiæ arcanis referre polliciti ſumus,pro uirili noſtra prȩſtiterimus , & à munere tibi debito conſcientiã noſtram liberauerimus.Sed cum nullum mihi dubium ſit,conſpiraturos cõtra me multos naſutulos ſophiſtas,ex his qui ſe dei nepotes diuinitate pleniſſimos iactant, & de Sybillæ foliis ſibi iudicium arrogant,qui hæc noſtra(cum ob diſſimiles ſuis labris lactucas,inſuetumq; ſuis naribus amaracinum,tum etiam ex olim cõcepti aduerſum me odii ſcintillis ægre ſub cinere latentibus)nouo incendio iudicare & damnare aggreſſuri ſint,etiam priuſquàm quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Idcirco (Princeps Illuſtriſſime ſapientiſſimeq; antiſtes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adſcriptum,& iam tuum effectũ,inſuper tuæ cenſuræ ſubiicimus,& protectioni tuæ commendamus,ut ſi improbi & perfidi ſophiſtæ,craſſa liuoris & calũniandi inſania illud arrodere uelint,ipſum tuæ diſcretionis perſpicacia ac iudicii candore,feliciter protegas atq; defendas. Vale feliciſſime.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOSOPHIA, siue de Magia, Liber tertius, & ultimus.

De necessitate, uirtute & utilitate Religionis. Caput primum.

TEMPVS EST NVNC AD ALTIOra nos conuertere, & ad eã Magię portionẽ, quę nos docet callere & scire leges religionũ: & quomodo ueritatẽ religionẽ diuina debeamus adipisci: & quomodo animum & mentem qua sola possumus ueritatẽ cõprehendere, ritẽ debeam^9 excolere. Est enim Magorũ uulgaris sententia, quod nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse hominẽ uere sanũ, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, naturalesq; roborat uirtutes, quẽadmodum medicus corporis iuuat sanitatẽ, & agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunq; uero religione relicta naturalibus tantum confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum, & contra malos dæmones tutamentũ. Deniq; nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines cęteros pręcellit, q̃ ipse à diis immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidẽ purgatos offerre & cõmendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud ambrosianum nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinũ germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudãtes & adorãtes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poëtæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quæ secreta in religione sunt. Cap. II.

QVicunq; igitur nũc in hac scientia studere affectas, tam sactum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silẽtio tegito, & cõstanti taciturnitate celato. Sermonẽ enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ

mentis est multorum conscientiæ publicare:& diuinus Plato præcepit, nõ esse populo inuulgãda,quę sacra& arcana in mysteriis sũt. Pythagoras quoque & Porphyrius sectatores suos silentio religioso cõsecrabant. Orpheus etiã ab his quos sacrorum ceremoniis initiabat,silentii iusiurandum cũ terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur:unde in carmine de uerbo sacro canit:

Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis,uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete,animosq; intendite uestros.
Contrà qui sacra leges contemnitis,hinc uos
Effugite,procul hinc miseri,procul ite prophani.
Tu uero qui diuina speculatis,& alta
Mente capis Musæ,uoces complectere,& illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus,solum illum suspice mundi
Ingentem autorem,solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit,sermone docemus.

Maro. Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea,procul ô,procul este prophani:
Conclamat uates:totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis,initiati solum admittebãtur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanũ uulgus acclamabat,& apud Esdram legimus idem præceptum,de Hebræorũ Cabalistis arcanis,his uersibus explicatum. Tradas eos libros sapiẽtibus de populo,quorũ corda scis capere posse,& seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegyptiorũ uolumina & ad ceremoniarũ arcana pertinentia,ex charta hieratica,hoc est sacrata cõficiebantur:in his literas ignorabiles perscribebant,quas sacras uocãt. Macrobius,Marcellinus & cæteri,hieroglyphicas appellari tradunt:ne scilicet à prophanis,eiusmodi scripta nosci possent,quod etiã Apuleius testatur his uerbis:Peracto inquiens sacrificio,de opertis adyti,profert quosdamlibros, literis ignorabilibus prænotatos,partim figuris huiusmodi animaliũ,cõcepti sermonis compendiosa uerba suggerẽtes: partim nodosis, & in modũ rotæ tortuosis,capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanoꝝ, lectione munita. Silentes igitur & occultãtes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli. Silentii enim fides(ut inquit Tertullianus)religionibus debet:q uero secus agũt,periculo sunt ꝓximi. Vnde Apuleius,de arcanis sacroꝝ:Dicerẽ si dicere liceret,cognosceres si liceret audire, sed parẽ noxam contraherẽt aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poëtam,cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysteriis,ad fabulam quãdam referre uellet,luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina trãsferre in Græcam linguã,turbatione mentis quadam & animi ilico perculsus est:unde postea

Tertullian⁹. *Apuleius.*

magnopere deum orãs, quare id ſibi contigiſſet, reſponſum accepit per ſo-
mniũ,quia res diuinas lenocinio inquinaret,in publicũ promulgaret. Nu-
menius etiã quidam occultoꝝ curioſior, offenſam numinũ contraxit quod
Eleuſinæ deæ ſacra interpretando euulgauiſſet. Somniauit enim Eleuſinas
deas habitu meretricio ante apertũ lupanar proſtãtes, quod cũ admiraret,
irate reſponderũt,ab ipſo ſe aditu pudicitię ſuę ui abſtractas, & paſſim adeũ
tibus proſtitutas:per quod admonitus eſt,ceremonias deoꝝ minime inuul
gandas eſſe. Ideo antiquorũ ſtudiũ ſemper fuit,dei & naturę ſacramenta in-
uoluere,& uariis ænigmatibus obtegere:quã legem ſic obſeruarũt Indi,Bra-
chmanes,Aethiopes,Perſę,Aegyptii. Hinc Mercuriꝰ,Orpheus,oẽsq; antiq
uates,& philoſophi,Pythagoras,Socrates,Plato,Ariſtoxenus,Ammonius,
inuiolabili fide ſeruarũt. Hinc Plotinus,& Origenes,cæteriq; Ammonii di-
ſcipuli,ut narrat Porphyrius in libro de educatiõe & diſciplina Plotini,iura
rũt ne Magiſtri dogmata ederẽt:& qa Plotinus, uiolato iureiurãdo Ammõ
nio pręſtito,ſacramẽta publicauit,in trãſgreſſiõis pœnã,ut nõnulli adſerũt,
horrẽdo pediculorũ edulio conſumptus eſt. Ipſe etiã Chriſtus dũ adhuc in
terris ageret,ea lege & ratiõe loquutꝰ eſt,ut tantũmodo ſecretiores diſcipuli
intelligerẽt myſteriũ uerbi dei,cæteri aũt ſolas parabolas ſentirẽt:pręcipiẽs
inſuper non dandum ſanctum canibus,nec margaritas exponendas porcis.
Ideo inquit propheta: Abſcondi in corde meo eloquia tua,ut nõ peccẽ tibi.
Non decet itaq; arcana quæ inter paucos ſapientes ſolo ore communican-
da ſunt,publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabitis,ſi multa eã
q; potiora, ceremonialis magiæ arcana ſacramenta , ſilentio fuerim præter
greſſus. Satis autem me facturum arbitror,ſi ea quæ ſcitu neceſſaria ſunt re-
ſeremus,atq; uos ab huius libri lectione non abeatis myſteriorum illorum
omnino inanes:ſed ea lege hæc uobis communicata ſunto, qua Dionyſius
adſtringit Timotheum,uidelicet ut ab his qui percipiunt,indignis non ex-
ponantur arcana , ſed inter ſapientes collecta , ea qua decet reuerentia cu-
ſtodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos eſſe uolo, quod quẽ
admodum ipſa numina deteſtantur publica atq; prophana,amantq; ſecre-
ta,ſic experimentum omne magicum,fugit publicum,quærit occultari,ſilẽ
tio roboratur,propalatione autem deſtruitur,nec completus inde ſequitur
effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam,cum loquacibus & incredu-
lis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem,ſi fructũ inde
conſequi uelit,ſecretum eſſe,ac nullis neq; opus ſuum,neq; locum,neq; tẽ-
pus,neq; deſideriũ,neq; uoluntatẽ ſuam propalare:niſi aut præceptori , aut
coadiutori,ſiue ſocio qualem etiã oportebit eſſe fidelem,credentẽ, & tacitur
nũ,& à natura,aut inſtitutione dignificatũ . Siqdẽ ipſa etiã ſocii loquacitas,
incredulitasq;,atq; indignitas,in oĩ opatiõe effectũ impedit atq; diſturbat.

Quæ dignificatio requiratur,ut quis euadat in uerum Magum,& mirandorum operatorem. Cap. III.

Irca principiũ primi libri huius operis, loquuti sumus qualẽ oporteat esse magũ: nũc uero narrabimus rẽ arcanã, necessariã, & secretã, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principiũ & complementũ & clauis omniũ magicarum operationũ: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutẽ ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandoꝝ operator: q cũ fuerit nimio carnis demersus cõmercio, & circa sensibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarũ substantiarum imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantã celsitudinem nitimur, duo potissimũ meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passiones deseramus. Alterũ qua uia, & quo modo ad purũ ipsum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquàm ad rerũ secretarũ scrutinia, atq; ad mirabilium operationum uirtutem scãdere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam præstãt natura, meritũ, & ars quędam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organoꝝq; optima dispositio, animã ipsam nulla crassitudine obscurãs: nec ullo tumultu, aut humore præueniẽs: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq; cœlestiũ, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnũ, Solem, Mercuriũq; fortunata est. Mars etiã in nona domo spiritibꝰ imperat. Sed de his copiose tractaẽ in libris astrorũ. Qui uero talis non fuerit, necesse est ut naturæ defectum educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, recõpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumẽ, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundũ, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atq; ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatẽ suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerũ cognoscere. Oportet ergo sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam conuertere. Inest enim nobis ipsis rerum omniũ apprehẽsio & potestas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstãtes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibꝰ expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, non minorem efficaciam sortitur, quæ

ſæpe etiam ſe ſola efficax eſt ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tāta enim eſt uirtus ſacrorum operum rite factorum exhibitorumq́;, ut etiam licet non intellecta, pie tamen & integre obſeruata, ſtabiliq́; fide credita, nō minorē habeant efficaciā, nos diuina poteſtate decorare. Quæ uero arte religionis acquirit̃ dignitas, ipſa religioſis quibuſdā ceremoniis, & expiationibus, cōſecrationibus, ſacriſq́; ritibus perficitur ab eo, cuius ſpiritum publica religio conſecrauit: qui poteſtatem habet impoſitionis manuū, & initiandi uirtute ſacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; poteſtatis, quem uocant diuinum conſenſum, quo homo diuina natura ſubnixus, & quaſi cœlitum conſors effectus, inſitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter eccleſiaſtica ſacramenta relatus eſt. Si igitur nunc fueris homo ſacra religionis mente perfectus, qui pie conſtantiſſimeq́; de religione ſentias, & ſine hæſitatione credas, fueriſq́; talis cui autoritas ſacrorum, naturaq́; præ cæteris contulerint dignitatem, quē numina minime cōtemnant, poteris orando, conſecrando, ſacrificando, inuocando, uirtutes ſpirituales atq; cœleſtes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq́; ſcientiæ magicalis opus ea ipſa uiuificare. Quiſquis autē præter autoritatē officii, abſq; ſanctitatis & doctrinę merito, præter naturę educationiſq́; dignitatē aliquid in magicis operari præſumpſerit, ſine fructu laborabit, ac ſe ſimul & credētes ſibi decipiet: ac numinum indignationē cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magię adminiculis, religione & ſuperſtitione.

Cap. IIII.

DVO ſunt quæ regūt omnem ceremonialis Magiæ operationē, religio uidelicet & ſuperſtitio. Religio ipſa, eſt diuinorū aſſidua contemplatio, piiſq́; operibus cū deo diuiniſq́; numinibus religatio, per quam reuerēti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus ſanctificatio impenditur, ceremoniæq́; diuini cultus rite exercētur. Eſt itaq; religio, diſciplina quædam externorum ſacrorum ac ceremoniarū, per quam rerum internarum & ſpiritualium, tāquàm per ſigna quædam admonemur: quæ ita nobis à natura inſita eſt, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus diſcernamur. Quicunq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut ſupra diximus) tantūmodo confidunt, ſolent à malis dæmonib⁹ ſępiſſime falli. Iccirco qui religioſius ſanctiuſq́; eruditi ſunt, nec arborē plātant, nec uineā inſerunt, nec modicū quoduis opus abſq; diuina inuocatiōe adgrediunt̃, ſicut ad Coloſſenſes præcipit doctor gentiū, inquiēs: Quæcūq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Ieſu Chriſti facite, gratias illi agētes & deo patri per ipſum. Religiōis igit̃ uires, phyſicis ac mathematicis uirtutibus ſuperaddere, tantū abeſt à culpa, ut non adiungere, ſit impiū ſcelus. Hinc in libro ſenatorū ait Rabi Henina: Quicūq; omiſſa bñdictione, aliqua creaturarum fungit̃ hāc ueluti furto & rapina, à deo & eccleſia

usurpasse creditur : de quo scriptum est per Salomonem : Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legē matris tuæ. Nihil deo magis displicet, quàm negligi, quàm cōtemni: nihil placet mãgis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precãtur (ut inquit Proclus) hymnis concinnant ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuali : & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autē ritus, ceremoniæq;, pro temporū regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorē dirigitur: & licet unam solam Christianā religionē deus approbet, cæteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non ęterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltē minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanq̃ hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illo℞ impietas, q̃ eorum qui falsam & erroneam religionem secuti
Lactantius. sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quæ non aliquid sapientiæ cōtineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summū hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram aūt religionem homo per seipsum peruenire nō potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alien⁹ est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum q̃ uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo nō debet. Cauendū est igitur summopere, ne quãdo peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotēti deo, sacrisq; sub illo numinib⁹ fiat iniuria: hoc enim & nefariū esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, nō tamē tota, aut oīs reprobata est, quoniam in multis etiā toleratur, & à religionis antistitibus obseruat̄. Dico autem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quædā religionis, quę quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramētis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cęteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constãs credulitas, in primo libro dictū est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quēadmodum religio fidem. Tanta siquidem potest constans credulitas, ut etiã miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaq; operetur, quæ ratio & natura nō discernunt. Hæsitatio autē credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

do in superstitione,sed etiam in uera religione infirmant,& effectum quæsitum,licet fortissimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionē,ista tibi exēpla ostendunt: uidelicet,quando excommunicantur uermes & locustæ,ne noceāt frugibus:quādo baptizantur campanæ,& imagines,& eiusmodi plura. Quia uero prisci illi magi,& qui eius artis autores apud ueteres extiterunt,fuerunt Chaldæi,Aegyptii,Assyrii,Persæ & Arabes,quorum religio omnis peruersa erat,& idololatria inquinata,cauendum nobis summopere est,ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset,& maledictioni subiectum:& ego etiam blasphemus essem in hac sciētia,si uos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis,scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis nō pro ueritate tradita,sed pro coniectura,quę est affinis ueritati,& imitationis instructio,in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorū erroribus,ueritatem nos colligere:quod quidē non nisi profundæ intelligentiæ, integrę pietatis,difficilis & laboriosæ diligentiæ,existit opus:& sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum,& obliqua omnia adaptare in rectum, usum eorum quæ gubernat,sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario,cui necessaria & opportuna sunt instrumēta obliqua & complicata,non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis,qui nos ad ueritatis semitam perducunt. Cap. V.

TRes sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usque perducunt,& qui religionē totā gubernant:in quibus tota consistit,scilicet amor,spes, atque fides. Amor enim uehiculum animæ, omniū præstātissimus,supernè ab intelligibilibus usq; ad inferiora descendens,ad diuinam pulchritudinem mentem nostrā congregat atq; conuertit,nos quoq; in omni operatione cōseruat, & effectus ad uota largitur,uirtutē supplicationibus nostris subministrās: sicut apud Homerū legitur, Chrysen Apollo supplicantē exaudiuit, quia multū sibi amicus erat:& de Maria Magdalena legitur in euangeliis: Dimittuntur ei peccata multa,quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa,quādo indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit,in bono singulatim oīa sistens: Fides uero uirtus omniū superior,quatenus nō humanis commentationibus,sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat:nam cum ipsa superne à primo lumine descendat,atque illi uicinior existat, longe est nobilior atque excellentior, quàm sciētiæ & artes,& credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam ad intellectum nostrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis:eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quæ est credulitas, infra scientiam est,

Iliad.1. *Proclus.*

sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus Danielem leonũ pericula euasisse, quia credidit deo suo, & Hæmorroissæ ait Christus: Fides tua te saluã fecit: & à cæcis petẽtibus lumẽ, fidẽ reqsiuit dicẽs: Creditis quod possim uos illuminare? sic Pallas apud Homerũ his uerbis consolat Achillẽ:

Iliad. 1. Veni ego pacificatura tuam iracundiam si credideris.

Linus. Idcirco Linus poëta canit credenda esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uero de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circũstantibus Iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: uos autẽ qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dęmonium pessimum, & dominatus amborũ, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

Mens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatẽ attrahit, omnesq; rerum tam naturalium q̃ immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura constituti, ea quæ supra naturã sunt cognoscimus, ac inferiora quæq; intelligimus, atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quę longe post futura sunt assidue recipimus oracula. Præterea non solum in sciẽtiis, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quib[us] obediant manes, turbentur sydera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elemẽtis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuisse, canunt poëtæ, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quiq; philosophi unà cũ Theologis cõfirmant: sic prophetæ, sic apostoli, sic cęteri uiri dei maximis claruere potẽtiis. Sciendũ ergo, quòd sicut per primi agentis influxũ,

ſæpe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum, ſic etiam per ſolum opus religionis, fit aliquòd ſine applicatione naturalium cœleſtiumq; uirtutum, ſed nemo poteſt operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Quicunq; autem ſine admixtione aliarum uirtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, abſorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non purificatus acceſſerit, ſuperinducit ſibi iudicium & traditur ad deuorãdum ſpiritui nequam.

Neceſſariam eſſe Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres ſenſerunt Magi atq; philoſophi.

Caput VII.

QVoniam omnium rerum eſſe atque operari, à ſummo deo omniũ creatore depẽder, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; poteſtas data eſt, non quidem principaliter ſed ratione inſtrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium principium, prima cauſa eſt: quod autem à ſecũdis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarum cauſarum productrix eſt: quos idcirco ſecundarios deos nũcupamus) neceſſe igitur eſt magum quẽque ipſum deum omnium productorem & primã cauſam cæterosq; deos ſiue numina (quas ſecũdas cauſas dicim⁹) cognoſcere: & quo cultu, qua ueneratione, quibus ſacris, uniuſcuiuſq; cõditioni cõformibus colendi ſunt ſinguli, nõ ignorare. Quicũq; enim inuocatis diis, illos nõ proprio honore proſequitur, nec illis quod cuiq; cõgruit rite diſtribuit, illorũ præſentiã & optatos ab illis effectus nõ adſequit: quẽadmodum in harmonia, ſi una chorda frãgatur, tota ſubito diſſonat: nõnunq̃ etiã periculũ cũ pœna incurrit, ſicut ſcriptum eſt de Aſſyriis, quos trãſtulit Salmanaſar in Samariã, quia ignorabant legitima dei terræ, immiſit in eos dñs leones, qui interfecerunt eos, eò quòd ignorabant ritum dei terræ. Nũc igitur quid ueteres magi & philoſophi de deo conſonũ ſenſerint uideamus. Legimus enim quod Nicocreonte tyrãno Cypriorũ quondã quis ſummus deus foret interrogante, Serapidis illi reſpondiſſe oraculũ, illũ pro maximo deo habendũ, cuius caput cœlum eſſet, uenter maria, pedes terra, aures in ipſo æthere locarentur, oculi præfulgentis ſolis lumen: cui haud abſimile cecinit Orpheus in his uerſibus:

Sydereæq; domus rex eſt & Iupiter ipſe, *Orpheus.*
Principium atq; ortus: uerum uis una deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aër:
Nox ſimul atq; dies, ſapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelſi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli ſuſpiciens reuerentia magnaq; tecta.

Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput capitisq; similima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. &aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
Arcanum'ue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata
Est aër, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
Vltima præterea terrarum limina, & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrãtur: atq; sane ipsius mũdi mẽtem quæ in seipsa mũdum continẽs produxit: unde Sophocles, in ueritate Inqt (*Sophocles.*) solus unus est deus, qui cœlũ hoc & terrã capacem cõdidit. Et Euripides inqt: (*Euripides.*) Vides'ne excelsum, qui illũ infinitũætherẽ, & terrã undiquaq; complecti tur ulnis? Hũc crede Iouem, hunc arbitrare deũ. Vnde Ennius poëta canit: (*Ennius.*)

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes
Iouem.

(*Porphyrius*) Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est inquantum intellectus est à quo uniuersa producuntur, cuncta creãs intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit:

(*Orpheus.*)
Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese,
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,
Quem præter non est alius. Et paulo post:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum hæc nos docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine, Mundi

Ingentem autorem ſolum,interituq; carentem.

Zoroaſtes quoque in ſacra hiſtoria de rebus Perſicis ſic deum definit: Deus eſt inter omnia quæ labem nullam &corruptionem ſentiunt,primus:ingenitus,nec interiturus unquàm,partiũ expers,ſibiq; ipſi ſimilimus, bonorum omnium auriga & autor,rerũ pater omnium, optimus ac prudentiſſimus,ſacrum iuſtitiæ lumen,abſolutiſſima naturæ perfectio,eiusq; inuẽtor ac ſapientia. Apuleius autem deſcribit ipſum baſileum,hoc eſt regẽ,totius rerum naturæ cauſam,rationem,&originem initialem,ſummũ animi genitorẽ,æternũ,animantium ſoſpitatorẽ,ſine propagatione genitorẽ, neq; loco,neq; tẽpore,nec ulla uice cõprehenſum,eoq; paucis cogitabilẽ, nemini effabilem. Hinc itaq; ſummũ deum Euripides Iouẽ præcipit nominandũ: per cuius caput cecinit Orpheus uniuerſa in lucem proceſſiſſe: cæteras aũt poteſtates,miniſtras eſſe cenſendas:quæ uidelicet extra deũ ſunt,&ab ipſo ſeparatæ. Hinc ipſi dei miniſtri,& intelligẽtiæ ſeparatæ,à philoſophis nuncupantur. Huic itaq;ſummo Ioui,illiq; ſoli,cultũ religioſum deberi dicũt: cæteris uero numinibus non deberi niſi propter ipſum.

Quid de diuina trinitate ueteres ſenſerint philoſophi. Cap. VIII.

Vguſtinus atq; Porphyrius teſtãtur,Platonicos,tres in deo perſonas poſuiſſe, quarum primam uniuerſitatis patrem appellãt: ſecundam,filium atq; primam mentẽ uocãt: etiam à Macrobio ſic dictam:tertiam ſpiritum,ſiue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione ſpiritum uocat,ubi canit:

Spiritus intus alit,totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem.

Dei filium,primam mentem,diuinum ſcilicet intellectũ, tradũt Plotinus & Philo,à deo patre manantem,quemadmodum abs loquẽte uerbum, uel ſicut à lumine lumen. Hinc & uerbum,& ſermo,& ſplẽdor dei patris,nomina accepit: diuina enim mens, cum ſe unico & nunquàm interrupto actu, abſq;ulla internotione,aut uiciſſitudine,intelligit ſummum bonum:prolẽ & filium in ſe progenerat,quæ eſt plena intelligẽtia,plena ſui imago,& plenũ mundi exemplar:quod Ioannes noſter,&Mercurius uerbũ nominant, ſiue ſermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladẽ ex Iouis capite natam,hoc eſt ſapientiam. Hæc eſt altiſſima dei parentis imago,quadã tamen relatione,aut aliquo intrinſeco abſoluto,tanquã genita diſtincta à generãte,quæ apud Eccleſiaſticum ait:Ego ex ore altiſſimi prodii,primo genita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cũ patre unum & eundem in eſſentia deum eſſe teſtatur Iamblichus,deum uidelicet ſuiipſius patrem filiumq;nominãs. Mercurius quoq; Triſmegiſtus in Aſclepio, dei filium diuerſis in locis affirmat.Inquit enim:Deus meus atq;pater,mentem ſibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in ſe ſuũ reflectit ardorem. & in Pimandro(ubi uaticinari uidetur de futura lege gra

tiæ ac de regenerationis mysterio) ait, regeneratiōis autor est filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fœcunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt mundum esse animal partim masculum atq; fœminā: & Orpheus naturam mundi Iouemq; mundanum marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrunq; diis sexū inesse. Hinc in Hymnis Mineruā sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es, Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & fœmiua, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit:

Maro. Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti deus absfuit.

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni uiolaui numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legit. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligās intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est quàm aliæ proles cum eorum parētibus, quæ est tertia persona, scilicet spūs sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldęorū oracula, ponentia in deo paternā potestatē: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformātem se in quodcunq; uoluerit, & coæquātem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deum in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabilem dei in seipso splēdorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit:

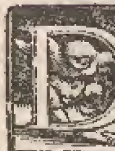
Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

αἴθω. ἀήρ. πυρίπνοις. Dicitur autem æther iuxta Græcorū grammaticā, ab ætho, quod significat ardeo, & aër spiritus, quasi æthaër, id est, ardēs spiritus. Hinc Orpheus ęthera appellauit pyripnon, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocant à theologis tres personæ: quas etiā Orpheus in adiuratiōibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum uniuersum suis firmauit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Io-

uis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæsiis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Est igitur deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia A patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctũ uero explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. Caput IX.

DEcreuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita sentiendũ ac profitẽdum esse, quod unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, ęternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibiinuicem coæternæ & coęquales: una tamẽ essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hęc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filiũ, suamq; illi dedit substantiam: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarũ. Filius quoq; hic licet patri coęternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamẽ nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens: cui nihil humanum defuit, pręter peccatũ. Necessarium est igitur credamus, quia dominus noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturę. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitam restaurauit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descẽdit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutẽ

propriam tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq; aduentum omnes homines rusurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alii attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant: deq; decem Sephiroth ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsidentibus, eorumdemq; interpretatione.

Caput X.

Eus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebręorum magistri Numerationes, nos attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercuriũ: formæ fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quã Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidã uitam, quem Solem siue Apollinem: uniuersi mundi ratiõem, quem Pana nuncupat: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.
Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;
Progenitor genitrixq; deûm deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gẽtium theologi sub uariis nominibus numinibusq; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapiẽtia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idem'que numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, sub uariis colitur numinib⁹. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiã secretioris analogiæ, perfecte intellectualizare. Quicunq; hymnos Orphei, & ueterum magorũ sane intelligere debeat: ita nanq; comperiet hæc ab cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimũ differre. Nã quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: Cabalistæ illos numerationi pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est ensoph in cabala, Orpheus noctẽ uocat: idẽ est Typhon apud Orpheum, qui Zamaël in cabala. Verum Hebræorum mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decẽ principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, seu dei membra acceperunt, quæ per decẽ numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influũt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usq; in infima ordine tamen quodam. Nã primo & proxime influũt in nouem angelorũ ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphæras & planetas, & homines: à quibus deinde res singulę accipiũt uim atq; uirtutẽ. Primum horum est nomẽ Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est cether, quod interpretatur corona, seu diadema: & significat esse simplicissimũ diuinitatis: & uocatur, quod oculus nõ uidit: & attribuit deo patri: & influit ꝑ ordinẽ Seraphim, uel ut uocãt Hebræi Haioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primũ mobile, omnib⁹q; essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circunferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nũcupatur merattron, hoc est princeps facierum, cuius officium est introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius hochma, hoc est sapientia: & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitũ: & attribuit filio, & influit per ordinẽ cherubin, siue quẽ uocant Hebræi Ophanim, hoc est formæ, uel rotæ: & exinde in cœlum stellatum, totidem illic fabricãs figuras, quot in se continet ideas, ipsum chaos creaturarum distinguẽs, per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomẽ uocatum est tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligẽtia: & significat remissionem, & quietem, iubileum, pœnitentialem conuersionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & uitã uenturi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebræi uocãt Aralim, hoc est angeli magni, fortes & robusti: atq; exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligẽtia Iophiel, præfectus Sem: & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ icirco dicuntur nu

merationes fabricæ. Est itaque quartum nomē El, cuius numeratio hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationū, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphærā Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est deus robustus, puniēs culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum: & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem Virtutū, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla producens: & intelligētia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Isahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, pręfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & significat æternitatem, & iustitiā dei ulciscentis: & influit per ordinē Principatuū, siue quem uocant Hebręi Elohim, hoc est deos, in sphæram Veneris, zelum & amorē iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauū nomē dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinē archangelorū, siue quē Hebræi uocant Bne elohim, id est filios deorum, in sphæram Mercurii, ornatus elegantiam & consonantiā, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est omnipotens & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentum, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominū'que genios & custodes curat atque distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai melech, hoc est,

dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod eſt regnum & imperium:& ſignificat eccleſiam,& templum dei,& ianuam:& influit per ordinem animaſticum,animarum uidelicet beatarum,qui ab Hebræis dicitur Iſſim, hoc eſt,nobiles,heroēs & principes: ſuntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem,mirificamq; rerum ſcientiam & induſtriam,& prophetiam largiuntur: & præſidet illis anima Meſſihæ, ſiue (ut alii dicunt) intelligētia Metattron,quæ dicitur prima creatura,ſiue anima mūdi,& præfectus Moſæ.

De diuinis nominibus,eorundemq; potentia & uirtute. Capput XI.

DEus ipſe licet ſit unitiſſimus, ſortitur tamen diuerſa nomina nō quæ diuerſas eius eſſentias aut deitates exponant,ſed quaſdā proprietates ab eo emanantes,per quę nomina,in nos,&ea quę creata ſunt,multa beneficia,& diuerſa munera,uelut per canales quaſdam diſtillāt. Horum nominum decem ſuperius deſcripſimus,quæ etiam Hieronymus ad Marcellā numerat: Dionyſius quadragintaquinq;, tum dei patris,tum Chriſti nomina colligit. Hebræorū mecubales ex quodam textu qui eſt in Exodo, ſeptuagintaduo cum angelorum tum dei nomina deducunt,quod nomen ſeptuagintaduarum literarum,& Schemhamphoras,hoc eſt expoſitorium,uocant. Alii ulterius progredientes,ex ſingulis ſcripturæ locis,tot innuunt diuina nomina,ut eorum numerus,& quæ ſignificāt,ſint nobis penitus ignota. Ex his igitur,præter ea quæ ſupra memorauimus, eſt nomen diuinæ eſſentiæ Eheie אהיה, quód Plato tranſtulit ὤν, Hinc deum uocant τὸ ὄν,alii ὁ ὤν. Eſt aliud nomen Hu הוא,reuelatum Eſaiæ, diuinitatis abyſſum innuens: quod Græci traduxerūt ταὐτὸν, Latini idemipſum. Eſt & aliud nomen Eſch אש,à Moſe receptum, quod ignem ſonat:& eſt nomen dei Na נא,in perturbationibus & moleſtiis inuocādum. Eſt etiam nomen Iah יה,& nomen Elion עליון,& nomen Macom מקום,nomē Caphu, כפו,nomen Innon,ינון & nomen Emeth אמת quod interpretatur ueritas:& eſt ſigillum dei. Et alia duo nomina,Zur צור,& Aben אבן,quorum utrunque ſolidam petram ſignificat,& alterū illorum patrem cū filio exprimit: & plura alia nomina in ſcalis numerorum poſuimus ſuperius. Et extrahūtur multa nomina dei & angelorum ex ſacris ſcripturis, per artē Cabaliſtam, Calculatoriam, & Notariacā, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per ſingulas ſuas literas diſperſum, plura ſignificat ſiue reſtituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, ſicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. ſcripturæ uerſiculo: אתה גבור לעולם אדני hoc eſt Tu es fortis in æternū deus. Similiter nomen Iaia יאיא,ex illo uerſiculo יהוה אלהינו יהוה אחד hoc eſt,deus deus noſter deus un⁹. Similiter nomē Iaua יאוא

ex illo uersiculo. יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. hoc est, fiat lux & facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uersiculo, unum principiũ unitatis suæ, principium singularitatis suæ uicissitudo sua unum אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד. Est & aliud nomen Hacaba הקבא extractum ex hoc uersiculo, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomē Iesu ישו cōperitur in capitibus istorum duorum uersiculorum uidelicet, יבא שילה ולו hoc est, Quousq; ueniat Messiah: Et alius יִנּוֹן שְׁמוֹ וְית id est, permanet nomē eiꝰ. Similiter hoc nomē Amē אמן, ex hoc uersiculo. אדני מלך נאמן id est, dominus rex fidelis. Quandoq; extrahũtur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo, לֹא כֵן הָרְשָׁעִים hoc est, nō sic impii, sed trāspositis literis. Sic in finalibus huiꝰ uersiculi לִי מַה שְּׁמוֹ מָה id est, mihi quid: nomen eius quid: inuenitur nomen tetragrammaton: in his omnibus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahũtur illa septuaginta duo dei nomina, ex illis tribus uersiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus. ויסע ויבא ויט, primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistrā conscriptis, sed medio cōuersim à sinistra ad dextram, sicut in posterioribꝰ ostendemus: & sic quandoq; extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah משיח, ex Iismah. ישמח, & Michaël מיכאל. Ex מלאכי Malachi. Quādoq; autem per alphabetariam cōmutationem, quam Cabalistæ Ziruph צירוף uocant, sicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina. מצפץ, Mazpaz. כוזו, kuzu: nōnunq̃ etiā per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Metattron, מטטרון pro Sadai שדי utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai ייאי, æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatem, utrunq; enim facit triginta & unum. Atq; hęc sunt arcana abscōdita de quibus difficilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verum cū diuina nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita sunt à barbaris, q habuerūt à deo sine quo nullatenus quis capere potest ueros sermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quę à deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotētiæ sacramenta atq; uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniam spirantia, diuinaq; assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colūt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorū religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præstant, deificantq; unionem, atque etiam supa naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis

quidē illā ulla unquam ratiōe fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suisipsis characteribus incorrupte conseruanda: & Zoroastes etiā uetat barbara & antiqua uerba mutari: nā ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile scitur, uel à barbaris prodita sunt. Iāblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis conciliandi atque uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusquā delubra statuasq; diuinas: quia expressior dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra, nō iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hęrent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquàm per uehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorū influxuū. Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

> Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos,
> Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorū antiqui doctores præ cæteris obseruārunt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiā demonstrārunt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibusdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam uerbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuā Romæ resuscitasse, & aliis à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse, narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo tēpla deæ quam Persicam uocabant, sacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponēs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronūtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uidebātur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quod si scribatur hoc nomē Abracadabra, uidelicet diminuēdo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab ultima usq; ad primam, sicut hic ostenditur, quicunq; ęger he

mitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam & à collo suspen sam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumq; paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominū aduersas ualetudines, & quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circunferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha, & circūscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

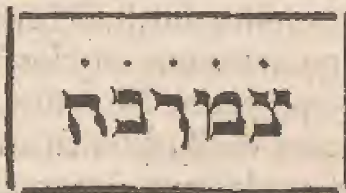

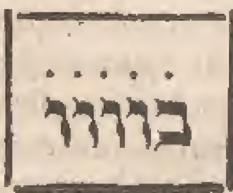
PARS POSTERIOR.

Oportet autem hęc omnia fieri in auro puriſſimo, aut in uirginea membrana, tanquam ſyncera, munda & immaculata, etiam incauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei uel incenſi, & aqua ſacrata, atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe & conſtanti fide, ad deum altiſſimum mente eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeant ac præſtare poſſint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum atq; hominum, & contra quæcunq; adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum, ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſupradictum eſt, inſcribunt hos characteres ab uno latere, בוווו: & hos à tergo, צמרבה. qui ſunt capita & fines primorum quinq; uerſuum Geneſeos, & totius mūdanę creationis ſymbolum, ea'que ligatura aiunt hominem, modo firmiſſime ſperet in deum uniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE. A' TERGO.

Neque uero diffidat quiſpiam, miretur'ue uerba ſacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe, ſiquidem experimẽto compertum eſt, ut ait Rab Coſta Ben Luca, plures alias res nõ phyſicas, poſſe quamplurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire cõceptum, quamdiu collo illius hæſerit. Præterea in uerbis quibuſdã ſacris & nominibus diuinis, uim eſſe magnam atq; diuinam, quæ ſit uirtus operatiua mirabilis effectus: Zoroaſtes, Orpheus, Iamblichus, Syneſius & Alchindus, & quiq; ſplendidiſſimi philoſophorum teſtantur, & Artephius magus atq; philoſophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum ſingularem librum conſcripſit. Origenes ſplendidiſſimis quibuſq; philoſophis non inferior, adſerit contra Celſum, in quibuſdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod eſt Pele פלא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, ſiue efficiens mirabilia. Verum autẽ dei nomẽ, nec hominibus, nec angelis notum eſt, ſed ipſi ſoli deo, nec antè publicabitur (ut teſtantur ſacrę literę) quã diſpoſitio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei eſt apud nos (ut inquit Moſes Aegyptius) quod non ſit ſumptum ab operibus, & ſignificans cũ participatione, præter ipſum nomen tetragrammaton, quod eſt ſanctum, ſignificans ſubſtãtiam creatoris ſignificatiõe pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen ſeparatum, quod ſcribitur & non legitur, neq; exprimitur apud nos, ſed nominatur: & ſignificat ſecundum idioma ſupernum, quod eſt dei, & fortaſſis etiam angelorũ. Simili modo ſunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorũ nomina, omnia ab officiis & operibus illorũ ſunt deciſa, quæ nõ ſunt tantæ efficaciæ, ideoq; magi illos ueris ſuis nominibus cient, illis uidelicet cœleſtibus, quæ in literis ſanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per ſingula media in hęc inferiora. Caput XII.

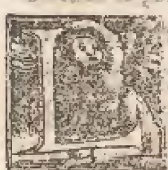
SVmmus creator & prima cauſa, & ſi omnia regit & diſponit, curam tamẽ exequendi uariis miniſtris diſtribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypſi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocẽtes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timentiũ eum, ut eripiat eos, & alibi deſcribit immiſſiones per angelos malos: Quodcunq; autẽ per angelos tanquã per miniſtros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & ſtellas, ſed tanquam per inſtrumenta, ut hoc modo oĩa cooperentur in miniſterium: ut ſicut quælibet cœli portio, & quodq; aſtrum, certam terræ plagam locum'ue, & tẽpus, & ſpeciem, & indiuiduum decernit: ſic etiam angelicam illius portionis aſtriq;

uirtutem,eisdem loco,tempori,speciei,accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quęstionum: Vnaquæq;(inquit)res uisibilis in hoc mundo,angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in librũ Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis,qui præsint exercitibus terrenis,regnis,prouinciis,hominibus,bestiis,animalium natiuitati & progressui,uirgultis,plantis,cæterisq; rebus,eam uirtutem donantes,quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis qui præsint operibus sanctis,uirtutibus & hominibus,ut ipsi qui semper uident faciem patris summi,recto ducatu possint conducere homines,&unumquodq; etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mundi concinna,in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens inhabitat,non contentus aut circunscriptus,sed continens omnia sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestẽ illam ciuitatẽ,cui à duodecim portis pręsident duodecim angeli,influẽtes in eas,quę à diuino noĩe suscipiũt duodecies reuoluto,& in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum,& agni: nam sicut in lege,in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctę per Ezechielem descriptæ,inscripta erãt nomina tribuum Israel,& dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in euãgelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina apostolorum,qui stant pro tribubus Israël in ecclesia,super quos influit nomẽ agni, hoc est nomen IESV,in quo est omnis quadriliteri uirtus: siquidem tetragrammus ille pater,dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiũt cœli,quod influunt: illi autem à magno nomine dei & IESV, cuius uirtus prima est in deo,post diffusa in duodenos & septenos illos angelos,per quos extenditur in duodecim signa,& septem planetas,& cõsequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta dei,usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo,dabit uobis,& resurgens ait: In nomine meo dæmonia eiicient,& quæ sequuntur: ut ultra necessarium nõ sit quadriliterum nomen,cuius tota uirtus translata est in nomen IESV,in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus,in quo oporteat nos saluos fieri,nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando IESVM polluto ore tanquam nomen hominis cuiusdam,in uirtute illius facere possumus miracula, sed oportet illud inuocare in spiritu sancto,mente expurgata,& animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non exauditio,iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestib[9], nisi interueniat autoritas,fauor,adsensus nominis IESV. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi,nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt,sicut olim eorum patres. Et iam experimẽto cõprobatum est,nullũ malũ dæmonẽ,nullã inferorũ uirtutẽ ex his quæ

Ioan.14. Marc.16. Actu.4. Psalm.90.

uexãt aut obsident homines posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genu flectãt, & obediant: quãdo nomen Iesu debita pronũtiatione illis proponitur uenerãdum: nec solũ nomen sed etiam illius signaculũ crucem, pauent: nec solum terrestriũ, cœlestiũ, infernorũ genua flectuntur, sed etiã insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, qñ ex fideli corde, ore ueridico, nomẽ Iesu pronũtiatur, & crucis salutiferũ signum manus imprimũt innocẽtes. Neq; uero in uacuũ dixit Christus discipulis:
Marc.16. In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequunt: nisi uirtus quædã esset in noie illo expressa, super dæmones & infirmos, serpẽtes & uenena, & linguas,
Nois Iesu uirtus unde sit. & huiusmodi: quæ uirtus cũ insit nomini illi, tũ à uirtute dei institutẽtis, tũ à uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eã, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæmones astringunt & alia quædam magna operant.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu. Cap. XIII.

Membra dei quæ. Egimus in uariis sanctæ scripturæ locis, uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quædam multiplices & simplicissimè in ipso deo permanentes, per sacra dei nomina inter se distinctæ: uestimẽta autem dei & ornatus,
Vestimenta dei, quæ. sunt tanquam uiæ quædam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quẽadmodum de hæmorrhoissa
Luc.8. clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaque in deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra rite cõformemus, tunc in eandem imaginem translati, ueri efficimur filii dei, deoq; similes, agentes & operantes opera dei. De membris itaq; dei multa in scripturis deprompta sunt: nã
Cant.7. de capite eius legitur in Canticis: Caput tuũ sicut Chermel, & comæ capi-
Chermel qd. tis tui sicut purpura regis: significat autem hic Chermel, non montem il-
Oculi domini. lum in maritimis Syriæ, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorũ. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam
Nares domini. & nares, quibus (ut in lege sæpe reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatum est? & regius uates canit: Manus tuæ domine fecerunt me, & plasma-

mauerunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euangeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quod inuenerit deus Dauid uirũ secũdum cor suum. Habemus & in euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cõcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicẽs: Expandi amictum meũ super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circũdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamẽtis diuinis, nõ dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad præliũ, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri nõ peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis referatas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruãtia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculũ propriaq; sedes euadit, ita, ut si circa id membrum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Dextera & sinistra, cor pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cætera, domini.

Hebræorum Mecubaliũ opinio.

Psalm. 90.

De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus, quæ loca olim sacra fuerunt. Cap. XIIII.

Osuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorũ intelligentes, mentẽ participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquã corporibus suis cohiberi, quemadmodũ animæ nostræ corporibus nostris, sed ubiq; uelint esse, & simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere, & unà his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarũt eisdẽ, & diuerso cultu uenerabãtur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inquiens: Ne forte eleuatis oculis ad cœlũ, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quib' attributi sunt oẽs populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autẽ tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hęreditarium. Et in eodem uolumine capite decimoseptimo, solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorũ doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamũ filiis cõcubinarum largitũ esse munera, uidelicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hæredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarũ in benedictione Abrahæ non esse attributos deo tetragrãmo, & summo creatori, sed alienis diis & numinibus: Isaac autẽ & semen eius adsignatũ ipsi omnipotenti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributũ alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruiuerũt diis alienis, & adorauerũt eos quos nesciebant, & quibus nõ fuerũt attributi. Quin & Iesus Naue post introductũ populum in terrã promissionis, & superatos hostes & distributas sortes possessionũ Israël, optionẽ dedit populo, ut eligerẽt numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimũ debeatis, utrum diis quibus seruierũt patres uestri in Mesopotamia, an diis Amorrheorũ, quorũ terrã habitatis: Respondente autem populo, seruiemus dño tertragrãmo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dñs deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerãte aũt populo ut seruirent tetragrãmo, ait illis: Testes uos estis, qa ipsi eligeritis uobis dominũ ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad dominũ deũ Israël. Erexitq; lapidem pręgrandẽ, dicẽs: Lapis iste erit uobis in testimoniũ, ne fortè postea negare uelitis, & mẽtiri dño deo uestro. Erãt itaq; dii quib' attributæ erãt cæteræ gẽtes, sol & luna, duodecim signa, cęteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: nõ tamẽ secundũ quòd corpora, sed quatenus eis inhæret anima, uniuersaq; militia cœli, & quã uocat Hieremias reginã cœli, hoc est, uirtutẽ qua cœlũ regit uidelicet animã mũdi, de qua inqt Hieremias: Filii colligũt ligna

& partes succēdunt ignem,& mulieres conspergunt adipem,ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestiū animarum cultus Duliæ,illis prohibitus erat:sed Latriæ tātum,quem qui adhibuerūt, reprobati sunt à domino. Nomina uero istarum animarum,deorum'ue in præcedētibus narrauim*. Verum quibus regionibus,& populis,& urbibus, tanquam proprii,& tutelares dii adscripti fuerint,partim referūt nobis Origenes,Tertullianus,Apuleius,Diodorus,& pleriq; alii historici: Coluerūt itaque singuli populi propriis ceremoniis,suos deos:Beotii,Amphiaraum: Aphri,Mopsum:Aegyptii,Osirim & Isidem:Aethiopes,qui Meroën habitant,Iouem & Bacchum:Arabes,cum Baccho Venerem:Scythæ,Mineruā: Naucratitæ,Serapim:Syrii Atargatē:Arabes,Diapharen:Aphri, Cœlestū: Norni,Tibelænū. In Italia quoq;,municipali cōsecratione Crustumēsium deus erat,Deluentinus:Narnensium,Viridianus:Aesculanorū, Aucharia: Volsinensiū,Nursia:Otriculanorū,Valētia:Sutrinorū,Nortia:Phaliscorū, Curis cū primis celebres fuere. Coluerūt summa ueneratione Latii, Martē:Aegyptii,Isidem:Mauri,Iubam:Macedones,Cabirū:Pœni,Vranū:Latini,Faunum:Rhomani,Quirinum:Sabini,Sangum:Athenæ,Mineruā:Samos,Iunonem:Paphos,Venerem:Lemnos,Vulcanū:Naxos,Liberū:Delphis Apollinem,& quos canit Ouidius in Fastis: *Variarū gētiū uarij tutelares dij.*

Pallada,Cecropidæ:Minoia Creta Dianam:
    Vulcanum,tellus Hypsipylæa colit:
Iunonem,Spartæ:Pelopeiadesq; Mycenæ,
    Pinnigerum:Fauni Menalis ora caput:
Mars,Latio uenerandus erat:quia præsidet armis.

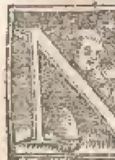
Colebant Saturnū,Carthaginienses & Leucades:Iouem,Creta,Pyreus,Homole,Ida,Elis & Lybia,ubi eius erat oraculū:Epirus,Latium, Gnidus,Lyciæ,Pisa Macedoniæ:Martē,Thermodonii,Scythæ,& Thracia:Solem,Scythę unicum deum uenerabātur,equum illi immolantes:eundemq; colebāt Heliopolitæ,Assyrii:& sub Apollinis nomine Rhodii,& Hyperborei,& Milesii:Erantq; sibi sacri Parnasus,Phaselus,Cynthus,Soractæ mōtes,atq; Delos,Claros,Tenedos insulę & Mallois locus in Lesbo,& Grynæum nemus, seu oppidū:Prętereа Patara,Chrysa,Tarapnas,Cyrrha,Delphi,Arrephnia, Entrosi,Tegyra ciuitates.Erant etiā illi sub Bacchi & Dionysii nomine sacrata,Thebæ & Naxos insula,Nisa urbs Arabiæ,Callichoros fluuius Paphlagoniæ: Itē Parnasus & Cytheros mōtes Beotiæ,in quibus alternis annis Bacchanalia fiebāt,etiā Thamaritæ populi,Hircanis uicini,propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt,deinde Paphii in Cypro,& Phœnices,& Cytherę i:quos,Agæo autore,secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha:& Delphis,Venus, Epytibia.Colebatur etiā à Cois,& in Amatho Aegei maris insula,& in Memphi urbe Aegypti,& in Gnido,& Sicilia,& Idalio nemore,& Hypæpa urbe,&

Eryce Siciliæ monte,& Calydonia,& Cyrene,& Samis:nullumq; (Aristote le teste)ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Teutatem illum appellātes:præterea Arcades & Hormopolitæ,Aegyptii & Mēphitæ. Lunā sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat,& in Epheso illi laudatissimum templum erat,& in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem,ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulachrū,mutato sacrorum ritu,prope Ariciam culta est:colebatur etiam à Magnesiis Thessaliæ populis,& in Pisa Achaiæ urbe,& in Tybure,& Auetino Rhomano monte,& in Perga Pamphyliæ oppido,& in Agras Atticæ regione,& Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erāt & reliquorum numinum sacra,ut Palladi quæ & Minerua sacræ erant Athenæ, & Pyreus Aracynthus mōtes,Tritones fluuius,& Alcomeneum Bœotiæ oppidū,& Neo una Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica,Enna & Catana urbes Siciliæ,& Aethna mons. Vulcano pręcipuus cultus fuit in Lemno insula,& in Imbros insula Thraciæ,& Therasia insula Vulcano sacra,etiámque Silicia. Vesta dea erat Troianorum,quam profugus Aeneas in Italiam transtulit,eidem'que tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mōtes,& Reatum Vmbriæ oppidum. Item Berecynthus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates,& Samos insula,& Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ,& Tenarus Laconiæ promontorium, & Trœzenii populi,& urbs in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dii gētium,qui præsidebant & dominabantur illis,quos Moses ipse in Deuterono mio suo nuncupat deos terræ,quibus attributi sunt omnes populi, nō alios significans,quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. Cap. XV.

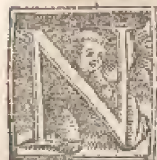

ESse igitur cœlos corpora'que cœlestia animata,animabus quibusdam diuinis,non modo poëtarum philosophorumq; sententia est,sed etiam sacrarum literarum catholicorum'que adsertio:nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expresse fatetur: similiter Origines in suo libro de principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere,quod rationali naturæ tantum consentaneum est,scriptum enim est:Mandatum ego stellis iniunxi omnib'. Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob, ita enim legitur:Stellę quoque in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis,atque Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber

tus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu uenerari, earundem'que suffragia auxilia'que implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quot uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quod si quis istis omnino aduersari uelit, & tãquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secũdo contra Gentiles, & in Quotliberis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in Summa de uniuerso, unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium, quisque suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uariis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. Cap. XVI.

Vnc consequẽter de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonum'que natura. Dico autẽ dæmones hic nõ illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uero secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atq; mẽtes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, deum unum tanquam ipsorum firmissimã stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupãt, propter diuinitatis participationem quãdam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrii. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proxime sequũtur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinũ cultũ mundi sphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidẽ distribuũt ordines, quot in mũdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabãt alios Saturnios, q̃ præessent cœlo Saturni & ipsi Saturno: alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis & ipsi Ioui: similiter pro aliarum

Intelligẽtia quid.

Dæmones hic, qui sint & quot illorũ genera.

ſtellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominãt:& quia ueteres aſtrologi quinq; ſupra quinquaginta adſerebant motus,hinc totidē illis adinuenerunt intelligentias,ſiue dæmones:poſuerũt quoq; in cœlo ſtellato dæmones qui præeſſent ſignis,& triplicitatibus,& decanis,& quinariis,& gradibus,& ſtellis:nam licet unicuiq; orbi ſtellarũ unã ſolam intelligentiam totam ſchola philoſophorũ etiam Peripateticorũ adſignet, tamen cũ unaquæq; ſtella & cœli particula ſuam propriam & differētem habeat uim & influxum,neceſſe eſt ut & ipſa ſuam habeat præſidentem intelligentiam quæ uim conferat & agat. Poſuerunt itaq; duodecim dęmonum principes, qui præeſſent duodecim ſignis zodiaci,& triginta ſex,qui pręeſſent totidem decuriis,& ſeptuagintaduos,qui præeſſent totidem cœli quinariis,& hominum linguis & gentibus,& quatuor qui præeſſent triplicitatibus & elementis,& ſeptem totius mundi gubernatores,iuxta ſeptem planetas,& poſuerũt omnibus nomina,& ſignacula,quos uocant characteres,& utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & ſculpturis ſuis,deſcribendo ea in ſuarũ operationum inſtrumẽtis,imaginibus,laminis,ſpeculis,annulis,chartis,cereis,& eiuſmodi,ut ſi quando operabantur ad ſolem,inuocabant per nomina ſolis,& per nomina dæmonum ſolarium,& ita de cæteris. Tertio ponũt dæmones quaſi miniſtros,ad ea quæ ſunt in inferioribus diſponenda, quos Origenes uocat inuiſibiles quaſdam uirtutes,quibus ea quæ ſunt ſuper terram diſponēda credita ſunt:ſæpe enim nemini conſpicui,itinera & negotia noſtra quæcunq; dirigunt,ſæpe etiã præliis interſunt, clandeſtiniſq; ſubſidiis optatos amicis præbent ſucceſſus, quippe concilare proſpera, infligere aduerſa,pro libito poſſe dicuntur. Illos ſimili modo in plures ordines diſtribuũt,ut alii ignei,alii aquei,alii aërei,alii terrei,quæ quidem quatuor dæmonum ſpecies,iuxta quatuor cœleſtium animarum uires,mentem, rationem,imaginationem,naturam ſcilicet uiuificam & motricem,computantur:hinc ignei cœleſtium animarum mentem ſequuntur,unde ad ſublimiora contemplãda concurrunt. Aërei autem rationem ſequuti, rationali fauent potentiæ,eamq; à ſenſuali uegetabiliq; quodammodo ſegregãtes, ſeruiunt igitur uitæ actiuæ,quemadmodum ignei cõtemplatiuę:Aquei uero imaginationem ſenſumq; ſequuti,uitæ ſeruiunt uoluptuoſæ:Terrei naturã ſequuti,uegetali naturæ fauent. Pręterea diſtinguunt etiã hoc dęmonũ genus in Saturnios & Iouiales, iuxta ſtellarum cœlorumq; nomina. Pręterea alios eſſe orientales,alios occidentales,alios meridionales,alios ſeptentrionales. Deniq; nulla mundi pars eſt propria horum dæmonum adſiſtentia deſtituta,non quia ibi ſolum ſunt,ſed quia ibi maxime regnant, ſunt enim ubique,quamuis alii alibi potiſſimum operantur atq; influunt. Neq; uero ita intelligenda hæc ſunt, quaſi influxibus ſyderum ſubiecti ſint,ſed ut reſpondeant ſupramundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur,& cui omnia conformari oportet,unde ſicut uariis ſtellis,ſic etiam uariis locis, &

Dæmonũ numerus & officia.

Dæmonũ diſtinctio.

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuũtur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atque patrocinãtur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocãt syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Agaptæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Parcæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phebiades, Camœnæ, Charites, Genii, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superûm, alii semideos deas'ue. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorũ instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut simiæ, canes elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorũ & Noruegiorum scripserunt, testantur uarii generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorũ corpora gignãtur & intereant: uita tamẽ longæuos. Aegyptiorũ opinio est Platonicorũq; presertim à Proclo cõprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmãt: testantur enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresq; alios eiulasse primum, deinde etiam obiisse. Horum itaq; dæmonum tertii generis, ut Platonicorum sentẽtia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum, nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouẽ partes putant iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum hominibus angelorum numerum cẽsent, quia scriptum sit: constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere: Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarũ, Augustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes, quod bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerũ & impietatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunq; lædunt atq; nocent: horũ etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elemẽtorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsis reges, & princi-

pes,& præsidentes,& eorundem nomina. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alii plures dominant principes legionum, multi quoq; priuatorū officiorum. Hinc Gorgones, statenoctæ, furiæ. Hinc Ctesiphone, Alecto, Megera, Cerberus: De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius. Locū incolunt terræ uicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum quod perpetrare nō audeant. Habēt omnino uiolentum & male sanū morem: ideoq; uehementes repentinasq; insidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incursiones, partim latere solent, partim uero inferre uiolentiam, omnibusq; rebus inique discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias. Cap. XVII.

Angelorum distinctio triplex.

Heologi uero nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum quamlibet in tres diuidūt ordines, ut uidelicet sint tres distinctiones, nouē ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaq; in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam supercœlestes dæmones, diuinæ prouidētiæ ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: secundi, in essentia dei tanquam forma: tertii, in sapientia. In media hierarchia ponūt Dominationes Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrant cœlos, nonnunquā ad miracula facienda conspirant: tertii arcent quæ diuinam legem perturbare posse uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiā Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curāda descēdunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi uiginti uno dieb': & Iesus filius Sirach testatur unicuiq; genti præpositum esse rectorem angelum: quod etiā indicare uidetur Moses Deuteronomii cantico inquiens: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerum angelorum dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigūt, precesq; hominum & sacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæq; disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiam qui minutissimis herbis & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutē subministrant, quibus multa cū deo, multa cum hominibus sunt communia, suntq; mediātes ministri. Verum

Athanasii de angelis opinio.

Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos deo proximos, illūq; indesinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificātes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiam cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli inquiens: Veni ut docerem te quæ uentura sunt populo

tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiã in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de principibus uenit in adiutoriũ meum: & ibidem: In tempore illo consurget Michaël princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam iuniorem. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquẽs, deprecabit dominum, & placabilis ei erit: & de eisdem exponitur etiam quod scriptum est Ecclesiastici decimosexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorũ in gentibus suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterũt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nõ angustiabit usq; in æternũ. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nõne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinũ Abrahæ: & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiãt in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos uocant חיות הקדש id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים id est formæ, seu rotæ, per quos deus יהוה chaos distinguit: Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiatus, siue tetragrammus cum he cõiuncto, היהוה formam fluxæ materię ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim חשמלים, per quos El אל deus, corporũ effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos deus Elohim Gibor אלהים גיבר elementa depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorũ, per quos deus Eloha אלוה metalla producit: Septim⁹ Elohim אלהים id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia: Octauus Bne elohim בני אלהים, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim כרובים, per quos deus sadai שדי genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim אישים id est heroës, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai אדני prophetiam largitur.

Tutelaris ordo.

Procuratorius ordo.

Ministerialis ordo.

Auxiliaris ordo.

Aĩarũ receptiuus ordo.

Adsistentiũ ordo.

Hæbrei angelorũ ordines quomodo numerẽt.

De ordinibus malorum dæmonum, corundemq; casu, & naturis uariis. Cap. XVIII.

Vnt etiam ex theologorũ schola qui malos dæmones in nouẽ gradus distribuunt, ueluti ipsis nouem angelorum ordinibus aduersantes. Horum itaque primi sunt, qui pseudothei, hoc est
Primus dæmonũ ordo. falsi dii nuncupantur, qui dei nomen usurpantes, pro diis coli uolunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut dæmon ille qui ait ad Christum: Si cadẽs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo. qui ideo uocatur
Secundus. Beelzebub, hoc est, uetustus deus. Hos secundario sequuntur spiritus mẽdaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in euangeliis, quę Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quo
Tertius. usq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam dôcuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in
Psalm. 7. consilium eorum non ueniat anima mea: quos Psalmista uocat, uasa mor-
Esai. 13. tis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa inter-
Ierem 50. fectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quòd interpretatur sine iugo siue inobediẽs, præuaricator, & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthi-
2. Corint. 6. os: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum
Quartus. & princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudicium. Post hos quinto
Quintus. ordine ueniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euã seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit uniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter
Sextus. signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpẽtes aërem, pestilẽtias & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorũ dictus Meririm: hic est dęmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furens in meridie, quẽ Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios
Septimus. diffidentię. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorum princeps in Apocalypsi uocatus est Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminãs
Octauus. & uastans. Octauo loco stant criminatores siue exploratores, quorum prin

ceps Astaroth, hoc est, explorator, Grecè dictus diabolus, hoc est crimina-tor uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostro-rum, accusans illos ante cõspectum dei nostri die & nocte. Porrò ultimum locum habent tentatores siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter astruũt in hoc infimiori mundo uagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos uocãt, de quibus ait Augustinus libro primo de incarnatione uer-bi ad Ianuarium inquiens: De diabolo quoq; & angelis eius contrariis uir-tutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hęc: quæ autẽ sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quã-plurimos angelorũ secũ declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Gręcia non omnes damnatos putat, nec hos qui-dem omnes esse ex proposito malos, sed quòd ab condito æuo rerum dispẽ-satio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricũ carnificina dele-gata sit. Cæteri theologi dicũt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bono rum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorũ ca-sum non solum nostri & Hebræorum theologi docent, sed etiã Assyrii, Ara bes, Aegyptii & Græci suis dogmatib⁹ cõfirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacũ, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundẽ casum Trismegistus in Pimãdro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoq; dæmones multoties casum suũ confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hanc uallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrãt: alii la cus, fluuios & æquora habitant: alii terras, terrestria territant, & qui puteos & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamẽ ta concutiũt, nec homines modo, sed & animalia uexant: alii solo risu & illu sione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alii ultra proceri-tatem giganteo corpore sese sustollentes, nũc sese accliuos ad pygmæorum paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant: alii mendaciis student & blasphemiis, qualem unum in tertio Regum libro legimus, inquientem: Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorum, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effu-sione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iam uero nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones scriptura cõmemorat: & alios nequitię spiritus uariis uocabulis describit, quales apud Esaiam legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, ululas, stru

Dæmonũ ua ria studia.

3. Reg. 22.

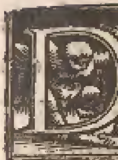
Esa. 34.

thiones:& in Psalmis,aspides,basiliscos,leones,dracones:& in euãgelio scorpius legitur & mammona, & princeps huius mũdi,& rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub,quem scriptura prauitatis principẽ appellat.Porphyrius illorum principem esse Serapin ait,qui & Pluto à Gręcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis,aëre,aqua,terra uersatur,perniciosissimus dæmon:unde etiam quæ in illis tribus elemẽtis plurimum potest Proserpiną, illorum princeps est,quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea,itemq; triceps,missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq;,trinaq; signa,
Quæ terna& simulachra fero,terræ,aëris,ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Originis placitum de dæmonibus. Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt,ad dei uisionem postliminio redeant,liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus: tunc'que genua deo curuanda omnia,cœlestium,terrestrium & infernorum,ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenęus probat Iustini martyris sententiam,qui dixerit:Satanam nusquã ausum dicere blasphemiam aduersus deum,priusquã aduenisset in terras dominus,eo quod nondum cognosceret damnationem suam. Esse autẽ plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent,pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia ab Hieronymo conscripta,& per ecclesiam canonicis horis ueneratą:atq; ex Brandani legẽda,ita edocti,illorumq; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt,quòd in euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum,ac cõcessisse illis quod ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostrã supputationem,secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus,ubi nos legimus,coram illo procident Aethiopes,& inimici eius terram lingent:ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur: Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est aëri spiritus eum adorabũt, ut Cabalistę adserunt:& inimici eius puluerem lingent:quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt,de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ: & alibi dicit Propheta:Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sen- *Dæmones an saluandi.* sisse constat Origenem.

De corporibus dæmonum,
Caput XIX.

E corporibus dæmonum magna est recẽtiorum theologorũ cum philosophis dissensio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuãtur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos cõstanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atq; ignea dicũtur animalia: quia corporum aëreorum natura uigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendũ aptius quàm ad patiẽdum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte formata, ad agẽdum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris crassioris qualitatem, ut etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dęmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues & aëreos atq; puros. Cõsentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidẽ in libro de dęmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonũ, qui semper à corporeis cõpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verũ Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam nõ putat esse sine corpore: nõ idem tamen angelicum & dæmonum corpus, nã illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uero quodammodo materiale sicut umbrarũ corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectũ, coit rursum recreatq;, sicut aër & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timẽt aciẽ ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergiliũ Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensem consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aërisq; mixtione contemperatum, unde ætherei & aërei nuncupãtur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nũcupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerãt: filis adeo texta sunt splẽdidis & usq; adeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splẽdore reuerberent, & subtilitate frustentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq; dæmones, quia corpora eorũ neq; tantũ ignis habẽt ut sint perspicua, neq; tan- *Varia dæmonicorũ corporum genera.*

tum terræ, ut soliditas eorum tactui renitatur, totaq; eorum compago ex ętheris serenitate & aëris liquore connexa, indissolubilē coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neque ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdum conspicui, in diuersas cōuertuntur figuras, exanguiū quoque simulachrorū umbraticas formas induūt, obesi corporis illuuiē trahētes: habentq; nimiam cum sylua (quā malignā animā ueteres uocabāt) communionem, atq; ex uicinia terræ & aquæ, etiā terrenis uoluptatibus ac libidine tangūtur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorū numero fuisse Melusinam forte non absurda est coniectio: nullus tamē (quod Marcus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus, alius fœmina: cū hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonū uero corpora simplicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas, sese in omne id deformare, quod illorū cōcipit imaginatio: subterranei autē tenebrosi dæmones quia eorū phātasticū crassi & inagilis corporis angustiis cōcluditur, eā nequit efficere diuersitatē figurarū quam cæteri. Aquei aūt & qui humidā supficiē terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimū adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui uero inaquosa & arida incolūt, corporibus aridioribus sese mares exhibēt, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos & incubos, de quibus August. multos tradit experiētia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, earūq; appetisse & peregisse cōcubitū: & quosdā dęmones, quos Galli Dusios nūcupāt, hāc assidue tētare libidinem.

In dæmonibus nullus sexus.

De infestinatione malorū dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. Cap. XX.

EST theologorū communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus cōmendauit, ut nos quotidie adiuuēt, dęmonesq; malos arceant, cōpescant & religēt, ne noceāt nobis quantū uellent, quēadmodū legitur in Tobia, Quod apprehēdit Raphaël dęmoniū nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decē mille sunt super terra uiuētes pascente immortales Iouis custodes mortaliū hoīm, qui utiq; obseruēt iustitias & miserāda facta aërē induti, ubiq; eūtes super terrā: nullus enim principū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hoīm in hac ignorātię ualle ad cōstitutū sibi à deo finē perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adsisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permitterentur. Sicut igitur ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborās spiritū hois ad bonū: ita ex malis aliquis demittitur hostis, pr̄sidens carni & pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnē:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cõsilii sui, cui uult uictoriam præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gẽtes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionẽ nõ deducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarũt, adhærentes spiritibus erroris, uictoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dæmõ est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso aculeo: cui sentẽtiæ adstipulatur etiã Origenes in libro Periarchon cõcludens, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones & uincẽtes, eorum minuũt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinũ cum aqua: bonus quidẽ per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat, sicut de Ioãne Baptista scriptũ est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: de qua transmutatione & unione, alibi scriptũ est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quãdo dæmon in humanã influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnãs, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia: bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam extollit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dæmon, in prauam transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, efficacioremq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumen semper infundũt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contẽdunt theologi, nos plures putamus, dicẽte Propheta: Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uiis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorũ spirituum ministerio reguntur: ducunturq; ad quẽcunque gradum uirtutum meritorũ, & dignitatis, qui se illis dignos prẽstiterint: qui uero indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunq; autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferuntur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis sub-

Gentiũ malitia angelis nõ imputãda

Malach. 6.

Ioan. 6.

Psalm. 90.

iiciunt ui quadam occulta, quam & si neuter illorum percipit, sentit tamen subditus iugum quoddam pręsidētiæ, à quo facile se absoluere nequit, imò timet & reueretur uim illam, quam superioribus, superiores angeli influūt, & terrore quodam inferiores in pręsidentię timorem inducunt. Hoc sensisse uidetur Homerus ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & Augustos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpe unà ludere solitos: Verum cum semper Augustus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi ô Antoni cum adolescente isto? Fuge illum & uita: nam & si tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurium imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblandit: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis: quomodo eum timerent & reuererētur cęteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuereantur? quare nitendum nobis est, ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequendo, etiā tempora & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorū gradu cōmittamur, qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferamur.

Augusti genius, M. Antonij genio præstātior.

De obsequendo proprio genio, eiusque natura indaganda.

Caput XXI.

Sicut unaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligētiam, præsidentem atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus siue dæmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filii Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filii dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem populiq; subactionem delibe rat altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit dominus exercituū super exercitum excelsi in excelso, & super reges terræ in terra, de quo spirituum ac præsidum conflictu, etiā apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem cōflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit:

Danie.10.

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cum sæua alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in ſingulis regionibus ſint omnis generis ſpiritus atque dæmones illi tamen præ cæteris ibi potentiores ſunt, qui eiuſdem ordinis ſunt cum præſide illius regionis. Sic in ſolari regione præ cæteris uigent ſpiritus ſolares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque conſequimur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarii ſeſe offerant ſequantur'que rerum & negotiorum noſtrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores, ubi uidelicet dæmon genius noſter maiorem ſortitus fuerit potentiam, aut nos eiuſdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic ſolares homines, ſi in ſolarem commigrarint regionem ſiue prouinciã, longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodiores'que ibi ſuos habituri ſunt duces ſiue genios, quorum præſtanti ibidem præſidio, omnia ſua ſæpe etiam præter opinionem & ſuarum uirium menſum ad felices exitus perducuntur. Hinc eſt, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis ſe ad ſui genii naturam & inſtinctum exercitet, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nõnunquàm nominis mutatio, nam cum proprietates nominum ipſarum rerum indices ſunt tanquam de ſpeculo declarantes ſuarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, ſæpe res mutari contingat. Hinc ſcriptura ſacra non ſine cauſa introducit deum, dum benedicturus eſſet Abramo & Iacob, eorum nomina immutaſſe, & uocaſſe hunc Abrahamum illum iſraëlem. Naturam autem genii uniuſcuiuſque hominis antiqui ſapientes ex ſyderibus & influxu eorum, eorundemq́; aſpectibus, qui in geneſi cuiuſque uerſantur, cognoſcere docent: ſed tam diuerſis & diſſidentibus inter ſe inſtitutis, ut difficilimum ſit hæc cœlorum ſacramenta è manibus eorum poſſe eripere. Nam Porphyrius ex ſtella genituræ domina, genium quærit: Maternus uero, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingreſſura eſt luna poſt illud, quod naſcente homine detinet. Chaldæi autem non niſi aut à ſole, aut à luna genium inquirunt. Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum cenſent. Alii bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocãt: malum autem genium à ſexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaque cum laborioſa & occultiſſima ſit inquiſitio, multo facilius ex nobis ipſis genii noſtri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis diſtracta, aut ea quę expurgata mente ab inanibus curis & ſiniſtris affectibus, amotisq́; impedimẽtis ſuggerit animus, dictat naturæ inſtinctus, cœlumq́; inclinat. Hæc proculdubio genii ſuadelæ ſunt, qui unicuique datus eſt à principio ſuæ natiuitatis, eò nos ducens & perſuadens, quò nos illius ſydus inclinat.

Genius cũ loci mutatiõe mutatur.

Nominis mutatio nõnunquã conducit.

Genij natura unde dinoſci poſſit.

Triplicem uniuscuiusq; hominis custodē esse,& à quibus singuli procedant. Cap. XXII.

Sacer dæmō

Riplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidē sacer,alter genituræ,tertius professionis. Dæmon quidem sacer,hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nō ab astris neq; à planetis, sed à superna causa,ab ipso dęmonum pręside deo descendenti animæ rationali adsignatur,uniuersalis, supra naturā. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando,quāuis non semper animaduertimus,sed quando purgati sumus,atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur,suamq; nobis communicat uocem,antea silentio præsens,studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio,possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine,quodSocratem fecisse scimus,putant Platonici,mire nos ab eo iuuari,tum somniis,tum signis,mala auertēdo,bona anxius sospitando:quare concinentes Pythagorici,Iouem precari consueuerunt,ut uel ipse à malis abduceret,uel à quo dæmonū id possit pręstari monstraret. Dæmon autem genituræ,qui & genius dicitur, hic à mūdi dispositione syderumq; circuitibus qui in generatione uersantur descēdit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensurā,ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere,nec tam eligere sibi hūc ducem,quàm uicissim etiam ab illo optari in tutelā. hic exequutor uitæ,atque custos, eam corpori cōciliat,& communicatam corpori curat,hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat,ad quod nascentē cœlestia deputarūt. Quicunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi,efficaces,fortes & prosperātes:quapropter à Philosophis bene fortunati,seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis,hic datur à syderibus quibus talis professio uel secta,quam homo aliquis professus fuerit subiicitur,quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit,atq; sibi mores induerit,latēter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione,tum pro dignitate professionis,digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones,qui successiue curant hominem, qui aliū & alium sibi indies comparat professionis custodem,prout conscēdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla,fœlix atq; prospera : quando uero professionē genio subimus dissimilem uel contrariam,uita nobis redditur laboriosa,& discordātibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciētia, aut arte,aut ministerio,exiguo tēpore & labore,qui in aliis multo sudore & studio frustra laborat:& licet nulla sciētia, nulla ars, nulla uirtus,sit contemnēda,tamen ut prospere uiuas,fœliciterq; agas,imprimis cognosce geniū

Genituræ dæmon, genius,

Professionis dæmon.

tuum bonũ,& naturã tuã,& quid tibi boni promittat dispositio cœlestis,atque horum omnium distributos deus,qui distribuit singulis ut uult, horũ exordia sequaris,hæc profitearis,in ea uirtute uersare, ad quam te summus distributor eleuat atq; conducit,qui Abrahamum iustitia & clemẽtia, Isaac timore,Iacob robore,Mosen mansuetudine & miraculis,Iosue bello, Phineen zelo,Dauidem religione & uictoria,Solomonem sciẽtia & præconio, Petrum fide,Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia,Magdalenam cõtemplatione,Martham ministerio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere senties,ad eius apicem cõscendere cures,ut in uno præstes,qui in omnibus non potes:in cæteris tamen quantum uales proficere ne contemnas:quòd si concordes habueris naturę & professionis custodes,geminũ naturę & professionis senties profectum & augmẽtum:si uero dispares fuerint,sequere meliorem:nam melius aliquando fomentum percipies egregiæ professionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum,eorumq; cum inter se tum nobiscum collocutionibus. Caput XXIII.

DVbitare possemus,si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus,sermone aliquo uocali aut lingua, cũ inter se, tum ad nos utãtur,nisi Paulus alicubi diceret:Si linguis hominũ loquar & angelorũ:sed quis sit iste eorũ sermo,quæ lingua, adhuc apud *Angelorum* multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq;,si aliquo idiomate utantur, *sermo quis.* ipsum esse Hebræũ,quia hoc omniũ fuit primũ,emanauitq; de cœlo,fuitq; ante exortã in Babylone cõfusionem linguarũ, in quo data est à deo patre lex,& à Christo filio prædicatum euangelium,& per spiritum sanctũ data in prophetis tot oracula:& cum omnes linguæ passæ sint & continuo patiãtur uarias immutationes & corruptiones,hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant sermonem exerceant,scientibus tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate,sed in illo solo loquunt. Quomodo aũt angeli loquũtur, occultũ nobis est,sicut & ipsi: nobis aũt ut loquamur,lingua necessaria est cũ cæte- *Angelorum* tris instrumẽtis,quæ sunt fauces,palatũ,labia,dẽtes guttur,pulmo, spiritalis *sermo nobis* arteria,& pectorales lacerti,qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. *occultus.* Verũ si quis procul alteri loquat,uehemẽtiori clamore indiget: sic propinquus in audientis aurẽ susurrat:& si posset cũ audiẽte strictiori spiritũ copulari,nullo prorsus sono sermo eius indigeret:sed sine strepitu audiẽti, uelut imago oculo aut speculo,illaberet. Sic animæ à corpore egressę,sic angeli, sic dæmones loquũtur:& quod hõ facit sensibili uoce,ipsi faciunt imprimẽdo sermonis cõceptũ,in his q̃bus loquunt,meliori modo,q̃ si p audibilẽ uocẽ exprimeret. Sic dicũt Platonici Socratẽ suũ dęmonẽ sensu quidẽ pcepisse, sed non corporis huius,sed sensu ætherei corporis in hoc delitescentis: qua

item ratione ab prophetis uideri audiriq; ſolitos angelos credit Auicēna: illud inſtrumētum, qualiſcunq; ea uirtus ſit, per quam innoteſcere facit ſpiritus alteri ſpiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apoſtolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpiſſime tamen etiam ſenſibilem uocem emittunt, ut in aſcenſione domini clamantes, uiri Galilæi, quid ſtatis ſpectātes in cœlū? & in uetere lege cū multis patribus ſenſibili uoce loquuti ſunt: ſed hoc nō niſi in adſumptis corporibus. Verū quibus ſenſibus ipſi ſpiritus atq; dæmones noſtras inuocationes preceſq; audiant, noſtraſq; uideant ceremonias penitus ignoramus. Eſt enim ſpirituale dæmonū corpus magna parte ubiq; & undique ſenſibile natura, ita quod abſq; medio tāgit, uidet, audit, nihilq; illis impedimēto eſſe poteſt: nec tamē ea ratione qua nos diſcretis organis ſentiūt, ſed forte ueluti ſpongiæ aquam, ſic toto corpore ſuo ſenſibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia ſenſoriis eiſdem ſunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen ſonum ab his concipi ſcimus, ſed qua ratione, ignoramus.

Act. I.

De nominibus ſpirituum, eorumq; uaria impoſitione, deq; ſpiritibus, qui præſunt ſtellis, ſignis, cardinibus cœli, & elementis.

Caput XXIIII.

SPirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuerſa ſunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum aſtrorū, ſoli deo nota ſunt, qui ſolus numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorū nulla à nobis niſi diuina reuelatione cognoſci poſſunt, atq; admodū pauca nobis in ſacris literis expreſſa ſunt. Verum Hebræorum magiſtri putāt ſpiritibus ipſis ab Adamo nomina impoſita eſſe, iuxta illud quod ſcriptum eſt: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quomodo cūq; uocauit rē, hoc eſt nomē illius. Hinc putāt Hebræorū mecubales unà cum Magis eſſe in poteſtate hominis & ſpiritibus nomina imponere: ſed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutē diuino quouis munere, aut ſacra poteſtate dignificatus & ſublimatus eſt: quia uero nequit ulla humana uoce cōponi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ eſſentiæ uirtutem exprimere poſſit, iccirco ab operibus nomina ſpiritibus plurimū imponuntur, ſignificantia certum aliquod officium ſiue effectum, qualis à ſpirituum choro deſideratur: quæ nomina tunc non ſecus atq; oblationes & ſacrificia diis deuota, efficaciam uirtutemq; ſortiuntur, ad ſpiritualem aliquam ſubſtantiam deſiderati affectus operatricem de ſuperis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inſcribentem in charta uirginea nomē & ſignaculum ſpiritus cuiuſdam in hora lunæ: quam cum dediſſet poſtea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmuraſſet, remiſſa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti ſunt. Vidi per eundē inſcriptū

Homo ſpiritibus nomina imponere poteſt.

Vnde ſpiritibus noīa imponantur.

alius ſpiritus cum ſuo ſignaculo nomen in hora Martis, id'que coruo datum, quo poſt immurmuratum carmen dimiſſo, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolaſſet, obortis nubibus fulmina, concuſſiones, horribilia'que tonitrua conſecuta ſunt: neque tamen erant illa ſpirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum ſignificatiua. Huius generis ſunt angelorum iſtorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ ſonant, uiſio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, luſor, deceptor, ſomniator, fornicator, & huiuſmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præſidentium planetis atque ſignis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël: Soli, Raphaël: Veneri, Haniel: Mercurio, Michaël: Lunæ, Gabriel. Hi ſunt ſpiritus illi ſeptem qui ſemper adſtant ante faciem dei, quibus credita eſt diſpoſitio totius regni cœleſtis & terreni, quod ſub orbe lunæ eſt. Hi enim (ut dicunt ſecretiores theologi) omnia regunt uiciſſitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præſunt, tradunt Aſtrologi: quos Triſmegiſtus Mercurius iccirco uocat ſeptem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per inſtrumenta, coaceruatis omnium ſtellarum & ſignorum influentiis, eas in hæc inferiora diſtribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuerſis nominibus ſtellis adſcribunt, dicentes quod Saturno præſit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli, Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel: & horum unuſquiſque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & menſibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: poſtquam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturq; deinde regimen ad ſpiritum Saturni. Scripſit de iſtis ſpecialem tractatum ad Maximilianum Cæſarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere poteſt. Ex ſignis uero duodecim præſunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Aſmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Cambiel: Piſcibus, Barchiel. De iſtis ſpiritibus præſidentibus planetis & ſignis, meminit etiam Ioannes in Apocalypſi, de prioribus in fronte inquiens: Et à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu throni dei ſunt, quos reperi præſidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi ſupernæ ciuitatis fabricam deſcribit, teſtatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rurſus uigintiocto angeli, qui dominantur in uigintiocto manſionibus lunæ, quorum nomina per ordinem ſunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, kyriel, Bethnaël, Ge-

Angeli, planetis præſidentes.

Abbatis Tritemij Tractatus.

Angeli, duodecim ſignis præſidẽtes.

Apoca. I.

Apocal. 21.

Angeli manſionũ lunæ.

Ventorum quatuor angeli totidē. liel,Requiel,Abrinaël,Aziel,Tagriel,Alheniel,Amnixiel. Sunt etiã quatuor angelorum principes,qui præfecti ſunt ſuper quatuor uentos & ſup quatuor partes mundi,quorum Michaël præfectus eſt ſuper uentum orientalem:Raphaël,ſuper occidentalem:Gabriel,ſuper borealem:Nariel,qui ab aliis Vriel dicitur,ſuper Auſtralem. *Elementorũ angeli.* Adſignãtur etiam elementis,aëri, Cherub:aquæ,Tharſis:terræ,Ariel:igni,Seruph,aut iuxta Philonem,Nathaniel. Quiſq; autem horum ſpirituum grandis princeps eſt,& habẽs poteſtatẽ multæ libertatis in dominio ſuorum planetarum & ſignorum, & in eorum temporibus,annis,menſibus,diebus & horis,& in ſuis elementis,& partibus mundi,& uentis:& unuſquiſq; illorum dominatur pluribus legionibus,eadem ratione,in malis ſpiritibus præſunt cæteris quatuor reges potẽtiſſimi, iuxta quatuor partes mundi,quorum nomina appellantur,Vrieus,rex oriẽtis:Amaymon,rex meridiei:Paymon,rex occidentis:Egyn,rex ſeptentrionis,quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samaël,Azazel,Azaël Mahazaël:ſub quibus plures alii dominantur principes legionum,& præſides:innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. *Telchines.* Quinetiam Græcorum uetuſti Theologi ſex dæmones numerant,quos Telchines uocant, alii Alaſtores appellant:qui hominibus malefici,ſtygis aquã manibus haurientes,in terras ſpargũt:ex quo calamitates,peſtes & fames cõſequuntur: Hiq; fuiſſe perhibentur Acteus,Megaleſius,Ormenus,Lycus,Nicon,Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorũ diſtincta nomina, officia,loca,tempora exacte noſcere cupit,illa in rabi Symonis Templorũ uolumine requirat,ac in eiuſdem libro Luminũ,atq; in tractatu de Magnitudine ſtaturæ,& in tractatu Tẽplorum rabi Iſmaëlis,atq; in omnibus ferè cõmentariis libri Formationis de iſtis copioſe ſcriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum mecubales ſacra angelorum nomina è ſacris ſcipturis eliciant,atq; de ſeptuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei,cum tabulis Ziruph,& commutationum literarum & numerorum.

Caput XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum ſpirituũ ad ſingula officia deputata ſacra nomina,prædictis illis multo ualidiora,quæ ex ſacris ſcripturis ſecundum artem quam de iſtis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur,ſicut etiam quædã nomina dei ex certis locis eliciuntur. *Regula generalis.* Horum generalis regula eſt,quòd ubicunq; in ſacris literis aliquid de diuina eſſentia exprimitur,ex eo loco diuinum nomen rite colligi poteſt: ubicunq; uero in ſacris literis diuinum nomen expreſſum inuenitur,ibi miniſteriũ quod illi nomini ſubiacet,perpende. Vbicũq; ergo de ſpiritus alicuius boni uel mali miniſterio uel opere ſcriptura loquitur,ex eo loco eiuſdem ſpiritus nomen ſiue boni ſiue mali extra- *Canõ extra.* hi poteſt,hoc obſeruato immobili canone,ut ex bonis bonorũ, ex malis ma

lorum spirituū accipiamus nomina:nec albo nigrū,nec diem nocti,nec lucem tenebris cōfundamus : quod ex istis uersiculis ueluti exēplo elucescit: Sint tanquàm puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos. Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum,& angelus domini persequens eos:

יהיו כמוץ לפני רוח ומאלאך יהוה רחה
יהי דרכם חשך וחלק לקות ומלאך יהוה רדפם

Psalmo tricesimoquinto apud Hebræos,apud nos tricesimoquarto, è quibus angelorū illorū nomina extrahuntur: מיראל Midael & מיראל Mirael de ordine Militantium. Sic ex uersiculo,Constitues super eum impium,& Satan stet à dextris eius. Psalmo centesimonono apud Hebræos , apud Latinos autem cētesimo octauo : הפקר עליו רשע ושתן יאמר אל ימינו extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי quod dæmonem machinatorē designat. Est certus textus in Exodo,tribus uersiculis cōtentus,quorū quilibet septuaginta duobus scribitur literis,incipiētes:Primus Vaiisa ויסע:Secundus,Vaiauo ויבא:Tertius,Vaiot ויט:qui unam in lineam extensi,uidelicet primus & tertius à sinistra in dextram,medius uero cōuerso ordine à dextra incipiēs terminetur in sinistrā,tunc singulæ tres literæ sibi subalternatę cōstituunt unū nomē,quę sunt septuaginta duo nomina,quę Hebręi Schemhamphoras uocant:quibus si in fine addatur nomen diuinū El אל,uel iah יה,producunt septuaginta duo angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnū nomen dei,sicut scriptum est: Angelus meus pręcedet te:obserues eum,est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsident septuaginta duobus quinariis cœlestibus,totidemq; natiōibus & linguis, & humani corporis artubus,cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus,totidemq; Christi discipulis:& nomina eorum secundum extractionem quā faciunt Cabalistæ,patent in hac sequenti tabella, secūdum unum modum quem diximus. Sunt autē & alii plures modi ex eisdē uersiculis fabricandi Schemhamaphoras,ut cū omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur,præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur,de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inseruiunt,ideo illas etiam huic capiti subiungemus.

Hi sunt septuaginta duo Angeli,deferentes nomen Dei Schemhamphoras.

והו	יה	Vehuiah	לוו	יה	Leuuiah	אני	אל	Aniel	מבה	יה	Mebahiah
ילי	אל	Ieliel	פהל	יה	Pahaliah	חעם	יה	Haamiah	פוי	אל	Poiel
סיט	אל	Sitaël	נלך	אל	Nelchaël	רהע	אל	Rehael	נמם	יה	Nemamiah
עלם	יה	Elemiah	ייי	אל	Ieiaiel	ייז	אל	Ieiazel	ייל	אל	Ieialel
מהש	יה	Mahasiah	מלה	אל	Melahel	ההה	אל	Hahahel	הרח	אל	Harahel
ללה	אל	Lelahel	חהו	יה	Hahuiah	מיך	אל	Michael	מצר	אל	Mizrael
אכא	יה	Achaiah	נתה	יה	Nithhaiah	וול	יה	Veualiah	ומב	אל	Vmabel
כהת	אל	Cahethel	האא	יה	Haaiah	ילה	יה	Ielahiah	יהה	אל	Iahhel
הזי	אל	Haziel	ירת	אל	Ierathel	סאל	יה	Sealiah	ענו	אל	Annauel
אלד	יה	Aladiah	שאה	יה	Seehiah	ערי	אל	Ariel	מחי	אל	Mehehiel
לאו	יה	Lauiah	ריי	אל	Reiiel	עשל	יה	Asaliah	דמב	יה	Damabiah
ההע	יה	Hahaiah	אום	אל	Omaël	מיה	אל	Mihael	מנק	אל	Meniel
יזל	אל	Iezalel	לכב	אל	Lecabel	והו	אל	Vehuel	איע	אל	Eiaël
מבה	אל	Mebahel	ושר	יה	Vasariah	דני	אל	Daniel	חבו	יה	Habuiah
הרי	אל	Hariel	יחו	יה	Iehuiah	החש	יה	Hahasiah	ראה	אל	Rochel
הקם	יה	Hakamiah	להח	יה	Lehahiah	עמם	יה	Imamiah	יבם	יה	Iabamiah
לוו	יה	Leuiah	כוק	יה	Chauakiah	ננא	אל	Nanael	היי	אל	Haiaiel
כלי	אל	Caliel	מנד	אל	Manadel	נית	אל	Nithaël	מום	יה	Mumiah

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA.

ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב
ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג
ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד
ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו
ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז
ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח
ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ
כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ
מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ
נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס
ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע
ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ
פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק
ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר
ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש
ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז		ט	י
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א

ALIA TABVLA AVERSA DICTA IRRATIONALIS.

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

אל	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	ינ	כם
אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	לם
אג	דת	הש	ור	זק	חצ	טפ	יע	כס	לנ	במ
אד	בג	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אה	בד	ות	זש	חר	טק	יצ	כפ	לע	מס	גנ
או	בה	גד	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אז	בו	גה	חת	טש	יר	כק	לצ	מפ	נע	דס
אח	בז	גו	דה	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
אט	בח	גז	דו	ית	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע
אי	בט	גח	דז	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אכ	בי	גט	דח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ
אל	בכ	גי	דט	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ
אמ	בל	גכ	די	הט	וח	נת	סש	ער	פק	זצ
אנ	במ	גל	דכ	הי	וט	זח	סת	עש	פר	צק
אס	בנ	גמ	דל	הכ	וי	זט	עת	פש	צר	חק
אע	בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר
אפ	בע	גס	דנ	המ	ול	זכ	חי	טת	קש	צר
אצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי	קת	רש
אק	בצ	גפ	דע	הס	ונ	זמ	חל	טכ	רת	יש
אר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ	שת
אש	בר	גק	דצ	הפ	וע	זס	חנ	טמ	יל	כת
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל

ALIA TABVLA ZIRVPH, QVAE DICITVR RATIONALIS.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אד	הג	וב	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	כר	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש	קר
אי	כט	לח	מז	נו	סה	ער	פג	צב	קת	רש
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צר	קג	רב	שת
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תר	בג
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גר
אס	ענ	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גן	רה
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	גח	רז	הו
אפ	צע	קס	רנ	שמ	תל	בכ	גי	רט	הח	וז
אצ	קפ	רע	שס	תנ	במ	גל	רכ	הי	וט	זת
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	רם	הל	וכ	זי	חט
אר	שק	תצ	בפ	גע	רס	הנ	ום	זל	חכ	טי
אש	תר	בק	גצ	רפ	הע	וס	זג	חם	טל	יכ
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל
אב	גר	הו	זת	טי	כל	מב	סע	מצ	קר	שת

TABVLAE TRANSPOSITIONVM NVMERALIVM.

א					
ב	אא				
ג	אב				
ד	אג	בב			
ה	אד	בג			
ו	אה	בד	גג		
ז	או	בה	גד		
ח	אז	בו	גה	דד	
ט	אח	בז	גו	דה	
י	אט	בח	גז	דו	הה

י					
כ	יי				
ל	יכ				
מ	יל	ככ			
נ	ימ	כל			
ס	ינ	כמ	לל		
ע	יס	כנ	למ		
פ	יע	כס	לנ	ממ	
צ	יפ	כע	לס	מנ	
ק	יצ	כפ	לע	מס	ננ

ק					
ר	קק				
ש	קר				
ת	קש	רר			
ך	קת	רש			
ם	קך	רת	שש		
ן	קם	רך	שת		
ף	קן	רם	שך	תת	
ץ	קף	רן	שם	תך	
Z.	קץ	רף	שן	תם	

וה	זד	חג	טב	יא
וו	זה	חד	טג	יב
	זו	חה	טד	יג
	זז	חו	טה	יד
		חז	טו	יה
		חח	טז	יו
			טח	יז
			טט	יח
				יט

סן	עם	פל	צכ	קי
סס	ען	פם	צל	קכ
	עס	פן	צם	קל
	עע	פס	צן	קם
		פע	צס	קן
		פפ	צע	קס
			צפ	קע
			צצ	קפ
				קצ

תן	שף	רץ
תף	שץ	
תץ		

5	10	10	10	10
ה	דו	גז	בח	אט
50	100	100	100	100
נ	מס	לע	כפ	יצ
500	1000	1000	1000	1000
ך	תם	שן	רף	קץ

De inueniendis nominibus ſpirituum & geniorum à diſpoſitione corporum cœleſtium. Cap. XXVI.

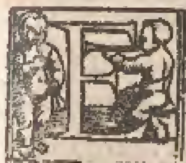

Tradiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomē ſpiritus ad quemcunq; deſideratum effectum, ex cœli diſpoſitione illud elicientes, puta propoſita tibi aliqua cœleſti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, ſeu alio quouis opere, ſub certa conſtellatione peragē do, ſpiritum illius operis rectorem inuenire ſi uelis: Erecta cœli figura proiice literas ſuo numero & ordine à gradu aſcendentis, ſecundum ſucceſſionē ſignorum per ſingulos gradus complendo totū cœli circulū: tunc literis illis quæ ceciderint in loca ſtellarum, quarū præſidio uteris, iuxta earundē ſtellarum numerū atq; fortitudines, in nnmerū & ordinē extra notatis, nomē ſpiritus cōſtituūt, boni ſcilicet: ſi uero ab initio gradus occidētis cōtra ſignorum progreſſum ſic feceris, ſpiritus reſultans erit de gñe malorum. Eo artificio nōnulli Hebręorum & Chaldęorū magiſtri, naturā & nomē genii cuiuſq; hominis perquirendū docēt, ut uidelicet cognito gradū aſcendētis alicuius natiuitatis, coęquatiſq; cęteris cœli cardinibus, tūc qui planetaꝝ in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quē Arabes Almutez uocāt, ipſe prior noteť inter cæteros: & iuxta eū ſecundo loco, qui ſibi in numero dignitatū fuerit proximus, & ita per ordinē reliquos eorū qui aliq̄ in prędictis cardinibus obtinēt dignitatē: hoc ordine habito ſcias uerū eorū locū & gradū in cœlo, incipienſq; à gradu aſcēdentis per ſingulos gradus ſecundū ordinē ſignorū proiicere uiginti duas Hebræorū literas: tūc quę literę ceciderint in prędictarū ſtellarū loca, notatę & diſpoſitæ iuxta ordinē ſuperius in ſtellis inuētū, & rite ſecūdū Hebraicę linguę ratiōes cōbinatæ, genii nomē cōſtituūt: cui iuxta morē, aliquod diuinæ oīpotētiæ monoſyllabū nomē puta El uel Iah ſubiūgiť. Quod ſi proiectio literarū fiat ab angulo occidētis, & cōtra ſucceſſionē ſignorū & literæ quæ ceciderint in Nadir (hoc eſt punctū oppoſitū) ſupradictarū ſtellarū, quo diximus ordine coiuganť nomē cōſtituēt genii mali. Verū Chaldęi alia uia procedūt, nō enim accipiūt Almutez cardinū, ſed Almutez undecimę domus, faciūtq; p oīa ut dictū ē: Malū aūt geniū reqrūt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quā malū dæmonē uocāt, proiiciētes à gradu occidētis cōtra ſignorū progreſſum. Sūt etiā Arabes pleriq; & nōnulli Hebręi, q ex quinq; hylegiorū locis nomē genii reqrūt, & faciētes ꝓiectionē ſemper ab initio arietis, & literis inuētis iuxta hylegiorū ordinē apud aſtrologos cognitū in ordinē redactis, cōiūctiſq;, nomē cōſtituūt genii boni: mali aūt genii nomē eliciūt ex locis hylegiis oppoſitis, facta proiectiōe ab ultimo gradu piſciū cōtra ſignorū ordinē. Alii uero nō loca hylegioꝝ, ſed loca Almutez ſup quiq; hylegiis accipiūt, faciētes proiectionē ab horoſcopo, ſicut in priorib' dictū eſt: atq; hęc noīa ita ſecundū proportionatos numeros ſydereo calculo di-

ſtributa,iugatis alternatiſq; literis compacta, ſono licet & ſignificatione ignota,ex ſecretis philoſophiæ principiis neceſſe eſt confiteri plus poſſe in opere magico,quã nomina ſignificatiua, dum attonitus in illorũ ænigmata animus,totaq;mentis acie intentus,diuinũ aliquod ſubeſſe firmiter credens,uerba & nomina hæc,licet nõ intellecta, reuerenter ſonat in gloriam numinis,cum ſpirituali pietatis affectu captiuans ſe in illius obſequium.

De arte calculatoria nominum eiuſmodi ex traditione Cabaliſtarum. Cap. XXVII.

ESt adhuc aliud huiuſmodi nominum artificium quod calculatoriũ uocant,& fit per tabulas ſequentes, ingrediendo cum nomine aliquo ſacro, ſiue diuino ſiue angelico in colũna literaria deſcẽdenti,accipiendo illas literasquas in angulis cõmunibus ſub ſuis ſtellis ſignisq; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, ſpiritus nomen conſtituitur boni de natura illius ſtellæ uel ſigni, ſub quibus fueris ingreſſus:quod ſi fueris ingreſſus in colũna aſcendente, ſumendo angulos cõmunes ſupra ſtellas & ſigna in infima linea ſignata, nomẽ cõſtituitur ſpiritus mali. Et hæc ſunt nomina ſpirituũ ex quolibet ordine ſiue cœlo miniſtrantiũ,tam bonorum quam malorũ,quę ſecundũ hunc modũ in nouem nomina totidem ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediẽdo cũ uno nomine aliud ſuperioris ordinis ſpiritus ex eodẽ elicere potes tã boni quã mali. Principiũ tamen huius calculationis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutẽ habet in Magia,inquantum à dei uoce dependet indeq; formatur. Itaq;ſcire debemus,omne angelicũ nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario:ideoq;angeli dicuntur ferre nomen dei, iuxta illud quod ſcriptum eſt,quia eſt nomen meũ in illo. Itaq; ut bonorũ angelorum nomina à malorũ nominibus diſcernantur, ſolet illis ſæpe aliquid diuinæ omnipotentiæ nomen ſubnecti,ut El, uel On,uel Iah, uel Iod & cũ illo ſimul pronunciari:& quoniã Iah nomẽ eſt beneficentiæ,& Iod nomen deitatis,iccirco hæc duo nomina non niſi angelorum nominibus apponuntur:Nomen uero El,quod uim & uirtutem importat,iccirco nõ modo bonis,ſed quandoq; etiam malis ſpiritibus adiicitur,neq;enim etiã mali ſpiritus abſq;dei uirtute,aut ſubſiſtere aut aliquid agere poſſunt. Cęterum ſciendum eſt, quoniã ſumendi ſunt anguli cõmunes eiuſdem ſtellæ atq; ſigni,niſi ingreſſum ſit cũ nomine mixto,quemadmodũ ſunt nomina geniorũ,& ea de quibus in capitulo præcedenti dictũ eſt, quæ ex cœli diſpoſitionibus iuxta diuerſarũ ſtellarũ harmoniã cõponuntur: cũ his enim quoties ingrediẽda eſt tabula,angulus cõmunis ſumẽdus eſt ſub ſtella uel ſigno literę ingrediẽtis. Sunt pręterea qui iſtas tabulas adeo extendũt, ut arbitrẽtur etiã ſi cũ noĩe ſtellæ,uel officii,uel effectus alicuiꝰ deſiderati fiat ingreſſus,dæmõ eliciatur & bonus & malus ad illud officiũ uel effectũ deſeruiẽs. Simili ratiõe cũ nomine proprio perſonæ cuiuſuis ingrediẽtes,geniorũ noĩa

ſeſe extrahere poſſe cõfidunt,ſub illa ſtella quæ tali perſonæ uidebitur præ eſſe,prout ex Phyſiognomia,uel ex animi paſſionibus & inclinatione, ſiue ex profeſſione & fortuna cognouerint illum eſſe uel Martium, uel Saturnium,uel Solarem,uel de alterius ſtellę natura.Et licet huiuſmodi nomina primaria,ex ſuo ſignificato nullam uel modicam uim habeant,tamen huiuſmodi extracta nomina & ab illis deriuata,maximæ ſunt efficaciæ, quemadmodum radii ſolares in ſpeculo cauo collectę,fortiſſimè quidem urunt, ſole tamen ipſo uix modice calente.Eſt autem ordo literarum in iſtis tabulis ſub ſtellis & ſignis ferè conſimilis,qualis eſt apud aſtrologos ordo decanorũ,nouenariorum & duodenariorum.De hoc calculatorio artificio ſcripſit quondam Alfonſus Cyprius,& neſcio quis alius illud etiã Latinis characteribus accommodauit:uerum quoniã uniuſcuiuſq; linguæ literę,quod in primo libro oſtendimus,ſuo numero, ordine & figura cœleſtẽ diuinamq; originem habent,facile conceſſero,hanc de nominibus ſpirituum calculationem,non modo per Hebræas literas,ſed etiam per Chaldæas, Arabicas,Aegyptias,Græcas,Latinas,& quaſcunq;alias fieri poſſe,tabulis ex illis ad imitationem præſidentiũ rite fabricatis. Sed hic à pleriſq; obiicitur, euenire in his tabulis plures diuerſæ naturę &fortunæ homines,nõ raro ob nominis identitatem eundem eiuſdem ue nominis genium ſortiri. Sciendũ igitur eſt,non abſurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus poſſe ſecerni,eũdemq; pluribus poſſe præeſſe. Præterea ſicut diuerſi homines eodem ſepe nomine funguntur,ſic etiam diuerſorum officiorum &naturarum ſpiritus, poſſunt uno nomine ac uno eodemq; ſignaculo ſiue charactere notari reſpectu tamen diuerſo:nã ſicut ſerpens nunc Chriſti,nunc diaboli typum tenet,ſic eadem nomina eademq; ſignacula,nunc alicui malorum dęmonum,nunc alicui bonorum angelorum ordini ęquiparantur. Deniq; ipſa inuocantis intentio ardens,per quam intellectus noſter iungitur intelligentiis ſeparatis,facit ut nunc illum, nunc alium ſpiritũ licet ſub eodem nomine inuocatum,habeamus obſequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum ſpirituum bonorum &malorum,ſub ſeptem planetarũ pręſidio atq;ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

INCRESSVS MALORVM.

	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Linea bonorum
ת	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ב
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ד
צ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט
מ	ד	ג	ב	א	ח	ש	ר	י
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ
ט	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ס
ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע
ו	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	פ
ה	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	צ
ד	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק
ג	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	ר
ב	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ש
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת
Linea malorum	♄	♃	♂	☉	♀	☽	☿	

INGRESSVS BONORVM.

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈	Linea bonorū
ת	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ג
ק	מ	ג	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ד
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ה
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ח
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	י
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	ס
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ת
Linea malorū	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus pręficiuntur. Cap. XXVIII.

Inuenio adhuc aliud nominū genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus similibus'ue rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nūcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semeliel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurii, Cochabiah uel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiam nuncupāt spiritus qui pręsunt signis, ab ipsis uidelicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam supra diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali unionem quærunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in sacris literis homines nōnullos & deos, & angelos, & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorū qui singulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturq; cum eisdem, siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malos'ue significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel à Zacharia: & Vriel ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorū pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est & dicitur quasi leo dei: nonnūquam & cacodæmonis nomē est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen cacodæmonis est, erat'que olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitarūt gigantes: Similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrheorū: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorū. Idolorum quoq; & cacodęmonū nomina sunt, ut Remma, simulacrū idoli Damasceni: Chamos, idolū Moab: Melchim, idolū Amonitarū: Bel, idolū Babyloniorū: Adramelech, idolū Assyriorū: Dagon, idolū Allophylorū. Et narrat Philo fuisse Amorrhęis septē simulachra aurea, quas uocabāt sanctas nymphas, q̄ inuocatę ostenderūt Amorrhęis p singulas horas opera eorū: & noīa eorū noīa mulierū, q̄ fuerūt uxores septē uirorū peccatorū, q eas consecrauerūt post diluuiū, uidelicet

Planetarum spiritus.

Signorum spiritus.

4. Esd. 4.

Septē peccatores.

Chanaan,Phut,Selath,Nēbroth,Abirion,Elath,Desuat:erantq; illis super
positi lapides pretiosi sculpi & consecrati,quorū in uno uirtus erat, ut cęcis
lumen restitueret:nec potuit ignis exurere lapides:& libri sacrati erant cū la
pidibus,qui similiter nō poterant igne cōburi,nec incidi ferro,nec aqua de-
leri,quousq; auferret eos angelus domini,& sepeliret in profundo maris. Iā
uero etiā scimus quia NimbrothChodorlaomor,Balach,Amalech,regum
noīa sunt in cacodæmonū ordinē ascita. Similiter gigantes cū dæmonibus
cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur,quia nō participarunt cū imagi-
ne dei,hoc est,nō acceperunt splendorē spiritualis intellectus,sed ratio illo-
rū multiplicauit species malas fraudū & peccatorū:ideoq; nō numerant de
specie hoīm(ut ait rabi Moses Aegyptius)sed de specie bestiarū & dæmonū
præterquā quòd habēt figurā humanā:&tales(inquit)fuerunt filii Adæ, qui
præcesserūt Seth post Abel:de quibus dixerūt sapiētes Hebræorū, Adā ge-
nuisse Tochot תוחות,hoc est diabolos.Postq̄ aūt inuenit gratiā in oculis do
mini genuit Seth ad imaginē & similitudinē suā,hoc est qui ad imaginē dei
adeptus est perfectionē humanā,quā qui nō habet,nō numeratur de specie
hoīm,propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & dāni. Est etiā (teste
Porphyrio)Magorū sentētia,prauas animas in naturā dæmonū cōuerti,ac

Animas fieri dæmones.

pniciosas sicut & illi fieri:cui attestatur etiā illud Christi uerbū de Iuda Isca
riothe,inquiētis:Nōne duodecim uos elegi,& unus uestrū diabolus est?quos
ideo dæmones aduētitios nūcupant,qa ex humanis animis inter dæmones
sint cēturiati. Vnde & pessimorū hominū & dæmonū eadē nomina sunt,si-
ue per hæc eorū animas,siue malos genios uocemus, qui malorū hominū
nomina,quasi psonas aliquas induerūt. Iam uero etiā & Behemoth,& Leuia
thā,beluas & dæmones significāt. His itaq; exēplis,cū bonorū tū malorum
dæmonū nomina,curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum. Caput XXIX.

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicēdum est.
Sunt autem characteres nihil aliud quā ignorabiles quędā lite
rę & scripturæ,sacra deorū & spirituū nomina à prophanorum
usu lectioneq; custodiētes,quas literas ueteres hieroglyphicas
siue sacras uocabāt,qa solis deorum sacris deuotas:nefas siquidem arbitra-
bantur,sacra deorꝫ mysteria his characteribus cōmittere,quibus prophana
& turpia quæq; apud cōmunem plebem conscriberētur. Vnde Porphyrius
ait,ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes,per sensibiles figuras, &
per ea quæ uisibilia sunt,inuisibilia significantes , quasi sacris literis magna
mysteria tradidisse,& symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila
& rotunda omnia,mundo,soli,lunæ spei & fortunæ dedicarunt : circulum,
cœlo: circuli autem partes,lunæ:pyramides & obeliscos, igni atq; diis olym
piis:cylindrū,soli & terræ:penē,generatiōi atq; Iunoni,cui & propter mulie
brem sexū,figurā triangularem. Quare hoc genus characterū aliā radicem

non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & cõsecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerũt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerũt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmẽta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

A B C D E F G H I k L M

N O P Q R S T V X Y Z Ω

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus.
Caput XXX.

Pud Hebræos plures characterũ inuenio modos, quorũ unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi suntMoses & prophetæ, cuius forma nemini temere reuelãda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutę sunt. Est etiam apud eos scriptura quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam & figuratam ostendunt, non secus atq; cęteri astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum siue regalem: & est alia quã uocãt transitus fluuii, & horum omnium characteres & figuræ tales sunt.

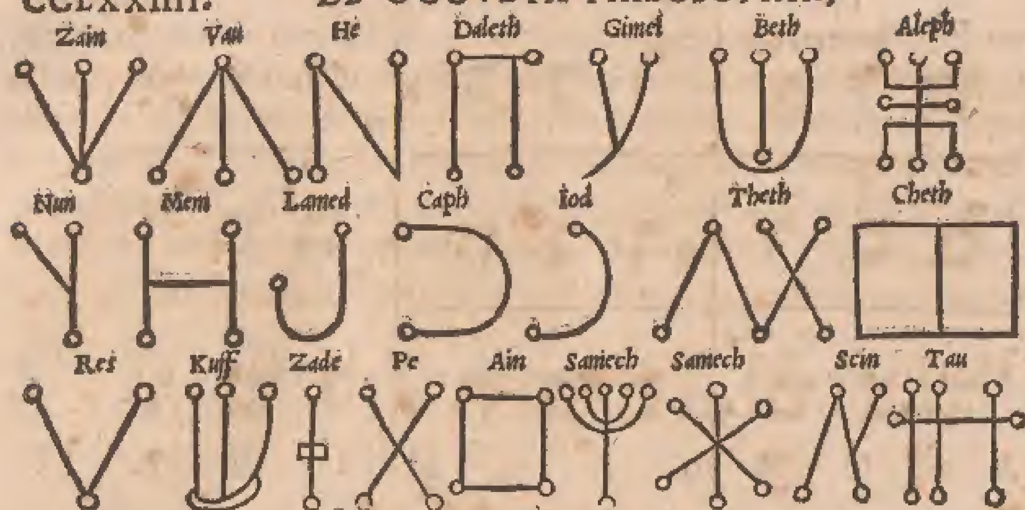
Scriptura Cœlestis

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

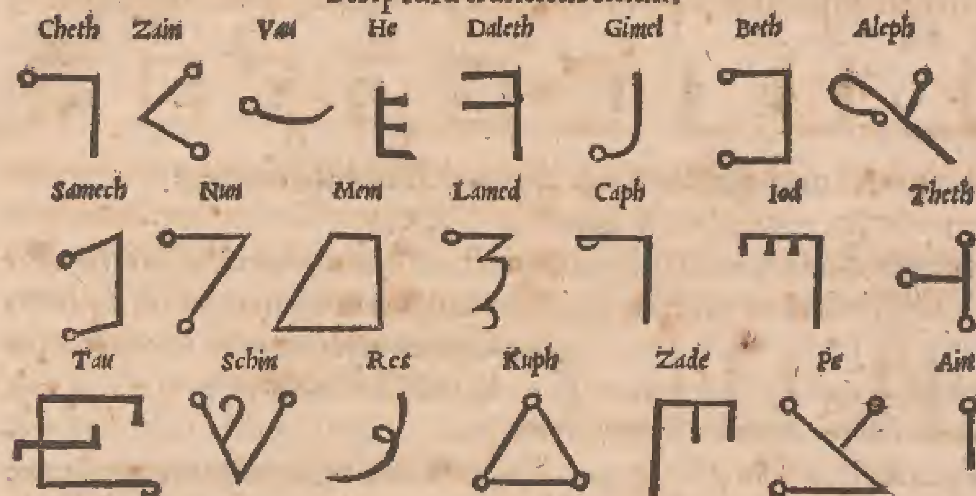
Zade Pe Aim Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Schin Res Kuff

Scriptura Malachim

Scriptura transitus fluuii.

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna ueneratione habitus, sed hodie tam communis effectus, ut ferè inter prophana locũ sortitus sit, est aũt talis: Diuidantur uiginti septẽ Hebræorũ characteres in tres classes quarum quælibet nouem contineat literas: Prima scilicet א ב ג ד ה ו ז ח ט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq; intellectualiũ, in nouem angelorum ordines distributorum: Secunda tenet י כ ל מ נ ס ע פ צ signacula denariorum rerumq; cœlestium, in nouem orbibus cœlorũ: Tertia uero tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinẽ, scilicet: ק ר ש ת ך ם ן ף ץ signacula centenariorum rerumq; inferiorum uidelicet quatuor elementorum simplicium, & quinque generum compositorum perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarum prima est trium unitatum, uidelicet intellectualis, cœlestis & elementalis: Secunda est dyadum, Tertia triadũ, & sic de reliquis: formanturq; cameræ illæ ex intersectione quatuor linearũ parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

ג ל ש	ב כ ר	א י ק
ו ס ם	ה נ ך	ד מ ת
ט צ ץ	ח פ ף	ז ע ן

Qua in partes dissecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

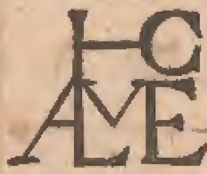
quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium, per suprascriptum notariacon: qui si unius puncti est, primam illius cameræ literā indicat: si duplicis, secundā: si triplicis, tertiā literā refert: ut, si characterem Michaël מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extēsus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps contrahuntur in unam, puncta tamē notariacon solent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis.

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis cõmunis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè
Græcè
Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire aũt oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus figurisq́; pingibilibus, aliis'ue humanis nutibus non compelluntur: sed nos eorum essentiam qualitatemq́; ignorantes, ab illorũ nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis figurasq́; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo cõpellere possimus, sed quibus nos ad illos adsurgimus quatenus per eiusmodi characteres figurasq́; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationẽ, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tũc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq́; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum quæ sola reuelatione recepta sunt. Cap. XXXI.

Est aliud characterum genus, sola reuelatiõe acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quędam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia: uel sunt ueluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabãt, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod sanitatẽ edicit: nã resolutum in literas, edicit uocabulũ ὑγίεα, id est, SANITAS: in quorum signorum fiducia & uirtute, uterq; regum insignem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabęus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud signaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephantorũ, deinde iterum triginta quinq; milia hostium strauerunt: est enim hoc signaculum nominis quadriliteri repræsentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per ęqualitatẽ numeri memorabile symbolũ, & expositio illi⁹ est, מי כמוך באלים יהוה, id est,

Quis ficut tu in fortibus tetragamme. Horum itaq; memoratorum trium fignaculorum figuræ formandæ funt tales.

Præterea de iftis fignaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Refponfis, inquiens, deos ipfos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur fignificaffe, & quæ fibi offerenda effent: figuras quoq; ipfas fimulachrorũ quales effe deberent, characteres quoq; & figuras monftraffe, hæcq; fe de Proferpinæ oraculo percepiffe. Dicitq; infuper, Hicaten quomodo fimulachra fibi conftituenda effent præcepiffe: & quòd circundanda abfinthio: quòd pingendi domeftici mures, quæ pulcherrima illi effent ornamẽta, & animo fuo gratiffima, totq; mures, quot eius effent formæ fumendi: tũ fanguis, myrrha, ftorax, & alia quædã incendenda: quæ fi fierent, per fomnium appareret refponderetq; hæc operanti. Sed ipfius Hecates oraculũ fubiiciemus, ita enim ait:

Hecates fimulachrũ. et quo pacto facra illi facienda.

Oraculum Hecates.

Quale mihi facias fimulacrum, aduerte docebo:
Syluestri cape nata loco, atq; abfinthia circum
Ponito, tum totum cælato & pingito mures,
Qui foleant habitare domos: pulcherrima funto
Hæc ornamenta atq; animo gratiffima noftro.
Tum myrrham, thus, ftyracem ipforumq; cruorem
Conterito pariter murum, facra defuper inde
Verba cane, & tot uero adhibe mureſq; repone,
Quot mihi tu effe uides formas, tum fumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato, piasq;
Tunc effunde preces fimulacro, & debita folue
Vota hæc fi facies, per fomnum meq; uidebis.

Eiufmodi erant olim gentilium deorum dęmoniorumq; fecreta myfteria, quibus fe cogi, detineri & ligari poffe hominibus perfuadebant. Hinc docet Iamblichus & Porphyrius, oportere facros dæmones inuocantem, unumquẽq; proprio honore profequi, & diftribuere fingulis quod cuiq; cõuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, facrificiis, uerbis characteribus eorũ cõditioni congruis & quamfimilimis, aliàs ipfam numinũ fiue dæmonum præfentiam, optatumq; effectum nequaquam adfequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præfertim, qui negligentius in ea re fe habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

Fficacia religionis præsentia dæmonũ sortitur effectum, neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuis efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, & si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyriũ: Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnũquam humanis usibus sese accõmodabant: nõ quòd necessitate quadam cõpulsi, sed sponte & consuetudine quadã, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorũ ait Hecate:

Dæmones obtestari quomodo oporteat.

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adsistentiæ dæmonum ratio.

Sed & diuinitatis consortium cum mẽte humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis cõmunicãt, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cõsortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo usq; adeo, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorũ, præsertim quãdo obtestator erga deũ sanctimonia pollet, uerbaq; sacra sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cõiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii nõ sint, dicit, Quod dæmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatẽtur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurãtis aspirat. Et Athanasius in libro de

uariis quæstionibus ait, non existere uerbum terribilius atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quam initium sexagesimi septimi psalmi: Exurgat deus, & dissipentur inimici eius: quàm primũ enim uerbo dicto, mox ululans euanescit & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsum ait, nominis Iesu nuncupationem spectatum persæpe cum ex hominum animis tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in iis uim maximam exercuisse, è quibus dæmones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumeliis malos dęmones pręsertim minores, ut lamias, incubos & eiusmodi, uel astringimus uel repellimus, quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquiente:

Iam uos ego nomine uero
Eliciam, stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos
Expellam tumulis, abigam uós omnibus urnis.
Teq; deis ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modo in hãc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoq; oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimũ agnoscens, grauibus contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idẽ facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimũ sciebat esse medicamentũ. Eius dictis cũ socii paruissent, stridens phantasma, celeriter tanq̃ idolum refugit: adeo enim formidolosum est hoc dęmonũ genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis impossibilibusq; minis moueantur & contremiscant, & cõpellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse quibus maxime dęmones cogantur. Est præterea quemadmo[dũ] superius dictũ est, quoddam dæmonũ genus haud adeo noxiũ, sed & hominibus proximũ, ita ut etiã passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominũ cõuersatione gaudent, libenterq; habitant cũ eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuersorũ animalium domesticorum uel syluestriũ consortio lętantur: alii syluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitãt. Sic Fauni & Lemures, cãpos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aq̃s: Oreades, mõtes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiã habitãt Satyri & Syluani, gaudẽtq; arboribus & cespitibus eædẽ, sicut Napę & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Paleę & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicũq; inuocare uoluerit, in locis ubi morant[ur] id facile potest, alliciendo eos redolẽtibus fumigiis, sonis dulciorib[us], in fidibus & musicis instrumẽtis quæ ex certo[rum] aĩalium intestinis lignisq; appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiã cantiõibus, carminibus, incãtamentis ad hoc cõgruentibus: & q[uæ]

in his maximum eſt, ipſum eſt ſimplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & conſtans ſilentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obſcuris homunculis ut plurimum occurrunt: cõſtantes autem animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atq; contremiſcunt, bonis & mundis inoffenſi: ſed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis ſunt etiam lemures & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nõnunquàm dæmones eſſe, & ex hominibus fieri lares, ſi bene meriti ſunt, quos Greci Eudęmonas, hoc eſt, beatos dęmões uocãt: lemures aũt & laruas fieri, ſi male meruerint, illosq; eſſe noxios dęmones ex hominibus factos, quos Græci iccirco Caco dęmones dicũt: Manes autẽ uocari quãdo incertũ eſt, bene an male meriti ſint Apparitionũ illarũ plura exẽpla ſunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharſenſis philoſophi, in qua importuno ſtrepitu horridi ſenis ſimulacrum aſpiciebatur. Et Philoſtratus ſimile narrat de Lamia Menippi Lycii philoſophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuerſa, quam Tyaneus Apollonius deprehẽdit lemurem eſſe. Idem quoq; apud Epheſios ſimilem deprehendit ſub ſpecie mendici ſenis, peſtilitatis eſſe cauſam: qui iuſſu ſuo lapidibus obrutus, uiſus eſt canis quaſi moloſſus, moxq; peſtis ceſſauit. Illud ſciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperiũ bonorũ ligabit illos: qui uero mundialiter ſolummodo operabitur, iudiciũ ſibi operabitur ad gehennã.

Ex hominibus lares lemures & laruæ fiũt.

De uinculis ſpirituum, eorumq; adiurationibus & exterminiis. Caput XXXIII.

Incula autem quibus alligantur ſpiritus, obteſtanturq; uel exterminantur, triplicia ſunt: quædã eorum enim ſumuntur ex mundo elementali, utputa quãdo adiuramus ſpiritum aliquẽ per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduerſas, quatenus illũ inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiuſmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & conſecrationibus ſæpe inſeruntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in pſalmo illo: Laudate dominum de cœlis, & in conſecratione & benedictione cerei paſchalis: hoc ſiquidẽ uinculum operatur in ſpiritus uirtute apprehenſiua ſub ratione amoris uel odii, inquantum ſpiritus ipſi alicui rei naturali, ſiue etiam præter naturam præſunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiuſmodi res, etiam inter ſe ſibi mutuo amori uel odio ſunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, ſic ſpiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo ſubito diſparuit. Secundum uinculũ ſumitur ex mundo cœleſti, quãdo uidelicet adiuramus per cœlũ, per ſtellas, per horũ motus, radios, lumen, gratiã, claritatẽ, nobilitatẽ, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiuſmodi: & hoc uinculũ operatur in ſpiritus per modũ cuiuſdã admonitiõis

&exempli. Habet etiã nõnihil imperii, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur, utputa cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruãdum est, quòd sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animã particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes quæ regũt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula nõ solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ, ut tempestates, incendia, diluuia, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adsumẽdo illã siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis, ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysteriis & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpẽtis in deserto: adsumẽdo præterea uersiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intẽdimus, utputa excõmunicationis, sepulturæ uel exequiarum, ad exterminãdos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

Tertium.

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hæc uincula ligentur.

Superstitio quantum ualeat.

De ordine animastico atq; heroibus. Cap. XXXIIII.

POst beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Issim uocãt, hoc est uiros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupant & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatẽ cœlo digni nõ censeantur, nec terreni tamen putẽtur propter gratiæ uenerationẽ, cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanũ genus beneficiis, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorũ beatorum choros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superũm semine procreati sunt, quos ex deorum siue dęmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem cõmixtionem habeant cũ dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannũ uatẽ fuisse filiũ dæmonis & uirgine natum. Sed & Platonẽ sapientiæ principẽ opinati sunt de uirginis partu, Apollinis phãtasmate oppressæ, natũ. Et traditũ est historiis, quasdã Gotthorũ (quas Alrumnas uo-

cāt)& specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alii aiūt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse, ibiq; à Faunis & Satytis cōpressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiam autore Psello, dæmones nōnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quędā oboriūtur. Horum itaq; heroū non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, q̄ deorum dæmonumq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia: quocirca illis nō secus atq; diis ipsis templa & simulachra, & aræ, & sacrificia, & uota, cæteraq; religionis mysteria nūcupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poëtas, tum historicos & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uero sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiā Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihæ, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atque distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorati, iuxta multiformen gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime impartiuntur, multò quidem promptius, multo etiam abūdantius, quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores, ut qui ipsi olim & homines fuere, humanos'que affectus infirmitates'que perpessi sint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël, qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus, שמעון הכפי Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus: אלעוי Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקבה Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polypos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוחנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est המני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מדון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est, Iacobus minor: Decimus חטיפא Catepha, hic est Thadæus: Vndecimus שמאם Samam qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Matattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuagintaduo Christi disci-

Apostolorū uera noīa.

puli,qui & ipsi pręsunt totidem cœlestium quinariis,& tribubus,& populis, & nationibus,& linguis:post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia,& loca,& natiões, & populos in sua præsidia tutelamq; recepere,quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Cap. XXXV.

POst istos proximi sunt dii mortales,quos similiter & heroas,& deos terrenos,siue deorum supernorum complices uocamus, uidelicet reges,& principes,& pontifices,quibus mũdus iste regitur,eorumq; legibus disponitur:quos iccirco tanquam deos suspicimus,colimus & ueneramur,quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est,& propria appellatione id illis confirmauit,uocans illos deos,quemadmodum ad Mosen dixit inquiens:Ego te dedi deum Pharaoni.& alibi de illis præcepit dicens:Diis non detrahes:& iterum: Si furtum latuerit,applicabitur dominus domus ad deos:& Psalmista ait:Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati sunt.& alibi:Deus stetit in concilio deorum,in medio autem deos diiudicat:& paulo post:Ego dixi dii estis,& filii excelsi omnes.Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens,& gladii ius tribuens,atq; illis maledici uetans,obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiẽs.Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat,& uelut numina colebat,Sicut testat Ianus apud Ouidium,in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam,potens cum terra deorum
Esset,& humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tàm uiuos q̃ mortuos diuinis honoribus celebrãdos esse:quæ institutio apud omnes gẽtes,& à primo æuo semper recepta fuit,scilicet principes diuinis honoribus deificare,& æterna memoria consecrare.Hinc urbibus,& prouinciis,& mõtibus,& fluminibus,& æquoribus,& insulis,& mari,illorum nunquam desitura nomina imponebant:tum pyramides,colossos,arcus triumphales,trophæa,statuas,delubra,ludos,festa illis magna pompa dedicarunt:qui & cœlos,& stellas,& dies,& menses,illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano,Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurii à Mercurio Trismegisto,dies Iouis à Ioue,quem morem non solum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis,Danis,& Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt,quàm quòd summum deũ eorum lingua nuncupant Gotthum.Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant

deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,
Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur sciptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna cõtra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populũ siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quod esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deũ in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem dei.

Caput XXXVI.

Mercurius Trismegistus.

Xuperantissimus deus (ut Trimegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mũdum uidelicet atq; hoĩem, in quorũ altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundũ creauit incorruptibilem & æuiternũ: cum ipse sit immensus, mundũ creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cũ ipse sit omnipotens, sola uolũtate sua, nõ ulla naturæ necessitate mundũ nõ ex præiacẽte materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, uerbum suũ quod est prima omniũ rerũ idea, optima sua uolũtate essentialiq; amore cõplexus, mundũ hunc extrinsecum ad exemplar mũdi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiam hominẽ ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quòd homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginẽ, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mũdus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam

Dei imago, mũdus: mundi, homo.

interire: mori igitur nomen uanum eſt. Et quemadmodum uacuum, nuſquam eſt mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus ſeparantur, non quod aliquid eorum intereat ſiue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera dei imago uerbum ſuum eſt, ſapientia, uita, lux & ueritas, per ſeipſum exiſtens, cuius imaginis, animus humanus imago eſt, propter quam ad imaginem dei facti eſſe dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nã ſicut deus nec tangi poteſt, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi poteſt: & ſicut deus ipſe infinitus eſt, & à nullo poteſt compelli: Sic & humanus animus liber eſt, & nec cogi, nec menſurari poteſt: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo eſt, ſola mente gerit: ſic illum humanus animus etiã cogitatione complectitur, atq; quod ſoli illi cum deo peculiare eſt, ut deus mundum totum ſolo nutu mouet atq; gubernat: ſic animus humanus nutu ſolo corpus ſuum agit atq; regit. Animũ igitur hominis ſic uerbo dei ſigillatum, neceſſe fuit etiam corporeum hominẽ ad conſummatiſſimum mũdi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus eſt, & altera dei imago: quia in ſe ipſo habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum ſit, quod ipſum non etiam uere & realiter in ipſo homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eiſdem quibus in maiori mundo officiis fungãtur. Sunt in ipſo elementa, per ueriſſimas naturæ ſuæ proprietates. Et in ipſo æthereum corpuſculum, animæ uehiculum, cœlo proportione correſpondens. Sunt in ipſo plantarum uita uegetatiua, animalium ſenſus, cœleſtis ſpiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum ſimul in unum confluentiũ uera cõiunctio, & diuina poſſeſſio. Hinc in ſacris literis uocatur homo omnis creatura: nec ſolum homo alter mundus effectus, ipſius partes omnes in ſe complectitur, ſed etiam ipſum deum concipit & continet. Hinc Xyſtus Pythagoricus, ait hominis animum eſſe templum dei, quod etiam multo lucidius expreſſit Paulus inquiens: Templum dei eſtis uos: idemq; pluribus locis ſacra ſcriptura teſtatur. Eſt igitur homo expreſſiſſimũ dei ſimulachrũ, quando homo omnia in ſe continet, quæ in deo ſunt: ſed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute ſua & ſimpliciter, ſicut omniũ cauſa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut ſimiliter cõtineret omnia, ſed actu & compoſitione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Itaque ſolus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus ſymbolũ habet, & cum omnibus operationẽ, cũ omnibus conuerſationem. Symbolizat cũ materia, in proprio ſubiecto: cũ elementis, in quadrifario copore: cũ plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in ſenſitiua: cum cœlis, in æthereo ſpiritu, atq; influxu partium ſuperiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & ſapientia: cum deo, in omnium continentia: conſeruatur cum deo & intelligentiis, per fidem & ſapientiam: cum cœlis & cœleſtibus, per rationẽ & diſcurſum: cũ inferioribus omnibus, per ſenſum & dominiũ:

Mortis nomen uanum.

Homo templum dei.

agitq; cũ omnibus,& in omnia poſſe habet,etiã in deũ ipſum,illũ intelligen do & amãdo: & ſicut deus cuncta cognoſcit,ſic etiã homo omnia cognoſcibilia cognoſcere poteſt,cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni, uel (ut alii dicunt) ipſum uerũ:nec reperitur aliquid in hoĩe,nõ ulla diſpoſitio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis:nec quicq̃ eſt in deo, quod ipſum non etiã repræſentet in homine. Quicũq; igitur ſeipſum cognouerit,cognoſcet in ſeipſo omnia,cognoſcet in primis deũ,ad cuius imaginẽ fact⁹ eſt:cognoſcet mundũ,cuius ſimulachrũ gerit:cognoſcet creaturas oẽs, cũ qbus ſymbolũ habet:& qd fomenti à lapidibus,à plantis,ab animalibus, ab elemẽtis, à cœlis,à dæmonibus,ab angelis,& ab unaquaq; re habere & impetrare poſſit,& qũo ſingula ſingulis ſuo loco,tempore,ordine,mẽſura,proportione & harmonia aptare queat,& ad ſe trahere atq; deducere, nõ ſecus atq; magnes ferrũ. Et Geber in ſumma Alchymię docet,neminẽ ad eius artis pfectionẽ peruenire poſſe,q illius principia in ſeipſo nõ cognouerit:quãtò aũt magis quiſq; ſeipſum cognoſcet,tantò maiorẽ uim attrahẽdi conſequitur,tantoq; maiora & mirabiliora operaẽ,ad tãtamq; aſcẽdet perfectionẽ,quòd efficitur filius dei,trãsformaturq; in eandẽ imaginẽ quę eſt deus,& cũ ipſo uniẽ,quòd neq; angelis,neq; mundo,nec cuiq̃ creaturæ datũ eſt,niſi ſoli homini,poſſe ſcilicet filiũ dei fieri,& uniri deo:homine aũt deo unito,uniũtur omnia quę in homine ſunt,mens imprimis,deinde ſpũs & animales uires, uegetandiq; uis& elemẽta uſq; ad materiã trahẽs ſecũ etiã corpus,cuius forma extitit,deducens illud in meliorẽ ſortẽ & cœleſtẽ naturã, quouſq; glorificetur in immortalitatẽ:& hoc quòd iã diximus,eſt peculiare hominis donũ, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis ſibi propria eſt,& cũ nulla alia creatura cõmunis. Sunẽ alii aũt theologi,qui tres hominis potẽtias,memoriã,intellectũ,uolũtatẽ diuinæ trinitatis imaginẽ adſignant:& ſunt qui ulterius progredientes, non tantũ in tribus illis potẽtiis, quos uocant actus primos, ſed etiã in actibus ſecundis hanc imaginẽ locant:ut ſicut memoria patrẽ,intellectus filiũ, uoluntas ſpiritũ ſanctũ repręſentant:ſic etiã uerbũ ab intellectu noſtro productũ,& amor à uoluntate manãs,ipſeq; intellectus habẽs obiectũ præſens & producens,eundẽ filiũ,ſpiritum atq; patrem denotant:docentq; ſecretiores theologi,quòd inſuper ſingula membra noſtra aliquid in deo repræſentant,cuius gerant imaginem:quodq; etiam in paſſionibus noſtris deum repræſentamus,ſed quandam per analogiam:nam in ſacris literis legimus de deo,iram,furorem,pœnitentiam,complacentiam,dilectionem,odium, ludum,delectationem,delicias,indignationem,& horũ ſimilia : & nos de mẽbris diuinis aliqua loquuti ſumus in ſuperioribus,quæ huc congruere poſſunt. Mercurius etiam Triſmegiſtus diuinam trinitatem confeſſus,illam deſcribit intellectum,uitam & fulgorem,quæ alibi uocat uerbum, mentem & ſpiritum,hominemq; ad imaginẽ dei factũ, eãdem trinitatẽ repræſentare ait:ineſt enim illi mens intelligens,& uerbum uiuificans,& ſpiritus tãquam

Hoĩs perfectio & dignitas.

Trinitatis myſterium agnouit Mercurius Triſmegiſtus.

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectẽs: nõ tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne & corpore, per quẽ corpus uiuit & operatur, & unũ membrũ operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodãmodo est, nõ tamẽ habet corpus crassum, tangibile & uisibile, sed corpus subtilissimũ & facile unibile cũ mente scilicet superiori & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiã, Si animã rationalẽ dicimus esse illum spiritum & quid corporeum, siue habere & sapere aliquid corporeitatis, dũ est in corpore & il lo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereũ illud animę corpusculũ ipsius uehiculũ. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistũ similiter tria ponũt in homine, quæ uocãt supremum, infimum & medium. Supremũ est illud diuinũ, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant: Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarũ, à deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratũ. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt: Paulus apostolus animalẽ hominẽ nuncupat. Mediũ est spũs rationalis utraq; connectẽs extrema atq; ligans, uidelicet animã animalẽ cũ mẽte, & utriusq; sapiens naturã extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mẽs, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi dei docet Apostolus, dicens: Viuus est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usq; ad diuisionẽ animæ & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunq̃ peccat, nunquã malo cõsentit, semperq; errori resistit & ad optima hortatur: sic inferior illa portio & animalis anima, in malo & peccato & cõcupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima, de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniẽdis sociis illæsa abit ad suam originẽ: spiritus uero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest, si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec adsumatur in deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem ad immortalitatem pretii existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est nec fieri potest: quin est expressio exprimentis & expressi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis cõceptio, & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, & id quod scribit, uerbum est: & formantis formatio, & quod format, uerbum est: & creantis creatio, & quod creat uerbum est: & facientis factio, & quod factum est, uerbũ est: & scientis scientia, & scitũ, uerbũ est: & omne quod dici potest, nõ

Tria in homine ponũt Platonici.

Mens.

Sermo, siue uerbum.

eſt niſi uerbum,& dicitur æqualitas: æque enim ſe ad omnia habet, cum non ſit unum pluſquam aliud, omnibus æqualiter largiens, ut ſint id quod ſunt, nec plus nec minus, ipſumq; ſenſibile ſe & omnia ſenſibilia facit, ſicut lux ſe & omnia uiſibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens ſeipſam concipit, eſt uerbum intrinſecũ à mente generatum, ſcilicet ſuiipſius cognitio: uerbum autem extrinſecũ & uocale, eſt illius uerbi partus & oſtenſio, & ſpiritus cum ſono & uoce aliquid ſignificante ex ore procedens: uerũ omnis uox noſtra, uerbum atq; ſermo, niſi dei uoce formetur, aëri miſcetur atq; euaneſcit: ſpiritus autem & uerbũ dei manent ſenſu & uita comitãte. Omnis itaq; ſermo noſter, omnia uerba, omnis ſpiritus & uox noſtra, nullam uirtutem habent in magia, niſi quatenus diuina uoce formentur: & Ariſtoteles ipſe in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam eſſe uirtutem ſiue naturalem ſiue moralem, niſi per deum: & in ſecretis dogmatibus, adſerit intellectum noſtrum bonum & ſanum poſſe plurimũ in naturæ ſecreta, dummodo adſit diuinæ uirtutis influẽtia, aliàs nequaquam. Sic & uerba noſtra plurima producere poſſunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca noſtra generatio perficitur, ſicut inquit Eſaias, A facie tua domine concepimus, ſicut mulieres rectè concipiunt à facie maritorum, & peperimus ſpiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnoſophiſtas, quaſi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorũ, è latere ſuo uirginẽ generaſſe. Et apud Mahometiſtas conſtans opinio eſt, pleroſq; quos ſua lingua Neſeſogli uocant, occulto quodam diuinæ diſpenſationis modo ſine carnali coitu naſci: quorum uita iccirco mirabilis & impaſſibilis ſit, & uelut angelica, totaq; ſupernaturalis: ſed illis nugis dimiſſis, Solus rex Meſſias, uerbum patris, caro factum, Ieſus Chriſtus hoc arcanũ reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifeſtaturus. Mẽtem propterea perſimilem ſibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit
Vt diis conſimiles parturiat deos
Senſu deſuper indito.
Fœlix ille nimis, qui ſua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens:
Inter nanq; deos connumerandus eſt,
Nec diis eſt ſuperis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul.
Hi dant ſomnia præſaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impiis.
Dant præclara piis præmia, ſic dei
Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filii dei,
Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est aũt uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omni moda similitudine, & in qua genitũ secundũ speciẽ idem est cum generãte. Atq; hæc est potentia uerbi à mẽte formata in subiectũ dispositũ rite suscepti, ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autẽ dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de recõditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.
Caput XXXVII.

Nima humana est lux quædã diuina, ad imaginẽ uerbi, causæ causarũ, primi exẽplaris creata, substãtia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solũ, non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substãtialis, uniformis, ad seipsum conuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa proueniens: non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædã substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secũ numerũ: non quippe illũ diuinũ, quo opifex omnia disposuit, sed rationalẽ numerũ, quo cũ omnib⁹ proportionẽ habens omnia intelligere possit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicorũ sententiã, immediate procedẽs à deo per media cõpetentia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidẽ in ipso descensu, cœlesti aẽreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereum animæ uehiculũ uocant, alii currũ animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrũ est, in punctũ cordis mediũ, quod est centrũ corporis humani, primũ infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraq; diffunditur, quando currũ suũ naturali iungit calori, per calorẽ spiritui ex corde genito, per hũc se immergit humoribus, per illos inhæret mẽbris, atq; his omnibus æque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodũ calor ignis, aẽri & aquæ hæret proximè, licet per aẽrẽ tollatur ad aquã. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculũ, uidelicet æthereũ uehiculũ, corpore clauditur crassiore & mortali. Quãdo uero per morbũ malũ'ue soluuntur uel deficiunt hęc media, tũc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitq; in cor, quod primũ erat animæ susceptaculũ: cordis uero deficiẽte spiritu extincto'que calore, ipsum deserit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamq; egressam genii custodes dæmo-

Anima humana quid.

neſq; ſequuntur,& ducunt ad iudicem,ubi lata ſentētia,bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam,malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

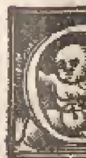
Quæ diuina dona homo deſuper à ſingulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

A planetis quidnam homo accipiat.

PEr ſeptem planetas tanquam per inſtrumenta à ſummo bonorum fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur:per Saturnū ſublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicii, firma ſpeculatio,ſtabilitas immobileq; propoſitum:per Iouem incōcuſſa prudētia,temperātia,benignitas,pietas,modeſtia,iuſtitia,fides,gratia,religio,æqtas,clementia,regalitas:per Martem imperterrita ueritas, conſtans robur & fortitudo,animoſitatis ardor uiſq; agendi & practica,incōuertibiliſq; animi uehementia:per Solem nobilitas animi,imaginandi perſpicuitas,ſciendi & opinandi natura,maturitas,conſilium,zelus,iuſtitiæ lumen,ratio & iudicium recta ab iniquis diſgregans,lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatiſq; inuentæ gloria,& charitas uirtutum omnium regina:per Venerem feruens amor, ſuauiſſima ſpes, deſiderii motus,ordo, concupiſcentia, pulchritudo,ſuauitas,incrementi deſideriū,& ſuimet propagatio:per Mercurium penetrans fides & credulitas,dilucida ratiocinatio,interpretandi & pronuntiandi uigor,grauitas eloquii,acuitas ingenii,diſcurſus rationis,ſenſuumq; mobilitas uelox:per Lunam pacifica conſonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi,creſcendi & decreſcendi,& moderata temperantia, fideſq; quæ in apertis occultiſq; uerſans omnibus ducatum prębet,tum motus ad terrena pro modo uitæ colendæ,& augmentum ſibi cęteriſq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter iſti influxus à ſeptem illis intelligentiis,quæ ſtant ante faciem dei,quæ animam uirtutum illarum ſedem diſponunt. Planetæ autem tantummodo diſponunt corpus,reddentes complexionem tractabilem,& ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, ſuntq; uelut inſtrumenta intelligentiarum:Deus uero & influxū & incrementum tanquā primaria cauſa omnibus præſtat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias diſpoſitiones ſcrutati ſunt, pro mediorū per quæ ad nos tranſitum habent diuerſitate, uarias naturas ſortiri diiudicant,& has cū corporibus ipſis nō niſi per ſtellas ipſas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto,animam opinantur infundi contēperatam à numine & intelligentia Iouis,& ſic de reliquis. Secundum quam diſpoſitionem ſi bene operetur anima in hoc corpore,purgata & expiata reuertitur ad numen & manſionem à qua deſcendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroborat, puta ab angelis,ut ſit diuinæ uoluntatis nuntius,& diuinæ mentis interpres: ab archangelis,ut dominetur omnibus quibus illi præſidere datum eſt, beſtiis terræ, piſcibus maris & uolatilibus cœli: à principatibus ut ſubdantur illi omnia, ipſe omnium

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat.

uires amplectens,& omnes ad ſe ui quadam occultiſſima & ſupercœleſti attrahens: à uirtutibus uim ſuſcipit,qua in hoſtes ueritatis & brauii, pro quo in hac uita ſtadium currimus,conſtanter pugnans roboretur: à Poteſtatibus,prçſidium aduerſus humani huius domicilii inimicos: à Dominationibus auxilium,quo ſubiicere poſſimus quem ſemper nobiſcum gerimus domeſticum inimicum,debitumq́; finem adſequamur: A Thronis unde cōpaginemur,& unde in nos ipſos collecti,memoriam in illa æterna ſpectacula figamus: A Cherubinis mentis lumen,ſapientiæ uim, ſuperexcelſas imagines & figuras quibus diuina ipſa contēplari poſſimus: A Seraphinis, ut perfecto amoris incēdio ipſis tandē inhæreamus. Hi ſunt gradus,hæ ſcalæ, per quas facile aſcēdunt homines ad quæcunq; uirtutū genera naturali quodā nexu & curriculo,pro uaria diſpoſitione corporis & animi,atq; fauore ſtellarum in diſponendo corpore,& intelligentiarum præſidētium illis, quarum in deſcenſu anima induit naturā,ſicut lux colorē uitri per quod tranſit: fauēte etiam ſuperna opificis uirtute,à qua omne bonum, & ſine qua nihil boni nec perfecti attingi poteſt. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali curſu,inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes,ad diuina pertingere opinātur,quiq; in cœlis pedem figentes,à cœleſti fauore ea capere nituntur,quæ à deo uno ſuſcipi debent. Habent ſiquidē hæc inferiora,dico animalia,herbæ,lapides,metalla,ſuam uim ſubminiſtratam à cœlo: cœlum uero ab intelligentiis,hæ autē ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexiſtunt,ſicut & in homine ipſo minore mundo nō eſt membrum,quod nō reſpondeat alicui elemento,alicui planetæ,alicui intelligentiæ,& alicui mēſuræ ac numerationi in archetypo,ſicuti ſuperius oſtendimus.

Quomodo ſuperni influxus cum ſint natura boni,in iſtis inferioribus deprauantur,& malorum cauſæ efficiantur.

Caput XXXIX.

QVoniam omnis uirtus & poteſtas deſuper eſt à deo,ab intelligētiis & aſtris,qui nec errare,nec malum agere poſſunt,neceſſe eſt mala omnia, & quicquid in iſtis inferioribus diſcors & diſſonū reperitur,non ex influentiæ malitia, ſed ex mala diſpoſitione recipientis prouenire, ſicut recte cecinit Chryſippus:

Quàm falſo accuſant ſuperos,ſtulteq́; queruntur
Mortales: etenim noſtrorum cauſa malorum
Ipſi nos ſumus,& ſua quenq; uecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegiſthi caſus ab Oreſte interfecti reminiſcēs,apud Homerū in deorum concilio ait:

O facinus,mortale genus nos numina primum
Incuſat,cauſamq́; putat fontemq́; malorum
Quæ ueniunt: ſua ſed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum ſibi ſponte incommoda quærant.

Quando igitur ſubiecti peruerſitas peruerſæ ſuſcipit influxus,uel eius debi
litas tolerare non poteſt efficaciam ſuperiorũ,tũc ab influxu cœleſtiũ ſic in
materiã diſcordiis plenã recepto,reſultat quid diſſonũ & deforme malumq́;
cœleſtibus tñ uiribus ſemper bonis permanentibus,quæ dũ in ſe exiſtunt,&
à datore luminũ per ſanctas intelligẽtias & cœlos influũtur,quouſq; ad lunã
peruenerint,eorum influẽtia bona eſt, tanq̃ in primo gradu:deinde autem
quando in ſubiecto uiliori ſuſcipitur,ipſa etiã uileſcit:tunc enim propter di
uerſam recipiẽtis naturã diuerſimode ſuſcipitur,& qualitatibus in eodẽ ſub
iecto inter ſe diſſidentibus,& ipſa uariatur,&patiente ſubiecto patitur:unde
ex omnibus tandẽ in ſubiecto cõprehenſis,aliud quiddã quam ſuperi influ
unt,reſultat. Itaq; qualitas nocens in iſtis inferioribus,longe aliena eſt ab in
fluxu cœleſtiũ. Ideoq́; ſicut lippientis calamitas luci,& incendiũ igni,& uul
nera ferro,uincula & carceres iudici imputari non debent,ſed male diſpoſi-
tis & male operantibus:ita nec in cœleſtes influxus malorũ culpa reiicienda
eſt. Itaq; in nobis bene diſpoſitis ſuperiorũ influxus omnia cooperantur in
bonũ:male autẽ diſpoſitis,& in quibus propter peccata noſtra diuinum il-
lud quod nobis ineſt receſſit,omnia cedũt in malũ. Omniũ itaq; malorũ no
ſtrorũ cauſa peccatũ eſt,quod eſt deordinamentũ & diſtemperamentũ ani-
mi noſtri:cui tunc ſic male regente aut proſtrato,ac declinante ab eo quod
cœleſtes influxus requirunt,rebellant omnia,&diſtẽperantur in noſtrã per
niciẽ:tunc in humano corpore aliàs tẽperatiſſimo & conſonantiſſima har-
monia cõpoſito,oritur elemẽtorum diſtemperamentũ,inſurgũt humores
mali,& etiã boni deordinati & ſegregati ab inuicẽ,& uiciſſitudine quadã cor
pus uexant & torquent:tunc uehementiſſima ſentitur diſſonantia,aut ex ſu
perfluitate,aut ex diminutione,aut ex intrinſeco accidente,aut ſuperfluo ci
bo,unde ſuperflui gignuntur humores, eademq́; ex cauſa infirmitates ſub-
oriuntur,etiã animales ſpiritus amiſſo freno in pugnã congrediuntur:tunc
cœleſtes influxus aliàs de ſe boni,redduntur illis nocui, quemadmodũ lux
Malis ſuperiora quæ influunt. Solis oculis male diſpoſitis:tunc Saturnus influit anxietatẽ,tędiũ,melãcho
liã,deliramenta,triſtitiã,pertinaciã,rigiditatẽ,blaſphemiã,deſperationem,
mendacium,laruas lemurum,terriculamenta ſepulchrorum,expaueſcen-
tiam buſtorum,irritamenta dæmonum. Iupiter autem tũc influit auaritiã
& diuitiarum occaſiones prauas,& tyrannidem:Mars impetuoſam irã,pro-
phanam arrogantiam,audaciæ temeritatem,& ferocem pertinaciam: Sol
autem ſuperbiam imperioſam,& inexplebilem ambitionẽ. Venus concupi
ſcentiæ deceptiones,laſciuos amores turpeſq́; libidines:Mercurius fraudes,
dolos,mendacia,machinationes malorum,& peccandi promptitudinem:
Luna rerum omnium inſtabilem progreſſum, & quæcunq; ſunt humanæ
naturæ cõtraria. Atq; hoc modo homo ipſe propter ſuam cum cœleſtibus
diſſimilitudinẽ,nocumentũ ſuſcipit,unde beneficiũ reportare deberet. Pro
pter eandẽ cũ cœleſtibus diſſonantiã(ut inquit Proclus)etiam ſubiiciuntur

Quando igitur ſubiecti peruerſitas peruerſæ ſuſcipit influxus,uel eius debi litas tolerare non poteſt efficaciam ſuperiorũ,tũc ab influxu cœleſtiũ ſic in materiã diſcordiis plenã recepto,reſultat quid diſſonũ & deforme malumq; cœleſtibus tñ uiribus ſemper bonis permanentibus,quæ dũ in ſe exiſtunt,& à datore luminũ per ſanctas intelligẽtias & cœlos influũtur,quouſq; ad lunã peruenerint,eorum influẽtia bona eſt, tanq̃ in primo gradu:deinde autem quando in ſubiecto uiliori ſuſcipitur,ipſa etiã uileſcit:tunc enim propter di uerſam recipiẽtis naturã diuerſimode ſuſcipitur,& qualitatibus in eodẽ ſub iecto inter ſe diſſidentibus,& ipſa uariatur,&patiente ſubiecto patitur:unde ex omnibus tandẽ in ſubiecto cõprehenſis,aliud quiddã quam ſuperi influ unt,reſultat. Itaq; qualitas nocens in iſtis inferioribus,longe aliena eſt ab in fluxu cœleſtiũ. Ideoq; ſicut lippientis calamitas luci,& incendiũ igni,& uul nera ferro,uincula & carceres iudici imputari non debent,ſed male diſpoſi- tis & male operantibus:ita nec in cœleſtes influxus malorũ culpa reiicienda eſt. Itaq; in nobis bene diſpoſitis ſuperiorũ influxus omnia cooperantur in bonũ:male autẽ diſpoſitis,& in quibus propter peccata noſtra diuinum il- lud quod nobis ineſt receſſit,omnia cedũt in malũ. Omniũ itaq; malorũ no ſtrorũ cauſa peccatũ eſt,quod eſt deordinamentũ & diſtemperamentũ ani- mi noſtri:cui tunc ſic male regente aut proſtrato,ac declinante ab eo quod cœleſtes influxus requirunt,rebellant omnia,& diſtẽperantur in noſtrã per niciẽ:tunc in humano corpore aliàs tẽperatiſſimo & conſonantiſſima har- monia cõpoſito,oritur elemẽtorum diſtemperamentũ,inſurgũt humores mali,& etiã boni deordinati & ſegregati ab inuicẽ,& uiciſſitudine quadã cor pus uexant & torquent:tunc uehementiſſima ſentitur diſſonantia,aut ex ſu perfluitate,aut ex diminutione,aut ex intrinſeco accidente,aut ſuperfluo ci bo,unde ſuperflui gignuntur humores, eademq; ex cauſa infirmitates ſub- oriuntur,etiã animales ſpiritus amiſſo freno in pugnã congrediuntur:tunc cœleſtes influxus aliàs de ſe boni,redduntur illis nocui, quemadmodũ lux Solis oculis male diſpoſitis:tunc Saturnus influit anxietatẽ,tędiũ,melãcho liã,deliramenta,triſtitiã,pertinaciã,rigiditatẽ,blaſphemiã,deſperationem, mendacium,laruas lemurum,terriculamenta ſepulchrorum,expaueſcen- tiam buſtorum,irritamenta dæmonum. Iupiter autem tũc influit auaritiã & diuitiarum occaſiones prauas,& tyrannidem:Mars impetuoſam irã,pro- phanam arrogantiam,audaciæ temeritatem,& ferocem pertinaciam: Sol autem ſuperbiam imperioſam,& inexplebilem ambitionẽ. Venus concupi ſcentiæ deceptiones,laſciuos amores turpeſq; libidines:Mercurius fraudes, dolos,mendacia,machinationes malorum,& peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium inſtabilem progreſſum, & quæcunq; ſunt humanæ naturæ cõtraria. Atq; hoc modo homo ipſe propter ſuam cum cœleſtibus diſſimilitudinẽ,nocumentũ ſuſcipit,unde beneficiũ reportare deberet. Pro pter eandẽ cũ cœleſtibus diſſonantiã(ut inquit Proclus)etiam ſubiiciuntur

Malis ſuperiora quæ influunt.

tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquēdis illis se se expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarū dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniendo, preca uendo & præmuniendo ne occurrāt, & ne male dispositum subiectum sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impressus est character diuinus cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experiētia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine errāti, clemēs placidusq; demonstrare, uiam traditur: idem uestigia hominis priusquàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodē modo tygris, feris cūctis truculētior, uiso homine catulos protin⁹ trāsferre dicit: & plura his similia legim⁹ apud uarios autores q de aīalibus magnis uoluminib⁹ scripserūt: uerū unde cognoscāt animalia hęc hominē timendū quem nunq̄ uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timēt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate pręstātiores? quæ'ue sit hæc hominis natura feris hunc timorē incutiens, oēs quidem illi animaliū historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerunt docendū atq; probandū. De hoc igit Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentem elephantē, roganti Damo, unde hæc tā uasti animalis erga paruulū obediētia esset, respōdit: id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quē presentiētes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominē timēt, & reuerētur, qui est, uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quæcūq; illi subiiciunt superioremq; agnoscūt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armēta & elephātes: neq; rex perterreret populū, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorū Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladiū dei. Neq; uero tantūmodo habet homo signū quod timeatur, sed etiā quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationib⁹ uocatur Hæsed חסד quod clementiā significat, & dextram & sceptrū dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligētias & stellas nobis imprimūtur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat quādo placida māsuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eū cuncta animantia ueluti ad dominū, ut eis nomina imponeret. Verū post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cū omnibus posteris suis, neq; tamen omnino

Hominē fragilem truces feræ cur timeant.

tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquēdis illis se se expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarũ di spositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniendo, præca uendo & præmuniendo ne occurrāt, & ne male dispositum subiectum sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impressus est character diuinus cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experiētia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod testat Plinius, elephas homini obuio in solitudine errāti, clemēs placidusq; demonstrare, uiam traditur: idem uestigia hominis pri usquàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodē modo tygris, feris cūctis truculētior, uiso homine catulos protinꝰ trāsferre dicit: & plura his similia legimꝰ apud uarios autores q de aīalibus magnis uoluminibꝰ scripserūt: uerũ unde cognoscāt animalia hęc hominē timendũ quem nunq̃ uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timēt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate pręstātiores? quæ'ue sit hæc hominis natura feris hunc timorē incutiens, oēs quidem illi animaliũ historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerunt docendũ atq; probandũ. De hoc igit Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentem elephantē, roganti Damo, unde hæc tā uasti animalis erga paruulũ obediētia esset, respōdit: id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quē præsentiētes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominē timēt, & reuerētur, qui est, uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quæcũq; illi subiiciunt superioremq; agnoscũt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armēta & elephātes: neq; rex perterreret populũ, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorũ Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladiũ dei. Neq; uero tantũmodo habet homo signũ quod timeatur, sed etiā quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibꝰ uocatur Hæsed חסד quod clementiā significat, & dextram & sceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligētias & stellas nobis imprimũtur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat quādo placida mā suetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eũ cuncta animantia ueluti ad dominũ, ut eis nomina imponeret. Verũ post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cũ omnibus posteris suis, neq; tamen omnino

Hominē fragilem truces feræ cur timeant.

character ille in nobis extinctus est,sed quanto magis quis grauatur peccato,tanto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet,ipse in aliorum cadit seruitutē atq; timorem,cum animalium tum hominum & dęmonū. Quod sentiens Cain timebat,inquiēs ad deū: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & dęmones timebat,non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebāt, optimam uitam agentes,adhuc illa fruebātur obedientia & potestate,sicut Samson,Dauid & Daniel in leones,Helisæus in ursas,Paulus in uiperā,& multi anachoretæ habitabant in desertis,in cauernis & speluncis ferarum,non timentes, nec nocumentum ullum accipientes:sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character:sic expurgato & expiato peccato,rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem,opiniones uariæ.

Caput XLI.

Mnibus hominibus cōmuniter semel mori statutū est, mors omnibus fatalis est:sed alia naturalis,alia uiolenta,alia uoluntarie suscepta:alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo,ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur:quam(ut dicunt Hebræorum magistri)deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ quod post dirutam sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo,tamen quadrifaria suppliciorum genera quibus condemnari solebāt, neminem mortis reum sine retalatione euasisse: nam qui lapidibus mortē promeruerat, is dispensante deo,aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur,aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur,aut uenenato morsu, aut serpentis ictu,aut toxico uitam finiuit:qui autē gladio interiturus fuisset,aut imperii uiolentia, aut populi tumultu,aut factione,aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat,aut aquarum uortice suffocabatur,aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiā magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euāgelium: Qui gladio ferit,gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronuntiant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem,qua futuris circuitibus rependatur unicuique pro ratione & meritis uitæ prioris,ut qui iniuste dominabatur in uita priore,uita alia in seruilem relabat statū:qui manus sanguine polluerit,talionē subire cogatur: qui bestialē uixerit uitā,in brutale corpus reuolutus pręcipitet. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dęmone,inquiens: Quicūq; proprietatē seruauerūt humanam hoīes iterum nascūtur: Quicunq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeūt,ita tamen,ut qui sensu pręcipue unà cū ira,animalia

Adrastia.

Plotinus.

fera exoriantur: quicunq; autem ſenſu per concupiſcentiam uoluptatemq́; utantur, ſalacia & ingluuioſa animalia reuertantur. Verum ſi non tam ſenſu unà cum his quàm ſenſus degeneratione uixerint, unà cum ipſis plãtæ repululant, ſolũ nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omniſq́; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui muſicis modulis nimium deliniti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia muſica renaſcuntur. Et qui ſine ratione regnarunt, aquilæ fiunt, niſi prauitate aliqua ſint infecti. Qui uero ciuilem uirtutẽ conſecutus eſt, homo reuertitur. Et Salomon ipſe in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, urſum uel aprum appellat: nũc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicã, ericium, ſerpentem uel araneam: nunc aquilam, ſtellionem, gallum, uel auem aliam nominat, & multa huiuſmodi. Verum Hebræorũ cabaliſtæ animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamẽ penitus rationem excuſſerint, brutali affectui imaginationiq́; relinqui in alia uita non abnuũt: ter quoque nec amplius, animas huc reuolui aſtruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde ſufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam ſuã ne pergeret in interitum, ſed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per ſingulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis ſenſerint ueteres, uideamꝰ. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua ſumptum eſt: mens unde deſcẽdit, in cœlos remeat, ſicut ait Eccleſiaſtes: Reuertitur puluis in terram ſuam unde erat, & ſpiritus redit ad deum qui dedit illum, quod his uerſiculis expreſſit Lucretius:

Animæ ter in hâc uitâ redeunt.

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,
In terras: & quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his uerſibus:

Bis duo ſunt hominis, manes, caro, ſpiritus, umbra:
Quatuor iſta loca bis duo ſuſcipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,
Orcus habet manes, ſpiritus aſtra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in poteſtate dæmonis Zazelis, de quo dictum eſt in ſcriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus eſt autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & ſanguinis quandiu corpus non fuerit iuſtis exequiis expiatum & ſanctificatum. Hinc non ſine cauſa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum eſt, aſpergatur aqua benedicta, thurificetur incenſo, exorcizetur ſacris orationibus, illuſtretur luminibus, quouſque ſuper terram fuerit, demum ſacro in loco ſepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlyſſe, mei ſis me-

Caro.

mor,neq; inde discedens,me inhumatū relinque,ne insepultus deorum ira fiā.
Mens uero humana,cuius sacra natura & diuinum genus existit,quia culpę semper insors,etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero si bene operata fuerit congaudet menti,& cum æthereo suo uehiculo egrediens,libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit:ubi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis particeps,in inferiora hæc benefica,uaria dona largitur,ceu immortalis deus: si male egerit,mēs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem,sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ,furentis phantasiæ imperio relicta,etiam corporearum qualitatū cruciatu subiicitur,cognoscens sese iusto dei iudicio,ob suam culpā, diuina uisione, ad quā creata erat, perpetuo priuatā:quæ quidem diuina uisio,sicut testatur scriptura,est præsentia omnium malorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hęc itaq; animę imago,quandoq; aëreū corpus ingreditur umbram,qua inuoluta,nunc consulit amicos,nunc exagitat hostes,quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ,inquiens:

Omnibus umbra locis adero,dabis improbe pœnas.

Nam cū anima seiūcta à corpore,perturbationes & memoriæ sensusq; remanent,dicūt Platonici animas,præcipue interfectorum,hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiēte,quàm etiā diuina Nemesi,ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth(ut interpretātur Hebræorū magistri)quia in ipsius uitæ extremo cū ultionis desiderio emigrauit,factus fuit(ad explendum uindictā)spiritus mendacii,& egressus est permittente deo,spiritus mēdax in ore omniū prophetarū,donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis,quibus adhæret etiam noster Augustinus,fatetur animas separatas eorum quæ in hac uita gesserunt, nondum extinctam,retinere memoriam atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum
Armorumq; fuit uiuis,quæ cura nitenteis
Pascere equos,eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de scientia diuina. Cæteriq; Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt quod operationes animæ cōiuncto corpori cōmunes,imprimunt in animā usus & exercitii characterē:quo fortiter impresso utetur, separata ad cōsimiles operationes & passiones quæ in uita non sunt deletæ, itaq; licet corrumpatur corpus & organum, non cessabit propterea operatio,sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones.

Et has animas prisci communi uocabulo manes uocant: quarũ quæ in hac uita innocentes, aut uirtutibus moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius: *Manes.*

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,
Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,
Quiq; pii uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,
Quiq; sui memores alios fecere merendo:

Licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, ut ait Vergilius:

Deuenire lætos locos & amœna uireta,
Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cũ sensitiua tum intellectuali & reuelata gaudere, forte etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi quib⁹ Christus prædicauit Euangeliũ in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hãc fidẽ adhuc multis paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tẽpus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis agũtur, sed horribilibus phantasmatibus locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cõcessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiã sensui doloris subiiciũtur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astãtem, sed illũ nec cognouisse nec allocutum esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificii sanguine prohibebat. Postquam uero suadẽte Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebulo nigrum, statim cognouit filium, & lachrymans allocuta est: Verum Tyresiæ uatis anima, nulla obstante euaginati gladii prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominū in hac uita, tales plerunq; animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolutat, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi sensuumq; & humanorū negotiorū uariç occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrūt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores maximeq; furentes, quantò in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus'ue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarii boni eorumq; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potiundi facultate priuata, quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quēadmodum apud poëtas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus à potētia: & has animas lemures uocarunt: quarū si qua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrime autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarii mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimáque phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nūc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi aut mania siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uere hæc illis cōtingerent, quæ tamen uere apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeūt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quādo in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modo tenuioribus, modo crassioribus exuuiis, sub diuersorum animaliū & mōstrorum specie, quorum moribus sese olim in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Lemures.
Lar.

Laruæ aut terriculamenta.

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Fiet enim ſubito ſus horridus,atraq; tygris,
Squammoſusq́; draco,& fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis ſonitum dabit,
Omnia transformans ſeſe in miracula rerum,
Ignemq́;,horribilemq́; feram,fluuiumq́; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud ſibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quaſi hauſtu quodam reficiens corpus illud iugiter euaneſcens: cui inſuper ueluti carceri & ſenſibili inſtrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunque corpus & ſpiritum & ſenſum offendunt, fœtores,ululatus,planctus,ſtridores,uerbera,laceratus & uincula ſicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis,ueterumq́; malorum
Supplicia expendunt:aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad uentos,aliis ſub gurgite uaſto
Infectum eluitur ſcelus,aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyſſi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
Expanſumq́; nouem corpus per iugera,cuius
Vtrinq; aſſidens contundit uiſcera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora ſolum inhabitant, ſed nimio carnis ſanguinis'que affectu etiam in animalia ſeſe præcipitant, & reptibilium brutorum'que corpora,cuiuſcunque ſpeciei ingreſſa, dæmonum inſtar illa obſidentes corripiunt. Aſtipulantur iſtis Pythagoras,& ante illum Triſmegiſtus,adſerẽtes prauas animas ſæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti eſſentiales formę uiuificant & informant,ſed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, ſiue per indiſtantiam localem illis adſiſtunt,ut motor intrinſecus ſuo mobili: aut circa illa alligata cruciantur,ut Ixion ad ſerpentum rotas,Syſiphus ad ſaxum: neque ſolum bruta,ſed quandoque etiam homines corripiunt,ſicut de anima Naboth diximus, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum. Hinc aſſeruere nonnulli, ſceleſtorum hominum uitas ſiue ſpiritus, in quorundam corpora ingredientes,illos diu male habere,& nonnunquam interimere. Quod multo meliori ſorte etiam beatis animis conceſſum eſt,ut bonorum angelorm inſtar nos habitare & illuſtrare poſſint,quemadmodum de Helia legimus,quòd ſublato eo ex hominibus,inclinauit ſpiritus eius ſuper Heliſæum: & alibi legimus,abſtuliſſe deũ de ſpiritu qui erat in Moſe, & dediſſe ſeptuaginta uiris. Magnũ hic latet,ſed nõ temere reuelandũ myſteriũ. Quandoq; etiam(quod tamen rariſſimũ eſt)tanta inſania aguntur animæ,

Animæ prauæ, in bruta præcipitantur.

ut non uiuētium modo corpora petant,ſed in relicta ſua cadauera quadam ſtygia ui remigrent,& ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum,Aſuitum quendam & Aſmundū inter ſe communibus uotis coniuraſſe,quem nam illorum uita prolixior exceperit,mortuo contumulandum: tandem Aſuitus morbo conſumptus,cū cane & equo ſuo uaſto mandatur antro:cū quo & Aſmūdus ob amicitiæ iuſiurandum uiuus contumulari ſuſtinuit,cibo quo in longum tempus ueſceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertranſiens, Aſuiti tumulum(theſaurum ineſſe ratus)perfrangens,adaperta ſpecu,eductum Aſmūdum luci reſtituit:quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obſitum,& profluo ex cruda cicatrice ſanguine cruentatū (quippe Aſuitus noctib⁹ rediuiuus,crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) ſecti uulneris cauſam referre iuſſit:quam ille narrauit iis uerſibus:

Danicæ hiſtoriæ lib.5.

Quid ſtupetis qui relictum me colore cernitis?
Obſoleſcit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Neſcio quo Stygii numinis auſū
Miſſus ab inferis ſpiritus Aſuit
Sæuis alipedem dentibus edit
Infandoq; canem præbuit ori.
Non contentus equi uel canis eſu,
Mox in me rapidos tranſtulit ungues:
Diſciſſaq; gena ſuſtulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq; fero uulnere ſanguis.
Haud impune tamen monſtrifer egit:
Nam ferro ſecui mox caput eius,
Perfodiq; nocens ſtipite corpus.

Non diſſimile huic refert Pauſanias,ex Delphorum interpretibus acceptū: Eſſe uidelicet,dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt,qui mortuorum carnes abſumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur oſſa. Legimus etiā in Cretenſiū annalibus,manes quas ipſi Catechanas uocant,in corpora remeare ſolitos,& ad relictas uxores ingredi,libidinemq; perficere:ad quod euitandum,& quo amplius uxores nō infeſtēt, legibus municipalibus cautū eſt,ſurgētium cor clauo transfigere totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubio ſunt hæc,& opinioni fortè inimica uideri poſſent, niſi fidem facerent & latę leges,& creditę antiquitatū hiſtoriæ. Neq; demū à Chriſtiana religione alienū eſt,animas multas ante uniuerſæ carnis reſurrectionem ſuis corporibus reſtitui poſſe: quin & multos credimus ſingulari dei beneficio cum corporibus in gloriā adſumptos,multos etiam uiuos deſcendiſſe in infernum:audiuimusq; non raro mortuorū corpora è ſepulchris per dęmones ſublata,proculdubio nō in alium uſum,

quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, accedũt etiam uilissimorum ac teterrimorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum cõcutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorũ solis capax, ignaraq; syderum splẽdoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quo apud Homerum peruenisse fertur Vlysses ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis
Perpetua nebula cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquàm, nec cum declinat in undas
Sol uidet, æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uero oĩa illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricii antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidẽ istis maiora Saxo grãmaticus de Geruthi regia & Vgarthiloci cauo: Tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habẽtia hominum atq; animalium, & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano membra cætera bestiis æqualia gerunt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi manium atque dæmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlysses
Sanguine libato populum nouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur quæstus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam Insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cũ inconditis quibusdam cachinnis, tumultus etiã & inanes sonos exaudiri, accolæ cõstanter asseuerabãt. Eoq; loci aliquãdo ebriũ iuuenẽ accessisse, & sub noctẽ apud tumuli specũ obdormiuisse, ibiq; post tertiũ tandẽ diem à quæritantibus repertũ ac pro mortuo sublatum: cũq; paratis exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpessus fuisset, magna omniũ cũ admiratione seriatim narrasse. Est etiã in Noruergia mõs quidã oĩm formidolosissimus, mari circunseptus, uulgo Hechelbergiũ nuncupant, inferni speciẽ prę se ferẽs, unde tantę eiulantiũ lachrymabiles uoces & clamores exaudiũtur, ut ad unũ fermè miliare circũ horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circunuolantes, perterrefaciendo

acceſſum prohibent:præterea fontes inde duo ſcaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intenſiſſimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Eſt & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præſentia cernūtur ab omnibus. Eſt etiam in Scotia mons Doloroſus, horribili lamentantium ſtridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horriſonū uocant, ubi Syluanos ſatyroſq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; ſcriptores teſtantur. Sunt in diuerſis regionibus & prouinciis iſtis ſimilia miracula: ſed & ipſe ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum ſtupēdam admirationē, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic cenſeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex noſtris ſenſerint, ab his quæ iam diximus non admodum diſcrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduerſum hæreſes Marcionis ait: Apparet ſapienti cuique qui elyſios aliquando audierit eſſe aliqualem localem determinationem, quæ ſinus dicta ſit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœleſtem, ſublimiorem tamen inferis, ubi conquieſcant animæ iuſtorum, donec cōſummatio rerum reſurrectionem omnium plenitudine mercedis reſtituat. Quin & Petrus apoſtolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ô Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoaduſq; proferre licet, nō pigebit: Chriſtus, qui ab initio & ſemper erat, per ſingulas generationes piis, latenter licet, ſemper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibuſq; frequenter apparuit: ſed nō erat tēpus, ut tūc reſolutis corporibus fieret reſurrectio: ſed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iuſtus inuēniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (ſicut de quodam iuſto euidēter refertur in literis) quod trāſtulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cū cæteris geſtum eſt, qui eius uoluntati placuerunt ut ad paradiſum tranſlati, ſeruentur ad regnū: eorum uero qui non ad integrum potuere explere normam iuſtitiæ, ſed aliquas in carne ſua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem reſoluūtur, animæ uero ſeruantur in bonis lętiſq; regionibus, ut in reſurrectione mortuorum cū corpora ſua receperint, ipſa iā reſolutione purgata, pro his quæ bene geſſerant, æterna hæreditate potiantur. Ipſe quoq; Irenæus in calce libri quē aduerſus hęreſes Valentinianorum conſcripſit, ait: Cū dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, poſt deinde corporaliter reſurrexit, & poſt reſurrectionem adſumptus eſt, manifeſtū eſt quia & diſcipulorum eius (propter quos & hæc operatus eſt dominus) abibunt animæ in inuiſibilem locum definitum eis à deo, & ibi uſq; ad reſurrectionem commorabuntur, ſuſtinentes reſurrectionem, poſt recipientes corpora, & perfecte reſurgētes, hoc eſt corporaliter, quemadmodum & dominus reſurrexit, ſic uenient ad cōſpectum dei: Nemo eſt enim diſcipulus ſuper magiſtrum:

Tertullian'. *Petrus Apoſtolus.* *Irenæus.*

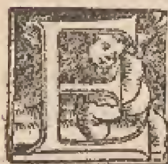
perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostræ tempus præannũciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactãtius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino præmio, inquiens: Nec quisquàm putet animas post mortem protinus iudicari: Nam omnes in una communiq; custodia detinẽtur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi præmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impiis recondentur in easdem tenebras ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius, quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositũ est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurens querelæ humanæ (eo quod iusti qui præcesserunt uideantur usque ad iudicii diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diem & uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectãt animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo, uocat infernum locum qui non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secũdo de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finẽ uitę huius, adhuc tamẽ futuri iudicii ambigua suspẽditur. Adstipulatur illis illud euangelicũ, de extremo iudicio dicẽte Christo apud Matthæũ: Multi dicẽt mihi in illa die, domine, domine, nõne in nomine tuo prophetauim⁹, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo uirtutes multas fecimus? & tũc cõfitebor illis q̃a nunq̃ noui uos. Ex quo sermone cõstare uidetur, eos usq; in diẽ illũ fuisse de sentẽtia sua incertos, ac miraculorũ fidutia quę in Iesu nomine dũ adhuc uiuerẽt peregissent, quadã spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarũ iudiciũ in extremũ diẽ dilatũ est, putãt pleriq; theologi nõ solũ iustificãdis, sed etiã damnatis, piacularia suffragia ante pręstitutã iudicii diẽ posse opitulari. Sic Traianum Cęsarem à diuo Gregorio ab orco liberatũ, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii suffragiis reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, qua à pœna scelerumq; nexu fuerit

Lactantius. *Augustinus.* *Ambrosius.*

liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorũ inferiis nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, sed duntaxat dolorũ solatia & fomenta quædã adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendũ iuuari, quanq̃ nihil sit ex pondere detractum. Cõmunis tamen theologorũ sententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̃ suffragari. Verũ hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingeniũ frustra exacuerunt. Itaq; accedẽtes Augustini sentẽtiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitẽ in ardore pœnarũ, & illum pauperẽ in refrigerio gaudiorũ, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flãma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerii, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autẽ certantibus nunq̃ inuenitur. Sed istis iam omissis, ad ulteriora properantes, de animarũ restitutionibus disseremus.

Præclara Augustini sententia.

Quibus rationibus Magi & Nicromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. Cap. XLII.

EX his quæ iã dicta sunt patet, quòd animæ illę quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quẽadmodũ sunt animæ corporum sepultura debita carentiũ, seu quæ corpus suũ uiolenta morte reliquerũt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanq̃ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his mediis per quæ quondam suis cõiungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuã spiritalemq; cõmoueant harmoniã, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nõ neglectis, propter rationalem animæ portionẽ natura superiorẽ. Sic Phytonissa euocasse legit̃ Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorũ non euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autẽ ex illorũ fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina tanq̃ aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quẽadmodũ hæc apud Homerũ longa instructione Cyrce docet Vlyssem. Arbitrantur aũt, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animę plurimũ uersari dinoscunt̃, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictũ eas alliciẽs, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animã ipsam ad certa loca trahentẽ, uel propter loci alicuius tartaream naturam iccirco purgãdis uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimũ experiẽtia uisionum nocturnarumq; incursionũ & cõsimilium phantasmatũ occursione cognoscũtur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet

executio criminalis iudicii,& in quibus recentibus annis publicæ strages fa-
ctæ sunt,uel ubi occisorum cadauera necdum expiata nec rite sepulta recen
tioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci,
tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas
ipsas accedere prohibet,longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necroman-
tia nomē habet,quia in mortuorum cadaueribus operatur,ac per manes &
mortuorum umbras, subterraneosq; dæmones responsa petit, alliciens il-
los in mortuorū cadauera,per stygia quædam carmina & infernales inuo-
cationes,perq; feralia sacrificia & impias immolationes,quales apud Luca-
nū legimus,de Erichthone illa malefica,quæ mortuum euocauit,qui Sexto
Pompeio omnem Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phi
galia Arcadiæ ciuitate quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi,& ani
marum quæ uita functæ essent euocatores,& sacræ literæ testantur,Phyto-
nissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiā
sanctorum animæ sua corpora diligunt,magisq; & promptius exaudire so-
lent,ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromā
tiæ species,una necyomantia,erigens cadauer,quæ nō fit absq; sanguine: Al
tera scyomantia,in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experi
menta sua per trucidatorum cadauera & ossa,& membra,& quę ex illis sunt,
operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; impro-
borum dæmonum defluxus facile pelliciunt,propter similitudinē proprie
tatemq; ualde familiarē: qui cū in rebus terrenis humanisq; possunt quam-
plurimum,illorum opera freti necromantici,illicitos accendūt amores, im
mittunt somnia,& morbos,& odia,passionesq; consimiles,ad quas tunc pos
sunt etiam conferre uires animarum illarum,quæ adhuc in spiritu humido
turbidoq; inuolutæ,circa exuuias suas oberrantes,eadem quæ improbi dæ-
mones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt,
quod prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolēter auulsæ,hominūq;
non expiatorum & sepultura carentium,circa corpora immorantur, & ad
cognatum sibi trahantur,facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua ef-
ficienda, infelices animas appositione corporis uel partis eiusdem assum-
ptione allicientes,tum stygiis inuocationibus compellentes,obtestādo per
dispersa latis campis informia cadauera,& sepultura carentium uagabūdas
umbras,manesq; Acheronte remissos,& hospites inferûm,quos immatura
mors in tartara abstraxit,perq; horrenda damnatorū desideria,dæmonesq;
superbos,ultores scelerum. Qui autem uere animas suis corporibus restitu
ere debeat,oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, un-
de progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelli-
gentia communita,quibus mediis in corpus diffusa,qua harmonia cū ipso
fuerit compacta,quam affinitatem habeat cum deo,cum intelligentiis, cū
cœlis,cum elementis & cęteris omnibus,quorum imaginē & simulachrū te-

Necromantiæ species duæ.

Aīam uere corpori restituere cupientē, scire qd oporteat

net deniq; quibus influxibus compaginatū sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hoīm, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit cōmunicare, sicut Helizæo qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandū est, quia accidit aliquādo hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen nō desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, poteStq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparēt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles & Iudæos multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereū quēdam Pamphilium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quę dam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo. Caput XLIII.

Anima humana quibus constet.

Nima humana constat mēte, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio nisi per mētem illuminetur, ab errore nō est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminens omnē intellectū: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi potest: deinde quando per mētem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur nō solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex aëreumq;, siue cōpositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldęorū philosophi, stupendam quandam narrant mētis nostrę potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media usq; ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circunfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscās, tum etiā radiorum suorū copia

ac lenitate tollat in altum, tanq̄ stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus ueluti spiritũ ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum quãdo baptizato Eunucho in India, statim inuectus est in Azoto, & de Abacuc similia apud Danielẽ. Sic alii penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserũt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, q uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somniis, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio & exterminata. In quolibet autẽ homine est ista uirtus, & inest animę humanę à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secũdum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus sua transcendat & iungatur cũ uirtute uniuersali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Parisiensis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturque cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehẽdat species, notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spatia, acsi illa sensibus suis à pręsente obiecto comprehenderent, & potest immodico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunq̄ secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quãdo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseraueritque incorrupta suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abũdant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filii Israël illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates trãsfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas: sic Zoroastem trãsfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliã igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic

Sensus naturæ, æthereus & uehiculi.

Animæ idolum quid.

Duæ in idolo uirtutes.

corpora noſtra poſt mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, ſimiliter raptum iri, fulgereq́; ut ſolē & lunā hac ratione dicere poſſumus. Quod quidē fieri poſſe, factūq́; fuiſſe, Auicebrō Maur⁹ atq; Arabs Auicēna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldęorū ſchola fatētur & oſtēdunt. Quin & hiſtoriarum monumentis proditum eſt, Magnum Alexādrum in India ingenti periculo circunuentum, animo ſic exarſiſſe, uiſumq́; barbaris lumē fundere. Theodorici pater etiam corpore toto ſcintillas dicitur profudiſſe: idipſum & de ſe prodidit ſapiēs quidam ita ut ſcintillantes flammæ hinc inde etiam cum ſono proſilirent: neq; ea animi uis ſola in hominibus, ſed etiā in brutis aliquando comperta eſt, ſicut in equo Tiberii, qui ore flammigeraſſe uiſus eſt. Mens autem ſupra fatum in prouidentia eſt: iccirco nec cœleſtium corporum influxibus, nec rerū naturalium qualitatibus afficitur: ſola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato eſt, ſupra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus eſt, ſub fato, ſupra corpus: iccirco cœleſtium corporum influxibus immutatur, rerumq́; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, ſenſuum originem, per quam ipſa anima in hoc corpore uires explicat ſentiendi: ſentit corporalia per corpus, mouet corp⁹ per locum, regit in loco, alitq́; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentiſſimæ dominantur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantaſia, ſiue uirtus imaginatiua, ſiue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum eſt, atq; etiam ubi de paſſionibus animę tractauimus: altera uirtus eſt quæ appellatur ſenſus naturæ, de quo etiam dictum eſt ubi mentionem fecimus de aruſpicina. Homo itaq; per naturam corporis eſt ſub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero eſt ſupra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera ſui iuris eſt: anima itaque per rationem aſcendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; deſcendit in idolum, ubi cœleſtium corporum influentiis, rerumq́; naturalium qualitatibus afficitur, ſenſibiliumq́; paſſionibus & occurſu diſtrahitur: quandoq; anima ſeſe totā replicat in rationē, uel res alias argumentādo indagans, uel cōtemplando ſemetipſam. Poſſibile enim eſt, ut pars rationalis animæ, quē poſſibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut ſine cōuerſione ad phantaſmata libere diſcurrat & operetur. Tātum deniq; eſt rationis ipſius imperiū, ut quotieſcunq; aliqd incurrit uel in mentem, uel in idolum, uel in naturā, uel in corpus, nō poteſt tranſire in animā, niſi ratio ſeſe ad hoc intēdat. Hoc modo in ſenſibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec ſentire, nec pati ſe quicq̄ percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cōprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, ſicut palam uidemus in his qui obuios ſibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec ſupernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; ſenſationes, neq; tam corporis

q̃ animi passiones, nec quodcunq; sensibile in animā posset agere uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudiciū. Itaq; per suum actum, non per ullam forinsecam uiolētiam potest animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauū coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde tunde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille propriis dentibus præscisam in tyranni faciem conspuit. *Anasarchi constantia.*

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. Cap. XLIIII.

Mens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio aūt cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longęua est: idolum uero quia ex materiæ gremio ac sublunari natura depēdet, interitui atq; corruptioni subiicit. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationē in æthereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nō ergo immortalis est nisi uniatur mēti immortali: ita idolum animæ siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio educta est, resoluto corpore unà cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participās immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mēti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerum nō omnes homines mentē adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanq̃ certamen præmiumq; animarū proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus māci pati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiūtur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusq; conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriūtur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorū, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutū corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebāt, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunq; uero diuina gratia fulti mentē consecuti sunt, hi secundum operum comparationē immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quę in cœlis: & si quid est pręter ea super cœlum, ut ipsum quoq; bonum intueantur: quos uero mediā uitā uiuere contingit, licet diuinā intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandā rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectę ac in quodam actus genere uersantes, ex opi *Non omnes homines mētem adipiscuntur.*

natione,& iraſcibili,& concupiſcibili uirtutibus,aut effuſe lætantur,aut grauiter dolẽt,in qua opinione fuit etiam diuus Auguſtinus in eo libro, quem ſcripſit,De ſpiritu & anima. Hanc animã Indorum,Perſarũ,Aegyptiorum & Chaldęorũ ſapientes,corpore ſuo longæue ſuperuiuere tradiderũt,tamẽ non protinus immortalem fieri,niſi per tranſcorporationẽ:uerum theologi noſtri de his longe aliter philoſophantur,dicunt enim, quod & ſi animarum omniũ cõmunis ſit origo & idem ortus,diuerſis tamẽ gradibus ab opifice inter ſe diſtinctæ ſunt,nõ ſolum accidentalibus, ſed gradibus quibuſdã intrinſecis,in eſſentia ipſarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab alia,per illud quod eſt ipſi proprium: quam ſententiã ita tenet Ioannes Scotus:& Pariſienſes theologi ita ſentiendum eſſe in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam,uidelicet meliorem quàm multi alii. Et ſecundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus ſuis unaquæq; capax eſt ſui muneris,quod ſuſcipit à deo donum gratuitum,ſicut legitur in euãgeliis: Quia uni dedit quinque talenta,alii duo,alii unum,unicuique ſecundum propriam uirtutem:& Apoſtolus inquit: Dedit aliquos fieri apoſtolos,alios prophetas,alios euangeliſtas & doctores,ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii,in ædificationem corporis Chriſti. Sunt enim(ut inquit Origenes)quædam inuiſibiles uirtutes,quibus ea quæ ſunt ſuper terrã diſpenſanda credita ſunt, in quibus non parua differentia eſt,ſicut & in hominibus requiritur: quare alius ſummum gradum ſapientiæ aut dignitatis attingit,alius paulò diſtat à beſtiis,& beſtias paſcens fit ſemibeſtia:alius uirtutibus abundans & fortuna diues,alius uel nihil uel modicum habet, ſæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea eſt diuina iuſtitia,in diſtributione donorum,ut correſpondeant uirtuti uniuſcuiuſq; recipientis, quibus etiam præmia redduntur ſecundum opera ipſorum,ut quæ ſit proportio munerum ad munera,& meritorum ad merita,eadem ſit proportio præmiorum ad prẽmia. Illud tandem ſciendum eſt, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam diuinam per imaginem diuinæ proprietatis, alterã intellectualem per formalitatem participationis cum intelligentiis: tertiam rationalem,per perfectionem propriæ eſſentialitatis: quartam animalem ſiue naturalem,per cõmunionem ad corpus, & ad hæc inferiora,ut nullum opus ſit in tota mundi ſerie tam admirabile,tam excellens,tam miraculoſum, quod anima humana ſuam diuinitatis imaginem complexa,quam uocant Magi animam ſtantem & non cadentem,ſua propria uirtute abſque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis eſt ab anima hominis ſtante & non cadente.

Aīæ nobilis, quadruplex operatio.

Anima ſtãs & nõ cadẽs.

De uaticinio & furore.
Caput XLV.

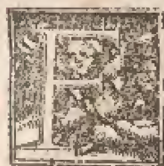

Aticinium eſt quo perciti ſacerdotes uel alii, & rerũ cauſas cernunt, & futura etiam præuident, quando ſcilicet à diis, uel à dæmonibus deſcendunt in illos oracula, ſpiritusq́; tradunt ab eis, quos quidem deſcenſus uocant Platonici ſuperiorum animorũ in noſtros animos illapſiones: & Mercurius uocat eos dæmonũ ſenſus, ac dæmonum animos. Cuiuſmodi dęmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominũ ingredi corpora ſolitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, conſtanter credidit antiquitas: de quibus etiã meminit Plutarchus in Dialogo de cauſis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos ſecutus, præſcientiam futurorum tantundẽ diis competere affirmat: & Ptolemæus aſtrologus ait: Soli numine afflati, prædicũt particularia. Aſtipulatur iſtis Petrus apoſtolus, inquiens: Non enim uoluntate humana allata eſt aliquãdo prophetia, ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia, deorum illapſionum propria ſit, affirmat Eſaias inquiens: Annuntiate nobis quæ uentura ſunt, & dicemus quia dii eſtis uos. Illapſiones uero huiuſmodi ſiue ſenſus non transferunt in animam noſtram, quãdo illa in aliud quidem attentius inhians eſt occupata: ſed tranſeunt quando uacat: uacationis autẽ eiuſmodi tria ſunt genera, ſcilicet furor, raptus & ſomnium, de quibus ſingulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præſcientiã ſolis diis cõpetere.

Tria uacationis genera.

De prima ſpecie furoris à Muſis. Caput XLVI.

Vror eſt illuſtratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniẽs, unde Naſonis hoc carmen:

Eſt deus in nobis, ſunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis ſpiritus ille uenit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum: abſtrahit ſiquidem ab his quibus corporei ſenſus excitãtur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo ſuſcipit, quæ propriis uiribus nequit indagare: quando enim animus liber & ſolutus, relaxatis corporis habenis, uelut in cuſtodito carcere, licentius egreſſus, membrorum uincula tranſgreditur, nullo cohibente, ſuis ſtimulis impulſus, diuino ſpiritu cõcitatus, omnia cõprehendit & futura prȩuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris ſpecies, à ſingulis numinibus procedẽtes, ſcilicet à Muſis, à Dionyſio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Muſis procedens, hic animũ ſuſcitat atq; tẽperat, redditq́; diuinum, per res naturales ſuperiora trahendo ad inferiora: ſunt autẽ Muſæ ſphærarum cœleſtium animæ, ſecundum quas ſinguli reperiuntur gradus, quibus ſuperiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior ſphæram lunæ referens tenet quæ ex uegetabilibus ſunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materiis durioribus ſunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & ſuſpenſiones: ſic fertur quòd lapis ſelenites, & lapis hyenæ pręſtant diuinationem: ſimiliter uerbena & herba theangelida uaticinium præſtant,

Furoris diuini quatuor ſpecies.

Furor à Muſis.

quemadmodum de his ſuperius dictum eſt. Secundus gradus referēs Mercurium, tenet quæ ex animalibus ſunt, & quæ ex diuerſarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & eſculenta: hoc modo cor talpæ, ſi quis ipſum recens palpitanſq; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moſes Cuſenſis in commentariis ſuper Leuiticum, eſſe animal ידוע Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitę inſtar humo adfigitur: & quantū longitudo illius funiculi protrahitur omnia circunueſcens deuorat atq; conſumit, uiſumq; fallens capi nequit, niſi ſagittarum ictu funis amputetur: quo pręciſo expirat: cuius deinde oſſibus certa quadam lege ori impoſitis, ſtatim quiſquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibuſq; edicit oracula. Tertius gradus correſpondet ſphæræ Veneris: hic tenet pulueres ſubtiliſſimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & ſuffumigationes, de quibus ſuperius dictum eſt. Quartus gradus pertinet ad ſphęram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & ſonos harmonicos, per quorum ſuauem conſonantiam turbidam pellit ex anima diſcordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, diſſonantē animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem ſonis fertur excitaſſe in furorem: ſic ſacerdos Calamenſis (teſte Aurelio Auguſtino) ſolebat ſeſe ſuo arbitratu querula quadā harmonia euocare à corpore in raptum & extaſim. de his etiam ſuperius ſermo habitus eſt. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cōceptus & motus, de quibus omnibus ſupra patet. Sextus gradus reſpondet Ioui: hic tenet rationis diſcurſus, deliberationes, conſultationes moraleſq; purgationes: de his partim ſuperius mentio facta eſt, partim dicetur inferius. Habet præterea ſub ſe admirationes & uenerationes, quorum ſtupore aliquando phantaſia atque ratio ſic infrenantur, ut ſubito omnes ſuos actus prætermittant: unde tunc mens ipſa libera, ſoli numini, ſiue deo alicui ſiue dæmoni expoſita, ſupernos diuinoſq; concipit influxus, eos ſcilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ ſacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula ſuſcipere ſolitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet ſecretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perſpicaciam, in ſpectacula ſapientiæ, cum admiratione ſuſpēſam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, ſpeculatio aut diſcurſus quidam eſt, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cœlum ſtellatum: hic cœleſtium corporum obſeruat ſitum, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & ſimilia, quæ ad cœleſtium normā fabricantur, de quibus ſupra dictum eſt. Nonus gradus correſpondet primo mobili, ſcilicet nonæ ſphæræ ſiue ipſi uniuerſo: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

Contēplatio

telligentiarum cœli obseruat influentias, cæteraq́; mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atque ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitæq́;
Da requiem, soluens priscas cedensq́; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite serta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manum ramum laurus auferte uirenteis,
Linea, sitq́; omnis deleta, omnisq́; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio. Capur XLVIII.

SEcundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia oraculisque repletur, non in signis aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadam animi, ac soluto liberóque motu: sic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoque per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis aliis. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cũ angelo Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriele: Moses cum Metatron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid, cum Cerniele: Manne, cum Phadaële: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaële: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaële. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum & organicum corpus, siue brutum siue rationale, ingrediuntur & corripiũt, ac anima illius tãquam basi utentes, per corporea

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in Saul, in quem insiliit spiritus domini & prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aëra uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocua, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. Cap. XLVIII.

Ertius uero furor ab Apolline procedit, scilicet mundi mente: Hic sacris quibusdã mysteriis, uotis, sacrificiis, adorationibus, inuocationibus & sacris quibusdam artificiis, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniungẽdo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, oĩs literaturæ expertẽ, taliter illuminasse, ut repẽtino fulgore circũfusus, inopinate tam alta legis mysteria in cœtũ sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodã Heraisco Aegyptio memorię proditum est, illum diuina quadam natura prẹditum, ita ut solo simulachrorũ contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, insiliisse super eum spiritũ domini & prophetasse, cũq; à prophetarũ cuneo abiret, cessasse prophetare. Simile accidit lictoribus illis quos misit Saul ut caperẽt Dauid: qui cũ uidissent cuneũ prophetarũ, & Samuelem stantẽ super eos, factus est spiritus domini etiã in illis & prophetarũt etiam ipsi. Tãta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, simili'que spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorãtem: est enim ars quędam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi, & illustrandi, fidelem & purum hominis animũ, ut ex ignorantiæ tenebris repẽte ad sapientiæ & doctrinarũ lumina euehatur: est econuerso facultas immũdos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarũ dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorũ quorundam auocamento ac delinimento, soporari & externari ad præsentium obliuionẽ, ita ut remota corporis me-

Ars mira.

moria redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo diis sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circunfunditur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quæ in axe consedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editáque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractis'que certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabãtur: prospera, si undę iniectas placide retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Ætnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata aut uictimæ, idem præsagii læti aut tristis, iniectorum retentione uel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquã de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deiiciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uero falso & dolo malo peierata, statim mergebantur ima petentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurii reum, in ci-

Vates numine afflati, nemine timẽt.

neres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur & sonitum edidit: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quę prope aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. Cap. XLIX.

Vartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & transmutat, efficitq; deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei trāsit, qua ipse sit deus: hic dęmonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturę partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate cōfisus. Anima itaq; iam cōuersa, deo quoq; similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis cōtactu omnia cognoscat: ideoq; amorē Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem sphærā sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinii ac propheciæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora q̃ ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nā quē admodū cœlum imagine sui, & suo lumine atq; calore ea agit quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipsa experiētia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem ac lucem ea perficit, quę mūdus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mēte, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores ac Cabalistas diffinitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substātia dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominem ait esse uel cœlicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor cur cæcus. *Miraculum.* *Anima hōis.*

De raptu & extasi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. Cap. L.

Raptus qd.

Aptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis cōtinua contēplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima męntis intentione animum incorporeę sapientiæ coniungit, eatenus uehe-

mētioribus suis agitationibus ipsum à sensibilibus corporeq; seuocat,& (ut inquit Plato)taliter quandoq;,quòd nonnunq̄ corpus ipsum uel effugiat & quasi dissolui uideatur,quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Calamensi(cuius supra meminimus)Iacebat,inq̄t,similimus mortuo,sine anhelitu:& cum ureretur & secaretur,non sentiebat. Tātum igitur est animæ imperium,quādo scilicet suam naturam fuerit adsecuta,nec sensuum illecebris grauata,ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercœlestem cohabitationē, ubi iam deo q̄proxima & q̄similima, diuinorum effecta receptaculum,diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascēdendum tibi est ad lumen ipsum,& ad patris radios, unde tibi missa est anima,plurimā induta mentē. Et Trismegistus ait: Ascēdere te oportebit supra cœlos,chorisq; dæmonum longe abesse,& Pythagoras ait:Si tu relinquendo corpus in ætherem liberū transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetē,Socratem,Xenocratē,Platonem,Plotinum, Heraclitum,Pythagorā & Zoroastem,raptu solitos seuocari,atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum,fuisse in Procōneso philosophum mirifice scientiæ Atheum nomine, eiusq; animā quandoq; corpus exire,ac post uisa longinqua spatia rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius,consueuisse animā Harmonis Clazomenii,eamq; relicto corpore uagari solitā,multa quoq; ac uera è lōginquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Noruegios & Pilappios perplures, qui se in totum triduū seuocant à corpore,reuersiq; multa à longinquis renunciant:atq; illos interea custodire oportet,ne quod uiuū animal illos supergrediatur contingatq;,aliàs ferunt in corpus suum non reuerti. Sciendū ergo quòd(iuxta Aegyptiorum doctrinā) cum anima lumen sit quoddam spirituale,quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus cōprehendit,non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta,usq;quaq; diffunditur,neq; deficit:nā ubiq; est & semper:& Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquādo animus hominis diuinat,nisi cum ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore aut parum. Cum igitur peruenerit ad illū statum qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus,& intelligit non per species acquisitas,sed per inspectionem ad ideas,omniaq; in idearū lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur,atq; in ipsis sæpissime sicut in raptu uaticinia proueniunt,quo quidem uaticinādi genere legimus Herculem Arabesq; q̄ plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia,quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt,uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu,ut amore nimio,uel tristitia,uel inter crebra suspiria,aut in mortis agone futu-

Aiā à corpore soluta omnē locū & tempus comprehendit.

Somnia

ra pronunciant, ſicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum
Expauit uitreo ſub gurgite remos.

Ineſt enim animis noſtris quædã uis perſpicua & capax rerũ oĩm, ſed caligine corporis & mortalitatis obſita & impedita, poſt mortẽ autẽ immortalitatẽ cõſecuta & à corpore ſoluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & ſenecta debilitatis, nonnunq̃ aliquid inſueti luminis, quia anima tunc ſenſibus minus præpedita eſt, & acutius intelligit, & iam quaſi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quaſi loco quo migratura eſt uicina, reuelationes facile percipit, quæ agoniis ſuis pexmixta, ſibi tũc offerũtur. Vnde Ambroſius libro de Fide reſurrectionis ait: Anima noſtra corporeum iſtud euadere geſtit ergaſtulum quę motu aëreo libera neſcit quo uadat aut unde uẽniat. Scimus tamẽ quòd corpori ſuperuiuat, & ea iam depoſitis proprii ſenſus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante ſita in corpore nõ uidebat, quod exemplo dormictium poſſumus æſtimare, quorum animi uelut quieti ſepulto corpore ad altiora ſe ſubrigunt, & renunciant corpori rerum abſentium uel etiã cœleſtium uiſiones.

De ſomnio prophetico. Caput LI.

Somnium dico nunc, quod ex ſpiritu phantaſtico & intellectu inuicem unitis, aut per illuſtrationem intellectus agẽtis ſuper animã noſtrã, aut per merã reuelationẽ numinis alicuius, purgata atq; trãquilla mente procedit: ab hoc enim anima noſtra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præſtat: nã in ſomniis & interrogare uidemur, & diſcere & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa cõſilia, multa incognita inopinataq́;, neq; unq̃ tẽtata animis noſtris, nobis in ſomniis pateſiũt, apparentq́; imagines ignotoꝶ locorũ, & ſimulachra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: portẽdunturq́; futura quæ nondũ prouenerunt, & reuelantur proueniſſe uſpiã, quæ nulla adhuc ſcientiæ fama innotuerunt: & hæc ſomnia nulla egent alia interpretãdi arte, ſicut illa de quibus in primo libro locuti ſumus, quæ diuinationis ſunt, non præſcientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimũ nõ intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) ſicut uidere ſomnia, eſt à fortitudine imaginatiõis: ita intelligere ea, eſt à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demerſus cõmercio ſopitus eſt, aut ſpiritus imaginatiuus ſiue phãtaſticus tã hebes ac impolitus eſt, ut ſuperni intellectus ſpecies influenteſq́; imagines nequeat excipere exceptaſq; retinere, hic ad ſomniorum uaticinia planè inutilis eſt. Oportet ergo uolentẽ uera recipere ſomnia, ſpiritũ phantaſticũ purũ, incõcuſſum imperturbatumq́; ſeruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præſideat atq; innoteſcat: talis nanq; ſpiritus uaticiniis aptiſſimus, omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Sõnia uidere, & ea intelligere, unde cõtingat

ra pronunciant, ficut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum
Expauit uitreo sub gurgite remos.

Ineſt enim animis noſtris quædã uis perſpicua & capax rerũ oĩm,ſed caligine corporis & mortalitatis obſita & impedita,poſt mortẽ autẽ immortalitatẽ cõſecuta & à corpore ſoluta,plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & ſenecta debilitatis,nonnunq̃ aliquid inſueti luminis,quia anima tunc ſenſibus minus præpedita eſt,& acutius intelligit,& iam quaſi paululum relaxata uinculis,corpori amplius non omnino obnoxia,& quaſi loco quo migratura eſt uicina,reuelationes facile percipit, quæ agoniis ſuis pexmixta,ſibi tũc offerũtur. Vnde Ambroſius libro de Fide reſurrectionis ait: Anima noſtra corporeum iſtud euadere geſtit ergaſtulum quę motu aëreo libera neſcit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamẽ quòd corpori ſuperuiuat,& ea iam depoſitis proprii ſenſus repagulis expedita, libero cernat obtutu,quæ ante ſita in corpore nõ uidebat,quod exemplo dormiẽtium poſſumus æſtimare,quorum animi uelut quieti ſepulto corpore ad altiora ſe ſubrigunt,& renunciant corpori rerum abſentium uel etiã cœleſtium uiſiones.

De ſomnio prophetico. Caput LI.

Somnium dico nunc,quod ex ſpiritu phantaſtico & intellectu inuicem unitis,aut per illuſtrationem intellectus agẽtis ſuper animã noſtrã,aut per merã reuelationẽ numinis alicuius,purgata atq; trãquilla mente procedit:ab hoc enim anima noſtra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præſtat:nã in ſomniis & interrogare uidemur,& diſcere & legere,& inuenire:multa quoq; dubia,multa cõſilia,multa incognita inopinataq;, neq; unq̃ tẽtata animis noſtris, nobis in ſomniis pateſiũt,apparentq; imagines ignotorũ locorũ,& ſimulachra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ:portẽdunturq; futura quæ nondũ prouenerunt,& reuelantur proueniſſe uſpiã,quæ nulla adhuc ſcientiæ fama innotuerunt:& hæc ſomnia nulla egent alia interpretãdi arte,ſicut illa de quibus in primo libro locuti ſumus,quæ diuinationis ſunt,non præſcientiæ: contingitq; eos qui uiderunt,ut plurimũ nõ intelligere:quia (ut inquit Abdala Arabs)ſicut uidere ſomnia,eſt à fortitudine imaginatiõis:ita intelligere ea, eſt à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demerſus cõmercio ſopitus eſt,aut ſpiritus imaginatiuus ſiue phãtaſticus tã hebes ac impolitus eſt,ut ſuperni intellectus ſpecies influenteſq; imagines nequeat excipere exceptaſq; retinere,hic ad ſomniorum uaticinia planè inutilis eſt. Oportet ergo uolentẽ uera recipere ſomnia,ſpiritũ phantaſticũ purũ,incõcuſſum imperturbatumq; ſeruare,atq; ita componere,ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præſideat atq; innoteſcat:talis nanq; ſpiritus uaticiniis aptiſſimus,omnium idolorum à rebus undiq; manantium(ut inquit

Sõnia uidere, & ea intelligere,unde cõtingat

Synesius) speculum est clarissimũ. Cum igitur corpore iam sani sumus, nõ perturbati animo, non cibo potu'ue grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiis, castè cubitũ euntes dormimus, tunc anima nostra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione soluta per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes & refulgentes à mentibus diuinis in se suscipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatiõe rationisq; discursu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neque etiam tũc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suũ meditatione trãquilla ac religiosa, tum per uictum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uero contrà phãtastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quẽadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quando crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quã ob causam Amphiaraus uates (ut legimus apud Philostratũ) uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autẽ triduo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobriis enim animis ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile. *Philostrat. lib. 2. ca. 14.*

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas somni quiete demulctas.
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respõsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo post canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

Et qui Lacedæmoniis præerant (quod ait Cicero) in Pasiphaē phano somniandi causa recubare solebāt: idem fieri in templo Aesculapii, à quo uera immitti somnia putabātur. & Calabri Podalyriū Aesculapii filiū consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autē tempus somniorum est nox, quando sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autē (ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorū uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostēditur: quartum quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quòd ait Ioseph ad Pharaonem, inquiēs: Quod autem uidisti secundo ad eandem rem pertinēs somnium, firmitatis indiciū est. Est autem firmissimum somniū, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mēte agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hęc. Oportet aūt alienorum somniorum interpretem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud præterea sciēdum, uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis, quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somniū testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti: num ego & mater tua & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutum. Hęc etiā Rabi Iohenā in libro prænominato: cui accedens Rabi Leui, omne somniū propheticū nō pluris q̃ adusq; duos & uiginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit quod postea ętatis suæ tricesimonono prodiit in actū. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum etiam exorcizatū & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorū anulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationib⁹ numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quę in his libris sparsim de hac re diximus cōiungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Sōniorū tēpus nox est.

Sōniorū uerorū genera quatuor.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorū somniorū susceptionem quæ requirantur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus.

Caput LII.

Vnt etiam sortes quædam diuinam oraculorũ possidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquãdo etiã à deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israël. Iam uero & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras & hæreditates tribubus Israël secũdum præscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus per sortem elegerũt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inuenerũt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cesar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumem. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidũ Herculis oraculum ex talis & abaco constitutum, ubi cõsulturus de re quapiam, post peractas deo preces, toles quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruans uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum cõperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uero sciẽdum uetustos partes non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerẽtia, expiationibus, ieiuniis, munditia, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificiis, cõsecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq; spirituum pręsentiã quorum dispensatione sorte directa, rei quæsitæ ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcũq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollẽtem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus cõgrediantur, diuinaq; uolũtas innotescat: sic nanq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum, pręsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominũ & notaminum auguriis obseruãdum est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signũ postulamus, sicut uernaculus Abrahę Eleazar, & Gedeon iudex in Israël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurii simulachrũ, ubi omen accepturus, suffito thure & accensis lucernis quæ ante astabãt, oblatoq; patrio numismate in simulachri dexterã, tum quodcũq; percũctari uoluisset, in simulachri aurem insusurrabat, moxq; ambabus manib' obtu

Nõ temere sortiebãtur antiq patres

Dispositio eius, qui per sortes uult operari.

ratis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus, quã primã uocẽ excepisset, sibi pro rato omine, & tanq̃ dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanq̃ à casu uel à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intẽtionẽ eas moderãtis. Nõne in electione Saul in regem Israël, sors in illũ casu & fortuito cecidisse putabatur? Attamẽ iam antea à dño statutus fuit rex & unctus à Samuele propheta: & q statuerat illũ regẽ deus, disposuit & sortes ut caderent super illum. Atq; de his hactenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula. Caput LIII.

Vicunq; ad supremũ animæ statum accedere cupiens, ad oracula petẽda proficiscitur, oportet eum caste sanctéq; dispositũ, purũ mundũq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorũ cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus naturę permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omniq; irrationali cõditione, quæ sequitur eã tanq̃ ferrũ rubigo, rite cõponendo & disponẽdo quæ ad mẽtis pertinẽt trãquillitatẽ: sic enim ueriora efficacioraq; accipiet respõsa. Quibus uero purgetur animus, & in diuinã suã restituatur puritatẽ, à religione nobis sapiẽtiaq; est perdiscendũ: neque enim sine religione sapiẽtia, nec sine sapiẽtia probãda est religio. Sapiẽtia enim (inquit Solomon) lignũ uitæ est his qui apprehenderint eam: & Lucretius ait, eam esse inuentũ dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationẽ diuinã, unde Democritus nullos uiros sapiẽtes arbitratur, præter illos q furore quodã diuino perciti sunt, quẽadmodũ Minos ille Cretẽsis, quẽ ferunt à Ioue cũcta didicisse, cũ esset ei in Ida mõte frequẽs cũ deo cõuersatio: sic etiã Melesagorã Eleusinũ Atheniẽses ferũt à nymphis edoctũ: sic & Hesiodũ cũ esset pecudũ pastor in Bœotia, gregem iuxta quendam Helicona montẽ egisset, legimus à Musis condonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poësim repente adeptum esse, quæ quidem & huiusmodi in momẽto adsequi, pro certo nõ est humani animi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus oĩa operans: ipse nanq; deus in animas sanctas se transferẽs, prophetas & mirandorũ opifices cõstituit, potentes in opere & sermone, sicut asserũt Plato & Mercurius, atq; ipse etiã Xystus Pythagoricus, asserẽtes, eiusmodi hoiem dei tẽplum, deum aũt

Homo, dei templum.

hoſpitem:cui aſtipulatur & noſter Paulus,hominẽ uocans templũ dei,& a-
libi de ſeipſo inquit:Omnia poſſum in eo qui me cõfortat deus, ipſe enĩ eſt
uirtus noſtra,ſine quo(ut ipſemet perhibet)nihil poſſumus,quod etiam Ari
ſtoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullã eſſe uirtutem, ſiue naturalem
ſiue moralẽ,niſi per deũ:& in ſecretis ſuis aſtruit,intellectũ bonũ & ſanũ poſ
ſe in naturæ ſecreta,dũmodo adſit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaq̃.
Hãc autẽ influentiam tũc ſolũ ſuſcipimus,quãdo nos abſoluimus ab impe-
dimentis aggrauãtibus,à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni
externa agitatione:neq; enim poteſt lippus & immundus oculus res nimiũ
lucentes intueri:nec capere poterit diuina,qui purgationẽ animi ignorarit.
Oportet autẽ pedetentim & uelut per gradus quoſdã ad hanc animi purita- *Pedetentim*
tem peruenire:neq; enim unuſquiſq; de nouo iis myſteriis initiatus, ſtatim *ad animi pu*
lucida omnia cõprehendit,ſed aſſueſaciẽdus paulatim eſt animus, quouſq; *ritatẽ perue*
in nobis emineat intellectus,ac diuinæ luci applicans illi permiſceat. Ani- *niendum.*
ma itaq; humana quãdo rite fuerit purgata & expiata,tum ab omni uarieta
te ſoluta,libero motu foras emicat,ſurſum aſcẽdit,diuina capit etiã ſeipſam
erudit,quãdo fortè aliũde erudiri uidetur:neq; enim cõmemoratione, neq;
demonſtratione tunc indiget,ob naturalem ſui ſolertiam, tum per mẽtem
ſuam quæ animæ caput & auriga eſt,ſuapte natura angelos imitata,nõ ſuc-
ceſſione,non tempore,ſed ſubitaneo momento quod cupit aſſequitur. Da- *Dauid, Solo*
uid enim literas non didicit,& ex paſtore effectus eſt uates,& diuinarum re- *mõ cæteriq;*
rum ſcientiſſimus. Solomon in unius noctis ſomnio,omniũ ſuperum & in- *& prophe-*
ferum ſapientia repletus fuit:ſic Eſaias,Ezechiel,Daniel,cæteriq; prophetæ *tæ & apoſto*
& apoſtoli eruditi ſunt:poteſt enim anima(quæ cõmunis Pythagoreorũ & *li ſubito edocti.*
Platonicorum ſententia eſt)per uiam purgatoriam abſq;alio ſtudio uel in-
ueſtigatione,per ſolam modicam & facilimam collationẽ & aduentitiã,ſup
iam deſuper habita intelligibilia,perfectã omniũ ſcibiliũ ſcientiã acquirere:
poteſt etiã per extrinſecã expiationẽ ad hoc deuenire,ut omnia per ſubſtã-
tialem ſuã formã indiuiſibiliter intelligat. Purgatur autẽ animus & expia-
tur per mũditiam,per abſtinẽtiam,per pœnitentiã, per eleemoſynã:tũ etiã *Animus quõ*
cõferunt ad idẽ ſacra quędam inſtituta,ut hic inferius patebit:curãda enim *expiandus.*
eſt anima per religionũ ſtudia,uulgo qdẽ occulta,ut ſanitati reſtituta,ueri
tate firmata,& diuinis præſidiis munita nõ timeat ſuboriẽtes cõcuſſiones.

De munditia,& quomodo obſeruanda. Caput LIIII.

MVnditiam igitur imprimis oportebit ſeruare,in uictu,in operi
bus,in affectibus,ſordeſq; omnes & animi perturbatiões,&quæ
cunq;ſenſum ac ſpiritũ offendũt,expellere, & quæ inſunt homi
ni diſſimilia cœlo,non ſolum ſi animo & ſpiritu,uerumetiã ſi in
corpore,ſi circa corpus fuerint:talis nanq; mũditia exterior animi purita-
tem haud parũ creditur adiuuare. Hãc ob cauſam philoſophi Pythagorici
auiditate oraculorum capti,diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi-

Lana, uestitu prophanus. ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam prophanum uestitum arbitrabantur, tanq̃ beluinæ sordis excrementum pecori detractum: cubile purũ, & prorsus immaculatũ habitabãt. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dirce appellatur in Beotia, *Bragmanorum habitus & gestus.* exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postq̃ pro ritu satis mundi erant, exeundũ circiter meridiẽ, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctũ fuit, priusq̃ sacrorũ penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Huic dii succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uero diis inferis litandũ erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Anna chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneã apud inferos ramũ Proserpinæ adferẽtẽ, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circuntulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cõparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad dei cõtuitũ unionemq; sic disponitur, dum mundo corpore & pura mẽte deo ministrat, & in omnibus munditiã amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros dæmonesq; bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant, huiuſmodi munditiam exquirunt: ideoq; imprimis obſeruādum eſt, ut habeatur animus mundus & cor purum, atque tunc immundæ poteſtates nequeunt aſcendere.

De abſtinentia & ieiuniis, & caſtitate, ſolitudine, & animi tranquillitate atq; aſcenſu.

Caput LV.

Bſtinentia quoque ſuos paſſim obſeruatores contra uitia & malos dæmones familiariter munit atq; tuetur, & quaſi templum dei incontaminatum reddit animū, mentemq; deo coniungit: nihil etiam ad ſanitatem complexionisq; temperantiam melius, quàm ſuperflua minime congregare, modumq; neceſſarii uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius ad ſumendum eſt, ſed quo potius natura ſit ualentior, ſicuti de Chriſto aſſerunt nonnulli, quòd ea meta cibū ſumebat, ut nō generaret ſuperfluum quartæ digeſtionis. Multi quoque alii parcitate cibi ſimul & ſanitate & agilitate corporis gauiſi ſunt, ut Moſes & Helias, qui uſque ad quadrageſimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille ſplendebat facie, & iſte ſubuectus corpus ſuum ueluti ſpiritum facile ducebat ad nutum. Nam aſſerunt magi & philoſophi, ſpiritum noſtrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, ſed ſpongiarum more per totum corpus undique alimentum ſuum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuiſſimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui ſpiritum hunc cupiunt habere purū & potentem, cibis utuntur ſiccioribus, corpusq; hoc craſſum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut craſſeſcat ſpiritus aut ſuffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus ipſum mundum conſeruant, ſpiritumq; luſtrationibus & ſuffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; ſynceritatem perducunt. Debemus igitur in ſumendis cibis eſſe puri atq; abſtinentes, quēadmodū philoſophi Pythagorici, mēſam ſacram atq; ſobriam ſeruantes, uitā in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitę cōplexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius ſuperantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantaſiā, efficit ut anima noſtra ſæpiſſime ſomnians, nonnunq̄ etiam uigilans, ſemper ſupernis influxibus ſubiiciatur. Inſuper Pythagorici, ſi quis per abſtinentiam prudenter moderetur ſingulas tum animi tum corporis ſui motiones, perpetuam utriuſq; ſanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipſorum admittebant collegium, niſi abſtinentes à uino, & carnibus, & uitiis: dicentes neminem poſſe deū intelligere, niſi qui illum diuina conuerſatione æmularetur: quòd etiam inferiores Indos apud Philoſtratum docuit Phraotes. Præterea abſtinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum ſpiritumq; inficiūt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniuſtitiæ famulę ſunt (ut

Tēperantiā effectus.

A q̄bus potiſſimū homini abſtinendum.

inquit Hermes)ad mala facinora mentem ac manum impellentes:item ab otio& luxuria:anima enim torpore& libidine suffocata,cœleste aliquid prę uidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium qui græce Hierophantæ appellantur(ut refert Hieronymus)quo castius in sacris agerent, diuinis'que rebus incumberent,consueuerunt sorbitione cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis deo deuotæ,ipsa animam nostram(ut docet Orpheus Museum in omnium deorum hymno)sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum,affectuum,imaginationum,opinionum, & eiusmodi passionibus,quæ lædunt animū ac iudicium rationis peruertunt, sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel insanias,ubi canit:

Mille puellarum,puerorum mille furores.

Sentire quoque uidetur idem,in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: Eccle∫ia.1. unde legitur in Ecclesiastico:Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem,passiones inquam,quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam:nam passiones rationales & mentales,sapienti concedunt. Sic sentire uidetur etiam Boëthius ubi canit,passiones aliquas abiiciendas in inquisitione ueritatis,his uersibus:

Tu quoq; si uis
Lumine claro
Cernere uerum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Nec dolor adsit,
Spemq; fugato,
Nubila mens est
Vinctaq; frenis
Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere,ut ueritatem simplicissimā adsequamur:quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus,sacris numinibus ac cœlestibus uacans,eadem quotidie sentit,quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator & maximus prophetarum,ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapiētia eruditus,cum sese à sensibus abstrahere uellet,in uastas Aethiopiæ solitudines cōcessit,ubi cūctis humanis negotiis prætermissis,ad solam diuinarum rerum cōtemplationem animū mentemq; conuertit,inquo sic omnipotenti deo placuit,ut illum facie ad faciem uidere & intueri meruerit,accepta etiā miraculorum illorū stupenda potētia,quæ sacræ literæ de illo testificari cōspiciuntur. Sic Zoroastes Magorū pater ac princeps,omniū rerū naturaliū diuinarumq; scientiā uiginti annoꝝ solitudine dicit̃ assecutus, ubi de omni

diuinandi atq; uaticinandi arte plura conscripsit ac fecit. Similia operatū esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Musæum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretēsem longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandē ob causam solitudine delectabātur: quāto magis enim animalē uitā relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deū, quibus coniūcti & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascēdat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium q̄ cognitionū gradus, docet Proclus in cōmentariis super Alcibiadē, ostendens quomodo imprimis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarū ordinē, multiplicatū tamē per rationes plurimas, habitudines proportionesq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformē superare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contēdere, & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contēplari: porrò ipsam etiā intellectualem multitudinē licet unitam & indiuiduā relinquere, atq; ad superintellectualem essentialemq; unitatem ab omni multitudine absolutam, ipsi usq; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, oēm cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuū, & sensuū, imaginationū, opinionū, quæ tam in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendūq; ad sciētias, in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatē tamē habet nullā: omnes enim sibi inuicem cōnexæ, & subalternatim una alteri ministrat atq; inseruit, usq; ad unā ab omnib⁹ præsuppositam, & nullam ulterius supponentē, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus pur⁹. Itaq; depositis omni compositione, diuisione multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitū ascendentes, intelligibilem essentiam pręceptionibus indiuiduis & simplicibus speculātes, ut ipsam summam animę existentiam, per quam unū sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atq; sic primum unū, à quo omnibus inest unio, per ipsum unū, tanquā essentiæ nostræ florem attingamus: quod tūc demum assequimur, quando omnem multitudinē fugiētes, in ipsam unitatem nostram cōsurgimus, unumq; efficimur & uniformiter agimus.

Homini quæ potissimum fugienda.

De pœnitentia & eleemosyna. Cap. LVI.

MAxima aūt purgationū pars est, uolūtaria pœnitētia delictorū: nā (ut ait Seneca in Thyeste) quē pœnitet peccasse, penè est innocēs. Hęc eñ maximā nobis adfert expiationē, dū molestiā delectamētis opponit, stupidāq; expurgat ex aīa lętitiā, tribuitq; uim q̄dā pecu-

Potior purgationum pars quæ sit

Pœnitentia quid. liarem ad ſupera reducentem. Eſt itaq; pœnitentia non modo mortificatio uitiorũ, ſed & animæ ſpiritale martyrium, quæ gladio ſpiritus ex omni parte confoditur: gladius autem ſpiritus eſt uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiã Paulus ad Epheſios ſcribens: Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine: & Pſalmiſta canit: Gladius in labiis ipſorum. Ideo exponendæ ſunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de corde & ore noſtro, ſacerdoti in confeſſione, ut ipſe iuxta uerbum dei ea iudicet, & ſecundum poteſtatem illi conceſſam à deo, pœnitentia iniuncta mundet & expurget, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius ſacramentũ: hinc dii ipſi (teſte Ouidio in Ponto:)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituiſſe uident.

Eleemosynæ laus. Eſt adhuc aliud expiationis ſacramentũ, ipſa uidelicet eleemoſyna, de qua parum aut nihil me legiſſe memini apud philoſophos, ſed docuit nos illam ſumma ueritas, inquiens: Date eleemoſynam, & omnia mũda ſunt uobis: & apud Eccleſiaſticũ legitur: Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna extinguit peccatum: & Daniel regẽ Babylonis docuit, ut eleemoſynis redimeret peccata, & Raphaël angelus teſtatur ad Tobiã. Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata & facit inuenire uitam æternã. Hinc Chriſtus ad patrẽ orare iuſſit, dimitte ſicut dimittimus, & da ſicut damus: de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitã æternam poſſidebitis. Idẽ iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemoſynas & miſericordiæ opera, dũ dicet: Eſuriui & ſitiui & nõ dediſtis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inqt: Quod uni illorũ feceritis mihi feciſtis. Quod mihi etiã ſenſiſſe uidetur Homerus, ubi introducit iuuenẽ ad Antinoẽ procũ in hæc uerba dicẽtem: Antinoẽ nõ quidem pulchre cecidiſti miſerum mendicum, perdet te ſi uſquã deus ſupracœleſtis eſt, nam & dii alienis hoſpitibus aſſimilati, in uniuerſum exeuntes, ciuitates euertũt, hoĩm iniurias ſimul & nefas aſpicientes.

De his quæ extrinſecus adminiſtrata ad expiationem conducunt. Caput LVII.

CReditum eſt & à ſacrorum peritis traditum, expiari etiam animum ſacris quibuſdam inſtitutis & ſacramentis ab extra miniſtratis, ut per ſacrificia, per baptiſmata, per exorciſmata, per benedictiones, per conſecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aſperſiones, etiam per quaſdam inunctiones, & ſuffumigationes, non tam ad hoc ſacratas, quàm etiam naturaliter hãc uim poſſidentes. Hoc modo habet in religionibus locum ſulphur, ad expiandum ſuffitu malos dæmones: ouum quoq; ſimiliter in purgationibus uſurpari ſolebat, hinc oua luſtralia dicta ſunt, unde Ouidius:

Veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;
Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atque asphalto, aut ablutione aquę marinæ: quoniã purificat sulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatẽ suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarũ: hæc enĩ tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuã à meretrice plãtatam, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum dęmones malos, q̃ maleficia ubicunq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, nisi illud narraret grauis & non contemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudeæ oppidũ sic nũcupata, hanc ait colore flãmeo, noctu splendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut capiantis manus fallat oculosq; refugiat, neq; prius consistat, quã mẽstruatæ mulieris lotio fuerit cõspersa: neq; tamẽ hoc modo retẽta sine periculo euellitur, quippe extrahentẽ præsentanea mors cõsequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit cõmunitus: quo carẽtes, terram circumcirca scarificãtes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tandẽ nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluẽs uices illico cõmoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare cõpertum sit. Materias autẽ huiusmodi in spirituales substantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigãdo, uel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

Mira de radice Baaras

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & uotis. Caput LVIII.

Dorationes quidem & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos conflant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & sacris sensu & mẽte proferim⁹, magnã uim cõparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed adeo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid. Quãdo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutissi-

me cōtinuata & sępissime frequētata, perficit intellectū, & animā ad suscipiē da diuina lumina efficit ampliorē, amorē diuinū accēdens, spem fidemq; & mores sacros inferens, animam ab omni contrario & aduerso expurgat, etiā mala multa repellit, quę alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.
Sæpe Iouem uidi cum sæua mittere uellet
Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

Homo ad deū quō reuertatur. Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo perueniēs (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculū symposii intrat, ubi pascitur ambrosia & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquā possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem cōtinet uirtutem. Melior autem & optima oratio, quæ nō ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules deos. *Votū quid.* Votum autem est ardens affectus casti animi deo deditus, qui uouendo, quod bonū uidetur, exoptat: hic affectus (ut testātur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̄ artificis, animi uero tanq̄ instrumenti diuini: hinc per uota nōnunq̄ fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldæorumq;, theologos, qui festa deorum & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis ac orationibus potissimū incubuisse, ac mirāda multa effecisse. *Ad uoti perfectionem duo requirūtur.* Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usq;quaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uouendū est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendū: sunt enim multiplices dei cooperatores & instrumenta, uidelicet cœli, stellæ, administratorii spūs, cœlestesq; animę ac heroēs, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores, primū implorare oportet eū, qui pergit ad archetypū deū, q solus est termin⁹ extremus adorationis: cętera numina tanq̄ aditus sunt ad ipsum deū. Scias itaq; adorationes ac uota ad solū unū deum, summū patrē deorū oīm regē ac dn̄m, pura ac pia mēte principaliter facienda esse: quādo uero ad inferiores deos processerint, nisi sub delegatę à summo patre administrationis minime sit intētio. Itaq; adorationibus ac uotis, quādo ad inferiora numina dirigunt, Zoroastes & Orpheus suffumigationes & characteres & eiusmodi, adhiberi licitū putabāt: quādo uero ad supremi Iouis maiestatē erigunt, fieri illa minime debere: quod etiā Hermes & Plato fieri uetāt. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cū deū ores, uelle thus & similia accēdere: aliena eñ hęc sunt (ut ait Porphyri⁹) ab omni pietate: nihil eñ materiale inueniri potest, qđ immateriali deo nō

fit obſcœnum:iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit:ſed nec interior oratio, ſi animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur aſſimilatio quædam uitæ noſtræ ad uitam diuinam, puritate, caſtitate ſanctimoniaq; proficiſcens, cũ eius quod optamus licito deſiderio:hoc enim ſumme diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; ſubiicimur largitioni: nã niſi nos purgato animo digni ſimus exaudiri, tum ea quę petim⁹ digna ſint fieri, manifeſtum eſt deos precibus noſtris minime adeſſe : unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod uelle nos indecorum eſt:hoc enim ſolo plurimos uidemus orationibus ac uoto fruſtrari, quia nec ipſi religioſe diſpoſiti ſunt, nec deſideria & petitiones ipſorũ fiunt de his, quę ſunt deo beneplacita, nec ſciũt diſcernere, quo ordine adorandũ ſit, & per quos meditatores ipſe deus ſit adeundus:quorum ignorãtia, orationes ac preces noſtras ſæpiſſime ad nihilũ redigit, & uota ſupplicationibus noſtris abnegari facit.

De ſacrificiis & oblationibus, eorumq; generibus & modis. Caput LIX.

Acrificium autem eſt oblatio, quæ & ſacra fit offerẽdo, & ſacrat ſeu ſanctificat offerẽtem, niſi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hęc itaq; ſacrificia & oblatiões multam nobis præſtant fiduciam, & de familia dei efficiũt, malaq; multa nobis imminentia repellunt:quod quidem Hebræorum doctores præcęteris confirmant, inquiẽtes:per hoc quod animalia noſtra mactamus, atq; res noſtras ſacrificio diſſipamus, imminẽtia mala à nobis ad eiuſmodi deflecti, tum ſicut mortalis hic ſacerdos, in hoc inferiore mũdo ſacrificat deo animas animaliũ irrationabiliũ, per interitũ corporis ab anima, ita Michaël archãgelus ſublimioris mũdi ſacerdos, ſacrificat animas hominũ, idq; per ſeparationẽ animę à corpore, non corporis ab anima, niſi per accidens, ſicut cõtingit in furore, raptu & extaſi, & ſomnio, ſimilibusq; animę uacationibus, quem Hebræi uocant mortẽ oſculi. Sacrificia uero & oblatiões primo ac principaliter ad ſummum deũ facienda ſunt:quando autem ad ſecunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum eſt:tum quæcũq; ibi dicta ſunt, hic etiam per ſimilitudinem ſubintelligemus. Sunt uero ſacrificiorum plura genera:nam quoddam dicitur holocauſtũ quando igne hoſtia conſumitur:quoddã immolatio propter ſanguinis effuſionẽ. *Sacrificiorum genera multa.* Præterea quædã dicũtur ſacrificia ſalutaria, quæ fiunt pro ſalute obtinẽda:quædã pacifica, pro pace obtinenda:quędã laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonoꝝ:quædã gratulatoria, pro ueneratione diuina & gratiarũ actione:quædã etiã fiũt nec propter honorẽ dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos, ſacrificiũ zelotypiæ, quod ſolũ fiebat cauſa detegendi occultũ adulteriũ. *Expiationis ſacrificium.* Eratq; olim apud gentes ſacrificium expiationis, quo expurgabãtur ciuitates, fame aut peſtilẽtia, aut alia

quauis horrenda calamitate laborantes, cuius ritus erãt, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hoĩem turpissimũ, illumq́; correptũ ad locũ constitutũ deducebãt, caseum cũ placenta & ficus siccos manibus gestantẽ, illumq́; septies uirgultis syluestrib⁹ uerberatum, lignis syluestribus cõburebant, cineremq́; in mare proiiciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tianeo, dũ pestilentiã Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorũ & uictimarũ genera erãt, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatõbe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupcalia, Munychia, Nouẽdinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scęnopegia, Solitaurilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parẽtalia, Inferiæ, Cõsualia, Lãpteria, Amburbia, Ambarualia, Viualia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dianetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Teonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertũnalia, Gynęcia, Panathenęa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ: nã caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ caprą, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnãs, Aesculapii gallus: Iã uero & Herculi Gnidio probris & cõuiciis sacrificabatur. Erãt & sacerdotũ uarii ordines, Põtifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salii, Hierophãtæ, uariaq́; religionum & superstitionũ nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula iusiurãdum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis diis dæmonibusq́; sacrificabat. Verũ aũt sacrificium purgans hominem, & uniens illum deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus in remissionem peccatorum, purificãs omnia per sanguinem crucis suæ: alterum, quo homo offert seipsum mundum, immaculatũ, in hostiã uiuentem deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramẽto corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meã cõmemorationẽ: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionẽ corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeram⁹: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniã pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiã producens, propriã animã quasi simulachrũ quoddã ædificat, & mentẽ & intellectũ in tẽplum cõstituat, in quo diuinã lucẽ suscipere possit. Externa aũt sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quędã sunt animarũ, à summo medico institutę: possidet enim malus dæmõ hoĩem (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur: exquirũtur igĩ sacrificia ad deũ & uirtutes cœlestes placãdas, & ad expiãdum hominẽ, qui & ipse dei & mũdi gerit imaginẽ. Verũ dñs noster Iesus Christus, uerus põtifex & summus sacerdos omne sacrificium conclusit

Sacrificiorum genera.

Verũ sacrificiũ duplex

Ad placandũ deũ, necessaria sũt sacrificia.

in solo pane & uino, tanq̃ in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcẽta sexaginta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerũt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinã participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̃ libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores, quasdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus claues appellat ad aperiendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubent Magi nõ protinus ad Iouem uel Venerem, quã ad eum ipsum cõfugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabãt autem singulis stellis cum illi pertinentibus: soli cum rebus solaribus & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenam, sicut canit Vergilius:

DCLXVI. sacrificiorũ genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quã sacrificauerint antiqui.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hãc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationẽ ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam fortioremq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus ac sacrificiũ ipsa oblatione res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus & æthereis diis cãdidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uero in foueis, aẽreis autem & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus diis dęmonibusq; præterq̃ terrestribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem solę quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabantur, solũmodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculũ his uersibus expressit:

Quibus diis quæ hostiæ mactari solite.

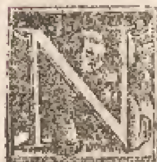
Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà

Exposcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
Hostia: mel uero nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur, ac ignem accendier aris,
Quæ circum uolitant terram sibi numina poscunt,
Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
Iniicier salsas fruges & dulcia liba.
Hæc facito: uerum quibus est data pura profundi,
His ipsa semper fer sacra in littore, totum
Proiice in fluctus animal, cœlestibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod superest propone tibi dapibusq; reserua,
Sudet adoratis crassisq; uaporibus aër.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædā esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, sacrificare deo inest homini à natura. Sunt itaq;, inquiunt, media, quę utriusq; naturam sapiunt, & diuina analogice repræsentāt, habentq; cum eo numine cui offeruntur, simul & cum iis qui expiantur, symbola quædā conuenientissima, sed adeo occulta, ut uix capere queat humanū ingeniū, quæ deus & numina in particulari requirūt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese contineāt ab executione punitionis, quam merentur delicta nostra: atq; hæ sunt (quas uocat Orpheus) claues quę aperiunt portas elementorum atque cœlorum, ut per illas penetret homo ad supercœlestia, & ad illum descendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religiosi istis non egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniā lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subiiciuntur cœlis, iccirco fauore cœlestis uirtutis corroborandos putāt, quousq; altius euolantes, ab illarum præsidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificiis & oblationibus. Caput LX.

Sacrificātis uerba.

NVnc uideamus quas imprecationes oblationib⁹ atq; sacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat uel similia, quicūq; offerēs & sacrificās deo: Ego seruitor tu⁹ hæc tibi offero & sacrifico, autorē sanctitatis te cōfiteor, & ad sanctificandū inuoco hanc oblationē, ut infundas sibi uirtutē spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cęterū uero sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriat, ita & ego tuus efficiar, qui p hāc oblationem & cōmunionem, per hoc quod ad offerendū & sacrificandū tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si

uoluero,uel ad saluandum:ita in potestate tua est,ad auferendum per iram tuam,uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium,dicebatur:Sicut moritur istud animal in manu mea,sic moritur in me omne uitium,omnis immũditia,uel sic moriatur & annihilet̃ tale uel tale malũ siue incõmodum. Item,sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocausto dicebatur:sicut hæc oblatio igne isto præsenti cõsumitur,ita quod nihil remaneat ex ea:ita consumatur in me omne malum,seu tale uel tale incommodum, quod tũc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus cõtingere,ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium:quiq; eius participes esse cupiebant,quia litare sola non potest precatio,nisi is qui precatur etiam aram manibus tangat,unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt. Cap. LXI.

OMnis itaq; adoratio,oblatio siue sacrificatio,deprecatio,inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solũ deũ fit,aut ad inferiora numina,ut angelos,stellas,heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio,ad aliquem effectum obtinendum,hoc fiat cum cõmemoratione alicuis operis,miraculi,sacramenti uel promissionis , alicubi ex sacris scripturis educta:ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum,cõmemoretur,quemadmodum deus destruxerit gigãtes in diluuio aquarum, & conatus Babel in cõfusione linguarum,Sodomam & Gomorram in pluuia ignis,exercitũ Pharaonis in mari Rubro,& eiusmodi : addẽdo istis quicquid maledictionis ex psalmis,& hinc inde ex sacris literis colligi potest. Cõ simili ratione deprecaturi contra pericula aquarum,commemoremus saluationem Noë in diluuio,transitum filiorum Israël per medium maris Rubri,& Christum siccis pedibus ambulantem super aquas, eundemq; periclitantem saluasse nauiculam,imperasse uentis & fluctibus,& Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris,& huiusmodi. Quod si pro oraculis uel somniis petendis siue ad deum,siue ad angelos & heroas oratio necessaria est , iam sese offerunt ex ueteri testamento innumera loca, ubi deus cũ hoĩbus locutus legitur,cũ multis admodũ uersiculis,præsagia & reuelationes pollicentibus, tũ uaria prophetica somnia,Iacob,Ioseph,Pharaonis,Danielis,Nabuchodonosor:tũ quicqd in nouo testamẽto & uniuersa religiõe inuenit̃ reuelationũ,Ioãnis,Pauli,Sanctorũ Magorũ,tũ Helenæ & Cõstãtini,& Caroli: tũ re-

centiorũ prophetarum, Methodii, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Mechryndis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, ſæpe reddunt nos diuinarum reuelationũ participes. Præterea inuocamus etiã ſacra dei nomina, ſed ea præcipue, quæ rei optatæ ſunt ſignificatiua, ſiue illis quoquo modo accõmodata: ut pro deſtructione inimicorũ inuocamus nomina iræ dei, uindictæ dei, timoris dei, iuſtitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uero periculum aliquod, inuocamus nomina miſericordiæ, defenſionis, ſalutis, bonitatis & ſimilia. Porrò poſtulamus nobis eius quod optamus deſiderii executorem ſuum angelum aliquem, ſiue ſtellam, ſiue unũ ex heroibus, cui id officii incumbit, ad quem ſimiliter ſua dirigatur inuocatio, quæ & ipſa fabricanda eſt debito numero pondere & menſura, iuxta regulas traditas ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim intereſt, niſi quia incantamenta ſunt, quatenus animum noſtrum afficiunt, eiusq; paſſiones diſponunt certis numinibus conformes: orationes autem ſunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exibentur, & ex hac eadem radice etiã conſecrandi ratio ſumi poteſt, de qua nunc conſequenter dicemus.

Incantamentorũ & orationũ differentia.

De conſecrationibus & earum ratione. Cap. LXII.

Onſecratio eſt ſublimatio experimentorum, per quam in materiam operum noſtrorum ſecundum artis magicæ traditionem rite & legitime præparatam, anima ſpiritalis, proportione & cõformitate tracta, infunditur, opusq; noſtrũ per ſpiritum intellectus uiuificatur. Efficacia cõſecrationum duobus potiſſimum perficitur, uidelicet uirtute ipſius pſonæ cõſecrantis, & uirtute ipſius orationis: ritusq; quibus conſecratio miniſtratur, in perſona requiritur, uitæ ſanctimonia & ſanctificandi poteſtas: primum natura præſtat & meritum, ſecundum per initiationem & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipſe conſecrans hanc uirtutem & poteſtatem firma & indubia fide in ſeipſo cognoſcat. Quæ autem in oratione requirantur nũc dicere eſt intentio. Ipſa eſt quædam ſanctificandi poteſtas illi diuinitus inſita, ut ſi ſit ad hoc ipſum à deo ſic ordinata, quales pleraſq; legimus in ſacris bibliæ eloquiis: uel ſi ſit uirtute ſpirit' ſancti ex ordinatione eccleſiæ ad hoc inſtituta: eiuſmodi plures etiam paſſim extãt: aut ineſt hæc ſanctimonia ipſi orationi nõ uirtute inſtitutionis, ſed commemorationis rerum ſacrarum, utputa ſacrarũ literarum, hiſtoriarum, miraculorũ, operũ, effectuum, gratiarũ, promiſſionum, ſacramentorum & ſacramentalium, quæ rei conſecrandæ proprie uel improprie, uel per ſimilitudinem aliquam cohærere uidebuntur: atque huius nũc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc conſiderationem. Sic in conſecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniã in paradiſo terreſtri ſacrum conſtituit fontem, ex quo per quatuor ſacra flumina irrigatur uniuerſus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iuſtitiæ ſuæ inſtru-

Conſecrationũ efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius uis.

Aquæ conſecratio.

mentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram:& in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro:& quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium mari Rubri,& per mediũ Iordanis:& quoniam miraculose eduxit aquã de petra deserti,& eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Samsonis:& quoniã posuit aquas instrumentũ misericordiæ suæ atq; lauamen salutis in remissionem peccatorum:& quoniã Christus baptizatus in Iordane, mundauit & sanctificauit aquas,& huiusmodi: inuocãdo insuper diuina nomina ad hæc conformia utputa cum deus ipse uocatur fons uiuus,aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in cõsecratione ignis,fit commemoratio, quoniã deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam,uindictam & purgationẽ peccatorum,& iudicaturus mundum ipsius conflagrationẽ præcedere iubebit,qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis,qui præcessit filios Israël in colũna ignis,qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis,& eundem extinctũ miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruauit,& consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina,ut quia deus ignis consumens est,ignis conflans est, & quæ his propria sunt,ut splendor dei,lux dei,lumen dei,& huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis & thymiamate,nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat,& si quid huiusmodi in mysteriis est:& quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis,& sanctificationis collis Golgolta per mysterium passionis CHRISTI, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Item montis Tabor,ubi transfiguratio cœlorum'que ascensus facta sunt,adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei,cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinis'q; nominibus & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysteriis quæ commemores, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum:atque succurrent diuina nomina, testamẽti dei, libri dei,libri uitæ,scientiæ dei,sapientiæ dei & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemores ex secundo Machabæorũ: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius,ut concideret inimicos populi Israël:habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios bisacutos: habes & in euangeliis,diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem:&

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

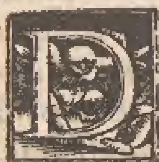
Locorũ consecratio.

huiusmodi plura in prophetis & Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladii dei, uirgæ dei, baculi dei, uindictæ dei & huiusmodi. Et hæc de cõsecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficaciæ, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda uel expianda intenditur, utputa ritus baptismi, confirmationis, funeris & huiusmodi. Sciendum insuper uotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere consecrationis tam realis quàm personalis, quatenus res uel personæ certis numinibus deuouentur & offeruntur.

Alius consecrãdi & expiãdi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus. Caput LXIII.

Sacra.

Dicuntur autem sacra, quæcũq; ab ipsis diis uel dæmonibus suis adsistẽtiis sunt sacrata, tanq̃ (ut ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomẽ sępe ferre dicunt. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnẽdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicũtur. Est enim mysterium quod sacratam & occultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dæmonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispẽsatam, quemadmodum sunt sacra nomina & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ & mysticæ nuncupãtur, quæ nõ hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, Christum instituisse orationẽ dominicam. Simili modo & confectiones quædam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suæ uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer & sacrum chrisma, & oleum catechumenõ & eiusmodi. Est & aliud sacrorũ genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & consecrata sunt, quemadmodum uota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

Mysterium.

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, diis Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni uector Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,
Munus ut imposuit profecta calentibus aris,
Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulachra, delubra, idola, statuæ, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulachrũ, ita interpretati: nã per hoc quod hominis simulachrũ gerit, significari quoniã mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere aut fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis & superioribus: inferiora uero teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrũ læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimũ uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uero & aquilam protẽdit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uariis locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoq; ad consimiles reuelationes & somnia conferunt, & sacræ picturę iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictę aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonãtia, cereorũ & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulachrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosissima & pulcherrima & preciosa, aurum, argentum & lapides pretiosi & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora sunt tanq̃ eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad imperranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Iouis simulachri interpretatio.

Quis nam hominum formas æris neglexerit unq̃,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona:
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit:

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacra ti:tũ & sacra quælibet administrantes,resq; consecrãtes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri,quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum,uittasq; resoluit
Sacrati capitis.

Sunt uero sacra huiusmodi tanq̃ quædam pacta inter deos & nos sub laude uel ueneratione,uel obedientia exhibita, quibus mediãtibus sæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus ab eo numine,cui talis ueneratio impenditur:sic sunt sacri hymni,& sermones & exorcismata,& incantationes, & uoces,quæ ad deorum laudes & uenerationes sunt composita & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris,iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incãtamentis,contra morbos,& tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis uel pronunciando orantes,uel etiam aliquãdo scripta appensa siue alligata deferẽtes,sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus,quam homines ualde admirantur:hoc modo sunt etiã sacra nomina,figurę & characteres,& signacula,quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis,pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt,dedicarunt & consecrarunt, quæ quidem si postea quispiam eadem mentis puritate,qua primitus sunt instituta pronunciet,mirabilia similiter efficiet,tum etiam quatenus seruetur modus & regula à primo institutore tradita:nam qui hæc ignorãt,operam perdunt,& frustra laborant. Hoc modo nõ solum uerbis barbaris,sed etiam Hebræis, Aegyptiis,Græcis,Latinis,& alterius cuiusq; linguę nominib⁹,deo deuotis, ac suæ essentiæ,uel uirtuti, uel operationi attributis ac dedicatis,mira aliquando efficimus. Sic sunt apud Iamblichũ nomina scilicet Osiris,Ictõ, Emeph, Ptha,Epies,Amun:sic apud Platonẽ,& Græcos,ὤν, φυ ταυφυ,sic Græci uocant Iouẽ ζῆνα,ἀπὸ τοῦ ζῆν quod est uiuere,quia singulis uitã præbet:similiter Δία,quod signat per,quia per ipsum omnia fiunt: sic ἀθάνατον,quod significat immortalem. Sic apud Latinos dicit̃ Iupiter, quasi iuuans pater,& horum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuũtur,ut Eutychidem,Sofiam Theophilum,hoc est prosperum,seruitorem,deo charũ. Similiter res quædam materiales concipiũt haud parum sanctitatis ac uirtutis ex cõsecratione maxime sacerdotali, quẽ admodum uidemus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agnorum,uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura & tempestates ne lædant ea gestantes:inspiratur enim diuina uirtus,in sacratas huiusmodi imagines,& continetur in illis,quasi in sacra quadã litera,quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiũt cerei illi benedicti in festo paschæ,& in festo Purificationis diuæ uirginis:similiter cãpanæ, ex

Mira in nominibus quandoq; uis.

consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant & compescant fulgura & tempestates, ne noceant in locis ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal & aqua per suas benedictiones & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos dæmones, & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gentes summa semper ueneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii commemorationem perpetuamq; gratiarũ actionẽ illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorũ nostrorum solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerãdos. Sunt etiã his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignẽ aliquã cladẽ calamitatem'ue respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diẽ quartũ nonas sextilis: quia eo die cladem illã uastissimã pugnæ Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sępissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudęos dies atri sunt, decimusseptimus mensis Iunii, quoniam eo die Mosen confregisse tabulas, Manassen erexisse idolũ in sancta sanctorũ, murosq; Hierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulii, quia eo die utraq; tẽpli destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiatici, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione similẽ sibi faustorum infaustorumq; dierum calculum facile fabricare potest: atque hos sacros religiosos'que dies Magi non secus q̃ planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubẽt: quin illos multo efficaciores esse perhibẽt, maxime ad spiritales diuinasq; uirtutes adsequẽdas: quia illorum uirtus atq; influentia nõ tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mũdo descendens cõmunibusq; diuorũ suffragiis adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo nõ desit firma credulitas ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq; coniuncta, id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malũ, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.

Tẽpora sacra. *Tẽpora piacularia.* *Atri dies.* *Dies Aegyptiatici.*

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis & ritibus suffituum, unctionum & similium.

Caput LXIIII.

TV igitur quicunq; in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus illius clementia dignus, sis mũdus ab intra & ab extra, & in loco mundo quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ cõsecrata sunt, in quo est immũditia, peribit corã dño. Propterea lauare sępius, & p statutos dies, iuxta numerorũ mysteria, induas ue-

stes mundas,& abstineas ab omni immunditia,pollutione & libidine:nolūt enim dii exaudire hominem(ut ait Porphyrius)qui multis diebus ab operatione Venerea se nō abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menstruatæ,nec illi qui patitur hæmorrhæam:nō tangas rem immundam,nec morticiniū. Vnde inquit Porphyrius:Qui mortuū tetigerit,ei ad oracula accedere non licet: Fortè,quia quadā funebris nidoris affinitate corruptus animus,concipiēdis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inunges, & fumigabis,& offeras sacrificia:suscipit enim deus in odorē suauissimum, quæ illi fiūt ab homine purificato & disposito,simulq; conscendentē cū illa suffumigatione orationē & oblationē suā,sicut canit Psalmista:dirigatur domine ad te oratio mea,sicut incēsum in conspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigiis & odoramētis anima ipsius dei proles & imago, suscipiēs illa per nares illas,per quas & ipsa intrauit in hūc corporeū hominem,& per quas(testāte Iob)aliquādo emittunt spiritus uiuacissimi,qui retineri nequeunt in corde hominis,aut bili,aut labore æstuātis: unde à multis odoratus omniū sensuū uiuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificiū & unctio penetrāt omnia,& aperiūt portas elementorū atq; cœlorū, ut per illas homo possit uidere & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt,& quæ descēdunt de cœlis,sicut sunt angeli,& spiritus speluncarū & profundorū,phantasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant,compareant & obediant:faciuntq; pacatos omnes spiritus,& attrahunt sicut Magnes ferrum,coniunguntq; cum elementis,& faciunt spiritus accipere corpora:plurimum siquidem spiritale corpus iis crassescit,obesiusq; euadit:etenim uaporibus uiuit,& fumigationibus,& libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris,fac pleno affectu ac cordis desiderio, ut faueat tibi clementia cœli cœlestiumq; omniū,quorum fauorē ut magis prosequaris,mirū in modū conferūt adaptatio loci,tēporis,professionis,cōsuetudinis,uictus,habitus,exercitii,etiā nominis:in his enim nō solū mutatur uis naturæ,sed etiā superatur: multum enim cōfert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus est deus ad Abraham,ut ueniret ad terram quā monstraret illi:& perrexit Abraham uadens & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath,ubi seminauit & collegit cētuplū,& effectus est diues ualde. Quis aūt sit locus unicuiq; congruus,ex cuiusq; genesi scrutandū erit:quod q nequiuerit,is obseruet ubi potissime spiritus suus recreet, ubi sensus uegetiores sint,ubi corporis sanitas & robur plus proficiāt,ubi negotia melius succedāt,ubi plures faueant,ubi infensi succūbant:hanc regionē, hūc locū sciat sibi à deo superisq; præordinatū,& à cœlis dispositum atq; paratum. Hunc ergo locum cole,& pro tēpore & negotio muta:infaustum aūt locū semp fugito. Nomina etiā fausta res nostras fortunatiores reddūt: infausta uero,infelicitāt. Hinc Romani olim in delectu militū cōscribēdo cauebāt,ne primo militi esset nomē aliqua ex parte infaustū. Et in locandis

Fortunatus locus ad fauorē cōfert.

uectigalibus, & lustrandis coloniis aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebãt. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerũ quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentũ uocauerũt. Lacum uero Lucrinũ, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerũt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim sine causa dixit saluator: Nonne duodecim sunt horæ diei? & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certã fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt magi. Omnes denique sapientissimi ueteres in hoc consentiunt, permaximi interesse, quo quidq; temporis momento qua'ue cœlestium dispositione in hoc mũdo esse suum acceperit, nõ tam naturale, q̃ etiam artificiale: Tantã enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnẽ fortunæ cursum, inde pẽdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experiẽtia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ cõsulenti de natura certissimam necẽ appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniẽsibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Siciliã, Meson astrologus tempestatẽ prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thracię flumẽ. Cõtrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna & cõceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initiũ genituram'ue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autẽ tempora in rebus naturalibus plurimũ possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiũ inuertũt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et cõchylia, & cancri, & ostreæ, crescente luna augescũt, decrescẽte macrescũt: & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus tẽporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nõne septies mira celeritate defluit & refluit? Idẽ tribus dieb⁹ unoquoq; mẽse, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, & rursus dulcis. Iam uero die brumali cum marcẽt omnia, pulegiũ aridũ florescit. Eodẽ die aiunt inflatas uesicas disrũpi: salictorũ folia, & malorũ grana uerti ac circumagi. Et manifestũ est, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & sationẽ eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totũ annum arida, sub ipsa diui Io hannis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totũ hoc miraculũ ex sola tẽporis obseruatione in satione illi⁹ cõsistit. Quòd aũt tẽpora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint p̃stare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionũ & Imaginũ libris cõstanter affirmãt. Et hac ratione legimus apud Plutarchũ, Simulachrũ apud Peleneos ea arte fabricatũ fuisse,

Tẽpora fortunã præstare possunt.

quod quoquouersus spectasset, oīa terrore & maxima perturbatione cōficiebat ita quod nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii legim⁹ magos apud Babylonē tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, uimq; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorē obedientiāq; cōciliarent. In Chio insula Dianę facies erat in sublimi posita, cuius uultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris uidebat. Apud Troadē circa simulachrū Mineruę, relicta sacrificia nō putrescebāt. In phano Veneris apud Paphos, in area nō pluebat. Ex tumulo Antæi siqd erutū fuisset, imbres è cœlo spargebant, donec quod effosum fuerat, restitueret. In tumulo regis Bibriæ Pōti, laurus extabat, à qua si qd decerptū in nauim qs intulisset, nō cessabāt illic iurgia, q̄diu nō fuisset abiectū. In insula Boristhene ędē Achillis nulla auis infestabat. Romę ædē Herculis in foro Boario nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quē si scarabe⁹ incidisset, nō poterat exire, sed distorquēs sese, immoriebat. Innumera ferè exēpla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginū & obseruatione temporū facta fuisse narrat antiqtas. Sed ne quis ista iampridē obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recētiora quædā & per hæc tēpora adhuc locis nōnullis extātia, artificiosa miracula istis addā. Nam arte imaginū effectū dicit, quòd Byzātio serpētes neminē lædāt, graculiq; intra mœnia nō peruolent. Quòd Creta noctuā nō ferat, quòd in agro Neapolitano cicadæ nō audiant, quòd Venetiis publica tonsorū tecta nullū genus muscarū subit, quòd apud Toletū macello publico toto anno nō plus una & ea q dē insigni albedine cernit musca. Et nos iā in præcedenti libro narrauimus, & modos & tēpora, quorū obseruatione hęc & similia fieri possint. Sermonū præterea atq; uerborū uires tibi potissimū obseruāda sunt: per hæc enim expandit aīa in substātias inferiores, in lapides, in metalla, in plātas, in aīalia, & in omnia naturalia, imprimēs illis figuras & passiones uarias, omnibus creaturis uim inferēs, aut amore quodā ducēs trahēsq;. Sic Cato testat lassatos boues uerbis instaurari. Tū uerbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiā arbores similiter exorari, ut trāsmigrēt, & in alieno solo accrescāt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dū serūtur, obsecrent ut sibi & familiæ, uicinisq; benigne cōferant. Pauo quoq; laudatus, mox pēnas explicat: cōtrà uero, ocymū herbā, cū maiorib⁹ maledictis & probris sitū sit, eò fructus adferre lætiores cōpertū est. Garus etiā ambusta & infusa medetur malis, si tamē interim garus nō nominet. Tū & q fascino utūtur, laudādo necāt arbores, nocētq; satis atq; pueris. Tantā præterea humanaꝝ execrationū uim esse dicūt, ut etiā malos dæmones abigāt exterminētq;. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerent: docuisse etiā quomō dæmones assūptis brutorū figuris insidiētur hominibus. In omnibus deniq; deū pręoculis habe, scriptū est em̄ in Deuteronomio: Cū quæsieris dominum deum tuū, inuenies eum, si ta-

men toto corde quæsieris & tota tribulatione animæ tuæ. Per ueracem autem constantemq; fidutiam potes placare deum dæmonesq; omnes, unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis: & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iusti assidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & mẽses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suũ. Caue aũt in orationibus, ne optaueris aliquid uanũ, uel quod sit cõtra diuinam uolũtatem: uult autem deus omnia bona: neq; enim usurpabis nomen dei tũi frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiã, & des eleemosynas, quoniã dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cũ ieiunio & eleemosyna: & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio. Capur LXV.

HAec sunt quæ ad magiæ introductionẽ ex traditione antiquorum, cõpilatione diuersa in hunc librũ coëgimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his qui intellecturi sunt. Horum autẽ quædam cum ordine, quędã sine ordine scripta sunt, quędã per fragmenta tradita sunt, quædã etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes & perscrutãtes, artis magicæ cõpleta documẽta simul & infallibilia experimẽta conseq possunt: tradidimꝰ enim hãc artẽ taliter, ut prudẽtes & intelligẽtes latere nõ accidat: prauos uero & incredulos, ad secretorũ illorũ arcana nõ admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiæ & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filii, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quã in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimꝰ illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat, uobis enim solis scripsimus, quorũ animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinẽ institutus, quorũ casta & pudica mẽs ac illibata fides deum timet ac reueretur, quorũ manus sunt ab omni scelere & crimine separatæ, ac mores pudici, sobrii & modesti: uos enim soli seruatã nobis doctrinã inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscõdita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quã ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius & cęteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calũniatores, prauæ ignorantiæ & insipientis nequitiæ filii, hæc nostra fugite, nam inimica uobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatẽ & intellectus inertiam, suum desi-

derium non obtineat, ignorantiæ ſuæ culpam mihi nō imputet, nec me errasſe, aut falſa ex propoſito ſcripſiſſe, aut mentitum dicat, ſed ſeipſum accuſet qui ſcripta noſtra nō intelligit: obſcura enim ſunt, uariisq; obducta myſteriis, in quibus facile multos cōtinget errare & perdere ſenſum ſuum. Nemo ergo iraſcatur mihi, ſi ueritatem huius ſcientiæ ænigmatibus intricatā, & uariis locis diſperſam abſcondimus: non enim ſapientibus abſcondimus, ſed prauis & improbis, eamq; tali ſermone tradidimus, quē latere inſipientē neceſſario accidet, & ad illius intellectum ſapientem admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PATRI SACRAE THEOLOGIAE MAGISTRO Aurelio ab Aquapendente Auguſtiniano Henric. Cornel. Agrippa. S. D.

EX literis quas ad me ſecundo huius menſis dediſti, perſpexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris deliteſcunt curioſum exploratorem. Gauiſus ſum ilico, atque mihi gratulor, nactū me amicitiam talis uiri, qui cum poſſem aliquando & genium & ingeniū excolere: teq; nūc (teſte hoc chirographo) inter amiciſſimos recipio. Sed heus tu qui ſunt duces tui quos ſequeris. tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atque tremēdi Minois, ire per excubias, & te committere Parcis? Qui ſunt magiſtri tui, tu qui uerſaris circa immenſa, auſus conari uagum ſtabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugaciſſimum reddere, uel ipſa Adraſtia conſtantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerūt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacūque librorum lectio, quum non niſi mera ænigmata ſonent O quanta leguntur ſcripta de inexpugnabili magicę artis potentia, de prodigioſis aſtrologorum imaginibus, de mōſtrifica alchymiſtarū metamorphoſi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ inſtar contacta æra, mox omnia in aurum argentum'ue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falſa quoties ad literam practicātur. Atque tamen traduntur iſta, ſcribunturq; à magnis grauiſſimisq; philoſophis & ſanctis uiris, quorū traditiones quis audebit dicere falſas? Quinimò credere impium eſſet, illos data opera ſcripſiſſe mendacia: Alius eſt ergo ſenſus quàm literis traditur, isq; uariis obductus myſteriis, ſed hactenus à nullo magiſtrorum palā explicatus, quem neſcio ſi quis ſine perito fidoq; magiſtro ſola librorum lectione poſſit adſequi, niſi fuerit diuino numine illuſtratus quod datur pauciſſimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc ſecretiſſima naturæ arcana proſequuntur, ad nudam lectionis ſeriem referentes animum. Nam inauſpicato ingenio à uero intellectu prolapſi, in

falsas imaginationes, exteriorũ spirituum uaframentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorũ, quærentes extra se quod intus possident. Atq; hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omniũ mirabilium effectuũ operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidẽtes naturæ persecutores alchymistæ, quicqd dæmonibus deteriores malefici necromantes promittere audẽt, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli,
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis q̃ latissime tecum conferendum esset, sed corã: Non enim committuntur hæc literis, nec scribunt calamo, sed spiritu spiritui, paucis sacrisq; uerbis infunduntur. Idq; si quando nos ad te uenire contigerit. Cęterũ quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerũt penes me, sed iã non sunt: qui uero penes uos circunferunt libri adolescentiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, hoꝝ priores duo in multis deficiũt, terti⁹ totus mancus, nec nisi scriptorum meorũ epitome quoddã continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrũ recognitũq; aliquãdo in lucẽ dabo, claue tamẽ operis solis amicissimis reseruata, quorum te unũ esse nõ dubites. Vale felicissime, è Lugduno. XXIIII. Septemb. Anno. M.D.XXVII.

AD EVNDEM.

Ex humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illum'que amplector totus, uoloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quàm literis demonstrari possit gratissimum fore, altissime'que insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, qui'que eos qui se meæ amicitiæ commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilem fore perpetuoq; duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quòd omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficiareq; deus quemadmodũ de Mose ait dominus, inquiens: Ecce ego cõstitui te deũ Pharaonis. Hæc est illa uera & summa mirabilium operũ occultissima philosophia: Clauis eius intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tãto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora & facilius & efficaci⁹ operamur. Verũ intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quàm similibus congrediũtur) ac

peruidendis illis occultissimis dei& naturæ secretis,omnino inefficax est,at que hoc opus,hic labor est,superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere& mortali puluere seipsum amisit,deum ipsum inueniet? Quomo do apprehendet spiritualia carni immersus & sanguini? An uidebit dominū homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti si prius mortuū non fuerit? Mori enim oportet,mori inquam mūdo & carni, ac sensibus o- mnibus,ac toto homini animali,qui uelit ad hæc secretorum penetralia in- gredi,non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat cor- pus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & uita uestra abscōdita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominē in cor- pore uel extra corpus,nescio,deus scit,raptum usq; ad tertiū cœlum, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu domini morte, mori oportet,quod contingit paucissimis, & forte non semper: Nam pauci quos æquus amauit Iupiter,aut ardens euexit ad æthera uirtus,diis geniti potue- re. Primum qui non ex carne & sanguine,sed ex deo nati sunt: proxime,qui naturæ beneficio ac cœlorum genethliaco dono,ad id dignificati sunt: cæte ri meritis nituntur & arte, de quibus uiua uox te certiorem reddet. Verum hoc te admonitum uolo,ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina passus,tibi ista prædicem aut tale quid mihi arrogare uelim,uel concedi pos se sperem,qui hactenus humano sanguine sacratus miles, semper fere auli- cus,cū carnis uinculo charissimæ uxori alligatus,omnibusq; instabilis for tunæ flatibus expositus,totusq; à carne,à mundo,à domesticis curis trans- uersum actus, tam sublimia immortalium deorū dona nō sum adsecutus: Sed accepi me uolo uelut indicem,qui ipse semper prę foribus manens,aliis quod iter integrediendum sit, ostendit. Cæterū de amore in te meo tu qui- dem minime falleris,beneficiis meis quid debeas,non uideo, quippe qui nō contulerim in te quicquam,nisi quòd paratus sum dum dabitur occasio, cō ferre omnia. Tu nunc felicissime Vale,è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS CORNE- LIVS AGRIPPA CVIDAM AMICO suo in aula Regis. S. D.

Olebant ueteres ædito prouerbio insignē stultitiā notare No- ctuas Athenas inferre: sed nō minoris stultitiæ est, impietatis autem maximæ, dęmones inferno addere. Scis quē dico infer- num, illam inquam scelerum scholam, quam indignatus alibi suis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iusta scri- bendi simul & indignandi occasio data est atq; nunc, si per occupationes li- ceret rem pro dignitate tractare. Continere tamen nequeo calamum, quin

argumentũ eius tibi exponam. Audi nunc igitur rẽ stultam simul & impiã: Accersitus est è Germania nõ modicis sumptibus uir quidã dęmoniorũ, hoc est cacomagus, in quo potestas dęmonũ inhabitat, ut sicut Iãnes & Mãbres restiterũt Mosi, sic iste resistat Cæsari. Persuasum est enim illis à patre mẽdaciorum, illum futurorũ omniũ præsciũ, arcanorum quorumcunq; consiliorũ consciũ, ac deliberatarũ cogitationũ interpretẽ: tanta præterea præditũ potestate, ut possit regios pueros reducere per aëra, quẽadmodũ legitur Abacuc cũ suo pulmẽto traductꝰ ad lacũ leonũ: possetq; sicut Heliseus obsessus in Dothaim, ostẽdere mõtes plenos equorũ & curruũ igneorũ, exercitũq; plurimũ: insup & reuelare & trãsferre thesauros terræ, quasq; uolet coget nuptias amoresq;, aut dirimet: deploratos quosq; curabit morbos, stygio pharmaco, puta radicatã ethicã, cõfirmatã hydropẽ, inossatã elephãtiam, & quã

Soluere nodosam nescit medicina podagram,

Multaq; præterea quæ fama obscura recondit.

Vides ubi fides eorum locata est, ubi spes reposita, qui elemẽta, cœlũ, fata, nãturam, prouidentiam, deum, omnia unius magi imperio subiicere conãtur, & regni quærunt salutem, à publicæ salutis hostibus dæmonibus, dicẽtes in corde suo cum Ochozia: Non est deus in Israël, eamus ad cõsulendum Belsebub deum Acharon. Et sicut Saul locutus ad Pythonẽ, ait: Philistiim pugnant aduersum me, & dñs recessit à me, & exaudire noluit, uocaui ergo te. Adeo ne & penes istos desperatũ est de deo, ut requirẽda censuerint auxilia dæmonũ? Nonne hoc est iuxta uerbum Iudæ & Petri, dñm nostrum Iesum Christum saluatorẽ, & qui nos redemit, deum abnegare, & superinducere sibi celerem perditionem? Nonne thesaurizãt sibi iram indignationis domini, mittentem in eos immissiones per angelos malos? Nõne traditi sunt in reprobũ sensum, q ueritatẽ arcani consilii petũt à patre mendaciorũ diabolo, & uictoriam postulant aliunde q̃ à domino exercituũ? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & sacrilegiorũ artifici, audaciã præstat, quæ istis tam impense fauet orthodoxa illa mater, & Christianissimi filii accommodatur autoritas, & è sacris pecuniis largiuntur munera, cõuiuentibus etiã atq; tam nephariam operam conducentibus colũnis ecclesiæ, episcopis & cardinalibus, & impietatis ministro impii applaudunt proceres, quẽadmodum operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatũ commiserunt Pharao, Balach, Saul, Achab cum sua Iezabel? Ochozias, Nabuchodonosor, Balthassar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal? Vocauit Pharao contra Mosen magos suos, & illi uicti in tertia plaga confessi sunt digitum dei: rex autem obstinatus per decẽ plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Israël, & deus ipse maledictionẽ conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus est. Quid Saulo Samuelis sui aut Pythonis profuere responsa? Nonne confossus est in monte Gelboë: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in prophetas

Baal,& iuxta uerbum dei egressus est spiritus mendax in ore omnium prophetarum, Achab ascēsuro in Ramod Balaad prospera promittentiū, ceciditq; Achab,& Iezabel præcipitata est,& canes comederunt eos. Corripitur Asa rex Iuda à propheta domini,quia in ægritudine sua nō quæsiuit dominum, sed in artem medicorum confisus est. Nonne maius peccatū habituri sunt, qui relinquentes deum saluatorem,& salubres naturæ uires,salutem quęrūt à satana? Fecit ita quondam Ochozias, proptereaq; audiuit à propheta domini, Supra lectulum quem ascendisti non descendes,sed morte morieris. Percurratur cæterorum infidelium regum series,etiam gentilium historię, Zoroastes,Diotharus,Crœsus,Pompeius,Pyrrhus, Crassus, Nero,Iulian⁹, quid lucrati sunt in magis & diuinatoribus suis,qui mentiti sunt illis felicia? Nonne omnes ad nihilum redacti sunt,& male perierūt in peccatis suis? Sic solent impiæ illæ nugæ semper perniciē suis adferre cultoribus, quibus profecto qui maxime confidunt,maxime omnium reddūtur infelicissimi. Nō inficior,sunt naturales sciētiæ,sunt metaphysicę artes,sunt occulta ingenia, quibus citra dei offensam,citra fidei & religionis iniuriam tueri possunt regna,explorari consilia,uinci hostes,eripi captiui,adaugeri diuitiæ,conciliari hominum beneuolentia,depelli ægritudines,conseruari sanitas, prolongari uita,restitui iuuentutis robur. Sunt insuper sacræ religionis intercessiones,publicæ supplicationes,priuatæ bonorum preces,quibus nō solū iram dei flectere,sed & simul illum nobis beneficū impetrare possumus. Quod si præterea ars quædam est præscientiæ & mirādorum operum, quam Calo magiam siue Theurgiam ueteres uocant,certe hæc istis nugatoribus & dæmoniorum mācipiis incognita est. Quippe explorare de futuris aut imminentibus aliis'ue occultis,& quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridicas sententias,atque operari opera uirtutum communem naturæ consuetudinem excedentia,non nisi profundæ & perfectæ doctrinæ,integerrimęq; uitæ ac fidei est,non hominum leuissimorum ac indoctorum. Hominibus autem innocētibus & doctis in lege domini,pro uoto fidei seruit omnis creatura,& exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit,& ad preces eius terra fructus retinet,cœlum negat pluuiam,& in impios euomit ignes suos. Sic Helisęo seruiunt ursi,militant angeli,flumina siccis trāseuntur pedibus. Danieli posita ferocitate neglecta'que fama adblandiuntur leones: Et succensus in fornace ignis non urit pueros. Eiusmodi sunt non Cacomagorum,non Geoticorum,non dæmoniorum,sed fidelium diuinorumq; hominum opera:non enim dæmones,sed spiritus dei ministrāt illis. Sunt fateor aliqui,etiam in hunc diem(& forte plures)uiri sapiētia graues,scientia insignes,uirtutibus & potestatibus pollentes,uita & moribus integri,prudentia inuicti,etiam ætate & robore dispositi, ut reipublicæ cōsilio & opera plurimum possint prodesse: sed hos aulici uestri contemnunt,ut ab instituto eorum longe diuersos,quibus pro sapientia malitia est,fraus & do

lus pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro prudentia est. Regionis locum possidet superstitio,& in afflictionibus blasphematur deus:& quæ(ut ait Apostolus)in infirmitate perficitur fides, contemnitur:sed recurritur ad inuocamenta malorum dæmonum. Bonus quisque apud eos irridetur,audax hypocrisis prouehit,ueritas pro crimine est, laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii,qui his artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia ceciderunt funditus'que euersa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam: Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam uere quàm excogitata ingeniosa forte in uos quadraret. Siquidem ille uersiculus collectis inuicem numerabilibus literis. M. C. V. I. annum exprimit M. D. XXIIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam captus est. Nõne hæc uidistis & admirati estis,quę ante facta q̃ fuissent impossibilia iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus uestris. Contemnitis prophetas,&dei comminationes uobis pro fabulis sunt. En prope est,& adhuc uidebitis& sentietis magnalia dei in orbe terrarum,& collapsi in fata cõtremiscetis,quia ueniet super uos repẽte miseria quã nescitis: quo tũc fugietis?State cum incãtatoribus uestris & cũ multitudine maleficiorum uestrorum,si forte quid prosint uobis,aut possitis fieri fortiores. Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos,& mendaces faciet prophetas,ac præualebit contra iram domini,& liberabit uos à malo?Non sic impii non sic. Nisi dominus ædificauerit & custodierit ciuitates & regnum,in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est, non dæmonum,non magorum, suspendere aut mutare prophetarum sententiam:si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram mutaueritis malitiam atq; perfidiam. Sic nanq; Nabuchodonosor Danielis consilio peccata eleemosynis redimens,& iniquitates in misericordiis pauperũ, imminentem dei iram ad tempus effugit,donec in aula Babylonis uoce elationis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cũ sua Iesabele, cui mortem per Heliam dominus nunciauit,quia cõuersus est ad deum,factus est iterum sermo domini ad Heliam:Quia reueritus est Achab faciem meã,nõ inducã malum in diebus eius. Niniuitæ quia ex edicto regis & principũ egerunt pœnitentiã ad prædicationẽ Ionæ,ab imminenti protinus excidio liberati sunt. Intimauit Esaias Ezechiæ sententiam, ut disponeret domui suæ cito moriturus: Ille orauit & fleuit,& sanatus est, adauctis ei annis uitæ quindecim:Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est dominus:Vidi lachrymas tuas,& exaudiui orationem tuam:ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eruam te,& ciuitatem istam,& protegam eam. Tantum potuit conuersio & oratio pii regis,ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit, sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluũ fecit regem,

& qui sapientiam dat filio regis. Ad hūc magistrum confugere oportet, qui quærunt salutem, non ad magos & ariolos. Induimini iustitiam, & timete dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, scriptum est: Iusti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iustus, & in æternum nō commouebitur. Si securitas quæritur: Qui timent dominum, ab auditione mala non timebunt, sed & omnes despicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitię in domo eius. Si laus & fauor: Generatio rectorum benedicetur: Si potentia: Potens erit in terra ipse & semen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii prosperitas: Vxor eius sicut uitis habundans in lateribus domus, & filii eius sicut nouellæ oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit dominus sanctos suos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus est uir qui timet dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in consilio impiorum, qui miseretur super egenū & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eum in manu inimicorum eius: peccatores autem uidebunt & irascentur, dentibus frement & tabescent, desiderium eorum peribit. Hęc nūc admonuisse satis. Nolo enim curiosius hanc rem prosequi, ne forte malitia subiectæ materię calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Parisiorum XIII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE CENSVRA SIVE RETRACTAtio De magia ex sua declamatione de Vanitate scientiarum & excellentia Verbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

EXigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguseis, & nomen, & originem traxisse putat. Cōmunis opinio est nomen esse Persicum, cui astipulātur Porphyrius & Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem philosophiam, Physicam, & mathematicā complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in se quoq; continet. Qua de causa magiam pleriq; bifariam diuidunt in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATVRALI.

NAturalem magiam, non aliud putant, q̄ naturalium scientiarū summam potestatem, quam idcirco summum philosophię naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationē uocāt, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutũ adminiculo, ex mutua earũ & opportuna applicatiõe opera edit, supra oẽm admiratiõis captũ: q̃ magia Aethiopes maxiẽ & Indi utebant, ubi herbaꝝ & lapidũ, cęterorũq; ad id spectantiũ facultas suppetebat. Eius meminisse uolũt Hieronymũ ad Paulinũ, ubi ait Apolloniũ Tyaneũ fuisse magũ, seu philosophũ, ut Pythagorici. Eius etiã gñis fuisse magos, q̃ Christũ natũ muneribus inuisentes adorauerũt, quos euangelioꝝ interpretes exponũt Chaldęoꝝ philosophos: q̃les fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tespion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Põpilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi fili⁹ apud Persas. Nã Indi, & Aethiopes & Chaldæi, & Persæ hac maxime pręcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuunt Persarũ regũ filii, ut ad mundanæ reipublicæ imaginẽ suã & ipsi rẽpublicã administrare, distribuereq; cõdiscãt, & Cicero in Diuinationũ libris ait, neminẽ apud Persas regno potiri, q̃ prius magiã nõ didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quę reꝝ oĩm naturaliũ atq; cœlestiũ uires contẽplata, earundẽq; sympathiã curiosa indagine scrutata, recõditas ac latẽtes in natura potestates ita in apertũ ꝑducit: inferiora superioꝝ dotibus, tanq̃ quasdã illecebras, sic copulãs, per eoꝝ mutuã applicationem ad inuicẽ, ut exinde stupẽda sępe cõsurgant miracula, non tã arte q̃ natura, cui se ars ista ministrã exhibet hęc operanti. Nã magi, ut naturę accuratissimi exploratores, conducentes ea, quę à natura pręparata sunt, applicando actiua passiuis, sępissime añ tempus à natura ordinatũ effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cũ tñ naturalia opera sint, interueniẽte sola tẽporis pręuẽtione: ut si q̃s in mẽse Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinũ intra paucas horas excrescere faciat in perfectam plantam, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersoꝝ generũ aĩalia, & rerum transmutationes q̃ plurimas, cuiusmodi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripserũt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euãthes rex Arabũ, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebręus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomõ, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alii, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmẽta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uero scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri, ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamẽ una cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alii naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; audacissimi, qui absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis discipli-

nis,adſcitis cœlorũ influxibus,ſeſe naturę operum ſimilia producere poſſe pollicentur,ut corpora euntia uel loquentia,quę tamẽ nõ habeant uirtutes animales:qualis fuit colũba Architæ lignea,quæ uolabat,& ſtatuæ Mercurii,quæ loquebãtur:& caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ,quod locutũ perhibẽt.Excelluit in iſtis Boëthius, uir maximi ingenii,&multiplicis eruditiõis:ad quẽ de iſtiuſmodi ſcribens Caſſiodorus:Tibi(inquit) ardua cognoſcere, & miracula mõſtrare propoſitum eſt: tuæ artis ingenio metalla mugiũt,Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis inſibilat,aues ſimulatæ ſunt,& quæ uocẽ propriã neſciunt habere,dulcedinẽ cãtilenę ꝓbantur emittere,parua de illo referimus,cui cœlũ imitari phas eſt.De iſtis puto artificiis dictum eſt,quod apud Platonẽ legimus in undecimo de Legibus: Ars data eſt mortalibꝰ,qua res poſterioresquaſdã generarẽt,nõ quidẽ ueritatis & diuinitatis participes,ſed ſimulacra quædã ſibiipſis cognata deducerẽt:atq; eouſq; progreſſi ſunt magi hoĩes audaciſſimi omnia perpetrare,fauente maxime antiquo illo & ualido ſerpente ſcientiaꝝ pollicitatore,ut ſimiles illi tanquam ſimiæ,deum &naturam æmulari conarentur.

DE MACIA VENEFICA.

St præterea naturalis magiæ ſpecies, quã ueneficã, ſiue pharmaciã uocãt,quæ poculis,phyltris,uariiſq; ueneficioꝝ medicamentis perficiť:cuiuſmodi Democritus cõfeciſſe legitur, quo boni felices,fortunatiq; filii gignãtur: & aliud, quo auiũ uoces rite intelligamus,ſicut de Apollonio narrant Philoſtratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibuſdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis
Mœrim,ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Plinius narrat,quendã Demarchũ Parrhaſium in ſacrificio,quod Arcades Ioui Lycęo humana hoſtia faciebãt,immolati pueri exta deguſtaſſe,& in lupũ ſe cõuertiſſe:propter quã hoĩm in lupos immutationẽ,putat Auguſtinus Pani Lycæo,& Ioui Lycęo nomẽ eſſe impoſitũ. Narrat idẽ Auguſtinus,dũ eſſet in Italia,quaſdã fœminas magas,Circes inſtar,dato uiatoribus ueneficio in caſeo,eos in iumenta uertiſſe:cumq; portaſſent quæ placuiſſent onera,rurſus in hoĩes reſtituiſſe,idq; patri cuidã Præſtantio tunc accidiſſe.Sed & ne quis hæc putet omnino deliramẽta eſſe & impoſſibilia,is recordetur quomodo ſacrę literę narrant,Nabuchodonoſor regẽ mutatũ in bouẽ,& ſeptem annis fœno uixiſſe, tandẽ dei miſericordia in hominem rediiſſe:cuius corpus poſt mortem illius filius Euilmerodat in eſcã dedit uulturibus,ne quãdo reſurgeret à mortuis,qui iam de beſtia redierat in hominẽ,&eiuſmodi plura de magis Pharaõis narrat Exodus. Verũ de iis ſiue magis ſiue ueneficis loqtur Sapiens,dũ dicit:Exhorruiſti illos deus,qa horribilia opa tibi faciebant ꝑ medicamina. Illud præterea uos ſcire uolo,nõ ſolũ

nis,adſcitis cœlorũ influxibus,ſeſe naturę operum ſimilia producere poſſe pollicentur,ut corpora euntia uel loquentia,quę tamẽ nõ habeant uirtutes animales:qualis fuit colũba Architæ lignea,quæ uolabat,& ſtatuæ Mercurii,quæ loquebãtur:& caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ,quod locutũ perhibẽt. Excelluit in iſtis Boëthius, uir maximi ingenii,&multiplicis eruditiõis:ad quẽ de iſtiuſmodi ſcribens Caſſiodorus:Tibi(inquit) ardua cognoſcere,& miracula mõſtrare propoſitum eſt: tuæ artis ingenio metalla mugiũt,Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis inſibilat,aues ſimulatæ ſunt,& quæ uocẽ propriã neſciunt habere,dulcedinẽ cãtilenę ꝓbantur emittere,parua de illo referimus,cui cœlũ imitari phas eſt. De iſtis puto artificiis dictum eſt,quod apud Platonẽ legimus in undecimo de Legibus:Ars data eſt mortalibꝰ,qua res poſterioresquaſdã generarẽt,nõ quidẽ ueritatis & diuinitatis participes,ſed ſimulacra quædã ſibiipſis cognata deducerẽt:atq; eouſq; progreſſi ſunt magi hoĩes audaciſſimi omnia perpetrare,fauente maxime antiquo illo & ualido ſerpente ſcientiarꝫ pollicitatore,ut ſimiles illi tanquam ſimiæ,deum &naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

St præterea naturalis magiæ ſpecies, quã ueneficã, ſiue pharmaciã uocãt,quæ poculis,phyltris,uariiſq; ueneficiorꝫ medicamentis perficit:cuiuſmodi Democritus cõfeciſſe legitur, quo boni felices,fortunatiq; filii gignãtur: & aliud, quo auiũ uoces rite intelligamus,ſicut de Apollonio narrant Philoſtratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibuſdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis
Mœrim,ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Plinius narrat,quendã Demarchũ Parrhaſium in ſacrificio,quod Arcades Ioui Lycęo humana hoſtia faciebãt,immolati pueri exta deguſtaſſe,& in lupũ ſe cõuertiſſe:propter quã hoĩm in lupos immutationẽ,putat Auguſtinus Pani Lycæo,& Ioui Lycęo nomẽ eſſe impoſitũ. Narrat idẽ Auguſtinus,dũ eſſet in Italia,quaſdã fœminas magas,Circes inſtar,dato uiatoribus ueneficio in caſeo,eos in iumenta uertiſſe:cumq; portaſſent quæ placuiſſent onera,rurſus in hoĩes reſtituiſſe,idq; patri cuidã Præſtantio tunc acciddiſſe.Sed & ne quis hæc putet omnino delieamẽta eſſe & impoſſibilia,is recordetur quomodo ſacrę literę narrant,Nabuchodonoſor regẽ mutatũ in bouẽ,& ſeptem annis fœno uixiſſe, tandẽ dei miſericordia in hominem rediiſſe:cuius corpus poſt mortem illius filius Euilmerodat in eſcã dedit uulturibus,ne quãdo reſurgeret à mortuis,qui iam de beſtia redierat in hominẽ,&eiuſmodi plura de magis Pharaõis narrat Exodus. Verũ de iis ſiue magis ſiue ueneficis loqtur Sapiens,dũ dicit:Exhorruiſti illos deus,qa horribilia opa tibi faciebant ꝑ medicamina. Illud præterea uos ſcire uolo,nõ ſolũ

naturalia ſcrutari hos magos,uerũetiam ea quæ naturã comitantur,ac quodammodo exuunt,ut motus,numeros,figuras,ſonos,uoces,cõcentus,lumina,& animi affectus atq; uerba. Sic Pſylli & Marſi conuocabant ſerpentes, alii aliis deprimẽtes fugabant: Sic Orpheus Argonautarũ tempeſtatem hymno cõpeſcuit: & Homerus narrat Vlyſſi ſanguinẽ uerbis reſtrictũ: & in lege duodecim tabularum iis qui meſſes excantaſſent,pœna cõſtituta eſt: ut non dubium ſit,magos etiam ſolis uerbis & affectibus,aliiſq; ſimilibus,non in ſeipſos modo,ſed etiam in res extraneas ſæpe mirũ aliquem producere effectũ: quæ omnia nõ ſecus uim inſitã in res alias profundere,illaſq; ad ſe trahere,uel abs ſe repellere,ſeu alio quouis modo afficere putant,q̃ magnes ferrum,& ſuccinum paleas trahũt: ſiue adamas,& allium magnetẽ ligant: ſicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatam ſibi ſympathiam, non ſolum dona naturalia & cœleſtia,ſed etiã intellectualia & diuina Iamblichus,Proclus,atq; Syneſius,ex magorum ſententia, deſuper ſuſcipi poſſe cõfirmant, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, ſcilicet per huiuſmodi rerũ conſenſum,magos etiã numina euocare ſolitos. Ad tantã enim quidam eorum deuoluti ſunt inſaniam,ut ex diuerſis ſtellarum conſtellationibus,per temporum interualla,& quadam proportionũ ratione rite obſeruatis,conſtructã imaginem cœlitum nutu uitæ intellectuſq; ſpiritũ accepturam putent,quo conſulentibus illam reſpõdeat, & occultę ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hãc naturalẽ magiã nonnunq̃ in goëtiã & theurgiam renatã, ſæpiſſime malorum dæmonum uaframentis,erroribuſq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

Eremonialis autẽ magiæ partes ſunt goëtia atq; theurgia. Goëtia,immundorum ſpirituum cõmerciis inauſpicata, nefariæ curioſitatis ritibus,illicitis carminibus,& deprecamẽtis concinnata,omniũ legum placitis eſt exterminata & execrata. Huius generis ſunt,quos necromanticos,& maleficos hodie nũcupamus.

Gens inuiſa deis,maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali,qui ſidera mundi,
Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.
Nam nunc ſtare polos,& flumina mittere norunt,
Aethera ſub terras adigunt,monteſq; reuellunt.

Hi ſunt ergo,qui defunctorũ inclamant animas,& illi quos ueteres dicebãt epodos,qui excantant pueros,& in eloquium oraculi eliciunt,& qui dæmones paredros circunferunt,quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, ſpiritus paſcunt in uitro,per quos ſe prophetare mẽtiuntur. Et hi oẽs bifariam procedũt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos,aduocare & cogere ſtudẽt: quippe cũ omnis creatura timet & reueretur nomen illius, qui fecit eã,non mirum ſi goëtici, & quiq; etiam infideles,pagani,Iudæi,Saraceni,& cuiuſcunq; prophani colle

naturalia scrutari hos magos, uerũetiam ea quæ naturã comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, cõcentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Psylli & Marsi conuocabant serpentes, alii aliis deprimẽtes fugabant: Sic Orpheus Argonautarũ tempestatem hymno cõpescuit: & Homerus narrat Vlyssi sanguinẽ uerbis restrictũ: & in lege duodecim tabularum iis qui messes excantassent, pœna cõstituta est: ut non dubium sit, magos etiam solis uerbis & affectibus, aliisq; similibus, non in seipsos modo, sed etiam in res extraneas sæpe mirũ aliquem producere effectũ: quæ omnia nõ secus uim insitã in res alias profundere, illasq; ad se trahere, uel abs se repellere, seu alio quouis modo afficere putant, q̃ magnes ferrum, & succinum paleas trahũt: siue adamas, & allium magnetẽ ligant: sicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia & cœlestia, sed etiã intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi posse cõfirmant, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, scilicet per huiusmodi rerũ consensum, magos etiã numina euocare solitos. Ad tantã enim quidam eorum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionũ ratione rite obseruatis, constructã imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; spiritũ accepturam putent, quo consulentibus illam respõdeat, & occultę ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hãc naturalẽ magiã nonnunq̃ in goëtiã & theurgiam renatã, sæpissime malorum dæmonum uafrementis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

Eremonialis autẽ magiæ partes sunt goëtia atq; theurgia. Goëtia, immundorum spirituum cõmerciis inauspicata, nefariæ curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamẽtis concinnata, omniũ legum placitis est exterminata & execrata. Huius generis sunt, quos necromanticos, & maleficos hodie nũcupamus.

Gens inuisa deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui sidera mundi,
Iuraq; fixarum possunt peruertere rerum.
Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera sub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi sunt ergo, qui defunctorũ inclamant animas, & illi quos ueteres dicebãt epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in uitro, per quos se prophetare mẽtiuntur. Et hi oẽs bifariam procedũt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere studẽt: quippe cũ omnis creatura timet & reueretur nomen illius, qui fecit eã, non mirum si goëtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuscunq; prophani colle

gii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringāt. Alii autem nefandissimi, detestādo & omnibus ignibus plectēdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificāt & adorant, idololatræ & uilissimæ deiectionis rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores nō sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dęmones inuigilant, semper quo errantes nos decipiāt. Ex horum uero goëticorū anagyri, profluxerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iurisc ōsultus appellat, protinusq; corrumpēdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circunferūtur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorū nugas stultè secuti sunt Alphonsus rex Castellę, Robert9 Anglicus, Bacon, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nō homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei tam execrabiliū dogmatū fecerunt autores, sed & libros à Raziele & Raphaële, Adami & Tobiæ, angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorū canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & charecterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas cōtinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostræ religionis ceremōiis permixtis insitisq;, ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nā nisi re uera essent, atq; p illas multa mira ac noxia fierēt, nō tam arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goëtici istis solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorētur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cautæ, atq; in superstitionem procliues, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbent faciliores, faciuntq; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poëtæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipsę etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus Phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nō fuisse animā prophetæ, sed malignū spiritū, qui illius sumpserit imaginē. Tamen Hebræorū magistri dicunt, quod etiā August. ad Simplicianū fieri potuisse nō negat, qa fuerit uerus spiritus Samuëlis, q ante completū annū à disces-

su ex corpore facile euocari potuit, ut prout docēt Goëtici. Quinetiā magi, necromātici, illud naturalibus quibusdam uiribus ac uinculis fieri posse autumāt, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerūt, ut corpora mortuorum sepelirētur in loco sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergantur, thure & incenso suffumigētur, & expiētur orationibus quousq; super terram extiterint. Nam ut aiūt magistri Hebræorum, omne corpus nostrū, & carnale animal, & quicquid in nobis super materia carnis male disposita innititur, relinquitur in cibum serpenti, & ut ipsi uocāt Azazeli, qui est dominus carnis & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnib⁹ diebus uitæ tuæ. Et in Esaia: Puluis panis tuus. Hoc est, corp⁹ nostrum creatum ex puluere terræ, q̄ diu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed dei sit effectum, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbum Pauli dicētis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac serpētis cibum morte deponimus, illam aliquando in meliorem sortem, & spiritualem trāsmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his, qui primitias resurrectionis degustarūt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moses, quorum corpora transmutata in naturam spiritualem, non uiderūt corruptionem: nec sicut cætera cadauera potestati serpētis relicta sunt. Atq; hæc est illa disceptatio diaboli cū Michaële de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas, sed de Goëtia & Necromantia hæc satis.

DE THEVRGIA.

Heurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur, cum sæpissime tamē sub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obstringatur: non solum siquidem naturalibus uiribus, sed etiā certis ritibus & ceremoniis cœlestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminib⁹ pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia seruāda consistit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorū quæ circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostiis, sacrificiis, quorum munditia ad diuinorum consuetudinem, & contuitum disponit, & in sacris summopere efflagitatur, iuxta uerba Isaiæ: Lauamini & mundi estote, & auferte malum cogitationum uestrarum. Immunditia uero quia aërem frequenter & hominē inficit, mundissimum illum cœlestium & diuinorum influxum disturbat, & mūdos dei spi-

ritus fugat. Verum nonnunq̃ immũdi ſpiritus,& deceptrices poteſtates, ut uenerentur & adorẽtur pro diis,etiam hanc munditiã exquirũt:ideo hic maxima opus eſt cautela,de quib⁹ late in libris noſtris de Occulta philoſophia diſſeruimus. Verum de hac theurgia, ſiue diuinorum magia plura diſputãs Porphyrius, tandẽ cõcludit theurgicis cõſecrationibus poſſe quidẽ animã hominis idoneã reddi,ad ſuſceptionẽ ſpirituũ & angelorũ,ad uidẽdos deos: reditũ uero ad deũ hac arte præſtari poſſe inficiat omnino. Eius itaq; ſcholę ſunt,ars Almadel,ars notoria,ars Paulina,ars reuelationũ,& eiuſmodi ſuperſtitionũ plura,quæ eo ipſo ſunt pniciosiora,quo apparẽt imperitis diuiniora.

DE CABALA.

Erum occurrunt hic mihi uerba Plinii,qui,eſt & alia inquit magices factio,à Moſe etiãnum & Latopea Iudæis pẽdens,quę uerba me de cabala Iudæorũ cõmonefaciunt,quã in monte Sina à deo ipſo Moſi datã penes Hebræos conſtans opinio eſt,ac deinceps per ſucceſſionũ gradus citra literarũ monumenta,uſq; in Ezræ tẽpora poſterioribus ſola uiua uoce tradita:quẽadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lyſiade,qui in Gręcia Thebis ſcholas habuere tradebantur,in quibus diſcipuli memoriter doctorũ præcepta tenẽtes, ingenio & memoria pro libris utebãtur: ſic & Iudæi quidam literas aſpernati,in memoria & obſeruatione,ac uocali traditione hanc collocarũt:unde cabala ab Hebræis,quaſi ſolo auditu unius ab altero receptio,nuncupata eſt. Ars (ut fertur) peruetuſta,nomen autem nõ niſi recentibus tẽporibus apud Chriſtianos cognitũ. Eius uero duplicem tradũt ſcientiã,unam de Breſith, quam & coſmologiam uocant,uidelicet rerum creaturarũ naturaliũ & cœleſtiũ uires explicantem,& legis bibliæq; arcana philoſophicis rationibus exponentẽ:quæ profecto hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonẽ regẽ præſtitiſſe credimus. Legitur nãq; in ſacris Hebræorũ hiſtoriis,illũ diſputare ſolitũ à cedro Libani,uſq; ad hyſſopum:itẽ de iumẽtis,uolucribus, reptilibus,& piſcibus,quæ omnia magicas quaſdam naturæ uires præ ſe ferre poſſunt. Ipſe quoq; inter poſteriores Moyſes Aegyptius,in expoſitionibus ſuis ſuper Pentateuchũ, & plures thalmudiſtæ hãc inſecuti ſunt. Alterã uero eius ſcientiã uocãt de Mercaua,quæ eſt de ſublimioribus diuinarũ,angelicarũq; uirtutũ,ac ſacrorũ nominũ,& ſignaculorũ contẽplationibus,quędam quaſi ſymbolica theologia,in qua literæ,numeri,figuræ,res & nomina, & elementorũ apices,ac lineæ,puncta & accentus, omnia ſunt profundiſſimarũ rerum,& magnorũ arcanorũ ſignificatiua. Hanc rurſus bifariã ſecãt, in Arithmãtiam,uidelicet quæ notariacon uocatur,de angelicis uirtutibus, nominibus,ſignaculiſq;,etiã dæmonũ ac animarũ cõditionibus tractãs:atque in theomantiã,quæ diuinę maieſtatis myſteria,emanatiões,ſacraq; nomina,& pentacula ſcrutatur:quã qui norit,hũc aiunt admirãdis pollere uirtutibus,ita quod dũ uelit futura omnia præſciat,toti naturæ imperet,in dę

Cabala duplex.

mones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse: uirgã in colubrũ, aquas in sanguinẽ uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignẽ cum grãdine, uesicas & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitũ omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq; deducentẽ, mare aperuisse, fontẽ de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes p diẽ, columnã ignis per noctẽ, suis pmisisse: uocẽ dei uiuẽtis ad populũ, è cœlis deuocasse: arrogãtes igne, murmurãtes lepra, pcussisse: male merẽtes subita strage, alios terrę hiatu absorptos affecisse: populũ cœlesti cibo pauisse: serpẽtes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbã ab infirmitate, uestes eorũ à corrosione cõseruasse: & hostiũ uictricẽ reddidisse. Hac deniq; miraculorũ arte & Iosue stare solẽ præcepisse, Eliã ignẽ in aduersarios è cœlo deuocasse, puerũ mortuũ uitæ restituisse, Danielẽ leonũ ora perstrinxisse, tres pueros in camino æstuãtis incẽdii carmina lusisse. Porro hac arte astruũt perfidi Iudęi etiã Christũ tã admirãda sæpe fecisse, Salomonẽ quoq; hãc percaluisse, atq; ex ea artẽ cõtra dæmones, eorundẽq; uincula, & cõiurationũ modos, ac cõtra morbos, excãtamẽta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verũ ego deũ Moysi, cęterisq; prophetis multa, quæ cõtinerent sub cortice uerborũ legis, prophano uulgo nõ cõicãda mysteria retexuisse, ut nõ dubito, sic hãc quã iactãt Hebręi cabalæ artẽ, quã ego multo labore aliquãdo scrutat' sum, nõ nisi merã superstitiõis rapsodiã, ac theurgicã quandã magiã agnosco: quod si (quod Iudęi iactãt) à deo profecta ad uitæ perfectionẽ, ad hoĩm salutẽ, ad dei cultũ, ad intelligẽtiæ ueritatẽ cõduceret, profecto spũs ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere oẽm ueritatẽ, hanc usq; in hęc postrema tẽpora, suã nõn celasset ecclesiã: quæ profecto oĩa nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramenta reuelata, & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque eñ linguæ par est & eadẽ uirtus, modo par sit & eadẽ pietas: nec est aliud nomẽ in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutẽ, præter unũ nomẽ Iesu, in quo recapitulant, & cõtinent omnia. Hinc Iudęi in diuinis nominibus peritissimi, parũ aut nihil post Christũ operari possunt, sicut prisci illorũ patres. Quod aũt experimur, & uidemus huius artis (ut uocãt) reuolutionibus, sæpe miras magnorũ mysteriorũ à sacris literis extorqueri sentẽtias, totũ hoc nihil aliud est, q̃ lusus quidã allegoriarũ, q̃s otiosi hoĩes, in singulis literis & pũctis & numeris occupati, quod hęc lingua & scribẽdi ritus facile patiunt, pro eorũ arbitrio fingũt, atq; refingũt: quę etsi nonnunq̃ magna sonẽt mysteria, nihil tamen probare, nec euincere queũt, quin iuxta uerba Gregorii eadẽ facilitate contẽnere liceat, qua afferuntur. Confinxit simili artificio pleraq; Rabanus monachus, sed latinis characteribus & uersibus, insertis uariis imaginibus, qui quaq; uersus lecti, per quęlibet superficiei ac imaginum lineamenta sacrũ aliquod denuntiant mysteriũ, de pictæ illic historiæ repręsentatiuũ: quæ etiam ex prophanis literis extorque

ri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Virgilii carminibus compositas de Christo centones legerit, quæ omnia & eiusmodi sunt speculationes otiosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrũ puto tam stolidæ ceruicis, qui de iis credat aliquã haberi artem uel sciẽtiam. Est itaq; nihil aliud hæc Iudæorum cabala, q̃ perniciosissima quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus construẽtes: aptare illis uolũt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum tentant uiolẽtas & blasphemas perfidiæ suæ inferre probatiões. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiã prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnaq; audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala impetum faciẽs amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastũ perdit uerbum ueritatis.

Ex hoc cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoq; cum discipulis suis Græcam quandam cabalam commẽtati sunt, omnia Christianæ fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construentes corpus, quod uocant ueritatis, docẽtes, absq; illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq; parabolis scriptæ, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatẽ solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atq; hanc esse illam alphabetariam arithmanticam theologiam, quã Christus secreto manifestauit apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes in abscondito secum illa custodientes. Sapiẽs autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos mõstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

SEd redeamus ad magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatoriis

fraudibus ludunt,&somnia immittunt,quod non tam goëticis incātamentis,& imprecationibus,dæmonumq́; fallaciis,quā etiam certis fumigiorum uaporibus,luminibus,phyltris,collyriis,alligationibus,&suspēsionibus:preterea annulis,imaginib⁹,speculis,similibusq́; magicæ artis pharmaciis,&instrumentis,naturali cælestiq́; uirtute perpetratur. Multa & manuū prompta subtilitate & industria fiunt,cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus,quos idcirco chirosophos,hoc est,manusapiētes appellamus. Extant de hoc artificio libri prestigiorū Hermetis,&quorundam aliorum:legimus quoq́;Paseten quendā præstigiatorē refertissimum cōuiuiū hospitibus mōstrare solitum,idq́; cum libuit rursum euanuisse, discumbētibus omnibus fame ac siti elusis. Numā Pompiliū etiam istiusmodi præstigiis usum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculū aliquando factitasse,[redacted]. Huc spectat etiam quicquid de hominum transformationibus legitur decantatū à poëtis,creditum ab historicis,& à nonnullis Christianis theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini uel equi,uel alia animalia oculis fascinatis,aut perturbato medio,idq́; arte naturali. Nonnunq̄ etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus,seu ad bonorum preces ab ipso deo,sicut in sacris literis legimus de Helisæo propheta,obsesso ab exercitu regis uallantis Dothain:uerum puris & apertis à deo oculis,ista non possunt illudere:sic mulier illa,quæ à uulgo iumentum iudicabatur,Hilarioni non iumentum,sed quod erat mulier uidebatur:ea igitur quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt præstigia dicuntur:quæ autē fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor, aut messibus ad alios agros traductis,de his diximus superius:uerū de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus:Quæ præstigiati seu fascinati imaginant, præter imaginatiua,nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanque artificii finis est,non facere simpliciter,sed usque ad apparentiam imaginamēta porrigere,quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaque ex his quæ dicta sunt,patet nō aliud esse magiam,quàm complexum idololatriæ, astrologiæ, superstitiosæ'que medicinæ. Iam'que etiam à magis magna hereticorum caterua in ecclesia orta est,qui sicut Iannes & Mambres restiterunt Moysi, sic illi restiterunt apostolicæ ueritati:horum princeps fuit Simon Samaritanus,qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione: Simoni sancto deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Irenæus. Ex hoc Simone tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones monstrosi Ophitæ, turpes Gnostici, impii Valentiniani, Cerdoniani, Martionistæ,Montaniani, & multi alii hæretici prodierunt, propter quæstum & inanem gloriam, mentientes aduersus Deum, utilitatem nullam,

+ut quæ collibuisset sanguine perscribens in speculo, quo ad plenilunarem orbem obuerso, stanti à tergo in disco lunæ commonstrasse.
x res exaratas

neq; beneficia hominibus pręſtantes,ſed decipientes,& in perniciem & in er
rorem mittentes,&qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de
magicis ſcripſi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo ſatis uolumine, quos
de Occulta philoſophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curioſam
adoleſcentiā erratū eſt,nunc cautior hac palinodia recantatū uolo: permul
tum enim temporis&rerum,in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc
profeci,quod ſciā quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehorta
ri. Quicunq; enim non in ueritate,nec in uirtute dei,ſed in eluſione dæmo-
num, ſecundum operationem malorum ſpirituum, diuinare & pro-
phetare præſumunt,& per uanitates magicas exorciſmos,incan-
tationes,amatoria, agogima, & cætera opera demoniaca,
& idololatriæ fraudes exercētes,præſtigia & phan
taſmata oſtentantes mox ceſſantia,miracu
la ſeſe operari iactant: omnes hi cum
Ianne & Mambre & Simone
Mago ęternis ignibus
cruciandi deſti
nabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE HEN
rici Cornelii Agrippæ,Finis An-
no M. D. XXXIII.
Menſe Iulio.

